

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น

อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ

THE ADMINISTRATIVE MANAGEMENT ACCORDING
TO GOOD GOVERNANCE PRINCIPLES OF NAM CHAN SUBDISTRICT
ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, SEKA DISTRICT, BUENG KARN
PROVINCE

พระปลัดอำนาจ พลญาณโร (ผลจันทร์)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๔

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น
อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ

พระปลัดอำนาจ ปัญญาโร (ผลจันทร์)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๔

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

**THE ADMINISTRATIVE MANAGEMENT ACCORDING
TO GOOD GOVERNANCE PRINCIPLES OF NAM CHAN SUBDISTRICT
ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, SEKA DISTRICT, BUENG KARN
PROVINCE**

PHRA PALAD AMNAJ PĀÑÑĀTHARŌ (PHOLCHAN)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for The Degree of
Master of Arts
(Public Administration)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand

C.E. 2011

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

.....

(พระสุธีธรรมมานูวัตร ผศ.ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบบัณฑิตวิทยาลัย .....ประธานกรรมการ

(พระครูปริมาณูรักษ์, รศ.ดร.)

..... กรรมการ

(รศ.ประณต นันทิยะกุล)

..... กรรมการ

(ผศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม)

..... กรรมการ

(พระมหาบุญเลิศ อินฺทปญฺโญ, ผศ.)

..... กรรมการ

(อาจารย์ พล.ต.ดร.วีระ วงศ์สรรค์)

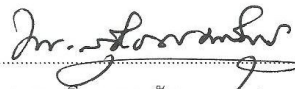
คณะกรรมการควบคุมบัณฑิตวิทยาลัย

ผศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม ประธานกรรมการ

พระมหาบุญเลิศ อินฺทปญฺโญ, ผศ. กรรมการ

อาจารย์ พล.ต.ดร.วีระ วงศ์สรรค์ กรรมการ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

(พระสุทธรรมานูวัตร, ผศ.ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

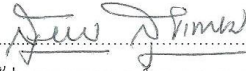
ประธานกรรมการ

(พระครูปริมาณูรักษ์, รศ.ดร.)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ประณต นันทิชะกุล)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

กรรมการ

(พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, ผศ.)

กรรมการ

(พลตรี ดร.วีระ วงศ์สรรค์)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ผศ.ดร.สุรพล สุขะพรหม

ประธานกรรมการ

พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, ผศ.

กรรมการ

พลตรี ดร.วีระ วงศ์สรรค์

กรรมการ

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

ผู้วิจัย : พระปลัดอำนาจ ปลูกพืชโร (ผลจันทร์)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: ผศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม, พ.ม., พธ.บ., M.A., Ph.D. (Pol.Sc.)

: พระมหาบุญเลิศ อินุทปญฺโญ, ผศ. ป.ธ. ๙, พธ.บ., ศศ.ม., รป.ม.,
(การจัดการความขัดแย้ง)

: พล.ต.ดร.วีระ วงศ์สรรค์, วท.บ., กศ.บ. (เกียรตินิยม), น.บ., ศศ.บ., ค.ม.,
ศศ.ม., กศ.ด. (การวิจัยและการพัฒนาหลักสูตร)

วันสำเร็จการศึกษา : ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ ๑. เพื่อศึกษาความคิดของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ๒. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ ๓. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีประสิทธิภาพตามความคิดเห็นของประชาชน ดำเนินการโดยวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชากรในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน ๓๖๘ คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๘๑๓ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ ๔๖ ปีขึ้นไป จำนวน ๕๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๔ มีระดับการศึกษา ประถมศึกษา จำนวน ๑๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๕ มีอาชีพกสิกรรม/เกษตร จำนวน ๑๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๕ รายได้/ต่อเดือน ๕,๐๐๐-๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๑ และจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ ๑-๒ ครั้ง จำนวน ๑๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๑

๒. ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง ๖ ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๕๘) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม และด้านหลักความรับผิดชอบ ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านหลักความคุ้มค่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

๓. การเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้/ต่อเดือน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๔. ความคิดเห็นในปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้นนั้น ในปัญหาและอุปสรรค พบว่ามีบ้างเล็กน้อย และมีข้อเสนอแนะให้ผู้บริหารบริหารงานโดยคำนึงถึงหลักธรรมาภิบาลให้ครบทั้ง ๖ ด้าน เพราะหลักธรรมาภิบาลเป็นการบริหารการปกครองที่ดีที่ทุกๆ ส่วนเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีงามเหมาะที่จะนำมาใช้ในการบริหารองค์กรต่างๆ ให้มีความประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น.

Thesis Title : The Administrative Management According to Good Governance Principles of Nam Chan Subdistrict Administrative Organization, Seka District Bueng Karn Province.

Researcher : Phra Palad Amnaj Pāyatharo (Pholchan)

Degree : Master of Buddhism. (Public Administration).

Thesis Supervisory Committee.

: Asst. Prof. Dr. Surapon Suyaprom., BA, MA, Ph.D. (Pol.Sc.)

: Phra Mahā Boonlert Intāpānyo , Asst. Prof., Pali VII, B.A., M.A., M.P.A. (Conflict Management).

: Maj.Gen. Dr. Wira Wongsawan B.S., B.Ed., (Hons.), BA, LL.B., M.Ed., Ph.D. (Research and Curriculum Development).

Date of Graduation : 1 February 2012

ABSTRACT

The purposes of this research were 1. to study the public opinion about the administrative management according to good governance principles of Nam Chan Tambon Administrative Organization, Amphoe Seka, Changwat Bueng Kan. 2. to compare the public opinion to the administrative management according to good governance principles of Nam Chan Tambon Administrative Organization, Amphoe Seka, Changwat Bueng Kan With the personal factors, and 3. To study the problems, the obstacles and the recommendations to the effective management based on the principles of good governance of Nam Chan Tambon Administrative Organization, Amphoe Seka, Changwat Bueng Kan as the public opinion. This research used the survey research (Survey Research) with 368 residents in the area of Nam Chan Tambon Administrative Organization, Amphoe Seka, Changwat Bueng Kan. The research instrument used to collect data was a self-administered questionnaire at the reliability of 0.833. The data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, T-test and one-way analysis of variance (One way ANOVA).

The results show that

1.The majority of respondents were female, 97 of them (26.4 %) aged over 46 years old, 171 (46.5 %) at the primary education level, 132 (35.9%) worked as agriculturists / farmers, 129 (35.1%) with the income about 5000-10000 Baht per month and 190 respondents (51.1%) accessed to Tambon Administrative Organization about 1-2 times .

2.The level of the public opinion for the management of Good Governance in 6 aspects of the Nam Chan Tambon Administrative Organization, Amphoe Seka, Changwat Bueng Kan in the medium. ($\bar{X}=2.98$) overall. The result of each aspect was considered and found that the public opinion of the rule of law, the moral principles, the transparency, the participation and the responsibility was in the medium level, however, the level of the main value was in the least.

3.The comparison for the administration according to the principles of good governance of Tambon Nam Chan Tambon Administrative Organization, Seka, District, Bueng Kan Province classified by personal factors found that the overall opinion of people with gender, age, education level, occupation and monthly income had no differences which were not related to the hypothesis whereas times of participation in the Tambon Administrative Organization services, showed statistically significant differences at 0.05, which were related to the hypothesis.

4.The opinion on the problems, the obstacles and the recommendations concerning the administrative management of the principles of good governance of the Nam Chan Tambon Administrative Organization found that there was some problems and obstacles and there was some recommendations to the executives to manage their works with 6 aspects of the good governance for the principles of good governance implied a high level of organizational effectiveness for the good management of various organizations.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่อง “การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากหลายท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอาจารย์ที่ปรึกษา พระมหาบุญเลิศ อินฺทปญฺโญ, ผศ., ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม และอาจารย์พลตรี ดร.วีระ วงศ์สรรค์ ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้คำแนะนำและได้กรุณาเสียสละเวลาให้คำปรึกษา และตรวจสอบแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้อย่างละเอียดรอบคอบเพื่อให้เนื้อหาของงานวิจัยนี้ชัดเจนสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และกราบขอบพระคุณอาจารย์พระครูปริมาณัฐรักษ์, รศ.ดร., รองศาสตราจารย์ประจักษ์ นันทิยะกุล และคณะกรรมการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่เมตตาชี้แนะแก้ไขเนื้อหาที่บกพร่องให้สมบูรณ์ถูกต้อง

ผู้วิจัยขอขอบคุณ คณะผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาช่วยตรวจแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย อาจารย์พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกนิญฐ์ ศรีทอง, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติทัศน์ ผกาทอง, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดิมนักดิ์ ทองอินทร์, และอาจารย์พระวันชัย ภัททจารี ที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจทานแนะนำแก้ไขให้แบบสอบถามสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ส่งผลให้การศึกษาสำเร็จลุล่วงลงด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

การศึกษาครั้งนี้จะสำเร็จลงไม่ได้หากขาดความอนุเคราะห์จาก พระครูวิสุทธิธรรมรส ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดโปรดกษेत्रฐาราม, คณะอนุบาลิกานักปฏิบัติธรรมวัดโปรดกษेत्र, คุณแม่จันทร์เพ็ญ กลิ่นพยอม, คุณแม่เบญจมา อัสวานิชย์, คุณแม่ลาวัลย์ ศรีศิลป์นันท์, คุณแม่วรารักษ์ กำธรนวกุล, คุณกชเหม อักษรโกวิท, และนางสาวจิราภา เมฆอากาศ ที่ได้เมตตาอนุเคราะห์ในทุกๆ เรื่องรวมทั้งประชาชนในเขตพื้นที่ อบต.น้ำจั้น ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม ทำให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ครบถ้วน

ที่สำคัญขอกราบขอบพระคุณโยมบิดามารดา ที่สนับสนุนทุกๆ ด้านรวมทั้งเป็นกำลังใจและสุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณพระอาจารย์ทุกรูป/คน ที่ประสิทธิ์ประสาทวิทยากร และเพื่อนร่วมชั้นเรียนทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ ที่เป็นกำลังใจให้มาโดยตลอดจนประสบผลสำเร็จ ผู้วิจัยขอมอบบูชาเป็นกตเวทิตาคุณแด่โยมมารดา บิดา ปู่ย่า ตายาย ครูบาอาจารย์ รวมถึงญาติโยมผู้มีอุปการคุณทุกๆ ท่าน

พระปลัดอำนาจ ปญฺญาวโร (ผลจันทร์)

๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญแผนภาพ	ฎ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อพระไตรปิฎก	ฏ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๕
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๖
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๘
บทที่ ๒ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๙
๒.๑ แนวคิด เกี่ยวกับความคิดเห็น	๙
๒.๒ แนวคิด เกี่ยวกับการบริหาร	๑๒
๒.๒.๑ ความหมายของการบริหาร	๑๒
๒.๒.๒ กระบวนการบริหาร	๑๔
๒.๓ แนวคิด เกี่ยวกับธรรมาภิบาล	๑๕
๒.๓.๑ ความหมายของธรรมาภิบาล	๒๓
๒.๓.๒ องค์ประกอบของธรรมาภิบาล	๒๕

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
๒.๓.๓ ธรรมเนียมปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบล	๓๐
๒.๓.๔ แนวคิด ธรรมเนียมปฏิบัติในบริบทสังคมไทย	๓๔
๒.๓.๕ แนวความคิดธรรมเนียมปฏิบัติในรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐	๔๒
๒.๓.๖ แนวความคิดธรรมเนียมปฏิบัติในพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยการบริหารราชการที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖	๔๕
๒.๓.๗ แนวคิด ธรรมเนียมปฏิบัติในบริบทต่างประเทศ	๔๘
๒.๓.๘ ธรรมเนียมปฏิบัติกับการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๕๑
๒.๔ แนวคิด และทฤษฎี เกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น	๕๖
๒.๔.๑ ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น	๕๖
๒.๔.๒ ลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น	๕๘
๒.๔.๓ ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น	๖๔
๒.๔.๔ ประเภทของการปกครองส่วนท้องถิ่น	๖๕
๒.๔.๕ องค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่น	๖๖
๒.๔.๖ วัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่น	๖๗
๒.๔.๗ ทฤษฎีว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น	๖๘
๒.๕ ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล	๗๑
๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗๓
๒.๖.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร	๗๓
๒.๖.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็น	๗๖
๒.๖.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมเนียมปฏิบัติ	๗๘
๒.๖.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโดยใช้หลักธรรมเนียมปฏิบัติ	๘๐
๒.๖.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบล	๘๔
๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๘๘

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๕๕
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๕๕
๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๕๕
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๑๐๑
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๑๐๓
๓.๕ วิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์	๑๐๔
บทที่ ๔ ผลการศึกษา	๑๐๕
๔.๑ สถานภาพส่วนบุคคลของบุคลากรและประชาชน	๑๐๕
๔.๒ การวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตาม หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ	๑๐๘
๔.๓ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตาม หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	๑๑๕
๔.๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารงานตาม หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ ที่มีประสิทธิภาพตามความคิดเห็นของประชาชน	๑๓๓
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	๑๓๕
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๓๕
๕.๒ อภิปรายผล	๑๓๘
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๔๕
บรรณานุกรม	๑๔๕

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ภาคผนวก	๑๖๐
ก. รายนามผู้เชี่ยวชาญและหนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไข เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ๕ ท่าน	๑๖๑
ข. หนังสือขออนุมัติเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย	๑๖๘
ค. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๗๑
ประวัติย่อของผู้วิจัย	๑๘๒

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๓.๑	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์	๑๐๑
๔.๑	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	๑๐๖
๔.๒	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกเป็นรายข้อ	๑๐๘
๔.๓	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ในด้านหลักนิติธรรม	๑๐๕
๔.๔	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านหลักคุณธรรม	๑๑๐
๔.๕	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ในด้านหลักความโปร่งใส	๑๑๑
๔.๖	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ในด้านหลักการมีส่วนร่วม	๑๑๒
๔.๗	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ในด้านหลักความรับผิดชอบ	๑๑๓
๔.๘	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ในด้านหลักความคุ้มค่า	๑๑๔

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๕	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตาม หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบึงกาฬ จำแนกเพศ	๑๑๖
๔.๑๐	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตาม หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบึงกาฬ จำแนกอายุ	๑๑๘
๔.๑๑	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตาม หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบึงกาฬ จำแนกระดับการศึกษา	๑๒๐
๔.๑๒	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตาม หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบึงกาฬ จำแนกรายได้/ต่อเดือน	๑๒๒
๔.๑๓	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตาม หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบึงกาฬ จำแนกอาชีพ	๑๒๔
๔.๑๔	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตาม หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบึงกาฬ จำแนกตามจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ	๑๒๖
๔.๑๕	การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ตามความคิดเห็นของ ประชาชนจำแนกโดยรวมตามจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ	๑๒๗
๔.๑๖	การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้านหลักนิติธรรมตาม ความคิดเห็นของประชาชนจำแนกตามจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ	๑๒๘
๔.๑๗	การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้านหลักคุณธรรมตาม ความคิดเห็นของประชาชนจำแนกตามจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ	๑๒๙

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๑๘	การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้านความโปร่งใส ตามความคิดเห็นของประชาชนจำแนกตามจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ	๑๓๐
๔.๑๙	การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้านการมีส่วนร่วม ตามความคิดเห็นของประชาชนจำแนกตามจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ	๑๓๑
๔.๒๐	การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้านความรับผิดชอบตาม ความคิดเห็นของประชาชนจำแนกตามจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ	๑๓๒
๔.๒๑	ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางใน การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วน ตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ	๑๓๓

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๕๘

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

พระไตรปิฎก

ที.ปา.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฎิกวรรค	(ภาษาไทย)
ม.ม.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มูลปัญญาสร์	(ภาษาไทย)
อง.จตุกก.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ปญจก.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ปัญจกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.อฎฐก.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	อฎฐกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.นวก.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	นวกนิบาต	(ภาษาไทย)
ขุ.ม.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	มหานิเทศ	(ภาษาไทย)

วิธีอ่าน

๑.พระไตรปิฎก อ่าง เล่ม/ชื่อ/หน้า ตามลำดับ เช่น ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๗๔/๒๘๗.

หมายถึง สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค เล่มที่ ๑๑ ชื่อ ๑๗๔ หน้า ๒๘๗.

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปกครองท้องถิ่นเป็นรากฐานอันสำคัญ ในการกระจายอำนาจการบริหารจัดการ จากส่วนกลางสู่ส่วนท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นรากฐานอันสำคัญในระบอบประชาธิปไตย มุ่งหวังให้ท้องถิ่นสามารถดำเนินการตัดสินใจและตกลงใจเรื่องต่างๆ ได้ด้วยคนในท้องถิ่นเอง และมุ่งหวังให้สามารถบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นวิธีการฝึกสอนให้ประชาชนรู้จักและเข้าใจในหลักการปกครองตนเอง นอกจากนี้การปกครองท้องถิ่นยังเป็นการแบ่งเบาภาระในการจัดทำบริการของส่วนกลาง ช่วยสร้างสำนึกในหมู่ประชาชนให้รักท้องถิ่นและร่วมมือกันในการพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า และเป็นปัจจัยส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นองค์พระประมุขของไทยซึ่งเป็นการปกครองในระดับชาติด้วยอย่างไรก็ตาม การปกครองท้องถิ่นจะเกิดผลดีหรือไม่เพียงใดขึ้นกับปัจจัยด้านต่างๆ เช่น กำลังคน เงิน ประชากร และขนบธรรมเนียมของท้องถิ่นนั้นๆ การปกครองท้องถิ่นมีรูปแบบการปกครองที่หลากหลายซึ่งเป็นไปตามความเหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละท้องถิ่น ดังพระราชบัญญัติระเบียบบริหารแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๗๐ กำหนดให้จัดระเบียบราชการส่วนท้องถิ่น ๔ รูปแบบ คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในรูปแบบพิเศษได้แก่ กรุงเทพมหานคร เป็นต้น^๑

สำหรับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ เป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความสำคัญทางการเมืองเพราะเป็นพื้นฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย และมีความสำคัญทางเศรษฐกิจ และสังคมซึ่งยึดหลักว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนจะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศให้เจริญก้าวหน้าได้ อนึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ก็ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นมากขึ้น โดยกำหนดบทบัญญัติ ว่าด้วยการบริหารส่วนท้องถิ่นไว้ในหมวด ๑๔ ซึ่งการตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงศักยภาพการบริหารประเทศ เพราะการกระจายอำนาจการบริหารสู่ท้องถิ่นเปรียบเสมือนการกระจายอำนาจสู่ประชาชน และองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นเป็นองค์การระดับ

---

^๑ธนรัชต์ คล้ายมณี, “รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการเมืองพัทยา”, *หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๔๕), หน้า ๔-๕.

รากหญ้าซึ่งใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด มีศักยภาพในการให้บริการสาธารณะ แก้ไขปัญหาความเดือดร้อน และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

แต่ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา นับตั้งแต่พระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ บังคับใช้ไปแล้ว พบว่ามีการร้องเรียน และตรวจพบการทุจริตคอร์รัปชันหลายรูปแบบในองค์การบริหารส่วนตำบล ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาขึ้นในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเหตุให้การบริหารงานหย่อนประสิทธิภาพ ไม่สามารถพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าตามเจตนารมณ์ของการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น ส่งผลให้สังคมเกิดความเคลือบแคลงใจในกระบวนการกระจายอำนาจ นอกจากนี้ปัญหาการทุจริต คอร์รัปชัน ความไม่โปร่งใสในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่ได้ผ่านการร้องเรียน หรือไม่ได้รับการตรวจสอบจากหน่วยงานต่างๆ ก็ยังมีอีกมาก ซึ่งล้วนเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ไข สิ่งที่ทำทลายองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในขณะนี้คือ การปรับกลยุทธ์ ทศนคดี วิธิตด วิธิตกรทำงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลให้ไปสู่การเป็นข้าราชการยุคใหม่ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ควรตระหนักถึงการดูแล บำบัดทุกข์ บำรุงสุขแก่พี่น้องประชาชนในท้องถิ่นอย่างดียิ่ง ปกป้องรักษา เป็นที่พึ่งยามทุกข์ สร้างความสุขให้แก่ราษฎรอย่างทั่วถึงรอบด้าน มุ่งปฏิบัติงานเพื่อเป้าหมายคือการพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง มุ่งการกระจายอำนาจ ปราศจากการทุจริตคอร์รัปชันเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี^๒

ในส่วนของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หรือธรรมาภิบาล (Good Governance) นั้นตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๔๕ กำหนดให้มีการบริหารราชการตามหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หรือธรรมาภิบาล (Good Governance) กล่าวคือ ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐควมมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าในเชิงภารกิจแห่งรัฐ การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การลดภารกิจและยุบเลิกหน่วยงานที่ไม่จำเป็น การกระจายภารกิจและทรัพยากรให้แก่ท้องถิ่น การกระจายอำนาจตัดสินใจ การอำนวยความสะดวกและตอบสนองความต้องการของประชาชน เพื่อเป็นการสร้างแรงผลักดันให้เกิดการปรับเปลี่ยนวิถีทางและวัฒนธรรมการทำงานอย่างจริงจัง รวมไปถึงจนถึง

^๒ จตุพร ผ่องสุข, “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลโลกสว่าง อำเภอนองพอกจังหวัดร้อยเอ็ด”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาโยบายสาธารณะ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๐), หน้า ๒.

มาตรการสร้างแรงจูงใจ (Incentives) เพื่อเสริมสร้างการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีทั้งในเชิงบวก และลบ^๓

ในช่วงปฏิรูประบบราชการ แนวคิดเรื่องธรรมาภิบาลได้มีบทบาทอย่างมากต่อหน่วยงานภายในประเทศทั้งภาครัฐและเอกชน ในส่วนของภาครัฐนั้นในระยะหลายปีที่ผ่านมา รัฐบาลได้พยายามปรับตัวเข้าสู่ระบบธรรมาภิบาลอย่างเห็นได้ชัด เช่น การก่อตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น การปรับลดขนาดหน่วยราชการ การปรับปรุงการบริหารให้มีคุณภาพ มีการบริการที่ประทับใจไม่เพียงภาครัฐเอกชน การรวบหน่วยงานภาครัฐกับภาคเอกชน การพัฒนาและคัดเลือกบุคลากรในองค์กรให้มีคุณภาพและผลงาน เป็นต้น สำหรับหลักการเรื่องธรรมาภิบาล ก็ได้มีการกำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒ ดังนี้คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า โดยกำหนดให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่งกำหนดแผนโครงการ เพื่อปรับปรุงในความรับผิดชอบให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล^๔

นอกจากนี้ปัญหาการทุจริต คอร์รัปชัน ความไม่โปร่งใส ในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่ได้ผ่านการร้องเรียนหรือไม่ได้รับการตรวจสอบจากหน่วยงานต่างๆ ก็ยังมีอีกมาก ซึ่งล้วนเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ไข สิ่งที่ทำทลายขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในขณะนี้คือ การปรับกลยุทธ์ ทัศนคติ วิธีคิด วิธีการทำงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลให้ไปสู่การเป็นข้าราชการยุคใหม่ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ควรตระหนักถึงการดูแล บำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่พี่น้องประชาชนในท้องถิ่นอย่างดียิ่งปกป้องรักษาเป็นที่พึ่งยามทุกข์สร้างความสุขให้แก่ราษฎรอย่างทั่วถึงรอบด้าน มุ่งปฏิบัติงานเพื่อเป้าหมายคือการพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า สร้างชุมชนให้เข้มแข็งมุ่งการกระจายอำนาจปราศจากการทุจริตคอร์รัปชันให้ประชาชนในท้องถิ่นมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี^๕

^๓ สำนักมาตรฐานการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, คู่มือการจัดทำหน้าเกณฑ์การบริหารกิจการเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๒๘.

^๔ จตุพร ผ่องสุข, “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกสว่าง อำเภอนองพอกจังหวัดร้อยเอ็ด”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขา นโยบายสาธารณะ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๐), หน้า ๓.

^๕ องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น, เอกสารรายงานประจำปี, (วันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๔) : ๒.

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า “ธรรมาภิบาล” มีบทบาทอย่างมากต่อหน่วยงานภายในประเทศทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและมีการนำแนวคิดไปปรับใช้กับหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ อย่างเห็นได้ชัดมีการปรับลดขนาดของหน่วยงานปรับปรุงการบริหารให้มีคุณภาพมีการบริการสาธารณะต่างๆ เป็นที่พึงพอใจของประชาชนดั่งนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ ซึ่งมีพื้นที่ในความรับผิดชอบจำนวน ๑๒ หมู่บ้าน เป็นพื้นที่ในการศึกษาวิจัย เพื่อจะได้ทราบว่างค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ ได้นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารอย่างไรและประชาชนในตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ เพื่อจะได้ทราบแนวทางการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ ต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ ที่มีประสิทธิภาพตามความคิดเห็นของประชาชน

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวินิจฉัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาหลักธรรมาภิบาล (Good governance) ทั้ง ๖ ด้าน กล่าวคือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่าตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมือง

และสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒^๖ ตามความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลัก
ธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ
รายได้ และจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลัก
ธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น ใน ๖ ด้าน ประกอบด้วย หลักนิติธรรม
หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยทำการศึกษาจากองค์การบริหารส่วนตำบล
น้ำจั้นที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปี ขึ้นไป รวมประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยทั้งสิ้น จำนวน ๔,๕๒๗ คน
ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยเปิดตารางของทาโร ยามานะ (Taro Yamane) โดยมีกลุ่มตัวอย่าง
ทั้งหมด ๑๖๘ คน^๗

๑.๓.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

สถานที่ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น หมู่ ๑ ตำบลน้ำจั้น
อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ ๔๓๑๕๐

๑.๓.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาวิจัย เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือน กรกฎาคม
๒๕๕๔ รวมระยะเวลาทั้งสิ้น ๖ เดือน

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๔.๑ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ
องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น เป็นอย่างไร

^๖ สำนักนายกรัฐมนตรี, ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี : ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการ
บ้านเมืองที่ดี ๒๕๔๒, (เล่ม ๑๑๖ ตอนที่ ๖๓ ง. ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ สิงหาคม ๒๕๔๒). หน้า ๒๖.

^๗ องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น, แผนพัฒนาตำบล, (บึงกาฬ : งานวิเคราะห์นโยบายและแผน,
๒๕๕๔), หน้า ๔.

๑.๔.๒ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น มีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

๑.๔.๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น มีอะไรบ้าง

๑.๕ สมมุติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ สมมุติฐานที่ ๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ แตกต่างกัน

๑.๕.๒ สมมุติฐานที่ ๒ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ แตกต่างกัน

๑.๕.๓ สมมุติฐานที่ ๓ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ แตกต่างกัน

๑.๕.๔ สมมุติฐานที่ ๔ ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ แตกต่างกัน

๑.๕.๕ สมมุติฐานที่ ๕ ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ แตกต่างกัน

๑.๕.๖ สมมุติฐานที่ ๖ ประชาชนที่มีจำนวนครั้งในการเข้าไปใช้บริการต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความหมายศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น ไว้ดังนี้

ความคิดเห็น หมายถึง ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ

ประชาชน หมายถึง ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น ที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปี ขึ้นไป

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยยึดระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒

ธรรมาภิบาล หมายถึง หลักการพื้นฐาน ๖ ประการตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า

หลักนิติธรรม หมายถึง การที่องค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติเกี่ยวกับการตรากฎหมาย กฎข้อบังคับให้ทันสมัย และเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน และชุมชนยอมปฏิบัติตามกฎหมาย

หลักคุณธรรม หมายถึง การปฏิบัติงานที่ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ยึดหลักความถูกต้องให้เป็นไปตามระเบียบ กฎหมายที่กำหนดไว้

หลักความโปร่งใส หมายถึง การที่องค์การบริหารส่วนตำบล มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมาให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบได้ โดยถือปฏิบัติในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. ๒๕๓๕

หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ได้แก่ การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือผู้บริหาร การรับรู้ข้อมูลข่าวสารการแสดงความคิดเห็น การประเมินผลงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างเคร่งครัด โดยคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อประชาชน ได้แก่ การตระหนักในหน้าที่ ที่จะต้องปฏิบัติต่อประชาชนใส่ใจต่อปัญหาของชุมชนมีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนให้บรรลุผล และกล้ายอมรับผลการกระทำ

หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ทรัพยากร/งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน ได้แก่ การจัดซื้อ-จัดจ้างที่มุ่งให้เกิดการประหยัด มีการจัดลำดับขั้นการดำเนินงานการจัดตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ

องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเขกา จังหวัดบึงกาฬ

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้ทราบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

๑.๗.๒ ทำให้ทราบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

๑.๗.๓ ทำให้ทราบแนวทางการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

๑.๗.๔ ผลการวิจัยที่ได้รับ สามารถนำไปพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อไป

บทที่ ๒

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น ดังนั้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยขอเสนอแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนเอกสาร โดยได้แบ่งเนื้อหาเป็นลำดับ ดังนี้

๒.๑ แนวคิด เกี่ยวกับความคิดเห็น

๒.๒ แนวคิด เกี่ยวกับการบริหาร

๒.๓ แนวคิด เกี่ยวกับธรรมาภิบาล

๒.๔ แนวคิด และทฤษฎี เกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

๒.๕ ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๖.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร

๒.๖.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็น

๒.๖.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาล

๒.๖.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบล

๒.๖.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร โดยใช้หลักธรรมาภิบาล

๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิด เกี่ยวกับความคิดเห็น

การศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น โดยศึกษาจากความคิดของบุคคลที่อยู่บนพื้นฐานข้อเท็จจริง และทัศนคติของบุคคล ซึ่งจากการตรวจสอบเอกสารปรากฏว่ามีนักวิชาการ และนักศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวกับความคิดเห็น ไว้ดังนี้

จำลอง เงินดี ได้ให้ความหมาย ของความคิดเห็นว่าเป็นความรู้สึกรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดในลักษณะที่ไม่ลึกซึ้งเหมือนทัศนคติความคิดเห็นนั้นอาจกล่าวได้ว่าเป็นการแสดงออกของทัศนคติก็ได้สังเกตและวัดได้จากคนแต่มีส่วนที่แตกต่างไปจากทัศนคตินั้นเจ้าตัวอาจจะตระหนักหรือไม่ตระหนักก็ได้^๑

---

^๑จำลอง เงินดี, เอกสารคำสอนวิชาจิตวิทยาสังคม, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๔), หน้า ๒.

กฤษ อินทรโกเศศ กล่าวว่า “ความคิดเห็นคือการแสดงออกถึงทัศนคติความรู้สึกรู้สึกความเชื่อหรือค่านิยมของบุคคล โดยการใช้ภาษาพูดหรือการเขียนและโดยมากความคิดเห็นจะเปลี่ยนเรื่องเกี่ยวกับความจริง”^๒

ราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง เป็นข้อพิจารณาเห็นว่าเป็นจริงจากการใช้ปัญญาและความคิดประกอบ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้อาศัยหลักฐานพิสูจน์ยืนยันได้เสมอไปก็ตาม^๓

สุชา จันทน์เอม และ สุรางค์ จันทน์เอม ได้สรุปไว้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็นไว้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติ เราไม่สามารถแยกแสดงความคิดเห็นและทัศนคติออกจากกันได้ เพราะความคิดเห็นมีลักษณะคล้ายทัศนคติ แต่ความคิดเห็นแตกต่างจากทัศนคติตรงที่ทัศนคตินั้นเป็นความพร้อมทางจิตใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนี้อาจแสดงออกมาได้ทั้งคำพูดและการกระทำทัศนคติไม่เหมือนกับความคิดเห็นตรงที่ไม่ใช่สิ่งเร้าที่แสดงออกมาอย่างเปิดเผยหรือตอบสนองอย่างตรงๆ และลักษณะของความคิดเห็นไม่ลึกซึ้งเหมือนทัศนคติ^๔

ลูธานส์ ฟรีแมน (Luthans Freeman) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง ความพร้อมทางด้านจิตใจที่จะตอบสนองต่อบุคคล สถานการณ์ วัตถุและความคิดเห็น โดยมีลักษณะที่คงที่แน่นอน ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้ และมีรูปแบบการตอบสนองอย่างเดียวกัน^๕

แมรี แอล กู๊ด (MaryL.Good) ได้ให้ความหมาย ของความคิดเห็น (Opinion) ไว้หลายความหมายได้แก่

๑) ความหมายทั่วไป หมายถึง ความเชื่อ ความคิดเห็น ข้อพิจารณา ความรู้สึกหรือทัศนคติที่ยังไม่ได้รับการพิสูจน์อย่างแน่นอน และยังขาดน้ำหนักทางเหตุผลหรือการวิเคราะห์หรือกล่าวกว้างๆ ได้ว่ามีความเป็นไปได้มากกว่าความรู้

^๒ กฤษ อินทรโกเศศ, “ลักษณะและความสามารถในการให้บริการของโครงการระบบรถไฟฟ้ามหานคร ในเขตกรุงเทพมหานคร”, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาบริหารธุรกิจ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๘), หน้า ๔๔.

^๓ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมสังคมวิทยาอังกฤษ-ไทย, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คพับลิเคชั่น, ๒๕๔๖), หน้า ๒๓๖.

^๔ สุชา จันทน์เอม และ สุรางค์ จันทน์เอม, จิตวิทยาสังคม, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๐), หน้า ๑๐๔.

^๕ Luthans Freeman, *Ogranization Behavioral*, 7th ed., (Singapore : McGraw-Hill, 1995), P.609.

๒) ความหมายเฉพาะ หมายถึง การพิจารณาหรือการวินิจฉัยอย่างมีแบบแผนจากแหล่งข้อมูล หรือบุคคลที่เชื่อถือได้

๓) ความคิดเห็นสาธารณะ (Public Opinion) หมายถึง การพิจารณาหรือข้อวินิจฉัยรวม ๆ ของกลุ่มคนในสังคมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ หรือข้อเท็จจริง^๖

แองเจิลและสเนลโกรฟ (Engle & Snellgrove) กล่าวว่า “ความคิดเห็นคือการแสดงออกทางเจตนาที่ออกมาเป็นคำพูดเป็นการสรุปหรือการลงความเห็นโดยอาศัยพื้นที่ความรู้ที่มีอยู่”^๗

ไอแซค (Isaak) ให้ความหมายว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางคำพูดหรือคำตอบที่บุคคลได้แสดงออกต่อสถานการณ์หนึ่งโดยเฉพาะจากคำถามที่ได้รับทั่วไปโดยปกติแล้วความคิดเห็นแตกต่างจากเจตนาที่คิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะขณะที่เจตนาจะเป็นเรื่องทั่วๆ ไปมีความหมายกว้างกว่า^๘

เมอร์เรียม (Meriam) ได้ให้ความหมาย ของความคิดเห็นได้แก่ความเชื่อที่คณะกรรมการพิจารณาหรือวินิจฉัยหรือการประเมินผลอย่างมีรูปแบบในใจเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะความเชื่อที่มีน้ำหนักมากกว่าที่มีความรู้สึกในใจและมีน้ำหนักน้อยกว่าความรู้ที่แท้จริงหรือมุมมองที่เกิดขึ้นทั่วๆ ไปการแสดงออกถึงการพิจารณาหรือคำแนะนำอย่างมีรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญหรือการแสดงออกเช่นการตัดสินใจการพิจารณาคดี หรือการวินิจฉัยอย่างมีรูปแบบด้วยเหตุผลตามกฎหมายหรือหลักเกณฑ์ที่ขึ้นอยู่กับตัดสินใจที่มีกฎหมายรองรับ^๙

โฮพลแลนด์ (Hovland) ได้ให้ความแตกต่าง ของความคิดเห็นและทัศนคติไว้ว่า “ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกเป็นคำพูด ทัศนคติเป็นจิตใต้สำนึก (unconscious) และเป็นเหตุให้เกิดการตอบสนองของคำพูด” ทั้งนี้ความคิดเห็นใดๆ ย่อมแสดงถึงการตีความข้อเท็จจริงในทางใดทางหนึ่งแต่ลักษณะของการตีความนั้นขึ้นอยู่กับทัศนคติของบุคคล^{๑๐}

^๖Mary L. Good, “Integrating the Individual and the Organization”, (New York : Wiley, 2006), p.17.

^๗แองเจิล และ สเนลโกรฟ (Engle & Snellgrove) อังโน สวณีย์ คงเพชรทิพย์, “ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติการใช้บริการรถไฟฟ้า BTS ของผู้บริโภคย่านฝั่งธนบุรี”, สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการตลาด, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๕), หน้า ๑๐.

^๘ไอแซค (Isaak) อังโน อมรนต์ มาลัย, “ความคิดเห็นของกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานระดับสถานีตำรวจของกองบัญชาการตำรวจนครบาลที่มีต่อภารกิจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานระดับสถานีตำรวจ”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๖), หน้า ๕.

^๙เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕.

^{๑๐}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐.

สรุปได้ว่าความคิดเห็นเป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละบุคคล การเลี้ยงดู พื้นความรู้ คุณสมบัติประจำตัวของแต่ละบุคคล ประสบการณ์การทำงาน การติดต่อระหว่างบุคคลหรือการได้รับข้อมูลข่าวสาร สถานภาพทางเศรษฐกิจตลอดจนสภาวะแวดล้อม สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลมีความคิดเห็นไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งและการแสดงออกของความคิดเห็น อาจเป็นไปได้ในทางที่เห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยก็ได้

๒.๒ แนวคิด เกี่ยวกับการบริหาร

๒.๒.๑ ความหมายของการบริหาร

การบริหาร (Administration) บางครั้งเรียกว่า การบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินงาน หรือการปฏิบัติงานใดๆ ของหน่วยงานของรัฐและ/หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ (ถ้าเป็นหน่วยงานภาคเอกชน หมายถึงของหน่วยงานและ/หรือ บุคคล) ที่เกี่ยวข้องกับคน สิ่งของ และหน่วยงาน

มีนักบริหาร นักวิชาการ และนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการบริหาร ไว้หลายทัศนะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้ ดังนี้

ติน ปรัชญพฤทธิ กล่าวว่า การบริหาร หมายถึงกระบวนการนำเอาการตัดสินใจและ นานโยบายไปปฏิบัติ^๑

มัลลิกา ดันสอน ได้ให้ความหมาย ของการบริหาร (Administration) ว่าคือการกำหนด แนวทาง หรือนโยบาย การสั่งการ การอำนวยการ การสนับสนุน และการตรวจสอบให้ผู้ปฏิบัติ สามารถดำเนินงานให้ได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ^๒

จันทราณี สวงนนาม ได้สรุปว่า การบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เป็นสาขาวิชาที่มีการจัดระเบียบอย่างมีระบบ คือมีหลักการ กฎเกณฑ์ และทฤษฎี ที่พึงเชื่อถือได้ อันเกิดจากการ ค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์ เพื่อประโยชน์ในการบริหารงาน โดยลักษณะเช่นนี้การบริหารจึงเป็นศาสตร์ (Science) ซึ่งเป็นศาสตร์ทางสังคม ที่อยู่กลุ่มเดียวกับวิชาจิตวิทยา สังคมวิทยา และรัฐศาสตร์แต่ถ้า พิจารณาการบริหารในลักษณะของการปฏิบัติที่ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์และ ทักษะของผู้บริหารแต่ละคนที่จะทำงาน ให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งเป็นการประยุกต์เอาความรู้ หลักการ

^๑ติน ปรัชญพฤทธิ, ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๘.

^๒มัลลิกา ดันสอน, การจัดการยุคใหม่, (กรุงเทพมหานคร : เอกซเปอร์เน็ท จำกัด., ๒๕๔๔), หน้า ๑๐.

และทฤษฎีไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และสิ่งแวดล้อมแล้วการบริหารก็จะมีลักษณะเป็นศิลป์ (Arts)^{๑๓}

สุธี สุทธิสมบูรณ์ และสมาน รั้งสิโยกฤษฎ์ ได้ให้ความหมาย ของการบริหาร หมายถึง การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยปัจจัยต่างๆ อันได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) และวิธีการปฏิบัติงาน (Method) เป็นอุปกรณ์ในการดำเนินงาน^{๑๔}

ยอร์ช (George) ได้ให้ความหมาย ของการบริหาร ไว้ว่า กระบวนการที่ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การดำเนินงานและการควบคุม เพื่อให้กิจกรรมบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยคน และทรัพยากร^{๑๕}

ไซมอน (Herbert A. Simon) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง ศิลปะในการทำให้สิ่งต่างๆ ได้รับการกระทำจนเป็นผลสำเร็จ โดยที่ผู้บริหารมัก ไม่ได้เป็นผู้ปฏิบัติ แต่ผู้บริหารเป็นผู้ใช้ศิลปะทำให้ผู้ปฏิบัติได้ทำงานจนสำเร็จ ตามจุดมุ่งหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือก^{๑๖}

กล่าวโดยสรุป การบริหารและการบริหารจัดการมีแนวคิดมาจากธรรมชาติของมนุษย์ที่เป็นสัตว์สังคมซึ่งจะต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม โดยจะต้องมีผู้นำกลุ่มและมีแนวทางหรือวิธีการควบคุมดูแลกันภายในกลุ่มเพื่อให้เกิดความสุขและความสงบเรียบร้อย ซึ่งอาจเรียกว่าผู้บริหารและการบริหารตามลำดับ ดังนั้น ที่ใดมีกลุ่มที่นั้นย่อมมีการบริหาร จึงถือได้ว่าการบริหารเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์กร เพราะเป็นเครื่องมืออันสำคัญในอันที่จะชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จ หรือล้มเหลว ความมีประสิทธิภาพ หรือความไร้ประสิทธิภาพของหน่วยงานการบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้า การบริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์กร มีลักษณะการวินิจฉัยสั่งการนักบริหารจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่างๆ เพราะการวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนัก

^{๑๓} จันทราณี สงวนนาม, “เอกสารประกอบการสอนบรรยายหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง”, (ม.ท.ป., ๒๕๓๖), หน้า ๔.

^{๑๔} สุธี สุทธิสมบูรณ์, **หลักการบริหารเบื้องต้น**, (กรุงเทพมหานคร : สวัสดิการสำนักพิมพ์ ก.พ., ๒๕๓๖), หน้า ๑๒.

^{๑๕} ยอร์ช (George) อังโน ประดิษฐ์ บอดิเงิน, “กระบวนการบริหารงานของคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดกลุ่มภาคเหนือ”, **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๓๘), หน้า ๑๓.

^{๑๖} ไซมอน (Herbert A. Simon) อังโน เดิมศักดิ์ ทองอินทร์, **ความรู้เบื้องต้นทางการบริหารรัฐกิจ**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๓.

บริหารและการเจริญเติบโตของการบริหาร ชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าในครอบครัวองค์กรใด ย่อมเกี่ยวข้องกับการบริหารอยู่เสมอ ดังนั้น การบริหารจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ และจำเป็นต่อการที่จะดำรงชีวิตของบุคคลในสังคม

๒.๒.๒ กระบวนการบริหาร

การบริหารโดยทั่ว ๆ ไปจะมีลักษณะเป็นกระบวนการวิธี หรือเป็นการกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน หรือเป็นลำดับรายการในการบริหาร ซึ่งในการบริหารนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์มาก่อน หลังจากนั้นจะต้องทำสิ่งใดก่อนและต่อๆ ไปจะทำอะไร ซึ่งจัดว่าเป็นหลักเกณฑ์วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Management) กระบวนการบริหารจะกำหนดขอบเขต และหน้าที่ตามขั้นตอนต่างๆ ไว้อย่างชัดเจน

นักวิชาการ และนักบริหารต่างประเทศตลอดจนนักการศึกษาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหาร ไว้ดังนี้

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) กล่าวถึง การบริหารว่าเป็นวิธีการทำให้ งานสำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น (Getting things done through other people) และกล่าวว่าหน้าที่ของ ผู้บริหารเป็นกรอบในการพิจารณาของผู้บริหารให้สำเร็จ มี ๕ ประการ ตามคำย่อภาษาอังกฤษว่า “POSDC” ดังนี้ คือ^๑

๑. P คือ Planning หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน เพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล เพื่อกำหนดทิศทาง ขององค์กร

๒. O คือ Organizing หมายถึง คือ การจัดองค์กร เป็นการกำหนดโครงสร้าง ความสัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและการกระจาย อำนาจ

๓. S คือ Staffing หมายถึง งานบุคลากร เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนา บุคลากรและการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

๔. D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการ ดำเนินการตามแผน ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและต้องมีภาวะผู้นำ

๕. C คือ Controlling หมายถึง การกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของการ ปฏิบัติงานภายในองค์กร รวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร

---

^๑พระธรรมโกศาจารย์, (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **พุทธวิธีบริหาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๓ - ๕.

ปราชญา กล้าผจญ ได้กล่าวถึง กระบวนการบริหารว่า มีกิจการสำคัญอยู่ ๕ ประการ ได้แก่

๑. การวางแผน (Planning) เป็นการกำหนดจุดประสงค์ว่าจะทำอะไร เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จนั้น ได้แก่ การวางแผนกลยุทธ์ และการวางแผนปฏิบัติการ

๒. การจัดองค์กร (Organizing) เป็นการออกแบบและพัฒนาองค์กรขึ้นมา

๓. การอำนวยการ (Directing) เป็นการสื่อสาร จูงใจพนักงาน การตัดสินใจและแก้ไขปัญหาในหน่วยงาน เพื่องานสำเร็จตามเป้าหมาย

๔. การควบคุม (Controlling) เป็นการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน การวัดผลการปฏิบัติงาน และการแก้ไขผลการปฏิบัติงาน

๕. การจัดบุคลากรลงสู่หน่วยงาน (Staffing) เป็นการสรรหา บรรจุบุคคลที่เหมาะสมในการปฏิบัติงานขององค์กร^{๑๑}

กล่าวโดยสรุป กระบวนการบริหาร เป็นกลไกและตัวประสานที่สำคัญที่สุดในการประมวล ผลักดัน และกำกับให้ปัจจัยต่างๆ ที่เป็นทรัพยากรการจัดการประเภทต่างๆ สามารถดำเนินไปได้โดยมีประสิทธิภาพ จนบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ การเข้าใจถึงกระบวนการบริหารจะช่วยให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพมากขึ้นได้ พื้นฐาน ๔ ประการที่ทำให้เกิดกระบวนการบริหาร คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การนำและสั่งการ (Leading and Directing) การควบคุม (Controlling) กระบวนการบริหารที่ประกอบด้วยหน้าที่หลัก ๔ ประการนี้ เกี่ยวข้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกันตลอดเวลา ซึ่งผู้บริหารจะเป็นบุคคลที่ทำหน้าที่ในกระบวนการบริหารทรัพยากรขององค์กร โดยอาศัยหน้าที่ทั้ง ๔ ประการนี้ สามารถประสานทำงานร่วมกันไปเพื่อให้ได้ผล ซึ่งก็คือการบรรลุถึงเป้าหมายผลสำเร็จต่างๆ ทั้งทางด้านประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ คุณภาพ และความพึงพอใจ เป็นต้น

๒.๓ แนวคิด เกี่ยวกับธรรมาภิบาล

แนวคิดธรรมาภิบาล (good governance) เป็นเรื่องที่ได้รับการกล่าวถึงมานานในแล้ว ในต่างประเทศแถบตะวันตกไม่ได้เป็นสิ่งใหม่ มีมาพร้อมกับความเจริญของมนุษย์ แต่ในประเทศไทยแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้มีการกล่าวถึงเมื่อไม่นานมานี้ทศวรรษที่ผ่านมา โดยธรรมาภิบาล เป็นทั้งแนวความคิด หลักการพื้นฐานและวิธีการปฏิบัติงานหรือการบริหารงาน เช่นที่นักวิชาการหลายท่านได้ให้ทัศนะไว้ว่าธรรมาภิบาลนั้น เป็นเรื่องของหลักการบริหารงานแนว

^{๑๑}ปราชญา กล้าผจญ, **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒), หน้า ๑๖-๑๗.

ใหม่ที่มีมุ่งเน้นหลักการอันมิใช่หลักการที่เป็นระบบเชิงทฤษฎีการบริหารงาน หากแต่เป็นหลักการทำงานสำหรับองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมโดยองค์กรเหล่านี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นกรอบกติกาและแนวทางในการบริหารจัดการ ภายใต้ความคาดหวังจะก่อให้เกิดผล ท้ายสุดให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ความเป็นธรรม ความสุจริตโปร่งใส ความคุ้มค่าเงินและอื่นๆ อันเชื่อว่าจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่นำไปสู่สภาพแห่งการพัฒนาขององค์กรและสังคมประเทศชาติอย่างยั่งยืน

สำหรับการปกครองหรือการบริหารจัดการบ้านเมืองให้เกิดความผาสุก หรือเรียกตามภาษาร่วมสมัยว่า การบริหารจัดการที่ดีให้มีประสิทธิภาพให้เกิดประสิทธิผล หลักการนี้ทางตะวันตกใช้คำว่า Good Governance ซึ่ง UNESCAP กล่าวไว้ ๘ ประการมี ดังนี้

๑.การมีส่วนร่วม (Participation) ผู้ร่วมงานส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยอิสระและเต็มใจ

๒.การปฏิบัติตามกฎหมาย (Rule of law) ปฏิบัติตามกรอบของกฎหมายอย่างเสมอภาคและเป็นธรรมภายใต้กฎหมายเดียวกัน

๓.ความโปร่งใส (Transparency) มีการตรวจความถูกต้อง มีการเปิดเผยข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา

๔.ความรับผิดชอบ (Responsiveness) ทำหน้าที่ของตน ให้ดีที่สุดในการทำงานกล้าตัดสินใจ และรับผิดชอบต่อผลการตัดสินใจนั้นๆ

๕.ความสอดคล้อง (Consensus Oriented) กำหนดและสรุปความต้องการของบุคคลในสังคม โดยพยายามหาจุดสนใจ และความสอดคล้องกันของสังคมด้วยวิธีการเรียนรู้วัฒนธรรมของสังคมนั้น เพื่อเป็นการลดความขัดแย้ง

๖.ความเสมอภาค (Equity and Inclusiveness) ถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชาชนพึงได้รับจากรัฐ ทางการบริหารด้านสวัสดิการ สาธารณูปโภค และด้านอื่นๆ

๗.การมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effectiveness and Efficiency) เป็นวิธีการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อให้ได้ผลตอบแทนที่คุ้มค่ากับการลงทุน การใช้ทรัพยากรให้ได้ประโยชน์สูงสุด โดยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

๘.การมีเหตุผล (Accountability) ประชาชนทุกคนต้องตัดสินใจและรับผิดชอบต่อการทำงานของตนอย่างสมเหตุสมผล ภายใต้กรอบกฎหมาย^{๑๕}

---

^{๑๕} องค์กรสหประชาชาติ, สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งเอเชียและแปซิฟิก, (UN ESCAP : United Nation Economic and Social Commission for Asia and Pacific), (กรุงเทพมหานคร : ๒๕๔๑), หน้า ๑๐.

พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล) ได้เขียนไว้ในหนังสือหลักธรรมาภิบาลและประมุขศิลป์ : คุณลักษณะความเป็นผู้นำที่ดี “หลักธรรมาภิบาล” นี้ สงเคราะห์เข้าในหลักปฏิบัติที่ดีที่ชอบ คือ ที่ถูกต้อง ที่เหมาะสม ที่บริสุทธิ์ และที่ยุติธรรม สำหรับหัวหน้าฝ่ายปกครองหรือฝ่ายบริหารทุกระดับ ใช้เป็นหลักปฏิบัติงาน บำบัดทุกข์ บำรุงสุข เพื่อประโยชน์ สุขแก่ประชาชนโดยส่วนรวม ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี มีประสิทธิภาพสูง^{๒๐}

เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ กล่าวปาฐกถาพิเศษเรื่องจริยธรรมของการบริหารภาครัฐ เมื่อวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๕๘ ที่สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ในการจัดงานครบรอบ ๕๐ ปี คณะรัฐประศาสนศาสตร์ กล่าวว่า การบริหารต้องพุ่งถึงผู้บริหาร เพราะเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกัน บางกรณีเป็นเรื่องเดียวกันจริยธรรมของการบริหารภาครัฐจะไม่มีทางเกิดผลสำเร็จได้ ถ้าผู้บริหารไม่มีจริยธรรม การใช้จริยธรรมและคุณธรรมในการบริหารงานภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้บริหารจะต้องมีจิตสำนึกที่จะนำสิ่งที่ดีไปใช้ และขจัดสิ่งที่ไม่ดีให้หมดไป สิ่งเหล่านี้คือ

๑.ความซื่อสัตย์ เป็นจริยธรรมทั้งของการบริหารภาครัฐและของผู้บริหารความซื่อสัตย์ไม่ได้หมายถึง การประพฤติปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้นแต่ต้องตามจริยธรรมและศีลธรรมด้วย

๒.กฎหมาย เป็นที่ยอมรับกันว่า กฎหมายไม่สามารถอุดช่องโหว่การบริหารผู้บริหารที่ จะแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ กฎหมายวางมาตรฐานขั้นต่ำของการประพฤติมิชอบไว้เท่านั้น แต่มาตรฐานทางจริยธรรมในเรื่องของการประพฤติชอบและความซื่อสัตย์นั้นสูงกว่ากฎหมาย

๓.ความเป็นธรรม บอกยากว่าความเป็นธรรมคืออะไร บ้างว่าความเป็นธรรมอยู่ที่จิตสำนึกของผู้บริหาร ก็ไม่น่าจะถูกนัก เพราะผู้บริหารลำเอียงได้ ถ้าคนส่วนใหญ่ได้ประโยชน์สูงสุดถือว่าเป็นธรรม

๔.ประสิทธิภาพ เป็นเรื่องเข้าใจง่ายและจริยธรรมของการบริหารที่ถกเถียงกันเกี่ยวกับเรื่องนี้คือ ในตัวประสิทธิภาพเองอาจไม่สอดคล้องกับจริยธรรม กรณีนี้จริยธรรมมีความสำคัญมาก เราสามารถหาหนทางที่จะให้ประสิทธิภาพไปด้วยกันได้กับจริยธรรม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความซื่อสัตย์ ความโปร่งใส หรือความเป็นธรรม

๕.ความโปร่งใส เป็นเรื่องเข้าใจง่ายและเป็นจริยธรรมของการบริหารเช่นเดียวกัน ปัจจุบันมีการเรียกร้องหาความโปร่งใสกันมาก เพื่อให้ประชาชนตรวจสอบการบริหารภาครัฐได้เรา

^{๒๐}พระราชญาณวิสิฐ, (เสริมชัย ชยมงคล), หลักธรรมาภิบาลและประมุขศิลป์ : คุณลักษณะความเป็นผู้นำที่ดี, (มูลนิธิพุทธภวานาวิชาธรรมกาย, ๒๕๕๒), หน้า ๑๗.

มีบทบาทบัญญัติในรัฐธรรมนูญและในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารบัญญัติให้รัฐเปิดเผยข้อมูลอันเป็นสาธารณประโยชน์แก่ประชาชน การหลีกเลี่ยงไม่เปิดเผยข้อมูลถือได้ว่าขัดจริยธรรม

๖.ความมั่นคงของรัฐ เราใช้จริยธรรมในการบริหารงานเพื่อผลประโยชน์ของรัฐบาลความมั่นคงของรัฐคือ ผลประโยชน์ของรัฐ ความมั่นคงของรัฐ คือประโยชน์ของรัฐอย่างหนึ่งการใช้จริยธรรมการบริหารความมั่นคงอาจกระทบสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจึงหาความสมดุลให้ได้

๗.ค่านิยมของคนไทยส่วนใหญ่ยังเชื่อว่า ความร่ำรวยสร้างชื่อเสียงเกียรติยศและฐานะได้ จึงมีคนจำนวนไม่น้อยรีบสร้างควมร่ำรวยโดยไม่แยแสต่อจริยธรรม

สิ่งหนึ่งที่คิดว่าไม่มีในตำราคือ ความรัก มีคำกล่าวกันว่ายอมมุ่งพยายามที่จะให้สิ่งที่เรารักมีความสุขมีความเจริญ มีความมั่นคง

องค์การที่ทำนองเดียวกัน ถ้าเรารักองค์การ เราจะปรารถนา เราจะมุ่งมั่นเพื่อองค์การ เราจะมุ่งนำจริยธรรมและคุณธรรมไปใช้ในการบริหารองค์การ มีคำกล่าวภาษาอังกฤษว่า “To love is not give to love, is to care” น่าจะให้ความกระจ่างชัด จะกระทำการสิ่งใด ถ้าเราไม่มีความรักในสิ่งนั้น ก็ช่วยการเปล่าไม่มีทางสำเร็จ ผู้บริหารใด มีความรักองค์การของตน จะใช้จริยธรรมในการบริหารและจะได้ผลสัมฤทธิ์เป็นเลิศ^{๒๑}

ปฐมพงศ์ พฤตพิพงศ์ ได้แสดงให้เห็นว่า แนวคิดเรื่องธรรมรัฐมีมานานแล้วและความหมายก็แตกต่างกันไป เช่น ในความหมายของไทยและปราชญ์ชาวกรีก แต่อย่างไรก็ตามความหมายของธรรมรัฐของไทยและกรีกนั้นตรงกันที่พอสรุปได้ว่า ธรรมรัฐ คือ ความถูกต้องชอบธรรมจากผู้นำในระดับต่างๆ และประชาชนทุกหมู่เหล่าในสังคม กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีสิทธิเสรีภาพ มีหน้าที่ถูกต้องเหมาะสมในสังคม ซึ่งหมายถึง ในฐานะพลเมืองดี มีศีลธรรม มีจรรยาดี มีความรู้ดี มีความเฉลียวฉลาด กล่าวหาญ เป็นต้น แต่บทบาทหน้าที่ของแต่ละคนก็จะแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้เนื่องจากพื้นฐานอาชีพ ความรู้ความสามารถ ตลอดจนระบบงาน ระบบราชการและระบบสังคมที่ต่างกัน^{๒๒}

ปัญญา ฉายะจินดาวงศ์ และรัชนี ภูตระกูล ได้เขียนหนังสือเรื่องธรรมาภิบาลกับสังคมไทย มีใจความตอนหนึ่งว่าธรรมาภิบาล (Good Governance) หมายถึง การบริหารจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อการพัฒนาของประเทศ โดยมีการเชื่อมโยงองค์ประกอบทั้ง ๓ ส่วนของสังคม คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม และให้มีการสนับสนุนซึ่งกันและ

^{๒๑}เปรม ติณสูลานนท์, พล.อ., “จริยธรรมของการบริหารภาครัฐ”, มติชน, (๑๑ กรกฎาคม ๒๕๔๘) : ๒.

^{๒๒}ปฐมพงศ์ พฤตพิพงศ์, “ปรัชญาการศึกษาว่าด้วย “ธรรมรัฐ” (Righteous State)” รัฐศาสตร์ ๔๖, (ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๔๖) : ๓๕.

กันอย่างสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ สังคมการเมืองอย่างสมดุล ส่งผลให้สังคมดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ตลอดจนมีการใช้อำนาจในการพัฒนาประเทศชาติให้เป็นไปอย่างมั่นคงยั่งยืน และมีเสถียรภาพ^{๒๓}

บุญบง ชัยเจริญวัฒนะ และคณะ ได้ศึกษาพบว่า การใช้คำ “ธรรมาภิบาล” มีความหมายหลากหลาย เช่น ในต่างประเทศใช้คำว่า Good Governance มีความหมายตามกลุ่มผู้ใ้แบ่งเป็น ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มธรรมาภิบาลอำนาจนิยม กลุ่มธรรมาภิบาลเสรีนิยม และกลุ่มธรรมาภิบาลชุมชนนิยม แม้จะแตกต่างกันรอบความคิดแต่ทุกกลุ่มมีเป้าหมายตรงกันที่จะนำหลักธรรมาภิบาลไปปรับใช้เพื่อปฏิรูปเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการปกครอง ดังนั้นการเร่งรัดหาข้อยุติสำหรับกรอบความหมายของหลักธรรมาภิบาลโดยผสมผสานแนวคิดเพื่อสร้างหลักการที่ชัดเจนและมีเอกภาพ ซึ่งจะเป็นกรอบแม่บทในการสร้างตัวชี้วัดที่มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องจำเป็น ส่วนการเรียนรู้การใช้ธรรมาภิบาลจากต่างประเทศ และนำสาระที่เป็นข้อดีมาปรับใช้ย่อมเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตัวชี้วัดธรรมาภิบาล

แม้ในบางกรณีอาจมีข้อจำกัดเกี่ยวกับลักษณะบางประการของวัฒนธรรมไทยที่ไม่เอื้อต่อการส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลในสังคมไทย แต่ก็อาจผ่อนคลายนปัญหาดังกล่าวได้โดยมีการปรับให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย นอกเหนือจากการให้ความสำคัญกับขั้นตอนการวิเคราะห์ความจำเป็นในการสร้างตัวชี้วัดธรรมาภิบาลและวงจรการสร้างตัวชี้วัดแล้ว ควรที่จะนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาข้อมูลตัวชี้วัดการจัดทำฐานข้อมูลของตัวชี้วัดธรรมาภิบาล โดยเฉพาะการทบทวนจัดหมวดหมู่ตัวชี้วัด และการคัดเลือกดัชนีกลางของตัวชี้วัดที่เหมาะสม โครงสร้างคณะทำงานการสร้างตัวชี้วัดเป็นเรื่องสำคัญเช่นกัน ต้องมีขนาดกะทัดรัดประกอบด้วยทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และมีความชำนาญ เพื่อผลักดันให้มีการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ให้มีผลทางนโยบายและภาคปฏิบัติอย่างแท้จริง^{๒๔}

มหาธีร์ โมฮัมหมัด ได้กล่าวว่า ธรรมาภิบาล คือการใช้อำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ และรัฐประศาสนศาสตร์ เพื่อการบริหารกิจกรรมต่างๆ ของชาติบ้านเมือง และหมายรวมถึงกระบวนการ ความสัมพันธ์ และสถาบันต่างๆ ที่เชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อน ซึ่งประชาชนพลเมืองใช้เป็นเครื่องมือ หรือช่องทางในการบริหารจัดการกิจการต่างๆ อันเกี่ยวข้องกับชีวิตประเทศซึ่งมีองค์ประกอบร่วม ซึ่งเป็นพื้นฐานของการสร้างหลักธรรมาภิบาล อันได้แก่

^{๒๓}ปัญญา ฉายะจินดาวงศ์ และรัชณี กูตระกูล, **ธรรมาภิบาล (Good Governance) กับสังคมไทย**, (กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, ๒๕๕๕), หน้า ๓.

^{๒๔}บุญบง ชัยเจริญวัฒนะ และคณะ, **ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล**, (กรุงเทพมหานคร : กุรุสภา , ๒๕๕๔), หน้า ๕๒.

๑. การรับผิดชอบ
๒. ความโปร่งใส
๓. การปราบปรามทุจริตและการประพฤติมิชอบ
๔. การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
๕. กรอบกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม^{๒๕}

เอเซอร์ เจมส์ (Acer James) กล่าวว่า เมื่อพิจารณาแนวคิดนี้ในฐานะที่เป็นวิธีการอันนำไปสู่เป้าหมายธรรมาภิบาลมีส่วนเสริมสร้างให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และความเป็นธรรมทางสังคมธรรมาภิบาลในฐานะที่เป็นแนวคิด มีการใช้กันมากในบริบทของการปฏิรูประบบราชการและในกระบวนการทัศน์แบบใหม่ของการบริหารงานภาครัฐ ในส่วนของ การปฏิรูประบบบริหารราชการ จะใช้ธรรมาภิบาลเป็นวิธีการ หรือเครื่องมือในการพิจารณาจัดการประเด็นปัญหาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการพัฒนาโครงสร้างสถาบัน การสร้างขีดความสามารถ การกระจายอำนาจและหน้าที่ออกจากศูนย์กลางความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองกับข้าราชการ การประสานงาน และบทบาทในการส่งเสริมธรรมาภิบาลของผู้บริหาร^{๒๖}

Rhodes กล่าวในบทความเรื่อง “The New Governance : Governing Without Government” เป็นตัวอย่างงานเขียนที่สรุปรวบรวมการปรับเปลี่ยนแนวคิดที่สำคัญโดย Rhodes กล่าวถึงการเปลี่ยนวิธีคิดของระบบราชการ (Process of Governing) จากเดิมที่เป็นการจัดการฝ่ายเดียวจากเบื้องบนสู่เบื้องล่าง ในลักษณะของการจัดการปกครอง (Government) มาเป็นระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อการจัดระเบียบราชการเพื่อให้เกิดวิธีการใหม่โดยสังคม (Governance) Rhodes เห็นว่ามีการใช้คำว่า Governance หรืออาจเรียกว่าการบริหารจัดการในมุมมองใหม่อย่างน้อย ๖ ความหมายด้วยกันคือ

๑. Governance ในความหมาย ของการบริหารจัดการที่รัฐมีบทบาทน้อยที่สุด (Governance as the minimal state) กล่าวคือรัฐจะต้องลดบทบาทหน้าที่ของภาครัฐลงโดยให้ภาคเอกชนดำเนินงานแทนในรูปของการแปรรูปกิจการของรัฐเป็นของเอกชน (Privatization) บทบาทที่สำคัญของรัฐในมุมมองนี้ รัฐเป็นเพียงเครื่องมือสนับสนุนสาธารณะโดยจะต้องให้ความสำคัญกับระบบตลาด

^{๒๕} มหาธีร์ โมฮัมหมัด, อังโนไชยวัฒน์ คำชู, การบริหารการปกครองที่โปร่งใสด้วยจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : นำฝนการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๒๘.

^{๒๖} เอเซอร์ เจมส์ (Acer James), อังโนไชยวัฒน์ คำชู, ธรรมาภิบาล (Good governance) การบริหารงานปกครองที่โปร่งใสด้วยจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๕), หน้า ๓๗.

๒. Governance ในความหมาย ของการบริหารจัดการของภาคเอกชน(Governance as corporate governance) หมายถึงระบบในภาคเอกชนที่มีทิศทางและการควบคุมที่ดี มีความโปร่งใส และมีระบบการตรวจสอบที่ได้มาตรฐานในภาคเอกชน เพื่อให้มีความเป็นธรรมรวมทั้งเกิดความมีประสิทธิภาพในการกำกับและดูแลตนเอง

๓. Governance ในความหมาย ของการบริหารจัดการกิจการสาธารณะรูปแบบใหม่ (Governance as the new public management) ซึ่งตามแนวคิดการบริหารจัดการกิจการสาธารณะรูปแบบใหม่ (NPM) นี้เป็นการเปลี่ยนมุมมองทางการบริหารจัดการใหม่ จากเดิมที่รัฐเป็นผู้นำพา (rowing) ในความหมาย Government มาเป็นรัฐเป็นผู้นำทาง (steering) หรือการบริหารจัดการในความหมาย governance นั้นเองและในความหมายใหม่นี้เป็นการบริหารจัดการที่ให้ความสำคัญกับการแข่งขัน ระบบตลาด ลูกค้าหรือผู้รับบริการ และผลลัพธ์จากการบริหารจัดการ

๔. การบริหารจัดการที่ดีหรือธรรมาภิบาล(Governance as good governance) เป็นความหมายที่ใช้กันอย่างกว้างขวางทั่วไปซึ่งมีมาจากธนาคารโลกหรือกองทุนการเงินระหว่างประเทศเพื่อใช้เป็นนโยบายในการควบคุมการบริหารงานของรัฐบาลในประเทศโลกที่สามให้มีประสิทธิภาพ โดยการกระตุ้นให้เกิดการแข่งขันในระบบตลาด มีกระบวนการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ปฏิรูประบบราชการ โดยการลดอัตราค่าจ้างลง มีการฝึกฝนให้ความรู้ในเรื่องการบริหารงานงบประมาณส่งเสริมการกระจายอำนาจ และสนับสนุนให้ NGO มีบทบาทมากยิ่งขึ้น

๕. การจัดระบบเครือข่ายทางสังคม (Governance as a socio-cybernetic system) เป็นการพิจารณาโครงสร้างการปกครองในลักษณะที่แต่ละส่วนของสังคมไม่เป็นอิสระจากกัน มีการพึ่งพาอาศัยกันทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน โดยไม่มีภาคใดโดดเด่นกว่ากันและพิจารณาว่ากระบวนการปกครองจะต้องปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสังคม การเมืองและการบริหารรวมทั้งการสร้างภาคีหรือการเจรจาตกลงร่วมกันเพื่อให้เกิดผลดี

๖. การจัดการภายในในระบบเครือข่าย (Governance as self-organizing networks) มีลักษณะเป็นระบบที่เปลี่ยนแปลงจากการปกครองส่วนท้องถิ่นไปสู่ระบบท้องถิ่นที่มีระบบบริหารราชการและสังคมที่ดี (local governance) ซึ่งมีความพยายามปกครองตนเองการจัดตั้งองค์การเพื่อแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการสาธารณะแบบพึ่งพากันและกัน จะเห็นได้ว่า คำว่า Governance เป็นคำที่ถูกใช้ไปในหลายความหมาย แต่ทุกความหมายต่างสะท้อนถึงการปรับตัวของแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการภาครัฐในช่วงปลายศตวรรษที่ ๒๐ ว่ามีการปรับมุมมองไปสู่การให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ทางการบริหารจัดการระหว่างภาครัฐกับภาคอื่นๆ ในระนาบมากขึ้น^{๒๑}

^{๒๑} Rhodes, R.A.W, **The New Governance : Governing Without Government**, Politicalstudy Vol. 44 (September, 1996), P 101.

สรุปได้ว่า ปัจจุบันแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาล ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง ทั้งองค์การภาครัฐและภาคเอกชนได้ให้ความสำคัญ และนำแนวคิดนี้ไปประยุกต์ใช้กับการบริหาร องค์การธรรมาภิบาลเกี่ยวข้องกับการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพสู่ประชาชน โดยมุ่งให้เกิดความ เป็นอิสระในการบริหารงาน การลดการควบคุม ให้ผู้บริหารสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตาม เป้าหมายสถาบันที่ทำหน้าที่บริหารงานภาครัฐ นอกจากจะต้องกำหนดบทบาทของตนอย่างชัดเจน แล้ว ยังต้องมีความพร้อมที่จะถูกตรวจสอบ ต่อแนวทางการใช้อำนาจในการดำเนินงานธรรมาภิบาล เป็นเสมือนเครื่องมือในการพัฒนา ชัดความสามารถโดยมีการส่งเสริมบทบาทให้เกิดการทำงานที่ ปราศจากการคอร์รัปชันหรือไม่นำผลประโยชน์ของสาธารณะมาใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัว มีการใช้ หลักนิติธรรมในการดำเนินงาน หรือสร้างกรอบในการดำเนินงาน เพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้อง กับหลักนิติธรรม ลดกฎระเบียบที่มากเกินไป ที่เป็นต้นเหตุของการทำงานที่ล่าช้า มีการจัดลำดับ ความสำคัญของเป้าหมายการดำเนินงานให้ชัดเจนเพื่อให้การจัดสรรทรัพยากรเป็นไปอย่างถูกต้อง เหมาะสม มีกระบวนการตัดสินใจที่โปร่งใส มีกฎ กติกา มารยาท ในการบริหารงาน

ธรรมาภิบาล คือการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เป็นแนวทางสำคัญในการ จัดระเบียบให้สังคมรัฐภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการและฝ่ายธุรกิจสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคี และร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้าง ภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ เพื่อบรรเทาป้องกัน หรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤติอันตรายที่อาจมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และความมีส่วนร่วม อันเป็นคุณลักษณะสำคัญ ของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข สอดคล้องกับความเป็นไทย รัฐธรรมนูญ และกระแสโลก การส่งเสริมให้เกิดการสร้าง ธรรมาภิบาลนั้น มาจากความร่วมมือของทั้งสถาบันทั้งภาครัฐภาคเอกชน และประชาสังคม

บทบาทของรัฐที่สำคัญนั้น คือรัฐเป็นผู้มีบทบาทในการวางรากฐาน และรักษา กฎระเบียบต่างๆ การสร้างธรรมาภิบาลของรัฐนั้นจำเป็นต้องอาศัยระบบการจัดการภาครัฐที่มี ประสิทธิภาพ มีการะับผิดชอบ ภายใต้กฎหมาย และนโยบายที่โปร่งใสตรวจสอบได้ ดังนั้นจึงมี ความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐจะต้องมีการปฏิรูประบบราชการเพื่อปรับปรุงระบบการบริหารจัดการให้มี ประสิทธิภาพ และรับผิดชอบภายใต้กรอบของกฎหมาย ซึ่งจุดมุ่งหมายในการสร้างธรรมาภิบาล ของภาครัฐนั้น จะต้องพยายามปฏิรูปการบริหารจัดการ ให้ถูกต้องตามหลักเหตุผลและหน้าที่ มีระบบความรับผิดชอบด้านการเงินที่มีประสิทธิภาพมาใช้ และให้มีความโปร่งใสในการ ปฏิบัติงานยกระดับความชำนาญของภาครัฐให้มีความทันสมัย เป็นต้น ส่วนบทบาทขององค์กร

ภาคเอกชน และบทบาทของประชาสังคมที่มีต่อการสร้างธรรมาภิบาล คือการรวมตัวกันของ
 สาธารณชนในการต่อต้านการทุจริต และการประพฤติมิชอบให้หมดสิ้นไป^{๒๔}

๒.๓.๑ ความหมายของธรรมาภิบาล

ปัจจุบันทั้งในด้านการศึกษาและวิชาชีพทางรัฐประศาสนศาสตร์ถือได้ว่า
 “Governance” หรือการจัดการปกครองเป็นกรอบแนวคิดที่สำคัญของการบริหารภาครัฐซึ่งมี
 องค์ประกอบหลักที่สำคัญคือการเน้นบทบาทของการบริหารภาครัฐกรอบแนวคิด Governance
 เป็นประเด็นสำคัญในการศึกษาถึงความสัมพันธ์และความรับผิดชอบระหว่างรัฐกับประชาชน
 ความสัมพันธ์และความรับผิดชอบระหว่างรัฐกับภาคเอกชนหรือกลุ่มทางสังคมที่เกิดการรวมตัวกัน
 โดยสมัครใจและความสัมพันธ์และความรับผิดชอบระหว่างรัฐกับประชาสังคมสำนักงาน
 คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน กล่าวถึงความหมายธรรมรัฐหรือธรรมาภิบาลไว้หลายประการ
 ดังนี้

๑) ประชาธิปไตย หมายถึง กระบวนการความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐ ภาคสังคม ภาคเอกชน
 และประชาชน โดยทั่วไปในการที่จะทำให้การบริหารราชการแผ่นดินดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ
 มีคุณภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้

๒) ประชาธิปไตย หมายถึง การที่กลไกของรัฐทั้งทางการเมืองและการบริหารมีความ
 แข็งแกร่ง มีประสิทธิภาพ สะอาด โปร่งใส รับผิดชอบหรือ

๓) ประชาธิปไตย หมายถึง การบริหารหรือการปกครองที่ดี หรือการปกครอง หรือการ
 บริหารที่เป็นธรรม โดยจะมีองค์ประกอบ ๓ ประการ ความโปร่งใส (Transparency)
 การตรวจสอบได้ (Accountability) และความมีประสิทธิภาพ (Efficiency)^{๒๕}

ธีรยุทธ บุญมี ได้ให้ความหมาย ของธรรมาภิบาล ว่าเป็นกระบวนการความสัมพันธ์
 ระหว่างภาครัฐ ภาคสังคม ภาคเอกชน และประชาชน โดยทั่วไป ในการที่จะทำให้การบริหาร
 ราชการแผ่นดิน ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม โปร่งใส ยุติธรรมและตรวจสอบได้^{๒๖}

อานันท์ ปันยารชุน ได้ให้ความหมาย ของธรรมาภิบาลว่า เป็นผลลัพธ์ของการจัดการ
 กิจกรรมซึ่งบุคคลและสถาบันทั่วไป ภาครัฐและภาคเอกชนมีผลประโยชน์ร่วมกัน ได้กระทำลงไป

^{๒๔}กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, (เข้าถึงข้อมูลวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๔),
 <<http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=rfu&month=19-11-2007 & group=5&gblog=41>>.

^{๒๕}สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, แผนปฏิรูประบบบริหารภาครัฐ,
 (กรุงเทพมหานคร : กองกลาง สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๔), หน้า ๑๕ – ๒๐.

^{๒๖}ธีรยุทธ บุญมี, ธรรมรัฐแห่งชาติยุคศาสตร์ผู้หายนะประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร:
 สำนักพิมพ์สายธาร, ๒๕๔๑), หน้า ๑.

ในหลายทาง มีลักษณะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจนำไปสู่การผสมผสานผลประโยชน์ที่หลากหลายและขัดแย้งกันได้โดยสาธารณะธรรมาภิบาลหรือ Good Governance คือองค์ประกอบที่ทำให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้แน่ใจว่านโยบายที่กำหนดไว้จะได้ผล หมายถึงการมีบรรทัดฐาน^{๑๑}

ชัยอนันต์ สมุทวณิช ได้ให้ความหมาย ของธรรมาภิบาลว่า การที่กลไกของรัฐ ทั้งการเมืองและการบริหาร มีความแข็งแกร่ง มีประสิทธิภาพ สะอาด โปร่งใส และรับผิดชอบ เป็นการให้ความสำคัญกับภาครัฐและรัฐบาลเป็นด้านหลัก^{๑๒}

ปรีชา ช่างขวัญยืน ได้ให้ความหมาย ของธรรมาภิบาลว่า เป็นรัฐที่มุ่งความดีงามความ มีศีลธรรมเป็นจุดหมายสูงสุด ความมั่งคั่งของรัฐมีไว้เพื่อกระจายทรัพย์ไปสู่คนทุกหมู่เหล่า ไม่ให้ เตือดร้อนด้วยเรื่องการอุปโภคบริโภค ในนโยบายเรื่องเศรษฐกิจนั้น ต้องได้ทรัพย์มาด้วยความชอบธรรม และมีส่วนเกื้อกูลประชาชนการใช้ทรัพย์ก็ต้องใช้โดยธรรม มุ่งสิ่งที่เป็นธรรมเป็นความดี สนับสนุนให้คนเป็นคนประพฤติดี คนควรบูชาความดีไม่ใช่ทรัพย์ ด้วยเหตุนี้ธรรมาภิบาล จึงมุ่งเน้นสร้างคนให้มีคุณงามความดี ให้บูชาคุณงามความดีมากกว่าจะเน้นระบอบการปกครอง^{๑๓}

ปรัชญา เวสารัชช กล่าวถึงในความหมาย ของการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งหมายถึงกลไก การทำงานของหน่วยงานใดๆ ไม่ว่าจะรัฐบาล ระบบราชการ หรืออะไรก็ตาม ที่มีรูปแบบวิธีการ บริหารจัดการที่ดี โดยพิจารณาถึง สามเรื่องหลักๆ ได้แก่ หลักการที่ดีวิธีการที่ดีและผลลัพธ์ที่ดีมี คุณภาพด้วยคือจะต้องมีประสิทธิภาพมีประสิทธิภาพเป็นธรรมโปร่งใสและมีความรับผิดชอบ^{๑๔}

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ระบุหลักการของ คำว่าการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ไว้ดังนี้ การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชนซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการฝ่ายปฏิบัติการฝ่ายราชการและฝ่าย

^{๑๑}อานันท์ ปันยารชุน, **ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการที่ดีในมหาวิทยาลัย**, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๕.

^{๑๒}ชัยอนันต์ สมุทวณิช, **ศ.ดร. การปฏิรูปการศึกษา-การปฏิรูปการเมือง**, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (กรุงเทพมหานคร : ๒๕๔๑), หน้า ๕๔.

^{๑๓}ปรีชา ช่างขวัญยืน, **ธรรมรัฐ ธรรมราชา**, (กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐๓.

^{๑๔}ปรัชญา เวสารัชช, “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหาร ส่วนตำบลในการพัฒนาหมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น”, **วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑), หน้า ๒๖.

ธุรกิจสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขมีความรู้สึกสามัคคีและร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป็นส่วนส่งเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศเพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤตภัยอันตรายที่อาจจะมีมาในอนาคตเพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรมความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมอันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขสอดคล้องกับความเป็นไทยรัฐธรรมนูญและกระแสโลกปัจจุบัน^{๓๕}

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ได้ให้ความหมาย ของธรรมาภิบาลว่าเป็นระบบโครงสร้างกระบวนการและความสัมพันธ์ของภาครัฐภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาสังคมในการบริหารจัดการ เศรษฐกิจการเมืองและสังคมของรัฐซึ่งเป็นการบริหารจัดการที่ดี^{๓๖}

ธนาคารโลก ได้ให้ความหมายว่า ธรรมาภิบาลเป็นลักษณะและวิถีทางของการที่มีการใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อจัดการงานของบ้านเมือง โดยเฉพาะการจัดการงานทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพื่อการพัฒนาโดยนัยของธนาคารโลกเป็นการชี้ให้เห็นความสำคัญของการมีธรรมาภิบาลเพื่อช่วยในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศทั้งนี้รัฐบาลสามารถให้บริการที่มีประสิทธิภาพมีระบบที่ยุติธรรมมีกระบวนการกฎหมายที่อิสระที่ทำให้มีการดำเนินการให้เป็นไปตามสัญญาอีกทั้งระบบราชการฝ่ายนิติบัญญัติและสื่อที่มีความโปร่งใสรับผิดชอบและตรวจได้^{๓๗}

สรุปความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาล (Good Governance) ที่นักวิชาการและหน่วยงานต่างๆ ได้ให้ความหมายไว้ นั้น พอสรุปได้ว่า การบริหารงานของภาครัฐในทุกๆ ด้านโดยชอบธรรม และมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการใช้กระบวนการ การมีส่วนร่วมจากทุกส่วนของสังคมไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน อย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้ประเทศมีพื้นฐานประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง มีความชอบธรรมด้านกฎหมาย มีเสถียรภาพ มีโครงสร้างการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้

๒.๓.๒ องค์ประกอบของธรรมาภิบาล

แม้ว่าความหมายและวัตถุประสงค์หรือแม้แต่การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในหน่วยงานต่างๆ จะต่างกันไป เพราะว่าการจัดวิธีการปกครองตามหลักธรรมาภิบาลนั้นอาจไม่มีวิธีที่ดีที่สุดเพียงวิธีเดียว และองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลก็ได้กำหนดไว้แตกต่างกันไป

^{๓๕} สำนักนายกรัฐมนตรี, ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี : ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ๒๕๔๒, (เล่ม ๑๑๖ ตอนที่ ๖๓ ง. ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ สิงหาคม ๒๕๔๒). หน้า ๒๖.

^{๓๖} บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, การสร้างธรรมาภิบาล (Good Governance) ในสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐.

^{๓๗} ธนาคารโลก, (เข้าถึงข้อมูลวันที่ ๑๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๔), <<http://www.worldbank.org>>.

แต่องค์ประกอบที่แตกต่างกันนั้นจะมีองค์ประกอบร่วมที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งเป็นรากฐานของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ในที่นี้จะหยิบยกองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลมาพิจารณา ดังต่อไปนี้

สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของธรรมาภิบาลไว้ ดังนี้

๑. หลักความโปร่งใส (transparency)
๒. หลักนิติธรรม (rule of law)
๓. หลักความรับผิดชอบ (accountability)
๔. หลักความเสมอภาค (Equity)
๕. หลักคุณธรรม (virtues)
๖. หลักความคุ้มค่า (effectiveness)
๗. หลักการมีส่วนร่วม (participation)^{๑๘}

ไชยวัฒน์ คำชู และคนอื่นๆ กล่าวว่า องค์ประกอบพื้นฐานของการสร้างธรรมาภิบาลได้แก่

๑. ภาระรับผิดชอบ หมายถึง การกำหนดให้บุคคลและองค์กร ทั้งที่มาจาก การเลือกตั้ง และการแต่งตั้ง ซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานภาครัฐ ต้องมีภาระความรับผิดชอบต่อสาธารณะในเรื่องที่เกี่ยวกับการกระทำ กิจกรรม หรือการตัดสินใจใดๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสาธารณะ หรือกระทำในนามของสาธารณะในความหมายแคบ ภาระรับผิดชอบมุ่งเน้นเรื่องความสามารถที่จะอธิบายที่มาที่ไปของการจัดสรร การใช้ และการควบคุม อันเป็นเรื่องเกี่ยวกับระบบงบประมาณ การบัญชีและการตรวจสอบบัญชี ในความหมายกว้าง ภาระรับผิดชอบยังหมายรวมถึงการจัดตั้ง และการใช้บังคับกฎเกณฑ์และระเบียบกติกาดังกล่าว ของบรรษัทภิบาลด้วย

๒. ความโปร่งใส คือการที่สาธารณชนมีโอกาสรับรู้ นโยบายด้านต่างๆ ของรัฐบาล และมีความมั่นใจว่ารัฐบาลมีความตั้งใจจริงในการดำเนินตามนโยบายนั้น ซึ่งจะเกิดขึ้นเช่นนั้นได้เมื่อประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงาน คำชี้แจงและถ้อยแถลงต่างๆ ของรัฐบาล และกระบวนการทางการเมืองในการกำหนดและดำเนินนโยบายเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมรวมทั้งการเปิดให้มีการต่อสู้แข่งขันระหว่างฝ่ายต่างๆ อย่างเต็มที่ในการกำหนดทางเลือก

^{๑๘} สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า, **ธรรมาภิบาล**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักวิจัยและพัฒนาสถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๔), หน้า ๘.

ของสังคมนอกจากนี้ความโปร่งใสยังทำให้การติดตามตรวจสอบของสาธารณชนมีความถูกต้องมากขึ้น และได้มาซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพเงื่อนไขทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม

๓.การปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ หมายถึง การใช้อำนาจหน้าที่หรือการอาศัยความไว้วางใจที่สาธารณชนมอบให้ไปในการหาผลประโยชน์ส่วนตน การทุจริตเกิดขึ้นได้ทั้งในระดับบุคคล และองค์กรหรือสถาบัน ความหมายนี้ครอบคลุมรูปแบบการฉ้อราษฎร์บังหลวงเกือบทั้งหมด ทั้งที่อยู่ในภาครัฐและเอกชน ในส่วนของระบบราชการ การทุจริตส่วนใหญ่ หมายถึง การกระทำของหน่วยงานราชการหรือ ของข้าราชการที่มีขอบด้วยกฎหมายการปราบปรามการทุจริต และการประพฤติมิชอบจึงถือเป็นตัวชี้วัดสำคัญ ที่แสดงความตั้งใจจริงในการสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้น

๔.การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึง กระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีบทบาทและอิทธิพลในการตัดสินใจดำเนินนโยบาย และมีส่วนร่วมในการควบคุมสถาบัน ตลอดจนการจัดสรร การใช้และการรักษาทรัพยากรต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของตน อันจะทำให้เกิดการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ การบริหารการมีส่วนร่วมจะเน้นที่การอุดหนุนให้ประชาชนพลเมือง ซึ่งรวมผู้หญิงอยู่ด้วย มีอำนาจมากขึ้น และเน้นความสำคัญของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงและกิจกรรมต่างๆ ในภาคประชาสังคม การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องเกี่ยวกับการสร้างกรอบของกฎเกณฑ์ และสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะช่วยสร้างข้อเรียกร้องที่ชอบธรรมและก่อให้เกิดกระบวนการติดตามตรวจสอบนโยบายและการดำเนินการของรัฐ

๕.กรอบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม หมายถึง การมีกฎหมายที่มีความชัดเจนและนำมาใช้อย่างเป็นเอกภาพ ในระบบและกระบวนการยุติธรรมที่มีความเป็นวัตถุวิสัยและเป็นอิสระ และเป็นระบบกฎหมาย ซึ่งมีบทลงโทษที่เหมาะสมเพื่อป้องปรามผู้คิดละเมิดหรือลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืน ระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่ดีจะช่วยส่งเสริมการปกครองตามหลักนิติธรรม สิทธิมนุษยชนและการพัฒนาเศรษฐกิจ^{๓๕}

พรนพ พุกกะพันธ์ ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของธรรมาภิบาลไว้ว่าจะประกอบด้วย การบริหารราชการที่ดี ประชาชน และรัฐ

การบริหารราชการที่ดี : ควรจะมีลักษณะสำคัญ ๔ ประการ คือ

๑. มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
๒. มีความโปร่งใส ไม่มีคอร์รัปชันหรือผลประโยชน์ทับซ้อน
๓. มีความยุติธรรมอย่างทั่วถึง

^{๓๕}ไชยวัฒน์ คำชู และคนอื่น ๆ, สังคมเข้มแข็งด้วยหลักธรรมาภิบาล, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สายธาร, ๒๕๔๕), หน้า ๔๔-๔๕.

๔. ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง

ประชาชน : ประกอบด้วยประชาชนทุกชั้นทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม คือ

๑. คนรวย – คนชั้นกลาง – คนจน
๒. ฝ่ายบริหาร – พนักงาน – คนงาน
๓. คณะรัฐมนตรี – นักการเมือง – สมาชิกพรรคการเมือง
๔. คนในพุทธศาสนา – มุสลิม – คริสต์ – ฮินดู – อื่น ๆ
๕. คนในเมือง – ชนบท – ชนกลุ่มน้อย

รัฐ : ประกอบด้วย หน่วยงานต่างๆ คือ

๑. รัฐบาล – สภาผู้แทนราษฎร – วุฒิสภา – องค์การอิสระ
๒. องค์การบริหารส่วนกลาง – ส่วนภูมิภาค – องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น
๓. รัฐวิสาหกิจ – หน่วยงานรัฐวิสาหกิจแปรรูป – ภาคเอกชน
๔. ผู้ซื้อ – ผู้บริโภค – ประชาชน^{๕๐}

พิทยา สุนทรวิภาค กล่าวถึง การนำหลักนิติธรรมมาประยุกต์ใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นการปฏิบัติเกี่ยวกับการตรากฎหมาย ข้อบังคับให้ทันสมัยและเป็นธรรมที่ยอมรับของชุมชน และชุมชนยินยอมปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งการปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบล สามารถดำเนินการให้สอดคล้องได้โดยการออกข้อบังคับตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล ต้องเป็นไปตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ และมุ่งให้เกิดความเป็นธรรม และเป็นการรักษาผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก และเพื่อให้เกิดเป็นที่ยอมรับของชุมชน ควรเปิดเวทีให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวางขององค์การบริหารส่วนตำบล ต้องเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อบังคับตำบลและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและหน้าที่ของประชาชนทราบอย่างทั่วถึงด้วยการปิดประกาศ ณ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล หรือที่ชุมชนหมู่บ้าน หรือการประชาสัมพันธ์ด้วยรูปแบบอื่นๆ เช่น ทำเป็นเอกสารแจกจ่ายในที่ประชุมหรือเสียงตามสาย^{๕๑}

สุดจิต นิमितกุล กล่าวถึง องค์ประกอบของธรรมาภิบาลที่เสนอโดยกระทรวงมหาดไทยซึ่งจะเน้นไปทางด้านการบริหาร การปกครอง การพัฒนา และการกระจายอำนาจ ซึ่งเป็นสายงานที่กระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบโดยตรงว่าองค์ประกอบในการเสริมสร้าง

^{๕๐}พรนพ พุกกะพันธ์, โลกาภิวัตน์กับ Good Governance” ในธรรมาภิบาลกับคอร์รัปชันในสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยยุทธศาสตร์, ๒๕๔๖), หน้า ๔๔-๔๖.

^{๕๑}พิทยา สุนทรวิภาค, ธรรมาภิบาลกับองค์การบริหารส่วนตำบล, (กรุงเทพมหานคร : มติชน, ๒๕๔๕), หน้า ๑๓-๒๔.

การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของกระทรวงมหาดไทยมี ๑๑ องค์ประกอบ คือการมีส่วนร่วม ความยั่งยืน สิ่งที่ชอบธรรม ความโปร่งใส ความเป็นธรรม และความเสมอภาค ความรู้และทักษะของเจ้าหน้าที่ ความเสมอภาคทางเพศ ความอดทนอดกลั้น หลักนิติธรรม ความรับผิดชอบ และการเป็นผู้กำกับดูแล

๑.การมีส่วนร่วม (participation) เป็นการมีส่วนร่วมของทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐ ในการบริหารงาน เพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มและพลังการทำงานที่สอดคล้องประสานกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายในการให้บริการประชาชน

๒.ความยั่งยืน (Sustainability) มีการบริหารงานที่อยู่บนหลักของความสมดุลทั้งในเมืองและชนบท ระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติ

๓.ประชาชนมีความรู้สึกรู้ว่าเป็นสิ่งชอบธรรม (Legitimacy) ให้การยอมรับการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ประชาชนพร้อมที่จะยอมสูญเสียประโยชน์ส่วนตัวไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน

๔.มีความโปร่งใส (transparency) ข้อมูลต่างๆ ต้องตรงกับข้อเท็จจริงของการดำเนินการและสามารถตรวจสอบได้ มีการดำเนินการที่เปิดเผยชัดเจน และเป็นไปตามที่กำหนดไว้

๕.ส่งเสริมความเป็นธรรม (Equity) และความเสมอภาค (Equality) มีการกระจายการพัฒนาอย่างทั่วถึงเท่าเทียมกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติ และมีระบบการรับเรื่องร้องทุกข์ที่ชัดเจน

๖.มีความสามารถที่จะพัฒนาทรัพยากร และวิธีการบริหารกิจการและสังคมที่ดี เจ้าหน้าที่ของทุกหน่วยงานจะต้องได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะเพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้กับการทำงานได้และมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจนเพื่อให้ทุกหน่วยงานยึดถือเป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน

๗.ส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศ (Promoting Gender Balance) เปิดโอกาสให้สตรีทั้งในเมืองและชนบทเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและสังคมในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นมากขึ้น

๘.การอดทนอดกลั้น (Tolerance) และการยอมรับ (Acceptance) ต่อทัศนคติที่หลากหลาย รวมทั้งต้องยุติข้อขัดแย้งด้วยเหตุผล หาคู่ร่วมที่ทุกฝ่ายยอมรับร่วมกันได้

๙.การดำเนินการตามหลักนิติธรรม (Operating by Rule of law) พัฒนาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม กฎหมายให้มีความทันสมัยและเป็นธรรม

๑๐.ความรับผิดชอบ (accountability) เจ้าหน้าที่จะต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชน ความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงาน จะเป็นตัวชี้วัดสำคัญในการประเมินความสำเร็จของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่

๑๑.การเป็นผู้กำกับดูแล แทนการควบคุม (Regulator) โอนงานบางอย่างไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งใกล้ชิดกับประชาชนที่สุด หรืองานบางอย่างก็ต้องแปรรูปให้เอกชนดำเนินการแทน^{๔๒}

๒.๓.๓ ธรรมชาติขององค์การบริหารส่วนตำบล

ในช่วงที่ผ่านมาพบว่าการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมีการทุจริตคอร์รัปชัน หลากรูปแบบ เป็นสาเหตุของความหย่อนประสิทธิภาพในการบริหารและพัฒนาท้องถิ่น ให้เจริญก้าวหน้าตามเจตนารมณ์ของการกระจายอำนาจ

การที่องค์การบริหารส่วนตำบลจะมีความเข้มแข็งได้นั้นจะต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายๆ ส่วน เช่น มีการบริหารจัดการที่ดี มีผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น และพนักงานส่วนท้องถิ่น ที่เข้าใจบทบาทหน้าที่ มีความซื่อสัตย์ มีความรู้ความสามารถ ขณะเดียวกันจะต้องได้รับความร่วมมือจากชุมชนและหน่วยงานต่างๆ เป็นอย่างดีด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นจึงจะเข้มแข็ง และสามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาตำบลได้ตามเป้าหมาย

แนวคิดเรื่องการบริหารจัดการที่ดีหรือธรรมาภิบาลมีบทบาทในหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคลที่ได้มีการนำเอาหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานระดับท้องถิ่น นับว่าเป็นหลักการที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมและชุมชน และเพื่อลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

สำนักมาตรฐานการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กล่าวว่า กรอบแนวทางการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบไปด้วย

๑.ภาวะผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการชี้นำองค์กร ต้องมีการบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ มีระบบการกำกับดูแลและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและชุมชน โดยมีแนวทางการดำเนินการ คือ

๑.๑ บทบาทหลักของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การสร้างความร่วมมือจากทุกส่วนในองค์กรทางทิศทางการพัฒนาทั้งระยะสั้นและระยะยาว

๑.๒ ปรับปรุงระบบการบริหารให้เอื้อต่อการทำงาน เช่น การมอบอำนาจการกระจายอำนาจในการแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจ การบริหารงานแนวใหม่เพื่อให้เกิดความ

^{๔๒}สุดจิต นิमितกุล, กระทรวงมหาดไทยกับการบริหารจัดการที่ดี, (กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, ๒๕๔๓), หน้า ๔๔-๔๕.

คล่องตัวในการทำงาน ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ เรียนรู้ร่วมกันจากความสำเร็จและความล้มเหลวในการทำงาน การให้คำปรึกษา (Coaching) ให้แก่ผู้บริหารระดับรองลงมา

๑.๓ การจัดลำดับความสำคัญของการให้บริการประชาชนและมีการสร้างระบบความรับผิดชอบที่ชัดเจนในแต่ละเรื่อง

๑.๔ มีการทบทวนสมรรถนะการทำงานทั้งในปัจจุบันและแนวทางในอนาคต โดยการพิจารณาผลการดำเนินการและขีดความสามารถในอนาคตว่าผลการดำเนินการเป็นอย่างไร เมื่อเทียบกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ จากนั้นจึงนำผลการพิจารณาขีดความสามารถที่มีอยู่มาประเมินว่าท้องถิ่นมีความสามารถแค่ไหนในการที่จะรองรับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไป

๑.๕ มีระบบการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในทิศทางและความคาดหวัง การสื่อสารควรเป็นไปในลักษณะสองทิศทาง มีการประชุมอย่างสม่ำเสมอเพื่อรับฟังปัญหาในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนท้องถิ่น จัดรายการพบผู้บริหารอย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง

๒. กำหนดยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ มีการปฏิบัติการให้มีตัวชี้วัดหลักของผลการดำเนินงานและมีการคาดการณ์ผลการดำเนินงาน ซึ่งแนวทางการดำเนินการจะมุ่งเน้นประเด็นสำคัญ ดังนี้

๒.๑ มีแผนปฏิบัติการและแนวทางการดำเนินการตามแผนให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่วางไว้ มีการกำหนดตัวชี้วัดหลักของผลการดำเนินการ และผลสัมฤทธิ์ของงานและแผนการในอนาคต

๒.๒ มีการกำหนดเป้าหมายแผนการทำงานระยะเวลาแล้วเสร็จของงานหรือโครงการและงบประมาณที่ต้องใช้และต้องเผยแพร่ให้พนักงานขององค์กรและประชาชนทราบทั่วกัน

๒.๓ มีการประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ขององค์กรให้แก่เจ้าหน้าที่ระดับต่างๆ เช่น ปลัด หัวหน้าส่วนราชการทุกส่วน

๒.๔ เน้นการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อให้เกิดความคุ้มค่า โดยจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้มั่นใจว่าสามารถปฏิบัติการตามแผนได้สำเร็จรวมไปถึงการบริหารงบประมาณค่าใช้จ่ายให้สามารถสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนงานได้อย่างเพียงพอ

๒.๕ กำหนัดถึงความเสี่ยงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น มีการเตรียมการเพื่อรองรับสภาวะของการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

๒.๖ มีการกำหนดมาตรฐานและตั้งเป้าหมายโดยใช้การเปรียบเทียบ (Benchmark)

๓.การมุ่งเน้นประชาชนผู้รับบริการ ในการดำเนินงานของท้องถิ่นจะต้องคำนึงถึงความต้องการของประชาชน การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนรวมทั้งคำนึงถึงความพึงพอใจของผู้รับบริการ โดยมีแนวทางดังนี้

๓.๑ เข้าใจถึงความต้องการและความคาดหวังของประชาชนในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย รวมไปถึงภาคเอกชนด้วย

๓.๒ มีกระบวนการศึกษาเรียนรู้ถึงความคาดหวังของผู้รับบริการ

๓.๓ มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

๓.๔ มีช่องทางที่ประชาชนสามารถตอบรับหรือแสดงความคิดเห็นกลับมาได้โดยการสื่อสารแบบสองทางกับประชาชน และการพบปะและเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ

๓.๕ มีกลไกการเข้าถึงความต้องการของประชาชน

๓.๖ นำข้อมูลที่ได้รับจากประชาชนมาเพื่อวางแผนการปรับปรุงการทำงาน

๓.๗ มีการจัดทำแผนการปรับปรุงการให้บริการประชาชน

๓.๘ มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบการปรับปรุงการให้บริการ

๓.๙ การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประชาชนและการทำให้ประชาชนพึงพอใจในการให้บริการ

๔.การวัดผล การวิเคราะห์และการจัดการข้อมูล มีการรวบรวม วิเคราะห์ จัดการและปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการ ซึ่งต้องให้ความสำคัญกับการจัดทำฐานข้อมูลที่จัดเก็บและประมวลผลอย่างเป็นระบบ ข้อมูลที่ถูกต้องทันสมัยสามารถนำมาใช้กำหนดทิศทางการทำงาน และมีระบบการรายงานที่สม่ำเสมอต่อเนื่องและทันการณ์

๕.การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ มีการพัฒนาพนักงานส่วนท้องถิ่นให้มีความรู้ที่สอดคล้องกับระบบงาน และการสร้างแรงจูงใจแก่พนักงาน มีแนวทางการดำเนินการดังนี้

๕.๑ มีการมอบอำนาจ/กระจายอำนาจลงไปถึงเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ให้มีความคิดริเริ่มและเพื่อให้พนักงานมีบทบาทมากขึ้นในการตัดสินใจ

๕.๒ มีการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิหรือประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์

๕.๓ มีระบบการสับเปลี่ยนหมุนเวียนหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างเหมาะสม

๕.๔ สร้างระบบแรงจูงใจ เช่น มีระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานที่วัดจากผลงานอย่างแท้จริง

๕.๕ ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมที่ดีในการทำงาน

๕.๖ มีระบบการทำงานที่ทำให้พนักงานสามารถสื่อสารและแสดงความคิดเห็น เพื่อประโยชน์ต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน

๖.การบริหารจัดการกระบวนการ จะต้องมีการปรับปรุงกระบวนการทำงานเพื่อให้เอื้อต่อการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายและเป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งมีแนวทางบริหารจัดการ ดังต่อไปนี้

- ๖.๑ กระจายอำนาจการตัดสินใจให้แก่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง
- ๖.๒ ปรับปรุงระบบการปฏิบัติราชการเพื่อลดระยะเวลาการทำงานร้อยละ ๓๐-๕๐
- ๖.๓ ออกแบบกระบวนการใหม่ให้สอดคล้องกับระบบงานและบทบาทภารกิจ
- ๖.๔ จัดตั้งศูนย์บริการร่วมในองค์กร เพื่อเป็นจุดรวมการให้บริการแก่ประชาชน
- ๖.๕ จัดทำแผนและมาตรการลดค่าใช้จ่าย
- ๖.๖ กำหนดรายจ่ายต่อหน่วยงานบริการสาธารณะที่อยู่ในความรับผิดชอบ
- ๖.๗ จัดให้มีระบบการสนับสนุนการปฏิบัติงาน เช่นการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้
- ๖.๘ แก้ไขระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะการมอบอำนาจ การอนุมัติ การอนุญาต และการสั่งการให้เสร็จสิ้น ณ จุดให้บริการเดียวกัน
- ๖.๙ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ^{๔๓}

วาริณ วัชชัย ได้กล่าวถึง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

๑.การยึดหลักนิติธรรม ในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลภายใต้อำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้ ทำให้การดำเนินกิจกรรมในการพัฒนาท้องถิ่นเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมายมีความถูกต้องและเป็นธรรม โดยประชาชนทุกคนในท้องถิ่นสามารถได้รับบริการสาธารณะจากองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างทั่วถึง

๒.การยึดหลักคุณธรรม ในองค์การบริหารส่วนตำบล จะทำให้การบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบล สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนทุกคนในท้องถิ่นได้อย่างเสมอภาคเป็นธรรม ไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบ ไม่มีการเล่นพรรคเล่นพวก ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความรัก ความสามัคคี ความผูกพันระหว่างบุคคล

^{๔๓} สำนักมาตรฐานการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, คู่มือการจัดทำหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๕-๘.

๓.การยึดหลักความโปร่ง ในองค์การบริหารส่วนตำบลจะทำให้การบริหารจัดการภายในองค์การบริหารส่วนตำบล มีระบบขั้นตอนหรือระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจนสามารถตรวจสอบได้ และเป็นที่ยอมรับประชาชนในท้องถิ่น

๔.การยึดหลักการมีส่วนร่วมใน องค์การบริหารส่วนตำบลโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นสามารถเข้าร่วมรับฟังการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และร่วมตัดสินใจในที่ประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้รวมถึงการให้การประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ได้รวมถึงการให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลจะส่งผลให้ทิศทางในการพัฒนาท้องถิ่น สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการส่งเสริมอาชีพและรายได้พอเลี้ยงตนเองได้ การศึกษา สาธารณูปโภคพื้นฐาน

๕.การยึดหลักความรับผิดชอบ ในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล จะให้ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล เกิดความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ในฐานะที่เป็นผู้รับมอบอำนาจและได้รับความไว้วางใจจากประชาชนในท้องถิ่นให้เป็นตัวแทนในการแก้ไขปัญหาความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่น จะต้องมุ่งประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ

๖.การยึดหลักความคุ้มค่า ในเรื่องการจัดทำงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถจัดทำงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด ไปดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะพื้นฐานให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนอย่างทั่วถึง^{๔๔}

ดังนั้นการยึดหลักธรรมาภิบาลในกระบวนการต่างๆ ที่กล่าวมานี้จึงเป็นกลไกที่ทำให้คนในท้องถิ่นสามารถพัฒนาความเป็นอยู่ของคนให้ดีขึ้น เพราะทุกคนสามารถร่วมฟังและร่วมตัดสินใจในโครงการต่างๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบล คิดขึ้นมาและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายได้ สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างเท่าเทียมกัน และสามารถตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลได้ ซึ่งเป็นการช่วยลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันได้อีกทางหนึ่ง

๒.๓.๔ แนวคิดธรรมาภิบาลในบริบทสังคมไทย

ธรรมาภิบาลหรือการบริหารจัดการที่ดีในบริบทสังคมไทย มีจุดเริ่มต้นอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๔๐ จากการประชุมคณาจารย์ ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นนักวิชาการกลุ่มแรกที่ตีความ good governance ที่เป็นอิสระจากความหมายของธนาคารโลก และ IMF เรียกร้องให้รัฐบาลพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ คำนึงคนยากจนที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤติ

^{๔๔}วาริณ วิงชัย, คู่มือแนวทางการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ตามหลักธรรมาภิบาล, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย, ๒๕๔๗), หน้า ๕-๑๐.

เศรษฐกิจฐานแรงรัฐบาลบริหารงานผิดพลาด และเรียกร้องให้รัฐสภาลงมติรับร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ สภาร่างรัฐธรรมนูญได้ร่างขึ้น^{๕๕}

ต่อมาเมื่อรัฐบาลชวน หลีกภัย ได้เข้าบริหารประเทศในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๐ และภายหลังเมื่อวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๔๑ ได้มีการเรียกร้องให้รัฐบาลสร้าง “ธรรมนูญแห่งชาติ” อีกครั้งผู้นำทางความคิดนี้ นับได้ว่าคือ ซึ่งได้อธิบายความหมายของธรรมนูญ ว่าเป็นกระบวนการ ความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐ ภาคสังคม ภาคเอกชน และประชาชน โดยทั่วไป ในการที่จะทำให้การบริหารราชการแผ่นดินดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม โปร่งใสยุติธรรมและตรวจสอบ ได้การบริหารประเทศที่ดีควรเป็นความร่วมมือแบบสื่อสาร ๒ ทาง ระหว่างรัฐบาลประชาธิปไตย และฝ่ายสังคม เอกชน องค์กรที่ไม่ใช่หน่วยงานรัฐ (NGO) โดยเน้นการมีส่วนร่วม (participation) ความโปร่งใส และตรวจสอบได้ การร่วมกันกำหนดนโยบาย (sharedpolicy making) และการจัดการตนเอง (self-management) ของภาคสังคมเพิ่มมากขึ้นเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นธรรมขึ้น^{๕๖}

อานันท์ ปันยารชุน ในการปาฐกถาว่าด้วย “ธรรมนูญกับอนาคตของประเทศไทย” เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๑ ยังได้อธิบายว่า ธรรมนูญ หมายถึง ผลลัพธ์ของการจัดการกิจกรรมซึ่ง บุคคลและสถาบันทั้งในภาครัฐและเอกชนมีผลประโยชน์ร่วมกัน ได้กระทำลงในหลายทางมี ลักษณะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจนำไปสู่การผสมผสานผลประโยชน์ที่ หลากหลายและขัดแย้งกันได้ โดยองค์ประกอบจำเป็นต้องมี ๔ มิติ และจะต้องมีความเชื่อมโยง ระหว่างทั้ง ๔ องค์ประกอบนี้ โดยได้แก่

๑. accountability คือ ความรับผิดชอบและมีเหตุผลที่อธิบายได้
๒. participation คือ ต้องมีการมีส่วนร่วมของประชาชน
๓. predictability คือ จะต้องมีการคาดการณ์ได้
๔. transparency คือ จะต้องมีความโปร่งใส^{๕๗}

ธรรมนูญบาลตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการ บ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งเรียกว่าการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ได้นิยามว่าเป็น

^{๕๕}ชัยสิทธิ์ เจลิมมีประเสริฐ, (เข้าถึงข้อมูลวันที่ ๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๔), <<http://polsci.chula.ac.th/pa/Chaiyasit.html.2548>>.

^{๕๖}ธีรยุทธ บุญมี, ๓ ยุทธศาสตร์ ๑๐ แนวทางสู่ธรรมนูญ, (กรุงเทพมหานคร : มติชนรายวัน, ๒๕๔๑), หน้า ๑๗.

^{๕๗}อานันท์ ปันยารชุน, ธรรมนูญกับอนาคตของประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๑), หน้า ๑๕-๑๗.

หลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นหลักการ โดยมีรูปแบบทฤษฎีการบริหารงาน แต่เป็นหลักการทำงานที่หากได้มีการนำมาใช้ในการบริหารงานภาครัฐแล้ว จะเกิดการนำมาซึ่งผลลัพธ์ที่ดีที่สุดซึ่งหลักการพื้นฐานสำคัญ ๖ กรอบ ประกอบด้วย หลักนิติธรรม (rule of law) หลักคุณธรรม (ethics) หลักความโปร่งใส (transparency) หลักการมีส่วนร่วม (participations) หลักความสำนึกรับผิดชอบ (accountability) และหลักความคุ้มค่า (value for money) อย่างไรก็ตาม เมื่อมีพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๕๖ ก็ได้ยกเลิกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีดังกล่าวไป^{๔๔}

พิทยา ว่องกุล ทัศนะว่าธรรมะ หมายถึง ความถูกต้อง รัฐ หมายถึง ทุกส่วนของประเทศทุกส่วนของสังคม ดังนั้นธรรมรัฐกับการปฏิรูปสังคม จึงเป็นสิ่งที่เกี่ยวเนื่องกัน รัฐกับสังคมเป็น past and whole สิ่งที่จะเชื่อมรัฐกับสังคมเข้าด้วยกันก็คือ จิตสำนึก ฐานคิดที่จะขาดไม่ได้ของธรรมรัฐก็คือ การที่ต้องส่งเสริมให้สังคมและประชาชนมีจิตสำนึกถึงความเท่าเทียมความยุติธรรม ความถูกต้องเป็นธรรม ดังนั้นการสร้างธรรมรัฐให้เกิดขึ้นในสังคมจะต้องทำการปฏิรูปสังคมโดยดำเนินการผ่านองค์ประกอบเหล่านี้

๑. การปฏิรูประบบคุณค่าและจิตสำนึก
๒. การปฏิรูปภาคประชาสังคม
๓. การปฏิรูประบบธุรกิจระบบการเงิน
๔. การปฏิรูประบบรัฐ
๕. การปฏิรูปการศึกษา
๖. การปฏิรูปสื่อ
๗. การปฏิรูปกฎหมาย^{๔๕}

ทั้งนี้ นายแพทย์ประเวศ วะสี เสนอว่าการปฏิรูปสังคมทั้ง ๗ ด้านดังกล่าวควรมีการดำเนินการไปพร้อมกัน โดยองค์ประกอบหลักจะอยู่ที่ภาคประชาสังคม (civil society) ทั้งนี้เนื่องจากการปฏิรูปสังคมเป็นเรื่องยากไม่มีใครคนใดคนหนึ่งหรือสถาบันใดสถาบันหนึ่งสามารถทำให้สำเร็จได้ตามลำพังดังนั้นจึงต้องอาศัยกระบวนการประชาคมนั้นคือทุกส่วนสังคมต้องเข้ามาร่วมคิดร่วมทำทั้งที่เป็นเอกบุคคล (individual) และหน่วยงาน (organize) ไม่ว่าภาคการเมืองหรือราชการจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตามกระบวนการประชาคมต้องมีความต่อเนื่องและเชื่อมโยงเข้ากับการเมืองหรือราชการที่เปลี่ยนไป

^{๔๔} อ่างแล้ว.

^{๔๕} พิทยา ว่องกุล, **ธรรมรัฐจุดเปลี่ยนสังคมไทย**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๑), หน้า ๑๕-๓๔

เห็นว่าการไปสู่ธรรมรัฐนั้นรัฐจะต้องลดบทบาทหน้าที่ลงปรับเปลี่ยนหน้าที่และต้องกระจายอำนาจให้กับการปกครองท้องถิ่นมาต้องให้การปกครองท้องถิ่นกับประชาสังคมท้องถิ่นร่วมกันทำงานมากขึ้น โดยขยายรายละเอียดดังนี้

๑. รัฐต้องลดบทบาทลดขนาดเปลี่ยนบทบาทเพื่อให้รัฐเล็กลงทำหน้าที่ให้น้อยลง เปลี่ยนหน้าที่ด้วยแทนที่จะทำเองเปลี่ยนไปเป็นส่งเสริมกระตุ้นจูงส่งเสริมต้องให้ประชาสังคมเติบโตใหญ่ขึ้นมาทำงานของส่วนรวมให้มากขึ้นงานของส่วนรวมต้องทำโดยคนสามฝ่ายด้วยกันคือรัฐ ภาคสังคมและภาคเอกชนถ้าทำแบบเก่าเพิ่มขนาดรัฐบาลเข้าไปอีกเพิ่มหน่วยงานเข้าไปกันนั้นไม่ใช่ธรรมรัฐ

๒. รัฐที่ยังทำหน้าที่อยู่ต้องพยายามโอนอำนาจหน้าที่ต่างๆ ไปให้กับรัฐในระดับท้องถิ่นให้มากขึ้นหมายความว่ารัฐที่จะมีบทบาทในอนาคตต้องเป็นรัฐท้องถิ่นมากขึ้นทำอย่างไรให้การปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจมีบทบาทมากขึ้นและการปกครองส่วนท้องถิ่นนี้ก็ได้หมายความว่ารัฐแต่อย่างเดียวต้องเป็นประชาสังคมท้องถิ่น

๓. ธรรมรัฐต้องหมายถึงการบริหารที่ใช้พื้นที่เป็นหลักใช้พื้นที่ใช้ชุมชนเป็นหลักการบริหารแบบของไทยใช้กรมเป็นหลักการใช้กรมเป็นหลักก็หมายความว่าพื้นที่ต่างๆ ไม่มีบูรณาการ เช่น พวกป่าไม้ก็เห็นทั้งจังหวัดเป็นเรื่องป่าไม้หมดพวกสาธารณสุขก็เห็นทั้งจังหวัดเป็นผู้ป่วยหมดพวกครูก็เห็นทั้งจังหวัดเป็นนักเรียนหมดควรต้องมีบูรณาการในระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะในระดับจังหวัดและระดับอำเภอ

๔. ธรรมรัฐต้องเป็นการสร้างการปกครองตนเอง (self government) เพราะฉะนั้นรูปแบบของรัฐบาลต้องเปิดให้มีคณะกรรมการต่างๆ ในส่วนนโยบายซึ่งจะนำคนที่ไม่ใช่ นักการเมืองหรือข้าราชการประจำเข้าไปทำงานให้มากกว่าเดิมต้องเปิดทางให้กิจการต่างๆ มีการตั้งเป็นคณะกรรมการแล้วคณะกรรมการเหล่านี้มีข้าราชการกับนักการเมืองส่วนหนึ่งอีกส่วนหนึ่งต้องเป็นประชาชนผู้ทรงคุณวุฒิและประชาชนที่เป็นกลุ่มต่างๆ เข้าไปอยู่ในนั้นเพื่อวางนโยบายเสร็จแล้วข้าราชการกับนักการเมืองนำไปปฏิบัติ^{๕๐}

เสนอ **แจมริก** เห็นว่า good governance หรือการบริหารจัดการที่ดีนั้น มีความหมายถึงระบบการปกครองที่อำนาจรัฐสะท้อนและสนองตอบต่อปัญหา ความต้องการของคนส่วนใหญ่ ซึ่งจะเห็นว่ามิติตัวละครในด้านหนึ่งคือ อำนาจอรัฐ และอีกด้านหนึ่งคือ คนส่วนใหญ่ของประเทศ การที่จะทำให้เกิดระบบการปกครองที่อำนาจรัฐต้องสนองตอบความต้องการของคนส่วนใหญ่ต้อง

^{๕๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐๕ – ๒๑๑.

มีตัวเชื่อมก็คือ ประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน ถ้าไม่มีตัวเชื่อมสองตัวนี้ good governance ไม่สามารถเกิดขึ้นได้^{๕๐}

การสร้าง good governance ในทางปฏิบัตินั้นก็คือ การสร้างฐานชุมชนเพื่อการพัฒนา สังคมที่ยั่งยืนไม่ใช่เฉพาะเรื่องสิทธิทางการเมือง แต่ต้องเป็นการพัฒนาในลักษณะเพิ่ม พลังทาง เศรษฐกิจและวัฒนธรรมให้กับกลุ่มชนที่ด้อยโอกาส โดยเฉพาะกลุ่มกรรมกร กลุ่มเกษตรกรซึ่ง ประกอบกันเป็นชนส่วนใหญ่ของประเทศ การพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนที่จะนำไปสู่ good governance นั้นจึงต้องประกอบไปด้วยฐานคิดที่สำคัญ ๔ ฐาน คือ ฐานเศรษฐกิจ ฐานชุมชน ฐานปัญญา และฐานสภาพแวดล้อม ซึ่งล้วนปฏิสัมพันธ์และเกี่ยวเนื่องกัน

๑. ฐานเศรษฐกิจ ต้องลงไปสู่ชุมชนชนบทแล้วร่วมคิด ร่วมงานกับปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ทางการผลิต ภูมิปัญญา วัฒนธรรม บนหลักการเศรษฐกิจที่พึ่งตนเอง แล้วพัฒนาไปสู่เครือข่ายการเรียนรู้และการผลิตร่วมกัน การส่งเสริมให้ชาวบ้านสร้างปัจจัยพื้นฐาน การผลิตที่สำคัญ ได้น้ำ ดิน ปุ๋ย และความหลากหลายทางชีวภาพของพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ คือ การเกษตรผสมผสานที่ให้ผลผลิตมากมายหลายชนิด ทั้งข้าว พืชผัก ผลไม้ ปลา และสัตว์เลี้ยง ที่ชาวบ้านสามารถเก็บเกี่ยวได้ตลอดปี เป็นฐานชีวิตของชาวบ้านที่พึ่งพิงตนเองได้ เลี้ยงครอบครัว ได้ชีวิตชาวบ้านจะอยู่อย่างมั่นคง (แม้ไม่มีเงินก็มีกิน) นอกจากนี้ผลผลิตส่วนหนึ่งจะนำไปขายเป็น รายได้ไว้ใช้จ่ายหรือสะสมรวมกันเป็นกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ หรือยกระดับขึ้นสู่เศรษฐกิจชุมชนที่มี เงินทุนและการประกอบธุรกิจของชุมชนตามลำดับ

๒. ฐานชุมชน เป็นเรื่องพลังและผลประโยชน์ร่วมกันของชุมชน ในการพัฒนาหรือ ประกอบการ การตั้งกลุ่มออมทรัพย์ การร่วมกันค้าพืชผลทางการเกษตร แล้วเฉลี่ยผลโดยแบ่งปัน เพื่อการอยู่ร่วมกัน ฐานชุมชนที่ต้องเน้นหลัก ได้แก่ ฐานด้านปัจจัยสี่ที่จะทำให้ชุมชนพึ่งพาตัวเอง ได้เพื่อเป็นหลักการพัฒนาตนเองให้เข้มแข็งยั่งยืนในอนาคต ถ้าหากฐานชุมชนเข้มแข็งชุมชนชนบท ก็จะเป็นฐานอาหารให้กับชุมชนเมือง และชุมชนชนบทก็จะแตกแยก

๓. ฐานทางปัญญา บนหลักการเคารพภูมิปัญญาท้องถิ่น นำมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับ ความรู้สมัยใหม่และสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป เปิดเวทีการแลกเปลี่ยนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่าง กว้างขวาง สร้างเครือข่ายทางปัญญาของชุมชนชนบท นักวิชาการในสถาบันการศึกษาท้องถิ่นต้อง ลงมาศึกษาวิจัย เรื่องที่เอื้อประ โยชน์ต่อการสร้างฐานของชุมชน

๔. ฐานด้านสิ่งแวดล้อม ต้องสนับสนุนการพัฒนาที่คำนึงถึงความหลากหลายทาง ชีวภาพและสร้างความสมดุลและความยั่งยืนต่อสังคมมนุษย์ หากการพัฒนาทั้ง ๔ ฐานนี้เติบโตขึ้น

^{๕๐} เสน่ห์ จามริก, **Good Governance และธรรมรัฐ**, (กรุงเทพมหานคร : ผู้จัดการรายวัน, ๒๕๔๑),

ได้ผลย่อมกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ ระบบการเมือง และระบบนิเวศน์ตามไปด้วย และหากสังคมไทยสามารถสร้างฐานความคิดที่ขึ้นจริง แนวคิดในการแก้ไขปัญหาจะเกิดขึ้นบนสภาพความเป็นจริงประชาชนส่วนใหญ่จะรู้จักใช้ปัจจัยที่เป็นคุณประโยชน์ของตนเอง และมีฐานความคิดที่เป็นอิสระทางปัญญา

การสร้าง good governance ให้เกิดขึ้นในภาครัฐ ภาคเอกชน และสังคม สิ่งสำคัญที่เป็นพื้นฐานในการสร้าง good governance นั้น คือการที่สังคมมีกระบวนการในการ “พัฒนาคน” (human development) ที่มีประสิทธิภาพต่อเนื่อง และมีการจัดองค์กร ระเบียบของสังคมที่ดีเป็นทุนประเดิมของสังคมในการสร้างการบริหารจัดการที่ดี คำกล่าวนี้มีการยืนยันจากความเห็นของนักวิชาการศึกษาประสบการณ์ของประเทศต่างๆ ซึ่งพบว่าการศึกษาที่สังคมใดมีระดับการ “พัฒนาคน” ในระดับที่ต่ำและมีโครงสร้างองค์กรที่อ่อนแอก็มักจะเป็นสังคมที่มีลักษณะ bad governance

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (the united nations development programmer : UNDP) ได้ให้ทัศนะว่า ธรรมรัฐกับการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพของธรรมรัฐ จึงเป็นหนทางที่สำคัญที่สุดในการขจัดความยากจนของประชาชน

ความสัมพันธ์ระหว่าง “การบริหารจัดการที่ดี” (good governance) และการพัฒนาคนที่ยั่งยืน(sustainable human development) จากเอกสารเรื่องgood governance and sustainablehuman development : UNDP ได้นำเสนอให้เห็นความเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างกลไกรัฐ (governance) และการพัฒนาคน โดยมีหลักการพื้นฐาน ๕ ประการ ได้แก่

๑.การเพิ่มอำนาจ (empowerment) หมายถึง การแบ่งอำนาจในลักษณะของการขยายศักยภาพและทางเลือกของกลุ่มคนยากจนและผู้ด้อยโอกาสทั้งชายและหญิง อันจะเป็นการเพิ่มความสามารถในการเลือกทางเลือกต่างๆ อย่างเสรี เพื่อหลุดพ้นจากหิวโหยและการถูกเอารัดเอาเปรียบ และเพิ่มโอกาสในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองและตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อชีวิตของพวกเขา

๒.มีความร่วมมือ (co - operation) การพัฒนาคนที่เน้นให้ประชาชนได้เข้ามาทำงานร่วมกัน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ด้วยความรู้สึกเป็นเจ้าของ

๓.ความเป็นธรรม (equity) การเพิ่มศักยภาพและการขยายโอกาสมีความหมายมากกว่ามุมมองด้านรายได้ แต่ยังหมายรวมถึงความเป็นธรรมด้วย อาทิ การที่ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันและสามารถเข้าสู่ระบบการศึกษา ระบบสาธารณสุข ฯลฯ ได้อย่างเท่าเทียมกัน

๔.ความยั่งยืน (sustainability) การใช้ทรัพยากรต่างๆ ของคนในรุ่นปัจจุบันไม่ควรส่งผลกระทบต่อสิทธิของคนรุ่นต่อไปในอนาคต โดยใช้อย่างประหยัดและเมื่อใช้แล้วควรต้องสร้างทดแทนเพื่อให้สามารถใช้ได้ชั่วลูกชั่วหลาน และไม่ผลกระทบต่อระบบนิเวศน์

๕.ความมั่นคง (security) หมายถึง ประชาชนต้องปราศจากสิ่งคุกคาม อาทิ การถูกบังคับควบคุม และการถูกล่วงละเมิดต่อชีวิต ทรัพย์สิน ฯลฯ^{๕๒} บนหลักการพื้นฐานทั้ง ๕ ประการ ดังกล่าวจะนำไปสู่ ๔ องค์ประกอบที่สำคัญคือ

๑. การขจัดความยากจน
๒. การสร้างงานและวิถีชีวิตที่ยั่งยืน
๓. การปกป้องและการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม
๔. การส่งเสริมความก้าวหน้าของเด็กเยาวชนและสตรี

การพัฒนาคนที่ยั่งยืน(sustainable human development)เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการภาครัฐภาคเอกชนและภาคสังคมที่ดีในการดำเนินการต่อองค์ประกอบทั้ง ๔ ประการข้างต้นคือการสร้างความสามารถของสังคมที่จะปรึภษาหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยนำหลักการพื้นฐาน ๕ ประการในการพัฒนาคนที่ยั่งยืนมาเป็นแนวทางดำเนินการในส่วนภาครัฐภาคเอกชนและสังคม ดังนี้

๑. ภาครัฐ (public sector)

๑.๑ การปรับกลไกรัฐทางด้านรัฐและการเมืองซึ่ง หมายถึงกลไกรัฐในการกำหนดนโยบายต้องให้ความสำคัญกับสัญญาประชาคม (social contract) ที่เน้นบทบาทของความเป็นพลเมืองสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาคนที่ยั่งยืนสร้างและดำรงรักษากรอบกฎหมายที่เป็นธรรมมีประสิทธิผลและมีเสถียรภาพและเท่าเทียมกันมีการประนีประนอมผลประโยชน์เพื่อความเรียบร้อยทางสังคม

๑.๒ การปรับกลไกรัฐทางด้านการบริหารซึ่ง หมายถึงระบบการดำเนินงานตามนโยบาย ต้องมีการให้บริการสาธารณะที่มีประสิทธิผลและตรวจสอบได้ รักษามาตรฐานสุขภาพและความปลอดภัยของประชาชนในวงเงินค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม เพื่อให้บริการประชาชน

๑.๓ การปรับกลไกรัฐทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งประกอบไปด้วยกระบวนการต่างๆ ในการตัดสินใจที่ส่งผลต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของประเทศกับ

^{๕๒}องค์การสหประชาชาติ, โครงสร้างการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ, (the united nations development programmer: UNDP), (เข้าถึงข้อมูลวันที่ ๑๖ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๔), <<http://www.un.or.th>>.

ประเทศอื่นๆ เพื่อให้เศรษฐกิจมีการเติบโตอย่างเป็นธรรม ตลาดมีเสถียรภาพและมีความเท่าเทียมซึ่ง การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจะเชื่อมโยงกับคุณภาพชีวิตของประชาชน

๒. ภาคเอกชน (private sector) การพัฒนาที่ยั่งยืนส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับ การสร้างงานให้มีรายได้พอเพียงที่จะดำเนินชีวิตและมีคุณภาพชีวิตที่ดี ดังนั้นภาคเอกชนจึงเป็นแหล่งสำคัญของการจ้างงาน ดังนั้นภาคเอกชนต้องได้รับการสนับสนุนส่งเสริมให้ไปรุ่งใส และสามารถแข่งขันได้มากขึ้นในตลาดระหว่างประเทศ การเจริญเติบโตที่เป็นธรรมชาติ ความเท่าเทียมกันของแรงงาน การรักษาสິงแวดล้อมการขยายตัวของภาคเอกชนไม่สามารถบรรลุผลได้โดยง่าย รัฐต้องเกื้อหนุนการพัฒนาภาคเอกชนในแนวทางที่ยั่งยืน โดย

๒.๑ สร้างสรรค์สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีเสถียรภาพ

๒.๒ รักษาตลาดแข่งขัน

๒.๓ สร้างความมั่นใจว่าคนยากจน โดยเฉพาะสตรีสามารถเข้าถึงสินเชื่อได้

โดยสะดวก

๒.๔ ดูแลเอาใจใส่กิจการที่สร้างงานและสร้างโอกาสให้มากที่สุด

๒.๕ ดึงดูดการลงทุนและความช่วยเหลือในการส่งผ่านความรู้และเทคโนโลยีไป

ยังกลุ่มคนยากจน

๒.๖ บังคับใช้หลักนิติธรรม

๒.๗ สร้างแรงจูงใจในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

๒.๘ ปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๓. สังคมของชาติ ด้านสังคมต้องมุ่งเน้นการพัฒนาเครือข่าย พลเมือง องค์กรประชาสังคม เพื่อเป็นทางออกให้กับการร่วมกิจกรรมร่วม (collective action) โดยการดำเนินการต่อไปนี้

๓.๑ สร้างสถาบันปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

๓.๒ ลดการฉวยโอกาส

๓.๓ สร้างความไว้วางใจ

๓.๔ ทำให้การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองและเศรษฐกิจง่ายขึ้น

องค์กรประชาสังคมเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงปัจเจกบุคคลเข้ากับส่วนรวม และรัฐองค์กรประชาสังคมจะเปิดช่องทางให้เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนยากจนจะสามารถเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการผลักดันนโยบายสาธารณะ และสามารถเข้าถึงทรัพยากรสาธารณะต่างๆ (public resources) องค์กรประชาสังคมเหล่านี้สามารถถ่วงดุลอำนาจกับรัฐบาล และติดตามตรวจสอบการเอาเปรียบทางสังคม (social abuses) นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ภาคประชาชน โดยเฉพาะหน่วยงานระดับท้องถิ่นสามารถพัฒนาความสามารถ

และปรับปรุงมาตรฐานการครองชีพ โดยการติดตามตรวจสอบสิ่งแวดล้อม การให้ความช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส การพัฒนาโดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง (sustainable people centered development) ประเทศที่กำลังพัฒนาต้องสร้างความเชื่อมั่นว่าทุกคนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมต้องสร้างระบบการเมืองที่สนับสนุนให้ผู้นำรัฐบาล ผู้นำการเมือง ผู้นำธุรกิจ และผู้นำประชาชนให้แสดงออกและดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง

หากสังคมใดมีการบริหารจัดการภาครัฐและภาคเอกชนที่ไม่ดี (bad public and private governance) จะทำให้สังคมขาดภูมิคุ้มกันอันตรายจากภาวะวิกฤติ โดยเฉพาะในขณะที่เกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจ หรือช่วงเวลาที่อยู่ในภาวะเศรษฐกิจถดถอยด้วยแล้ว bad governance จะเป็นปัจจัยที่ห้เติมให้วิกฤติทางเศรษฐกิจที่ความรุนแรงและเศรษฐกิจของประเทศตกต่ำอย่างรวดเร็ว เนื่องมาจากหากสาธารณชนรวมทั้งนักลงทุนทั้งภายในและภายนอกประเทศขาดความเชื่อมั่น ศรัทธาในกลไกของรัฐ สังคมจะขาดเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเงิน ขาดความสงบสุข ประชาชนเดือดร้อน ฯลฯ หากสังคมยังไม่สามารถปรับปรุงกลไกให้บังเกิด good governance ได้ก็ จะทำให้การฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจกลายเป็นงานที่ยาก และใช้เวลายาวนานกว่าสังคมที่มี good governance หรืออาจถึงขั้นนำพาประเทศเข้าสู่ภาวะการล่มสลายได้

ในทางตรงกันข้ามหากสังคมใดมี good public and private governance ก็จะเป็นพลังขับเคลื่อนดีที่เป็นเครื่องยืนยันว่าการบริหารจัดการทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองนั้นจะตั้งอยู่บนรากฐานที่มั่นคง เป็นที่ยอมรับของคนทั้งในและนอกประเทศ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ด้อยโอกาส และกลุ่มผู้ยากจน เพราะมีกระบวนการจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ที่เป็นธรรมต่อคนในสังคม มีการจัดระบบเศรษฐกิจที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และรักษาความสมดุลของระบบเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของประเทศอย่างมีเสถียรภาพ อันจะส่งผลให้ประชาชนมีความมั่งคั่ง มั่นคง มีคุณภาพชีวิตที่ดี และประชาชนมีความสุข หรืออาจกล่าวสั้นๆ ได้ว่า “good public and private governance: จะเป็นกุญแจดอกสำคัญในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจสังคมได้อย่างมีนัยสำคัญ”

๒.๓.๕ แนวความคิดธรรมาภิบาลในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐

แนวความคิดธรรมาภิบาลได้มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของระบบการเมืองไทย ในเวลาต่อมากล่าวคือ การปฏิรูประบบการเมืองโดยการร่างรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน หรือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐ ซึ่งนับเป็นเอกสารสำคัญของการบริหารรัฐกิจแนวใหม่ ที่มีเจตนารมณ์มุ่งส่งเสริมสิทธิ เสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การมีส่วนร่วมของประชาชน การตรวจสอบอำนาจรัฐ การสร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ และการกระจายอำนาจ จึงมีการประยุกต์แนวความคิดรัฐ หรือธรรมาภิบาลมาใช้อย่างเป็นทางการเพื่อให้เกิดทั้งการปฏิรูปการเมืองและการบริหารราชการ

แผ่นดินควบคู่กันไป ในส่วนของหลักธรรมาภิบาลของรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีสาระสำคัญที่มุ่งพยายามสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีสำหรับสังคมไทย โดยการสร้างช่องทางใหม่สำหรับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และประชาสังคม เน้นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจของภาครัฐมากขึ้นรวมทั้งการประกันและคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน และส่งเสริมภาครัฐให้มีการบริหารการปกครองที่โปร่งใส สามารถถูกตรวจสอบโดยประชาชนมากขึ้น จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้วางรากฐานที่สอดคล้องกับหลักการของรัฐธรรมนูญหรือธรรมาภิบาล

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้สร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีอันเรียกเป็นศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “good governance” โดยมีเป้าหมายร่วมกันอยู่สามประการประกอบด้วย

ประการแรก การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ เพื่อให้การบริหารงานภาครัฐมีคุณภาพได้มาตรฐานตามที่ประชาชนต้องการ มีความโปร่งใสในการตัดสินใจและในกระบวนการทำงานให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารร่วมแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการทำงาน รวมทั้งการประหยัด มีประสิทธิภาพต่อผลงานนั้นแทนการเน้นทำให้ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ และวิธีการเพียงอย่างเดียว

ประการที่สอง การปรับเปลี่ยนบทบาทการทำงานของภาครัฐ โดยเน้นงานในหน้าที่หลักของภาครัฐ ซึ่งได้แก่การกำหนดนโยบายที่มองการณ์ไกล การมีบังคับใช้กฎหมายที่ให้ความเสมอภาค เป็นธรรม และองค์การบริหารอย่างเป็นอิสระ มีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการดำเนินการ

ประการที่สาม การบริหารแบบพหุภาคี ได้แก่ การบริหารที่ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย ตัดสินใจ หรือร่วมปฏิบัติงานโดยไม่ผูกขาด หรือรวมศูนย์อำนาจ^{๕๓}

จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้วางรากฐานที่สอดคล้องกับหลักการของรัฐธรรมนูญ หรือธรรมาภิบาล โดยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในบางมาตราได้สะท้อนให้เห็นแนวคิดและคุณค่าในเรื่องรัฐธรรมนูญ และรองรับต่อแนวทางในการสร้างรัฐธรรมนูญให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ดังนี้

๑. หลักนิติธรรม (rule of law) หลักนิติธรรมนี้ หลักปกครองโดยกฎหมายนี้ มีขึ้นเพื่อให้ความคุ้มครองแก่ประชาชนทั้งในเรื่องสิทธิเสรีภาพในทรัพย์สิน การแสดงออก การดำรงชีพ

^{๕๓} สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, คู่มือการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๔), หน้า ๓-๔.

เป็นต้น ซึ่งถือเป็นหนึ่งในบรรดาสีทิวทัศน์ขั้นพื้นฐานทั้งหมดของปัจเจกบุคคล และโดยหลักการนี้ ผู้ปกครองไม่สามารถใช้อำนาจใดๆ อันละเมิดต่อกฎหมายกระทำต่อประชาชนได้ ไม่ว่าจะในเชิง การลิดรอนเพิกถอนอำนาจของประชาชนด้วยการจำกัดสิทธิเสรีภาพหรือด้วยวิธีการอื่นใด โดย มักจะถูกบัญญัติไว้ในกฎหมายสูงสุดของรัฐ อาทิ ในรัฐธรรมนูญของประเทศ ทั้งนี้ หลักการการ ปกครองภายใต้กฎหมายหรือหลักนิติธรรมนี้ ที่ครอบคลุมไปถึงเรื่องการตรากฎหมายให้ทันสมัย และเป็นธรรมรวมทั้งเป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจในการปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งบ่งบัพัญญัติในรัฐธรรมนูญ ที่สอดคล้องกับหลักการดังกล่าว อาทิ สถานะความเป็นกฎหมาย สูงสุดของรัฐธรรมนูญ และการรับโทษทางกฎหมาย

๒. หลักคุณธรรม (virtues) การยึดมั่นในเรื่องความถูกต้องดีงามการส่งเสริมให้เกิดการ ปฏิบัติกับคนในสังคม ซึ่งบ่งบัพัญญัติในรัฐธรรมนูญได้สะท้อนถึงคุณค่า (value) ที่ดีงามของมนุษย์ อาทิ การคุ้มครองและสร้างหลักประกันสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จริยธรรมและ คุณธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และมาตรการลงโทษผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ขาด จริยธรรมและคุณธรรม

๓. หลักความโปร่งใส (transparency) การปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรให้มี ความโปร่งใสเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร และมีกระบวนการให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและ ตรวจสอบความถูกต้องได้ซึ่งบ่งบัพัญญัติในรัฐธรรมนูญที่สอดคล้องกับหลักการดังกล่าว อาทิ การ สร้างกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจและระบบการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

๔. หลักการมีส่วนร่วม (participation) การเปิด โอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และ เสนอความเห็นต่อการตัดสินใจในองค์กร ซึ่งบ่งบัพัญญัติในรัฐธรรมนูญได้คุ้มครองสิทธิในการมี ส่วนร่วมกับรัฐและการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

๕. หลักความรับผิดชอบ (accountability) การสำนึกในความรับผิดชอบต่อสาธารณะ และเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง โดยที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดกรอบขององค์กรรัฐหรือองค์กร ตามรัฐธรรมนูญในการทำงานเพื่อตอบสนองต่อผลประโยชน์ส่วนร่วม การสร้างระบบการรับฟัง ความคิดเห็นที่แตกต่าง เช่นการกำหนดกรอบของรัฐ บุคลากรของรัฐ และองค์กรในรัฐธรรมนูญ ในการทำงานตอบสนองต่อผลประโยชน์สาธารณะเป็นหลักประกันในการทำงานของรัฐที่จะต้อง ตอบสนองต่อผลประโยชน์ส่วนร่วมและการสร้างระบบการรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง การสร้าง กระบวนการรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง

๖. หลักความคุ้มค่า (effectiveness) การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิด ประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนร่วม ในการกำหนดกรอบหน้าที่ของบุคลากรในภาครัฐและการปรับเปลี่ยน โครงสร้างองค์กรภาครัฐโดยมุ่งเน้นให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลด้วยการกำหนดกรอบ

หน้าที่ของบุคลากรในภาครัฐ โดยมุ่งเน้นในการทำหน้าที่ของบุคลากรในภาครัฐและการสร้างเครื่องของรัฐในการปรับโครงสร้างระบบราชการเพื่อตอบสนองในเรื่องประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน ได้กำหนดให้การจัดตั้งกระทรวง ทบวง กรม เป็นไปตามแนวทางที่สร้างกลไกให้รัฐบาล ในฐานะผู้กำหนดนโยบายจะได้ปรับปรุงการบริหารภาครัฐให้ตอบสนองหลักความคุ้มค่า

๒.๓.๖ แนวความคิดธรรมาภิบาลในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารราชการที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖

ภายหลังประเทศไทยได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ประกอบกับภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจในช่วงเวลาดังกล่าวธรรมาภิบาลหรือการบริหารจัดการที่ดี นับเป็นแนวคิดที่ได้รับการกล่าวถึงมากในสังคมไทย ซึ่งต่อมาได้ปรากฏรูปธรรมของแนวทางการปฏิบัติในระดับียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยภายหลังจากนั้นได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารราชการที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งมีสาระสำคัญในทำนองเดียวกันกับระเบียบดังกล่าวอันมุ่งเน้นให้หน่วยงานของรัฐ ดำเนินงานตามภาระหน้าที่โดยยึดหลักการบนพื้นฐาน ๖ ประการ ได้แก่หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า แต่ละหลักสามารถจำแนกเป็น ๓ ระดับ คือ ระดับประเทศ ระดับภาครัฐ และระดับองค์กร ซึ่งแต่ละระดับมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน กล่าวคือองค์กรที่มีการบริหารจัดการที่ดีจะช่วยสนับสนุนการบริหารจัดการที่ดีของระดับภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนในระดับประเทศจะมีผลต่อบทบาทภารกิจและการบริหารจัดการของระดับภาครัฐและระดับองค์กรด้วยดังนี้^{๕๔}

๑. หลักนิติธรรม (rule of law) เป็นการปฏิบัติเกี่ยวกับการตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ให้ทันสมัย และเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของชุมชนและชุมชนยินยอมปฏิบัติตามกฎหมาย โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล

๒. หลักคุณธรรม (virtues) เป็นการปฏิบัติงานที่ยึดมั่นในความถูกต้องดีงามโดยรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติตัวเป็นตัวอย่างแก่ประชาชนและเสริมสร้างสนับสนุนให้ประชาชนมีความซื่อสัตย์สุจริตจริงใจอดทนมีระเบียบวินัยประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

^{๕๔} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, คู่มือคำอธิบายและแนวทางปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, ๒๕๔๖), หน้า ๑-๑๕.

๓. หลักความโปร่งใส (transparency) ได้แก่การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันโดยเน้นการปรับกลไกและวิธีการทำงานให้มีความโปร่งใสให้มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตรงไปตรงมา ให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบได้โดยอย่างทั่วถึง

๔. หลักการมีส่วนร่วม (participation) ได้แก่การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศไม่ว่าด้วยการแจ้งความเห็นการมีส่วนร่วมสาธารณะการประชาพิจารณ์การแสดงประชามติหรืออื่นๆ

๕. หลักความรับผิดชอบ (accountability) หลักข้อนี้มุ่งเน้นให้ตระหนักในอำนาจหน้าที่ของที่จะต้องปฏิบัติต่อสังคมมีความใส่ใจต่อปัญหาของชุมชนและมีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนให้บรรลุผลโดยไม่เลือกปฏิบัติและมีความกล้าหาญที่จะยอมรับผลการกระทำยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง

๖. หลักความคุ้มค่า (effectiveness) เป็นการเน้นประสิทธิภาพในการบริหารงานโดยใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดงบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนและส่วนร่วมรวมทั้งการรักษาทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นให้สมบูรณ์และยั่งยืนจากระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้มีการพัฒนานำไปสู่การปฏิบัติและกำหนดคกิดกาในการบริหารราชการให้เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนโดยต้องใช้วิธีการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งได้มีการตราและบังคับใช้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารราชการที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ เพื่อเป็นแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนาระบบราชการให้แก่หน่วยงานต่างๆ อย่างเป็นทางการโดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๔๖ สรุปสาระสำคัญของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารราชการที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ แบ่งเป็น ๘ หมวด

หมวด ๑ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ได้แก่การบริหารราชการเพื่อบรรลุเป้าหมายดังต่อไปนี้ (มาตรา ๖)

๑. เกิดผลประโยชน์สุขของประชาชน
๒. เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ
๓. มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ
๔. ไม่มีขั้นตอนในการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น
๕. มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อเหตุการณ์
๖. ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ
๗. มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ

หมวด ๒ การบริหารราชการเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน หมายถึง การปฏิบัติราชการที่มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดความผาสุกและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนความสงบ

และปลอดภัยของสังคมส่วนรวม ตลอดจนประโยชน์สูงสุดของประเทศ (มาตรา ๗) โดยส่วนราชการจะต้องดำเนินการโดยถือว่าประชาชนเป็นศูนย์กลางที่จะได้รับการบริการจากรัฐ (มาตรา ๘)

หมวด ๓ การบริหารราชการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ให้ส่วนราชการปฏิบัติโดยก่อนจะดำเนินการตามภารกิจใดต้องจัดทำแผนปฏิบัติราชการไว้ล่วงหน้าระบุขั้นตอนระยะเวลาและงบประมาณ ที่จะต้องใช้ในการดำเนินการของแต่ละขั้นตอนเป้าหมายของภารกิจ ผลสัมฤทธิ์ของภารกิจและตัวชี้วัดความสำเร็จของภารกิจและจัดให้มีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามแผนฯ โดยในกรณีที่มีการปฏิบัติภารกิจตามแผนปฏิบัติราชการเกิดผลกระทบต่อประชาชน ให้หน้าที่ของส่วนราชการที่จะต้องดำเนินการแก้ไขหรือบรรเทาผลกระทบนั้นหรือเปลี่ยนแปลงแผนปฏิบัติราชการให้เหมาะสม (มาตรา ๘)

หมวด ๔ การบริหารราชการอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ โดยส่วนราชการต้องกำหนดเป้าหมายแผนการทำงาน ระยะเวลาแล้วเสร็จ และงบประมาณที่ จะต้องใช้ในแต่ละงานหรือโครงการ และต้องเผยแพร่ให้ราชการและประชาชนทราบทั่วกันด้วย (มาตรา ๑๐) และในการจัดซื้อหรือจัดจ้าง ให้ส่วนราชการดำเนินการโดยเปิดเผยและเที่ยงธรรม (มาตรา ๑๓)

หมวด ๕ การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบริการประชาชนหรือการติดต่อประสานงานระหว่างส่วนราชการด้วยกัน ให้ส่วนราชการแต่ละแห่งจัดทำแผนภูมิขั้นตอนและระยะเวลาการดำเนินการรวมทั้งรายละเอียดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในแต่ละขั้นตอนเปิดเผยไว้ ณ ที่ทำการและระบบเครือข่ายระบบสารสนเทศของส่วนราชการ เพื่อให้ประชาชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าตรวจสอบได้ (มาตรา ๑๕)

หมวด ๖ การปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการ ส่วนราชการมีหน้าที่สำรวจตรวจสอบ และทบทวน กฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศที่อยู่ในความรับผิดชอบ เพื่อดำเนินการยกเลิกปรับปรุง หรือจัดให้มีกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศขึ้นใหม่ให้ทันสมัยและเหมาะสมกับสภาวการณ์หรือสอดคล้องกับความจำเป็น โดยคำนึงถึงความสะดวกรวดเร็วและลดภาระของประชาชนเป็นสำคัญ (มาตรา ๑๕)

หมวด ๗ การอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชน เมื่อส่วนราชการใดได้รับการติดต่อสอบถามเป็นหนังสือจากประชาชนหรือจากส่วนราชการด้วยกัน เกี่ยวกับงานที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการนั้น จะต้องตอบคำถามหรือแจ้งการดำเนินงาน การให้ทราบภายใน ๑๕ วันหรือภายในเวลาที่กำหนดไว้ (มาตรา ๑๘) โดยการปฏิบัติราชการในเรื่องใดๆ โดยปกติให้ถือว่าเป็นเรื่องเปิดเผย เว้นแต่มีกรณีความจำเป็น (มาตรา ๔๓) และต้องจัดให้มี

การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับงานประมาณรายจ่ายแต่ละปี ให้ประชาชนสามารถขอคู่มือหรือตรวจสอบได้ (มาตรา ๔๗)

หมวด ๘ การประเมินผลการปฏิบัติราชการ เมื่อส่วนราชการได้ดำเนินงานไปตามเป้าหมาย สามารถเพิ่มผลงานและผลสัมฤทธิ์โดยไม่เป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายและกุ่มค่าต่อภารกิจของรัฐ หรือสามารถดำเนินการตามแผนการลดค่าใช้จ่ายต่อหน่วยตามหลักเกณฑ์ให้ ก.พ.ร. เสนอคณะรัฐมนตรีจัดสรรเงินรางวัลการเพิ่มประสิทธิภาพให้แก่ส่วนราชการนั้น เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงการปฏิบัติงานของส่วนราชการหรือจัดสรรเป็นรางวัลให้ข้าราชการในสังกัด (มาตรา ๔๕)

การที่ประเทศไทยได้มีความพยายามนำหลักธรรมาภิบาลเข้ามาประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นในภาคการเมืองและภาคราชการ จึงอาจช่วยบรรเทาปัญหาทุจริตคอร์ปชั่นและปัญหาความไร้ประสิทธิภาพที่สั่งสมมาเป็นเวลานานและนำมาสู่ผลลัพธ์สุดท้าย คือความกินคืออยู่ดีของประชาชนในที่สุดซึ่งนอกจากธรรมาภิบาลจะเป็นวิธีการในการบรรเทาปัญหาแล้วยังเป็นเป้าหมายสุดท้ายของสังคมที่จะต้องร่วมกันสร้างให้เกิดขึ้น เนื่องจากสังคมใดมีธรรมาภิบาลเป็นพื้นฐานย่อมบ่งชี้ว่ามีการพัฒนาในระดับหนึ่ง และแม้ในปัจจุบันแนวคิดธรรมาภิบาลจะได้รับการตอบสนองทั้งจากภาครัฐและเอกชนในการนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม แต่ในส่วนของภาคประชาชนและประชาสังคมก็ควรได้รับการถ่ายทอดและปลูกฝังค่านิยมให้เกิดการมีส่วนร่วมเกื้อหนุนต่อการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เพื่อสร้างธรรมาภิบาลที่สมดุลในทุกระดับและทุกภาคส่วนของสังคมอย่างสมบูรณ์

๒.๓.๗ แนวคิดธรรมาภิบาลในบริบทต่างประเทศ

แนวคิดเรื่องธรรมาภิบาลในต่างประเทศ ได้รับความสำคัญมากกล่าวถึงอีกครั้งในช่วงปี ค.ศ. ๑๙๙๕ โดยธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) ซึ่งเป็นอีกองค์กรที่ให้ความสำคัญกับแนวคิด good governance โดยให้นิยามของ good governance ว่าเป็นลักษณะการใช้อำนาจในการจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพื่อการพัฒนา Webster's New universalUnabridged Dictionary London ดอร์เซต และบาเบอร์ (Dorset & Baber) จากความหมายดังกล่าว good governance จึงมีความเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการจัดการ และกระบวนการพัฒนาทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน โดยธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชียได้จัดให้ good governance เป็นนโยบายพิเศษประกอบด้วย ๔ มิติ ได้แก่ หลักการตรวจสอบได้ (accountability) หลักการมีส่วนร่วม (participation) หลักความคงเส้นคงวาของกฎหมาย ตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และขยายอย่างรวดเร็วในปี ๑๙๙๗ ส่งผลให้ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย ได้มีบทบาทสำคัญในการ

ให้ความช่วยเหลือทางการเงินและให้คำแนะนำเกี่ยวกับธรรมาภิบาลเพื่อใช้ในการจัดการระบบเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ โดยเฉพาะในอินโดนีเซีย สาธารณรัฐเกาหลี รวมทั้งประเทศไทยด้วย^{๕๕}

นอกจากนี้อีกหนึ่งองค์การที่ตระหนักถึงความสำคัญของหลักธรรมาภิบาลหรือ good governance ที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพ เสถียรภาพและความยั่งยืน ได้แก่ คณะกรรมการกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) โดยในปี ค.ศ.๑๙๙๖ ได้มีมติจะเผยแพร่ good governance ด้วยวิธีการให้คำแนะนำและใช้หลักการนี้ เป็นเงื่อนไขในการให้ความดังกล่าวประกอบกัน และประเทศไทยก็จำเป็นต้องยอมรับเงื่อนไขนี้เพื่อขอกู้ยืมเงินจากกองทุนมาบรรเทาปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจใน ค.ศ. ๑๙๙๗ เช่นเดียวกับการขอกู้จากธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย

สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์ อธิบายไว้ว่า แนวคิดหลักธรรมาภิบาล (good governance) มีกำเนิดจากข้อสรุปของที่ประชุมองค์กรให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศในช่วงต้นทศวรรษ ๑๙๙๐ ได้แก่ ธนาคารโลก (World Bank) องค์กรพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UN) และองค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) เป็นต้น โดยต่อมาได้แพร่หลายอย่างรวดเร็วในบริบทการพัฒนาที่ยั่งยืนและการช่วยเหลือบรรเทาปัญหาความยากจน ซึ่งก่อนหน้านั้นในปี ค.ศ. ๑๙๘๘ ธนาคารโลกได้สรุปไว้ในรายงานเรื่อง “sub – saharafrican : from crisis to sustainable growth” ซึ่งเป็นรายงานยุคแรกที่ได้มีกล่าวความสำคัญของการมีธรรมาภิบาล รายงานนี้มีประเด็นสำคัญว่า ภาวะด้อยการพัฒนาและปัญหาความยากจนที่เกิดขึ้นในประเทศในซีกโลกใต้ โดยเฉพาะในแถบลาติน - อเมริกาและแอฟริกา โดยที่องค์กรทางการเงินระหว่างประเทศไม่สามารถแก้ปัญหาหรือให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่ประเทศต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องปัญหาการบริหารจัดการที่ไม่ดีของประเทศนั้นๆ ธนาคารโลกจึงได้ใช้หลักธรรมาภิบาล (good governance) เป็นเงื่อนไขสำคัญในการพิจารณาให้กู้โดยมีเป้าหมายยกระดับคุณภาพบริการภาครัฐให้ดีขึ้น ยึดหลักนิติธรรม รวมทั้งจัดคอร์รัปชันในประเทศเหล่านั้นให้หมดไป และยังให้นิยาม “good governance” ว่าหมายถึงลักษณะการใช้อำนาจเพื่อนำไปสู่การจัดการทรัพยากรเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และต่อมาองค์กรพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UN) ได้นำแนวคิดมาวิเคราะห์ในเอกสาร “governance for sustainable human development” ส่งผลให้นับจากประมาณปี ค.ศ. ๑๙๙๐ เป็นต้นมาแนวคิดเรื่องหลักธรรมาภิบาล เริ่มได้รับความสำคัญมากขึ้นและกลายเป็นประเด็นสำคัญในบริบทการพัฒนาระดับสากล^{๕๖}

^{๕๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖.

^{๕๖} สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์, ประชาชนและธรรมาภิบาล : การสำรวจทัศนคติของคนไทยในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๕-๖.

ในปี ค.ศ. ๒๐๐๐ จากการประชุมระดับสูงของคณะกรรมการเพื่อช่วยเหลือการพัฒนา (development assistant economic : DAC) ซึ่งเป็นคณะทำงานชุดหนึ่งขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (the organization economic cooperation and development : OECD) ได้ระบุถึงหลักการ good governance ตามคำนิยามของธนาคารโลกและสรุปว่าหลักการนี้นั้นนอกจากจะหมายถึงการดำเนินกิจกรรมของรัฐบาลและรัฐสภาแล้วนั้น ยังครอบคลุมถึงภาคประชาสังคมรวมทั้งภาคประชาชน และยังได้ขยาย good governance สู่มิติด้านความคงเส้นคงวาของกฎหมาย (predictability) ซึ่งเป็นมิตีย่อยประเด็นหนึ่งของหลักนิติธรรม (rule of law) และเป็นมิตีล่าสุดที่เกิดขึ้นในระหว่างวิกฤติเศรษฐกิจช่วงปลายทศวรรษ ๑๙๙๐ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบบรรษัทภิบาลและระบบการเงินระหว่างประเทศที่เข้มแข็งและมีเสถียรภาพ (united nations)^{๕๗}

จากวิวัฒนาการ โดยรวมข้างต้นเราจะเห็นได้ว่า แม้แนวคิด good governance ในปัจจุบันจะยังไม่มีคำนิยามและหลักการพื้นฐานที่เป็นมาตรฐานเดียวกันระหว่างองค์การโลก โดยเฉพาะในกลุ่มองค์กรที่มีบทบาทหน้าที่หลักในการให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกองทุนการเงินระหว่างประเทศหรือธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย เป็นต้น โดยการตีความคำนิยามและหลักการพื้นฐานของ good governance ดูเหมือนจะผูกอยู่กับวัตถุประสงค์ของการนำแนวคิดไปใช้แต่ละองค์กรแต่อย่างไรก็ตามเนื้อหาโดยรวมของ good governance ยังคงเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องและใกล้เคียงกัน ด้วยเหตุแห่งความหลากหลายในเชิงการตีความและการนำไปประยุกต์ใช้ โดยเฉพาะในแง่มุมมองของการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ good governance การนำกรอบแนวคิดมาใช้เพื่อกำหนดประเด็นของการศึกษาวิจัย จึงพบว่ามักนิยมสร้างตัวชี้วัดพื้นฐานหรือนำเอาตัวชี้วัดพื้นฐาน (common indicators) ที่มีอยู่ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของการศึกษาในแต่ละงานวิจัย องค์การสหประชาชาติ (united nations)^{๕๘} ได้สรุปองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของแนวคิด good governance ไว้อย่างน้อย ๓ ประการดังนี้

๑. good governance เป็นแนวคิดที่ต้องอาศัยความเชื่อมโยงรวมทั้งความสัมพันธ์ที่สนับสนุนซึ่งกันและกันระหว่างผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทั้ง ๓ กลุ่ม ประกอบด้วย ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

๒. วิธีการให้คำนิยาม good governance ว่าประกอบด้วยมิติต่างๆ ดังที่กล่าวไว้ในข้างต้นจะพบว่า มิติที่ได้รับความนิยมใช้มากที่สุด ได้แก่ หลักความสำนึกรับผิดชอบ (accountability) หลักความโปร่งใส (transparency) หลักการมีส่วนร่วม (participation) หลักนิติธรรม (rule of law)

^{๕๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗.

^{๕๘} อ้างแล้ว.

ด้านความคงเส้นคงวาของกฎหมาย (predictability) ด้านการคอร์รัปชัน และตัวแปรอื่นๆ ซึ่งถึงแม้จะมีการแยกออกเป็นมิติที่ชัดเจน แต่กล่าวได้ว่าทุกมิติต่างมีส่วนเกี่ยวข้องและเติมเต็มในด้านเนื้อหาความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันรวมทั้งในบางมิติก็มีความสัมพันธ์ที่คาบเกี่ยวกัน เช่นการคอร์รัปชัน เป็นต้น

๓. good governance เป็นแนวคิดเชิงปทัสฐาน และเป็นค่านิยมซึ่งมีกำเนิดจากองค์การให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศ โดยเฉพาะธนาคารโลกที่พยายามแพร่เพื่อสร้างความมั่นใจว่าประเทศผู้กู้และประเทศโลกที่สามสามารถนำเม็ดเงินที่ได้รับจากการช่วยเหลือมาใช้จ่ายในกระบวนการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับประเทศกำลังพัฒนานั้น good governance หรือที่นิยมเรียกในปัจจุบันว่าธรรมาภิบาลนั้น ถือเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการขยายความสามารถของประเทศเพื่อสร้างรายได้และลดปัญหาความยากจนในอนาคตหรือก่อให้เกิดการพัฒนาทางการบริหารปกครองของประเทศไปได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของระบบเศรษฐกิจแล้ว หลักการธรรมาภิบาลยังได้รับการกล่าวถึง เป็นแนวคิดหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการกระตุ้นส่งเสริมศักยภาพให้ภาคประชาสังคม (civil society) เพื่อให้เกิดการส่งเสริมการพัฒนาทุนมนุษย์ (human capital) อย่างยั่งยืน

๒.๓.๘ ธรรมาภิบาลกับการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งที่เป็นองค์กรบริหารส่วนจังหวัดเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลนับเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไปที่มีหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะให้กับประชาชนในเขตพื้นที่ปกครองอันจำเป็นต้องมีศักยภาพในการให้บริการสาธารณะแก้ไขปัญหาเดือดร้อนและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริงและมากที่สุดสิ่งที่ท้าทายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันเพื่อให้งังเกิดสภาพการณ์ดังกล่าวคือการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องปรับกลยุทธ์ทัศนคติวิธีคิดวิธีการทำงานของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลไปสู่การเป็นราชการยุคใหม่มุ่งปฏิบัติเพื่อเป้าหมายคือการพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าและให้ประชาชนในท้องถิ่นมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

เมื่อพิจารณาแนวทางการจัดธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังที่มีกรอบกำหนดอย่างกว้างไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.๒๕๔๒ (ปัจจุบันได้ใช้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารราชการที่ดี พ.ศ.๒๕๔๖) องค์ประกอบและแนวทางการจัดให้เกิดธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาได้ดังนี้

๑. หลักนิติธรรม (rule of law) เป็นการปฏิบัติเกี่ยวกับการตรากฎหมายกฎข้อบังคับให้ทันสมัยและเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของชุมชนและชุมชนยินยอมปฏิบัติตามกฎหมายซึ่งการปฏิบัติ

ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการให้สอดคล้องได้โดยการออกข้อบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและมุ่งต้องเป็นไปตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้และมุ่งให้เกิดความเป็นธรรมและเพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลักและเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของชุมชนควรเปิดเวทีให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวางโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องช่วยในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อบัญญัติท้องถิ่นและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิหน้าที่ของประชาชนให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึงด้วยการปิดประกาศไว้ ณ ที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือชุมชนทุกหมู่บ้านนอกจากนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นองค์กรที่มีอำนาจในการบังคับใช้ข้อบัญญัติท้องถิ่นรวมทั้งกฎหมายระเบียบบังคับที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับให้ถูกต้องตามที่บัญญัติไว้และต้องใช้อย่างเสมอภาคไม่เลือกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและเสมอภาคได้แก่การจัดเก็บภาษีเป็นต้น

๒. หลักคุณธรรม (virtues) เป็นการปฏิบัติที่ยึดมั่นความถูกต้องดีงามเป็นแบบอย่างแก่ประชาชนเพื่อเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริตมีระเบียบวินัยมาทำงานตรงเวลาให้บริการประชาชนด้วยความเสมอภาคถูกต้องสมาชิกสภาท้องถิ่นต้องตระหนักในหน้าที่ของตนในฐานะเป็นผู้แทนประชาชนต้องมุ่งเน้นรักษาประโยชน์ส่วนรวมมาประชุมอย่างสม่ำเสมอพิจารณาเรื่องต่างๆ อย่างมีเหตุผลตรงไปตรงมายึดหลักผลประโยชน์ต่อส่วนรวมและถูกต้องตามกฎหมายผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีคุณธรรมอย่างสูงเนื่องจากเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานในขณะเดียวกันก็เป็นผู้มีอำนาจอนุมัติเบิกจ่ายงบประมาณต่างๆยึดหลักความถูกต้องเป็นระเบียบกฎหมายที่กำหนดไว้จัดสรรงบประมาณให้เกิดความเป็นธรรมแก่ชุมชน

๓. หลักความโปร่งใส (transparency) เน้นการปรับกลไกและวิธีการทำงานให้โปร่งใสมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมาให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกและมีกระบวนการให้ตรวจสอบได้โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องถือปฏิบัติในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสาร พ.ศ.๒๕๓๕ โดยเอกสารต้องปิดประกาศให้ประชาชนทราบได้แก่

๓.๑ ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีและข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

๓.๒ มติการประชุมของคณะผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผลกระทบต่อผลได้ผลเสียของประชาชน

๓.๓ มติของสภาที่ผ่านการรับรองแล้ว โดยเฉพาะมติที่กระทบต่อสิทธิหน้าที่รวมทั้งผลได้ผลเสียแก่ประชาชนรวมทั้งมติดีอื่นๆ ที่ประชาชนควรทราบ

๓.๔ วาระการประชุมของสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้ององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดประกาศให้ประชาชนทราบล่วงหน้าเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนที่มีความสนใจเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการประชุมสภาซึ่งสภาต้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

๓.๕ ข้อบัญญัติตำบลกฎหมายระเบียบคำสั่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งข่าวสารราชการที่ประชาชนควรรู้และประชาชนต้องปฏิบัติ

๓.๖ ขั้นตอนการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งเงื่อนไขการติดต่อกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตัวอย่างเช่นการชำระภาษีต่างๆ การขออนุญาตก่อสร้างอาคาร เป็นต้น ให้ประชาชนรู้ว่าขั้นตอนการปฏิบัติอย่างไรต้องใช้เอกสารประกอบอะไรและต้องใช้เวลาานเท่าไร

๓.๗ ผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๓.๘ เอกสารการจัดซื้อ - จัดจ้างโดยเฉพาะการสอบราคาหรือการประกวดราคา

๓.๙ ข้อมูลด้านการเงิน - การคลัง

๓.๑๐ ข้อมูลอื่นๆ ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นว่าควรเปิดเผยและเป็นประโยชน์แก่ประชาชน

๔. หลักการมีส่วนร่วม (participation) ถือเป็นหลักที่มีความสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนตั้งแต่การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้บริหารและมีส่วนร่วมในการบริหารงานตั้งแต่การรับรู้ข่าวสารแสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจทำอะไรอย่างไรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งการตรวจสอบการประเมินผลงานขององค์การบริหารส่วนตำบลและประชาชนมีสิทธิมีอำนาจในการถอดถอนผู้บริหารหรือสมาชิกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประชาชนเห็นว่าปฏิบัติงานเสียหายล้มเหลวมีพฤติกรรมเสื่อมเสียนอกจากนี้กฎหมายยังได้กำหนดให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้แก่รัฐธรรมนูญมาตรา ๗๖ กำหนดให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๒ ในมาตรา ๑๖ (๑๖) กำหนดให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นทั้งนี้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องต่างๆ ได้แก่

๔.๑ จัดทำแผนพัฒนาทั้งแผนพัฒนา ๓ ปีและแผนพัฒนาประจำปีโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดและกำหนดการจัดทำแผนพัฒนาโดยร่วมเสนอปัญหาความต้องการและร่วม

เสนอโครงการ/กิจกรรมเพื่อการพัฒนารูปแบบกระบวนการประชาคมมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อแผนพัฒนาในภาพรวมร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าควรจะเดินทางใดควรทำอะไรก่อนหลัง

๔.๒ มีส่วนร่วมในการจัดซื้อ-จัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีสาระสำคัญที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่งตั้งผู้แทนชุมชนร่วมเป็นกรรมการในการจัดซื้อ - จัดจ้างเพื่อให้เกิดความถูกต้องโปร่งใสและเป็นธรรม

๔.๓ ประชาชนมีสิทธิเข้าร่วมประชุมสภาท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องแจ้งวาระการประชุมให้ประชาชนทราบทุกครั้งและอำนวยความสะดวกให้ประชาชนเข้าร่วมสังเกตการณ์ประชุมสภา

๔.๔ ประชาชนมีสิทธิในการเสนอข้อบัญญัติเพื่อให้สภาองค์กรบริหารส่วนตำบลพิจารณาออกข้อบัญญัติตำบลตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๒

๔.๕ ประชาชนมีสิทธิถอดถอนผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นที่มีความประพฤติเสื่อมเสียได้ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒

๕.หลักความรับผิดชอบ (accountability) โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องตระหนักในหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อประชาชนมีความใส่ใจต่อปัญหาของชุมชนและมีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนให้บรรลุผล โดยไม่เลือกปฏิบัติและมีความกล้าหาญที่จะยอมรับผลการกระทำนอกจากนี้ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร้องทุกข์และแจ้งความเดือดร้อนได้สะดวกมีความจริงใจในการนำโครงการ/กิจกรรมที่เสนอโดยประชาชนประชาคมนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมโดยคำนึงถึงความจำเป็นเร่งด่วนนำเอาโครงการกิจกรรมที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตามที่สัญญาไว้กับประชาชน

๖. หลักความคุ้มค่า (effectiveness) เป็นการเน้นประสิทธิภาพในการบริหารงาน โดยใช้ทรัพยากร/งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนรวมทั้งการรักษาทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นให้สมบูรณ์และยั่งยืน โดยมีหลักการดำเนินการ ดังนี้

๖.๑ การดำเนินแผนงาน/โครงการต้องจัดลำดับความจำเป็นเร่งด่วนควรทำอะไรก่อนหลังเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

๖.๒ ในการจัดซื้อ - จัดจ้างต้องมุ่งให้เกิดการประหยัดหากสามารถต่อรองราคาที่ดีต่ำกว่างบประมาณที่ตั้งไว้ได้จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีงบประมาณเหลือไปดำเนินการในโครงการอื่นเพิ่มขึ้นและทำให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์มากขึ้น

๖.๓ รมรลงค์ให้ประชาชนในพื้นที่ใช้จ่ายทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดรวมทั้งจัดกิจกรรมบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๖.๔ จัดตั้งคณะกรรมการติดตามการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณไม่ให้รั่วไหลสูญเปล่าโดยอาศัยอำนาจข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเช่นข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.๒๕๓๘ ข้อ ๘๕ และข้อ ๕๐ เพื่อทำหน้าที่ในการติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของฝ่ายบริหาร

๖.๕ การบริหารจัดการครุภัณฑ์ต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดทำระเบียบคุมให้ชัดเจนและเป็นปัจจุบันและควบคุมการใช้ให้เป็นประโยชน์เป็นไปตามวัตถุประสงค์และประโยชน์ต่อส่วนรวม

๖.๖ ควรคำนึงถึงความควรหรือไม่ควรที่จะกระทำ เช่น บางแห่งยังไม่มีความพร้อมในการจัดเก็บขยะไม่มีรถและพนักงานแต่กลับใช้งบประมาณซื้อถังขยะให้ประชาชนเพื่อรองรับขยะโดยไม่มีผู้จัดเก็บการใช้ประโยชน์ไม่คุ้มค่าก็ไม่ควรกระทำ

กล่าวโดยสรุป ธรรมชาติของการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นองค์ประกอบสำคัญซึ่งเป็นเป้าหมายอันพึงประสงค์ของธรรมชาติได้แก่การมีระบอบการปกครองที่เป็นประชาธิปไตยการที่ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจการให้บริการสาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการเคารพสิทธิมนุษยชน และการมีองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ทำงานด้วยความสุจริตและโปร่งใส ฉะนั้นธรรมชาติคือการมีส่วนร่วมคือความโปร่งใสตรวจสอบได้และคือความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน เพื่อให้หลักประกันว่าการดำเนินนโยบายทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจวางอยู่บนจันทานุมดีอย่างกว้างขวางของสังคม และให้ความมั่นใจว่า เสียงของคนยากคนจนและคนด้อยโอกาสจะเป็นที่รับฟังในกระบวนการกำหนดและดำเนินนโยบาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรและความเป็นธรรมทางสังคมธรรมชาติในฐานะที่เป็นแนวคิด มีการใช้กันมากใน บริบทของการปฏิรูประบบราชการและในกระบวนการทัศน์แบบใหม่ของการบริหารงานภาครัฐ ในส่วนของการปฏิรูประบบบริหารราชการ จะใช้ธรรมชาติเป็นวิธีการ หรือเครื่องมือในการพิจารณาจัดการประเด็นปัญหาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการพัฒนาโครงสร้างสถาบัน การสร้างขีดความสามารถ การกระจายอำนาจและหน้าที่ออกจากศูนย์กลาง ความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองกับข้าราชการ การประสานงาน และบทบาทในการส่งเสริมธรรมชาติของผู้นำรัฐบาล

๒.๔ แนวคิด และทฤษฎี เกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่น (local government) เป็นระบบการปกครองที่ยอมรับกันว่าเป็นรากแก้วของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เรียนรู้เรื่องการปกครองระดับท้องถิ่น โดยการกระทำด้วยตนเองซึ่งจะอำนวยให้เกิดความชำนาญและมีประสบการณ์ที่สามารถจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองในระดับชาติในโอกาสต่อไปได้เป็นอย่างดี ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยที่จะต้องสนับสนุนให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานของท้องถิ่น โดยถือว่าเป็นรากฐานที่ก่อให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับชาติ เพราะการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการกระจายอำนาจของรัฐบาลและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ใช้ศักยภาพของตนเองสร้างความเจริญให้แก่ชุมชน โดยการปฏิบัติงานร่วมกันภายใต้การควบคุมของรัฐเมื่อใดที่การปกครองท้องถิ่นมั่นคงและมีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพก็จะสร้างความเป็นปึกแผ่นให้แก่ประเทศชาติและประชาชนได้มากที่สุด การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาจากความจำเป็นของรัฐในการกระจายอำนาจ

การปกครองบางส่วนออกให้ท้องถิ่นดำเนินกิจการบางอย่างได้เพื่อประโยชน์ของท้องถิ่นเอง การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมิใช่การปกครองโดยอิสระอย่างสิ้นเชิงหรือมิใช่การปกครองที่เกิดจากสิทธิของชุมชนของท้องถิ่นแต่เป็นผลเกิดจากรัฐ คือรัฐเป็นผู้ให้กำเนิดการปกครองส่วนท้องถิ่นและรัฐย่อมสามารถควบคุมการปกครองท้องถิ่นได้ความเป็นอิสระของแต่ละท้องถิ่นหรือการปลอดจากการควบคุมของรัฐจะมีมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับปฏิบัติที่แตกต่างกันไปภายในรัฐแต่ละรัฐ

๒.๔.๑ ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

คำว่า การปกครองท้องถิ่นนั้นได้มีผู้ให้ความหมายหรือคำนิยามไว้อย่างหลากหลายแต่ส่วนใหญ่แล้วคำนิยามเหล่านั้นต่างมีหลักการที่สำคัญคล้ายคลึงกันจะต่างก็ว่าอำนาจและรายละเอียดปลีกย่อยซึ่งสามารถพิจารณา ได้ดังนี้

การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมดหรือบางส่วนในการบริหารท้องถิ่นตามหลักการที่ว่าถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้วรัฐบาลของท้องถิ่นก็ย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน ดังนั้นการบริหารการปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีองค์กรของตนเองอันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลางโดยให้องค์กรอันมิได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลกลางมีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารงานภายในท้องถิ่นในเขตอำนาจของตน

ประธาน คงฤทธิศึกษากร นิยามว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐและโดยนัยนี้จะเกิดองค์การทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่น โดยคนในท้องถิ่นนั้นๆ องค์การนี้จัดตั้งและถูกควบคุมโดยรัฐบาลแต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง^{๕๘}

อุทัย หิรัญโต กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่นคือการปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองและดำเนินกิจการบางอย่างโดยดำเนินการกันเองเพื่อบำบัดความต้องการของตนการบริหารงานของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์การมีเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมดหรือบางส่วนทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการบริหารงานแต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีการต่างๆ ตามความเหมาะสมแต่การปกครองท้องถิ่นจะปราศจากการควบคุมของรัฐหาได้ไม่เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐทำให้เกิดขึ้น^{๖๐}

วิทยา นภาศิริกุลกิจ กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมในการปกครองการปกครองท้องถิ่นเป็นรูปการปกครองท้องถิ่นที่เกิดจากหลังการกระจายอำนาจ (decentralization) จากส่วนกลางไปยังท้องถิ่นเพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นด้วยตนเองดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นหัวใจสำคัญประการหนึ่งของการปกครองท้องถิ่น โดยเจ้าหน้าที่ระดับบริหารชั้นสูงขององค์การได้มาด้วยวิธีการเลือกตั้งตามรูปแบบของประชาธิปไตยกล่าวคือสภาท้องถิ่นที่ดีหัวหน้าฝ่ายบริหารท้องถิ่นหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นที่ดีต้องมาจากการเลือกตั้งโดยประชาชนในท้องถิ่นและต้องมีการเลือกตั้งตามระยะเวลาที่กำหนดในกฎหมาย^{๖๑}

ฮอลโลเวย์ (Holloway) การปกครองท้องถิ่น หมายถึง องค์การที่มีอาณาเขตแน่นอนและมีประชากรตามหลักที่กำหนดไว้มีอำนาจการปกครองของตนเองมีการบริหารการคลังของตนเองและมีสภาท้องถิ่นที่สมาชิกได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน^{๖๒}

ซัดดี (Sady) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองทางการเมืองที่อยู่ในระดับต่ำกว่ารัฐซึ่งก่อตั้งโดยกฎหมายและมีอำนาจอย่างเพียงพอที่จะทำกิจการในท้องถิ่นได้

^{๕๘}ประธาน คงฤทธิศึกษากร, การปกครองเมืองพัทยา, (กรุงเทพมหานคร : สหાયบ็อกและการพิมพ์, ๒๕๒๔), หน้า ๒.

^{๖๐}อุทัย หิรัญโต, การปกครองท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๗), หน้า ๒.

^{๖๑}วิทยา นภาศิริกุลกิจ, การปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๑), หน้า ๑๔.

^{๖๒}ฮอลโลเวย์ (Holloway), อ้างใน ชูวงศ์ ฉายะบุตร, การปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร : สมาคมนิสิตเก่ารัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๒๔.

ด้วยตนเองรวมทั้งอำนาจจัดเก็บภาษีเจ้าหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นดังกล่าวอาจได้รับการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งโดยท้องถิ่นก็ได้^{๖๓}

สรุปได้ว่า อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถูกกำหนดขึ้นภายใต้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับการบริหารราชการหน้าที่ครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นรูปแบบการปกครองที่จำเป็นและมีความสำคัญในทางการเมืองการปกครองของชุมชนต่างๆ เฉพาะอย่างยิ่งชุมชนที่มีการปกครองระบบประชาธิปไตย ซึ่งกล่าวในทางทฤษฎีและแนวความคิดทางปกครองจะเห็นได้ว่า รัฐบาลซึ่งเป็นกลไกในการบริหารการปกครองของรัฐนั้น ย่อมมีภาระหน้าที่อย่างมากมายในการบริหารประเทศให้ประชาชนได้รับความสุข ความสะดวกสบายในการดำรงชีวิต อีกทั้งความมั่นคงแห่งชาติทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

๒.๔.๒ ลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

ในเรื่องลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่นนั้นได้มีนักวิชาการกล่าวถึงหรืออธิบายไว้อย่างกว้างขวางในงานเรียบเรียงฉบับนี้มีความประสงค์ที่จะนำเสนอให้นักศึกษาได้เห็นมุมมองที่อาจแตกต่างกันไปบ้างในบางจุดของการนิยามลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่นแม้ในภาพรวมแล้วจะไม่มีมีความแตกต่างกันในเชิงความคิดมากนักอย่างไรก็ดีโดยทั่วไปแล้วการปกครองส่วนท้องถิ่นหมายถึงการปกครองซึ่งมีกำหนดขอบเขตพื้นที่ไว้แน่ชัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีโครงสร้างสถาบันรองรับมีอำนาจและหน้าที่กำหนดไว้ทั้งโดยกว้างๆ หรือโดยบทบัญญัติเฉพาะรวมทั้งมีความเป็นเอกเทศหรือความเป็นอิสระทางการเงินและอื่นๆ ในระดับหนึ่งหากจะแจกแจงลักษณะสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นจะสามารถสรุปได้ดังนี้

๑) การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นนิติบุคคล ทั้งนี้เพื่อให้สามารถดำเนินการด้านต่างๆ ได้อย่างเป็นอิสระพอสมควรการปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีองค์กรที่สามารถรับผิดชอบกิจกรรมต่างๆ ตามที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเป็นอิสระตามกฎหมายคือต้องมีองค์กรเป็นนิติบุคคลตั้งขึ้นโดยกฎหมายแยกออกจากส่วนกลางและสามารถก่อพันธะทางกฎหมายได้เช่นทำสัญญาเป็นหนี้หรือทำนิติกรรมรูปอื่นได้ภาวะนิติบุคคลนี้หมายถึงการได้รับการรับรองโดยกฎหมายของประเทศ กล่าวคือหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นต้องได้รับการจัดตั้งโดยมีกฎหมายของประเทศรองรับเช่น องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๖ เป็นต้น

^{๖๓} ซัดดี้ (Sady), อังโน อุทัย หิรัญ โด, การปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๓), หน้า ๔.

๒) การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นประชาชนต้องมีส่วนร่วมมีเสียงในการปกครองตัวเองการดำเนินกิจกรรมของการปกครองท้องถิ่นนี้เป็นกระบวนการที่มีใช้กระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยสิ้นเชิงแต่เป็นกระบวนการทางการเมืองที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทั้งทางตรงและทางอ้อมกล่าวคือประชาชนจะเป็นผู้เลือกตัวแทนเพื่อทำหน้าที่บริหารกิจกรรมของท้องถิ่นหรือเข้าร่วมกำหนดนโยบายหรือควบคุมตรวจสอบการดำเนินการของตัวแทนของตนได้

๓) การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นประชาชนมีอำนาจอิสระในการบริหารกิจกรรมภายในวงกรอบกิจกรรมและในขอบเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบนั้นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องได้รับมอบอำนาจดำเนินการอย่างเป็นอิสระได้พอสมควรโดยไม่จำเป็นต้องรับฟังคำสั่งจากรัฐบาลกลางหรือหน่วยราชการจากส่วนกลางแต่อย่างใดคำว่าอำนาจอิสระ (autonomy) เช่นที่กล่าวถึงไปนั้นหมายความว่า เป็นอำนาจในการกำหนดนโยบายในการตัดสินใจดำเนินการภายในขอบเขตข้อบังคับของกฎหมายและในการบริหารงานบุคคลหมายความว่าหน่วยการปกครองท้องถิ่นได้ทำหน้าที่แต่เพียงให้ข้อเสนอแนะอย่างเดียวก่อนเพราะถ้าเป็นเช่นนั้นก็แสดงว่าไม่มีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางให้ท้องถิ่นแต่หน่วยการปกครองท้องถิ่นต้องสามารถกำหนดนโยบายและตัดสินใจดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของตนเองได้นอกจากนี้ยังต้องมีพนักงานซึ่งตนเองสามารถจัดการบริหารโดยไม่ต้องฟังคำสั่งจากรัฐบาลทุกเรื่องพนักงานของหน่วยการปกครองท้องถิ่นจึงมิใช่ข้าราชการที่สังกัดราชการบริหารส่วนกลางหรือราชการบริหารส่วนภูมิภาค

๔) การปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการจัดหาและใช้จ่ายได้อย่างอิสระเมื่อเป็นอิสระในการดำเนินการแล้วหน่วยการปกครองท้องถิ่นต้องมีอิสระในการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นในการดำเนินงานคือมีแหล่งรายได้ของตนเองเช่นการได้รับสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลหรือสามารถจัดเก็บภาษีบางประเภทได้รวมทั้งสามารถจัดหารายได้อื่นๆ ได้เองตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด

ทั้งนี้ลักษณะสำคัญทั้ง ๔ ประการซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่นแต่ละขอบเขตและระดับของลักษณะต่างๆ ดังกล่าวจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความแตกต่างของการปกครองท้องถิ่นแต่ละประเทศและแต่ละท้องถิ่นเองนอกจากนี้แล้วยังขึ้นอยู่กับรัฐบาลกลางในการกระจายอำนาจการปกครองให้แก่ท้องถิ่นเป็นสำคัญซึ่งหากรัฐบาลกลางยินยอมให้ท้องถิ่นมีอิสระมากและยินยอมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับดำเนินการในท้องถิ่นมากเท่าใดก็จะสะท้อนลักษณะประชาธิปไตยในท้องถิ่นได้มากเท่านั้น

ชวงศ์ ฉายะบุตร ได้อธิบาย หลักการของการปกครองท้องถิ่นโดยการที่จะพิจารณาว่าเป็นการปกครองท้องถิ่นนั้นจะดูจากคุณลักษณะความเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นดังนี้

๑. เป็นการปกครองของชุมชนหนึ่งซึ่งชุมชนเหล่านั้นอาจมีความแตกต่างกันในด้านความเจริญจำนวนประชากรหรือขนาดพื้นที่ เช่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นของไทยจัดเป็นกรุงเทพมหานคร เทศบาลเมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบลตามเหตุผลดังกล่าว

๒. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสมกล่าวคืออำนาจของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีขอบเขตพอสมควรเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริงหากมีอำนาจมากเกินไปไม่มีขอบเขตหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นก็กลายเป็นรัฐอธิปไตยเป็นผลเสียต่อความมั่นคงของรัฐบาลอำนาจของท้องถิ่นนี้มีขอบเขตที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะความเจริญและความสามารถของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญรวมถึงนโยบายของรัฐบาลในการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

๓. หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมายที่จะดำเนินการปกครองตนเองสิทธิตามกฎหมายแบ่งได้เป็น ๒ ประเภทคือ

๓.๑ สิทธิที่จะตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ในการบริหารงานตามหน้าที่และเพื่อใช้บังคับประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น เทศบัญญัติ เป็นต้น

๓.๒ สิทธิที่เป็นหลักในการดำเนินการบริหารท้องถิ่นคืออำนาจในการกำหนดงบประมาณเพื่อบริหารกิจการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

๔. มีองค์กรที่จำเป็นในการบริหารและปกครองตนเององค์กรที่จำเป็นของท้องถิ่นจัดแบ่งออกเป็น ๒ ฝ่ายคือ

๔.๑ องค์กรฝ่ายบริหารเช่นถ้าเป็นเทศบาลก็ได้แก่นายกเทศมนตรี

๔.๒ องค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น สภาเทศบาล

๕. ประชาชนท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นจากแนวความคิดที่ว่าประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้นที่จะรู้ปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาของตนเองได้อย่างแท้จริงหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีคนในท้องถิ่นมาเป็นผู้บริหารเพื่อให้เจตนารมณ์และความต้องการของชุมชนและอยู่ภายใต้การควบคุมของประชาชนในท้องถิ่นนอกจากนั้นยังเป็นการฝึกให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าใจระบบและกลไกของประชาธิปไตยได้อย่างแท้จริงอีกด้วย^{๖๔}

^{๖๔} ชูวงศ์ ฉายะบุตร, การปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร : สมาคมนิสิตเก่ารัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์วิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๒๑.

จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นหมายถึงการปกครองที่รัฐบาลกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งหรือหลายๆ ท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการภายในขอบเขตกิจกรรมที่รัฐมอบหมายให้กระทำได้ให้แก่ประชาชนเพื่อปกครองตนเองในชุมชนที่มีพลเมืองหนาแน่นพอสมควรและมีรายได้เพียงพอแก่การปฏิบัติหน้าที่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความควบคุมดูแลของรัฐ โดยการปกครองในลักษณะนี้อาจจะเป็นอิสระ (autonomy) โดยสิ้นเชิงจากอำนาจรัฐในกรณีประเทศที่ใช้ระบบการปกครองแบบสหพันธรัฐหรือเป็นการให้อิสระภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายและการกำกับดูแล (supervision) โดยรัฐบาลกลางสำหรับประเทศที่ปกครองในระบอบรัฐเดี่ยว (unitary state) นอกจากนี้เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปได้การปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องมีองค์กรหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการปกครองท้องถิ่นและเพื่อให้ตอบสนองความต้องการของประชาชนหน่วยในการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีประชาชนร่วมดำเนินการไม่ว่าในฐานะผู้ปกครองท้องถิ่นผู้เลือกตัวแทนเข้ามาปกครองผู้กำหนดเสนอแนะนโยบายผู้ควบคุมหรือผู้เข้าร่วมในรูปอื่น

ประธาน คงฤทธิศึกษากร ซึ่งได้ชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบที่สำคัญของการปกครองท้องถิ่นไว้ ดังนี้

๑. หน่วยงานปกครองท้องถิ่นจะได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยผลแห่งกฎหมายและหน่วยงานปกครองท้องถิ่นนั้นๆ จะมีสภาพเป็นนิติบุคคล

๒. หน่วยงานปกครองท้องถิ่นจะได้รับการจัดตั้งขึ้นจะต้องไม่อยู่ในการบังคับบัญชา (hierarchy) ของหน่วยงานทางราชการเพราะจะต้องเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจปกครองตนเอง (autonomy)

๓. หน่วยงานปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นต้องมีองค์กรที่มาจากการเลือกตั้งโดยประชาชนในท้องถิ่นเพื่อแสดงถึงการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน

๔. หน่วยงานปกครองท้องถิ่นนั้นๆ จะต้องมีความสามารถในการจัดเก็บรายได้โดยการอนุญาตจากรัฐเพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้นำมาทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า

๕. หน่วยงานปกครองท้องถิ่นนั้นควรมีอำนาจในการกำหนดนโยบายและมีการควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนตามครรลองของการปกครองที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองอย่างแท้จริง

๖. หน่วยงานปกครองท้องถิ่นนั้นๆ ควรมีอำนาจในการออกกฎข้อบังคับเพื่อกำกับให้มีการปฏิบัติไปตามนโยบายหรือความต้องการแห่งท้องถิ่นได้แต่ทั้งนี้กฎข้อบังคับทั้งปวงย่อมไม่ขัดต่อกฎหมายหรือข้อบังคับอื่นใดของรัฐ

๗. หน่วยการปกครองท้องถิ่นเมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในความรับผิดชอบ และอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐเพื่อประโยชน์และความมั่นคงแห่งรัฐและประชาชนในส่วนรวม^{๖๕}

โกวิท พวงงาม กล่าวถึง ลักษณะสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ในประการต่างๆ ต่อไปนี้

๑. เป็นการปกครองชุมชนหรือท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งของประเทศซึ่งเป็นหน่วยการปกครองที่อยู่ในระดับพื้นฐานล่างสุดของสถาบันการปกครองประเทศ และเป็นการปกครองระดับรองลงมาจาก การปกครองระดับภูมิภาค และระดับประเทศหรือรัฐบาลกลาง

๒. มีฐานะเป็นนิติบุคคลแยกไปต่างหากจากรัฐบาลเพื่อดำเนินการปกครองและจัดทำบริการสาธารณะเขตพื้นที่ที่กำหนดโดยมีรายได้ทรัพย์สิน และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของตนเอง จัดเป็น ๒ ฝ่าย ได้แก่ องค์กรฝ่ายบริหารและองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ เช่นเทศบาลมีคณะเทศมนตรีเป็นองค์กรฝ่ายบริหารมีสภาเทศบาลเป็นองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นต้น แต่หน่วยการปกครองท้องถิ่นบางรูปแบบอาจจัดองค์กรและการบริหารเป็นรูปแบบอื่นๆ ก็ได้ซึ่งขึ้นอยู่กับตามสภาพและความเหมาะสมในการจัดตั้งหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปนั้นๆ การกำหนดให้หน่วยงานการปกครองท้องถิ่นเป็นนิติบุคคลเพื่อแสดงให้เห็นว่ามีการจัดตั้งองค์กรการปกครองท้องถิ่นแยกออกจากหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาคหรือรัฐบาลกลางและเพื่อจะได้มีอำนาจอิสระและสิทธิต่างๆ ที่ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ได้ตามกฎหมายด้วยนอกจากนี้องค์กรการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีรายได้เป็นของตนเองมีอำนาจหน้าที่ในการเก็บภาษีและรายได้อื่นๆ ตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อนำมาจัดท่างบประมาณกำหนดค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการของท้องถิ่นในด้านต่างๆ เพื่อสร้างสรรค์ความเจริญให้กับท้องถิ่นได้ส่วนในด้านเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานประจำนั้นจ้างมาด้วยเงินประมาณของท้องถิ่นเองและมีหน้าที่ปฏิบัติตามนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งเป็นองค์กรฝ่ายบริหารดังกล่าวข้างต้น

๓. มีการเลือกตั้งเจ้าหน้าที่ดำเนินงานองค์กรการปกครองท้องถิ่นเกิดจากแนวความคิดของหลักการกระจายอำนาจจากส่วนกลางหรือรัฐบาลไปยังท้องถิ่นซึ่งรัฐบาลกลางได้มอบอำนาจหน้าที่บางอย่างในทางปกครองและในการจัดทำบริการสาธารณะให้แก่ท้องถิ่นรับไปดำเนินการด้วยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ดำเนินงานของตนเองการบริหารของหน่วยการปกครองท้องถิ่นประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ดำเนินงานซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมดหรือบางส่วนการเลือกตั้งนับได้ว่าเป็นลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่นเพราะเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้าไปมีส่วนร่วมในองค์กรฝ่ายบริหารหรือองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติโดยประชาชนใน

^{๖๕} ประทาน คงฤทธิศึกษากร, สถาบันดำรงราชานุภาพสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, ๒๕๓๕, หน้า ๑๕.

ท้องถิ่นเป็นผู้เลือกหัวหน้าฝ่ายบริหารท้องถิ่นหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกท้องถิ่นการเลือกตั้งดังกล่าวต้องเป็นไปตามรูปแบบประชาธิปไตยและต้องมีการเลือกตั้งตามกำหนดระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมายด้วยซึ่งเป็นไปตามครรลองของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

๔. มีอิสระในการดำเนินกิจการของส่วนท้องถิ่นองค์การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระของตน (autonomy) ในการดำเนินกิจการของท้องถิ่นตามอำนาจหน้าที่ได้เองโดยไม่ต้องรับคำสั่งจากส่วนกลางมีอำนาจวินิจฉัยตัดสินใจและสั่งการในการปฏิบัติหน้าที่ภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนดและดำเนินกิจการด้วยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของตนเองส่วนกลางเพียงแต่กำกับดูแลเท่านั้นการใช้อำนาจอิสระของท้องถิ่นจะต้องมีขอบเขตที่เหมาะสมมีอำนาจน้อยเกินไปก็ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่นและประชาชนได้สมเจตนารมณ์ของการปกครองท้องถิ่นแต่ถ้ามีอำนาจมากเกินไปจนไม่มีขอบเขตก็จะมีสภาพไม่ต่างกับรัฐอธิปไตยซึ่งเป็นอันตรายต่อเอกภาพของรัฐและอำนาจอิสระในการดำเนินกิจการของหน่วยองค์การปกครองท้องถิ่นต้องเข้าใจว่าเป็นไปไม่ได้ที่ปราศจากการควบคุมจากรัฐบาลกลางเลยเพราะถ้าเป็นเช่นนั้นหน่วยการปกครองนั้นจะเป็นรัฐอิสระไปทันทีดังนั้นก็จะต้องอยู่ในกำกับหรือการควบคุมของรัฐบาลกลางเพื่อความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์ส่วนรวมประเทศไทยได้เริ่มนำเอาระบบการปกครองท้องถิ่นเข้ามาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดระเบียบบริหารราชการในสมัยรัชกาลที่ ๕ ทรงให้ตราพระราชกำหนดสุขาภิบาลกรุงเทพ ร.ศ.๑๑๖ ตั้งสุขาภิบาลกรุงเทพขึ้นและต่อมาได้ทดลองจัดตั้งสุขาภิบาลท่าฉลอมเมืองสมุทรสาครเมื่อ ร.ศ.๑๒๔ จากผลของการจัดสุขาภิบาลท่าฉลอมได้รับความสำเร็จเป็นประโยชน์แก่ทางราชการและประชาชนจึงได้โปรดเกล้าฯให้ตราพระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาลตามหัวเมือง ร.ศ.๑๒๗ เพื่อขยายการปกครองท้องถิ่นให้กว้างขวางออกไปทั่วประเทศและหลังจากนั้นการปกครองท้องถิ่นได้วิวัฒนาการเรื่อยมาจนถึงสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ พ.ศ.๒๔๗๕ ได้มีพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.๒๔๗๖ จัดตั้งเทศบาลขึ้นต่อมามีกฎหมายจัดตั้งองค์การปกครองท้องถิ่นขึ้นอีกหลายรูปแบบตามความเหมาะสมตามสภาพของท้องถิ่นที่แตกต่างกันองค์การปกครองท้องถิ่นแต่ละรูปแบบมีกฎหมายกำหนดการจัดตั้งการจัดองค์การและการบริหารอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบการจัดหารายได้การควบคุมจากส่วนกลางและรายละเอียดอื่นๆ ไว้อีกโดยเฉพาะ^{๖๖}

^{๖๖}โกวิท พวงงาม, พัฒนาประชาธิปไตยและกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น : เป็นตัวชี้วัดการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : สยามสัปดาห์วิจารณ์, ๒๕๑๘), หน้า ๒๑-๒๔.

๒.๔.๓ ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นต่อการพัฒนาประชาธิปไตยหากพิจารณาในเชิงบทบาทของการปกครองท้องถิ่นที่ก่อให้เกิดการพัฒนาของประชาธิปไตยในระดับชุมชนและระดับประเทศจะเห็นได้ว่าแต่เดิมนั้นปรากฏความคิดเห็นที่ว่า การปกครองท้องถิ่นนี้แท้จริงแล้วมิได้มีลักษณะของความเป็นประชาธิปไตยเลยหากแต่การปกครองท้องถิ่นกลับเป็นสิ่งที่ขัดขวางหรือเป็นอุปสรรคต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยและทางที่สมควรเน้นการรวมศูนย์ของอำนาจรัฐจะเหมาะสมกว่ากระนั้นในปัจจุบันแนวคิดที่ว่านี้ไม่ได้รับความนิยมนักเท่าใดนักแนวความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการปกครองกับระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบันจึงมีแง่มุมสำคัญอยู่ว่าการปกครองท้องถิ่นนั้นเป็นประชาธิปไตยโดยพื้นฐาน โดยผู้นำท้องถิ่นควรมาจากการเลือกตั้งของประชาชนและการปกครองท้องถิ่นในแง่นี้เองจะช่วยส่งเสริมการปกครองแบบประชาธิปไตยในระดับชาติและเป็นไปอย่างต่อเนื่องได้ การปกครองท้องถิ่นจึงได้รับการยอมรับกันว่าเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยทั้งในระดับชุมชนและระดับประเทศโดยสรุปได้ในประการต่างๆ ต่อไปนี้^{๖๑}

ประการแรก การปกครองท้องถิ่นก่อให้เกิดและกระตุ้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนกล่าวคือในการปกครองท้องถิ่นที่ผู้นำมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนนั้นเป็นจุดเริ่มของการกระตุ้นความสนใจมีส่วนร่วมของประชาชนแล้วและการที่ผู้นำท้องถิ่นได้เสนอนโยบายให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ทราบได้แสดงความคิดเห็นและตัดสินใจเลือกก็เป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมต่อกิจการของท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญเช่นที่โรเบิร์ต (Robert) นักรัฐศาสตร์ที่มีชื่อเสียงท่านหนึ่งได้กล่าวไว้ว่าข้อดีของประชาธิปไตยระดับท้องถิ่นคือมักมีการกระตุ้นให้ประชาชนเข้าร่วมในการจัดการรูปแบบชีวิตด้านต่างๆ ของเขาอย่างมีเหตุมีผลและยังเสริมสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของความสามัคคีการคิดถึงส่วนรวมและการเป็นสมาชิกของชุมชนเดียวกัน

ประการที่สอง การปกครองท้องถิ่นก่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อประชาชนของผู้นำ (accountability) ความรับผิดชอบของผู้นำต่อประชาชนนี้ในสังคมประชาธิปไตยตะวันตกหมายความว่าถึงพันธะสัญญาหรือความรับผิดชอบทางการเมืองที่ผู้นำซึ่งมาจากการเลือกตั้งมีต่อประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเป็นความรับผิดชอบที่ว่าเขาได้รับการเลือกตั้งเข้ามาเพื่อทำอะไรผลงานจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนส่วนรวมหรือต่อส่วนตัวโดยต้องอธิบายให้ได้ว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น

^{๖๑} สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, *บทบาทและความสัมพันธ์ของส่วนราชการในเขต อบต.*, (กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, ๒๕๓๕), หน้า ๑๖.

ประการที่สาม การปกครองท้องถิ่นที่เข้มแข็งจะช่วยจัดระบบเผด็จการ โดยรัฐบาล กล่าวคือเมื่อมีการกระจายอำนาจมากขึ้นท้องถิ่นเข้มแข็งมากขึ้นสถาบันทางการเมืองโดยเฉพาะ พรรคการเมืองก็จะมีคามมั่นคงอันจะส่งผลให้การยึดอำนาจและการใช้อำนาจเผด็จการจาก ส่วนกลางเป็นไปได้ได้ยากเช่นที่มองเตสกีเออ (Monterquier) นักปรัชญาการเมืองชาวฝรั่งเศสกล่าวไว้ ว่าการปกครองท้องถิ่นที่เข้มแข็งจะสามารถต่อต้านการปฏิวัติรัฐประหารได้และการปกครอง ท้องถิ่นที่มีอิสระจะช่วยส่งเสริมสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ ให้มีความมั่นคงยิ่งขึ้น^{๖๔}

ประการที่สี่ การเมืองท้องถิ่นเป็นเวทีสร้างการเมืองระดับชาติกล่าวคือเมื่อการเมือง การปกครองในระดับท้องถิ่นประสบความสำเร็จในเชิงการ ได้มาซึ่งผู้นำทางการเมืองที่เป็นตัวแทน ของประชาชนมีความรับผิดชอบต่อส่วนร่วมผ่านการเรียนรู้และการอบรมกล่อมเกลากองการเมือง แล้วก็จะทำให้คุณภาพของนักการเมืองระดับชาติสูงขึ้น

ประการที่ห้า การสร้างพลังประชาธิปไตยหรือการพัฒนาการเมืองที่มั่นคงนั้นจะต้อง เริ่มจากการสร้างความเป็นประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นเสียก่อนจากนั้นจึงขยายไปใน ระดับประเทศการปกครองท้องถิ่นจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับชาติ เพราะทำให้เกิดการพัฒนาการเมืองในวงกว้าง

ประการที่หก อุทัย หิรัญโต กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่นทำให้เข้าสู่วิถีการเมืองของ ประชาชน (politicalization) ด้วยเหตุที่การเมืองท้องถิ่นมีความเกี่ยวพันหรือผลกระทบต่อประชาชน โดยตรงและใกล้ชิดและเกี่ยวพันต่อการเมืองระดับชาติหากมีกิจกรรมทางการเมืองเกิดขึ้นอยู่เสมอ ก็จะมีผลทำให้เกิดความตื่นตัวและมีชีวิตชีวาต่อการปกครองท้องถิ่นประชาชนในท้องถิ่นจะมีความ เกี่ยวพันและเข้าสู่ระบบการเมืองตลอดเวลาเพราะการเข้าสู่วิถีการเมืองเป็นถนนสายหนึ่งที่จะ นำไปสู่เมืองประชาธิปไตย^{๖๕}

๒.๔.๔ ประเภทของการปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๑) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแบบทั่วไป มี ๓ รูปแบบ ได้แก่ องค์การบริหาร ส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล

๒) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแบบพิเศษ มี ๒ รูปแบบ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

^{๖๔} นิยม รัฐอมฤต, การเมืองไทยยุคปัจจุบัน, (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๒), หน้า ๑๕.

^{๖๕} อุทัย หิรัญโต, การปกครองท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๓), หน้า ๓๓.

ตามบทบัญญัติในหมวด ๑๔ การปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา ๒๘๔-๒๘๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่กล่าวถึงที่มาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นโดยสรุปไว้ ดังนี้

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน หรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนน โดยตรงและลับ สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นจะเป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น และจะมีผลประโยชน์ขัดกันกับการดำรงตำแหน่ง คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ในกรณีที่คณะผู้บริหารท้องถิ่นต้องพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ หรือผู้บริหารท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่งและจำเป็นต้องมีการแต่งตั้งคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นการชั่วคราว มิให้นำบทบัญญัติวรรคสามและวรรคหก มาใช้บังคับ การจัดตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่มีโครงสร้างการบริหารที่แตกต่างจากที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้ ให้กระทำได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ^{๓๐}

สรุปได้ว่า ประเภทของการปกครองส่วนท้องถิ่นมีการแบ่งเป็น ๒ ประเภทได้แก่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแบบทั่วไปมี ๓ รูปแบบ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแบบพิเศษมี ๒ รูปแบบ ได้แก่ กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา

๒.๔.๕ องค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่น

หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น มีคุณลักษณะเฉพาะหรือองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

๑) หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นจะได้รับการจัดตั้งขึ้น โดยผลแห่งกฎหมาย และหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ จะมีสภาพเป็นนิติบุคคล

^{๓๐} สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๐), หน้า ๓๐๕-๓๑๑.

๒) หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะได้รับการจัดตั้งขึ้นนั้น จะต้องไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของหน่วยงานราชการ เพราะจะต้องเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจปกครองตนเอง

๓) หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะได้รับการจัดตั้งขึ้นนั้น จะต้องมืองค์กรที่มาจาก การเลือกตั้ง โดยประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ เพื่อแสดงถึงการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน

๔) หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ จะต้องมียอำนาจในการจัดเก็บรายได้ โดยการอนุญาตจากรัฐ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้มาทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

๕) หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ ควรมีอำนาจในการกำหนดนโยบายและมีการควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตน ตามครรลองของการปกครองที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองอย่างแท้จริง

๖) หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ ควรมีอำนาจในการออกข้อบังคับเพื่อกำกับให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายหรือความต้องการแห่งท้องถิ่นได้ แต่ทั้งนี้ กฎ ข้อบังคับที่ล่วงลุ่มขัดต่อกฎหมาย หรือข้อบังคับอื่นใดของรัฐ

๗) หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น เมื่อได้รับการแต่งตั้งแล้วยังคงอยู่ในความรับผิดชอบและอยู่ในการกำกับดูแลของรัฐ เพื่อประโยชน์และความมั่นคงแห่งรัฐและประชาชนโดยส่วนรวม^{๓๑}

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่นมีองค์ประกอบคือ ได้รับการจัดตั้งขึ้นเป็นนิติบุคคล ได้รับอำนาจโดยการปกครองตนเอง มีการเลือกตั้งโดยประชาชนมีอำนาจในการจัดเก็บภาษีมาบำรุงท้องถิ่น มีการกำหนดนโยบายโดยมีประชาชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนด

๒.๔.๖ วัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่น

จรัสศักดิ์ เกษียณบุตร ได้กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่นหรือการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น นั้นเป็นการจัดรูปแบบการปกครองในลักษณะการกระจายอำนาจการปกครอง โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ๓ ประการ คือ

๑.เป็นโรงเรียนประชาธิปไตย (School of Democracy) เพื่อให้ประชาชนได้เรียนรู้และเข้าใจถึงวิธีการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย

๒.เป็นการกระจายอำนาจให้ประชาชนได้ปกครองตนเอง (Local Self Government) เพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง

^{๓๑}ประหัต หงส์ทองคำ, การปกครองท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๖), หน้า ๑๑.

๓.เป็นการให้หน่วยงานระดับท้องถิ่น ดำเนินจัดบริการสาธารณะ (Public Service) และงานที่รัฐบาลกลางกำหนดแทนรัฐบาลกลาง^{๓๒}

ชวงส์ ฉายะบุตร ได้กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ ดังนี้

๑. ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เนื่องจากในการบริหารประเทศจะต้องอาศัยงบประมาณเป็นหลัก หากเงินงบประมาณจำกัดภารกิจที่จะต้องบริการให้ชุมชนต่างๆ อาจไม่เพียงพอ ดังนั้น หากจัดให้มีการปกครองท้องถิ่น หน่วยงานปกครองท้องถิ่นนั้นๆ สามารถมีรายได้ มีเงินงบประมาณของตนเอง เพียงพอที่จะดำเนินการสร้างสรรค์ความเจริญให้กับท้องถิ่นได้ จึงเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลได้เป็นอย่างมาก ทั้งในด้านการเงิน ตัวบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินงาน

๒. เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง เนื่องจากประเทศมีขนาดกว้างใหญ่ ความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกันการรอรับบริการจากรัฐบาลแต่อย่างเดียวอาจไม่ตรงตามความต้องการที่แท้จริงและล่าช้าหน่วยงานปกครองท้องถิ่นที่มีประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารเท่านั้น จึงจะสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้

๓. เพื่อความประหยัด โดยที่ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนก็แตกต่างกันด้วย การจัดตั้งหน่วยงานปกครองท้องถิ่นขึ้นจึงจำเป็น โดยให้อำนาจหน่วยงานปกครองท้องถิ่นจัดเก็บภาษีอากร ซึ่งเป็นวิธีการหารายได้ให้กับท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้ในการบริหารกิจการของท้องถิ่น ทำให้หยัดเงินงบประมาณของรัฐบาลที่จะต้องจ่ายให้กับท้องถิ่นทั่วประเทศเป็นอันมาก และแม้จะมีการจัดสรรเงินงบประมาณจากรัฐบาล ไปให้บ้างแต่ก็มีเงื่อนไขที่กำหนดไว้อย่างรอบคอบ

๔. เพื่อให้หน่วยงานปกครองท้องถิ่น เป็นสถานที่ให้การศึกษาการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน จากการศึกษาการปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ไม่ว่าจะโดยการสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเลือกเข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติของหน่วยงานปกครองท้องถิ่นก็ตาม การปฏิบัติหน้าที่ที่แตกต่างกันนี้ มีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติได้เป็นอย่างดี^{๓๓}

^{๓๒} จีระศักดิ์ เกษียนบุตร, “องค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาล ปัญหาข้อข้อง แนวทางแก้ไข และการพัฒนาในอนาคต”, วารสารเทศบาล, (๔ เมษายน ๒๕๓๖) : ๓๑.

^{๓๓} ชวงส์ ฉายะบุตร, การปกครองท้องถิ่นไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์พรินต์ติ้ง เซ็นเตอร์, ๒๕๓๕), หน้า ๒๗-๒๘.

สรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การกระจายอำนาจในท้องถิ่น เพื่อให้มีบทบาทในการปกครองตนเอง ทั้งนี้ รัฐบาลมีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมการปฏิบัติงานของท้องถิ่น เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบกฎหมาย และบังเกิดผลดีแก่ประชาชนโดยส่วนรวมจะเห็นได้ว่าการจัดให้มีหน่วยการปกครองท้องถิ่นขึ้น ไม่ว่าจะในรูปแบบใดก็เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน และทำให้ประชาชนได้เข้ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจอนาคตของตนเองในท้องถิ่นนั้นๆ ได้สอดคล้องกับสถานการณ์การปกครองในปัจจุบันอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๔.๗ ทฤษฎีว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น

โดยเหตุที่นักวิชาการล้วนเห็นตรงกันว่าหัวใจของการปกครองท้องถิ่นนั้นแท้จริงแล้วคือการปกครองตนเองซึ่งเป็นหลักการสำคัญหลักการหนึ่งของความเป็นประชาธิปไตยดังที่ได้กล่าวไปข้างแล้วในเรื่องแนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยการศึกษาการปกครองท้องถิ่นในเชิงทฤษฎีจึงมักมีบริบทที่มุ่งเน้นในประเด็นว่าการปกครองท้องถิ่นนั้นมีความสัมพันธ์อย่างไรกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอย่างไรนอกจากนี้ยังครอบคลุมไปถึงเรื่องการจัดสรรอำนาจระหว่างองค์กรปกครองท้องถิ่นกับรัฐบาลกลางว่าควรเป็นอย่างไร โดยจะได้กล่าวถึงรายละเอียดต่อไปในประวัติศาสตร์ของโลกตะวันตกแนวความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการปกครองท้องถิ่นกับประชาธิปไตยนั้นสามารถกล่าวได้ว่ามีความแตกต่างกัน ๓ สำนักโกวิทซ์ พวงงาม กล่าวไว้ว่าแนวความคิดที่แตกต่างกันดังกล่าวของโลกตะวันตกฝังกับในสังคมไทยที่มีเพียงความเห็นเดียว กล่าวคือทุกๆ ฝ่ายชอบที่จะกล่าวว่าการปกครองท้องถิ่นเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยหรือการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้นจะต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการปกครองท้องถิ่นขณะที่ในทางปฏิบัติกลับไม่มีลักษณะเช่นนั้นสำนักความคิด (school of thought) ดังที่กล่าวข้างต้นปรากฏดังนี้

สำนักความคิดแรก เป็นแนวความคิดของฝ่ายคัดค้านการปกครองตนเองของท้องถิ่น โดยเห็นว่าการปกครองท้องถิ่นนั้นเป็นหลักการที่ขัดขวางระบอบประชาธิปไตยที่มีการเลือกตั้งการที่สำนักแรกเห็นว่าการปกครองท้องถิ่นกับระบอบประชาธิปไตยขัดแย้งกันอย่างสิ้นเชิงและไม่อนุญาตให้มีการปกครองท้องถิ่นเกิดขึ้นได้ผลที่ตามมาคือระบบการบริหารประเทศบนพื้นฐานของแนวคิดดังกล่าวจึงเป็นระบบการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลางไม่มีการปกครองตนเองในท้องถิ่นต่างๆ

สำนักความคิดที่สอง เห็นว่าหลักการประชาธิปไตยได้แก่การปกครองโดยเสียงข้างมาก (majority rule) และความเสมอภาค (equality) นั้น ไม่อาจตอบสนองต่อคำเรียกร้องของการปกครองท้องถิ่นได้ทั้งนี้เพราะการปกครองท้องถิ่นมีลักษณะคับแคบเห็นแก่ท้องถิ่นตนเป็นหลัก

(parochial) มีความหลากหลาย (diversity) และมักมีแนวโน้มจะเป็นแบบคณาธิปไตย (potentially oligarchic) หรือการปกครองโดยหมู่คณะกับทั้งมีลักษณะฉ้อฉลอำนาจ (corrupt)

เลนเกรด (Langrad) กล่าวว่า สาธารณชนเชิงมุมมองของสำนักที่สองนั้นเห็นว่าแม้จะอนุญาตให้มีการปกครองท้องถิ่นได้แต่ต้องมีการควบคุมจากรัฐบาลกลางอย่างมากเพราะหัวใจของการบริหารประเทศอยู่ที่ส่วนกลาง โดยต้องฟังความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ในประเทศ การปกครองท้องถิ่นทุกระดับจึงถูกกำหนดให้มีฐานะโครงสร้างการบริหารและอำนาจหน้าที่ที่เป็นไปในแบบเดียวกันทั่วประเทศที่สนะเช่นนี้เป็นของนักคิดชาวฝรั่งเศสบางคน เช่น จอร์จ ล็องโกร ซึ่งกล่าวว่าระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้นไม่จำเป็นต้องมีการปกครองท้องถิ่นก็ได้เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นเพียงกลไกการบริหารด้านเทคนิคและไม่จำเป็นว่าองค์กรการปกครองท้องถิ่นจะยอมรับค่านิยมแบบประชาธิปไตยเนื่องจากองค์กรเหล่านั้นอาจจะแตกแยกกัน (decisive) ไม่นิยมความเสมอภาค (inegalitarian) และขัดแย้งกับเจตนารมณ์ของส่วนรวม (contrary to the public will) นอกจากนี้บางท้องถิ่นอาจคิดถึงการแบ่งแยกดินแดนออกไปเป็นรัฐอิสระอีกด้วยที่สนะเช่นนี้มีผลต่อระบบการบริหารและจัดการการปกครองท้องถิ่นของฝรั่งเศสก่อนที่จะเกิดการปฏิรูปการปกครองท้องถิ่นครั้งใหญ่ในปี พ.ศ. ๒๕๒๕^{๑๔}

นักคิดชาวเบลเยียม เช่น ลีโอ มูแลง (Leo Moulin) ก็มีความเห็นเช่นนี้โดยได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของประชาชนนั้นในทางปฏิบัติต้องถือว่ามีข้อจำกัดมาก “การปกครองท้องถิ่นนั้นเป็นเพียงแหล่งฝึกอบรมเพื่อปกป้องผลประโยชน์ส่วนตัวและส่วนท้องถิ่นที่คับแคบและมองข้ามผลประโยชน์ที่สูงกว่าในระดับชาติ” ในขณะที่การบริหารระดับชาติมีขนาดใหญ่แตกต่างจากระดับท้องถิ่นมากจนกระทั่งประสบการณ์และความรู้ในการจัดการท้องถิ่นนั้นไม่อาจนำไปใช้ได้กับกิจการระดับชาตินอกจากนี้ผลประโยชน์ระดับท้องถิ่นและความเป็นไปได้ที่อาจจะเกิดการหาผลประโยชน์เพื่อตนเองก็ไม่เหมาะกับระบอบประชาธิปไตยสมัยใหม่ความคิดดังกล่าวได้ก่ออิทธิพลต่อการจัดการปกครองท้องถิ่นในเบลเยียมเช่นกัน

สำนักความคิดที่สาม เห็นว่าระบอบประชาธิปไตยกับการปกครองท้องถิ่นนั้นเกี่ยวพันกันอย่างยิ่งประชาชนต้องมีเสรีภาพประชาชนซึ่งเสียภาษีต้องมีสิทธิมีเสียงในการบริหารบ้านเมืองต้องรู้ว่าผู้บริหารจะทำอะไรผู้บริหารควรปรึกษาหารือกับประชาชนในกิจการสาธารณะต่างๆ และไม่ว่าประชาชนจะอยู่ในเมืองหรือหมู่บ้านล้วนต้องมีเสรีภาพในการบริหารท้องถิ่นเพื่อผลประโยชน์ของท้องถิ่นเองจอห์น (John) กล่าวว่าในทัศนะของสำนักความคิดนี้การปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นในระบอบประชาธิปไตยเพราะการปกครองท้องถิ่นช่วยให้คนใน

^{๑๔} ธีเนศวร์ เจริญเมือง, ๑๐๐ ปี การปกครองท้องถิ่นไทย พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๐, (กรุงเทพมหานคร : คบไฟ, ๒๕๔๐), หน้า ๖๒.

ท้องถิ่นต่างๆ ได้เสนอปัญหาและหาหนทางในการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นซึ่งงานเช่นนี้ไม่อาจให้รัฐบาลกลางทำได้

นักปรัชญาการเมืองแนวประชาธิปไตยที่มีชื่อเสียงท่านหนึ่งให้ความเห็นว่าการปกครองท้องถิ่นนั้นเป็นการศึกษาทางการเมืองและเป็นแหล่งสร้างความสามัคคีในท้องถิ่นด้วยเหตุนี้การปกครองท้องถิ่นจึงเป็นปัจจัยอันดับต้นๆ ของประชาธิปไตยที่ท่านองเดียวกันในทัศนะของแพนเทอร์ (Panter) การปกครองท้องถิ่นเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นสำหรับประชาธิปไตยระดับชาติ (a necessary condition of national democracy) เพราะการปกครองท้องถิ่นเองเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ออกความคิดเห็น (creating a democratic climate of opinion) ได้มีส่วนร่วมในการจัดการประชุมชนของเขาเองนอกเหนือไปจากนี้การปกครองท้องถิ่นยังสร้างค่านิยมแบบประชาธิปไตยที่สำคัญ ๒ อย่างคือความชอบธรรมของเหตุผลของแต่ละคนและความจำเป็นที่จะต้องคัดเลือกเหตุผลเหล่านั้นว่าอันไหนมีความเหมาะสมมากที่สุดความเห็นเหล่านี้เป็นพื้นฐานสำคัญของระบบการปกครองท้องถิ่นในอังกฤษซึ่งได้ทำให้เกิดประเพณีการปกครองท้องถิ่นแบบประชาธิปไตยที่มั่นคงในประเทศดังกล่าว

กล่าวโดยสรุป แง่คิดมุมมองเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการปกครองท้องถิ่นกับประชาธิปไตยในสังคมตะวันตกเช่นนี้ส่งผลให้เกิดมีความเห็นแตกต่างหลากหลายในประเทศแถบทวีปยุโรปเกี่ยวกับฐานะและบทบาทของการปกครองท้องถิ่นและความสัมพันธ์กับรัฐบาลกลางและความแตกต่างทางความคิดนี้ก็ส่งผลให้รูปแบบการปกครองท้องถิ่นในแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันออกไปในทำนองเดียวกับในช่วงศตวรรษแรกของการสถาปนาประเทศสหรัฐอเมริกาความเห็นขัดแย้งกันเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้กลายเป็นประเด็นสำคัญที่แตกแยกออกเป็น ๒ ฝ่ายคือฝ่ายนิยมรัฐบาลกลางหรือนิยมระบบรัฐรวมศูนย์ (federalists หรือ centralists) และฝ่ายที่นิยมอำนาจของประชาชนหรือเรียกร้องให้มีการกระจายอำนาจ (decentralists)

๒.๕ ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล

ประวัติความเป็นมา : ตำบลน้ำจั้น เป็นตำบลที่แยกออกมาจากตำบลเชกา ตั้งแต่วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๒๔ จนถึงปัจจุบัน เป็นเวลา ๒๑ ปี ประชาชนส่วนใหญ่พูดภาษาไทยอีสานนับถือศาสนาพุทธ ตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอเชกา ปัจจุบันประกอบด้วยหมู่บ้าน ๑๒ หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ ๑ บ้านน้ำจั้น

หมู่ที่ ๒ บ้านคำบอนเหนือ

หมู่ที่ ๓ บ้านท่าม่วงเหนือ

หมู่ที่ ๔ บ้านเหล่าคาม

หมู่ที่ ๕ บ้านดงกระพุง
หมู่ที่ ๖ บ้านหนองดินเผือก
หมู่ที่ ๗ บ้านหนองคล้า
หมู่ที่ ๘ บ้านหนองนาแซง
หมู่ที่ ๙ บ้านหนองปลาโค
หมู่ที่ ๑๐ บ้านสันติภาพ
หมู่ที่ ๑๑ บ้านคำบอนใต้
หมู่ที่ ๑๒ บ้านท่าม่วงใต้

สภาพทั่วไปของตำบล : พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินร่วมปนทราย เป็นที่ราบลุ่ม มีน้ำท่วมถึงพื้นที่ทั้งหมด ๓๕ ตารางกิโลเมตร หรือ ๔๗,๑๒๕ ไร่ ที่ตั้งของตำบลห่างจากตัวอำเภอเซกาไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ระยะทางประมาณ ๑๕ กิโลเมตร

อาณาเขตตำบล : องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ต่างๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดกับ ตำบลนาแสง อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ
ทิศใต้ ติดกับ ตำบลปงไฮ อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ
ทิศตะวันออก ติดกับ ตำบลบ้านด้อง อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ
ทิศตะวันตก ติดกับ ตำบลปงไฮ อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ

ภูมิประเทศ : เป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง

จำนวนประชากรของตำบล : จำนวนประชากรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น ๖,๐๕๕ คน แยกเป็นชาย ๓,๐๗๒ คน หญิง ๒,๙๘๓ คนและจำนวนหลังคาเรือน ๑,๕๗๑ หลังคาเรือน

ข้อมูลอาชีพของตำบล : อาชีพหลักทำนา ทำสวน ทำไร่ อาชีพเสริมรับจ้าง เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย

ข้อมูลสถานที่สำคัญของตำบล : องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ มีสถานที่สำคัญต่างๆ ดังนี้

- ๑) วัด ๕ แห่ง
- ๒) โรงเรียนประถม ๓ แห่ง
- ๓) โรงเรียนมัธยม ๑ แห่ง
- ๔) สถานีอนามัยประจำตำบล ๒ แห่ง
- ๕) สถานพยาบาลเอกชน ๒ แห่ง

๖) ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน/ห้องสมุดประชาชน ๗ แห่ง

๘) โรงเรียน ๑๒ แห่ง

อัตรากำลัง องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น ได้จัดโครงสร้างของส่วนราชการองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

๑) ปัจจุบันพนักงาน ๑๕ คน

๒) ลูกจ้างประจำ ๑ คน

๓) พนักงานจ้างภารกิจ ๑๐ คน

๔) พนักงานชั่วคราว ๑ คน^๕

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้นนั้น เป็นการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมรับประโยชน์ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้มีความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่นในทุกด้าน การพัฒนาจะสำเร็จได้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของชุมชน ในพื้นที่เกิดความตระหนักร่วมกันแก้ไขปัญหาและความเข้าใจในแนวทางแก้ไขปัญหากันอย่างจริงจัง ถึงแม้้องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้นจะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเล็กๆ และยังขาดการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น จำเป็นต้องเน้นให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาในทุกกลุ่มทุกวัยของประชากร นอกจากนั้นจำเป็นต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้การศึกษาเด็กก่อนวัยเรียน และพัฒนาเยาวชนและประชาชนให้ยึดมั่นอยู่ศีลธรรม จริยธรรม ส่งเสริมอาชีพเศรษฐกิจแบบพอเพียงโดยส่วนรวม

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๖.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการบริหาร ในการศึกษาเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ ผู้วิจัยจะได้นำมากล่าวพอสังเขป ดังนี้

รุ่งนภา ตาอินทร์ ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลบริหารจัดการที่ดี : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่” พบว่า ๗ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างมากกับการบริหารองค์กร คือ ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร ปัจจัยด้านกลยุทธ์ ปัจจัยด้านระบบและวิธีการบริหารงาน ปัจจัย

^๕ องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น, แผนพัฒนาตำบล, (บึงกาฬ : งานวิเคราะห์นโยบายและแผน, ๒๕๕๔), หน้า ๕-๗.

ด้านบุคลากร ปัจจัยด้านผู้นำ ปัจจัยด้านทักษะการบริหารและปัจจัยด้านค่านิยมร่วมหรือวัฒนธรรมองค์กร เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จขององค์กร ปัจจัยทั้ง ๗ ประการมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จที่องค์กร^{๖๖}

นริสา จิตรสำนึก ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐ : ความคาดหวังกับการพัฒนาการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม” ผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวังเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล และการปฏิบัติงานในภาพรวมจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารต้องพิจารณาคุณลักษณะส่วนบุคคลเฉพาะ ถึงแม้ว่าในภาพรวมความคาดหวังอยู่ในระดับมากก็ตาม และค่าตอบแทนและสวัสดิการต้องไม่น้อยกว่าเดิม รวมทั้งการให้มีการสำเร็จในการทำงาน มีระบบบริหารที่มีสายบังคับบัญชาสั้นลง มีระบบการประเมินที่เป็นธรรมจะทำให้บุคคลมีแรงจูงใจและความพึงพอใจในการทำงานมากขึ้น ส่วนด้านการปรับตัวนั้นบุคลากรพร้อมทั้งกระตือรือร้นมากขึ้น ทำงานเร็วขึ้น แม้จะมีบทบาทการทำงานมากขึ้นก็ตาม นอกจากนี้ยังพบว่า บุคลากรมหาวิทยาลัยมหาสารคามมีความคาดหวังในบุคลากรมีเงินเดือนค่าตอบแทนและสวัสดิการที่มากยิ่งขึ้น ซึ่งการพิจารณาค่าตอบแทนผู้บังคับบัญชามีบทบาทอย่างมากในการพิจารณาคัดเลือกอย่างยุติธรรมว่า ใครเป็นผู้มีความเหมาะสมมากกว่า นอกเหนือจากดูผลการประเมินการปฏิบัติงาน^{๖๗}

ยุติธรรม ชิงค์ ได้วิจัยเรื่อง “การประเมินประสิทธิภาพการบริหารงานองค์กรบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณีองค์กรบริหารส่วนตำบลกุดชุมพู่ อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานขององค์กรบริหารส่วนตำบลกุดชุมพู่ ด้านการบริหารงานคลังมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการบริหารองค์กร ด้านการบริหารบุคลากร และด้านการตรวจสอบการดำเนินงานกิจกรรมขององค์กรบริหารส่วนตำบลมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางประสิทธิภาพการบริหารงานโดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีประสิทธิภาพการบริหารงานด้านบริหารงานคลัง อยู่ในระดับสูง ส่วนด้านการบริหารองค์กร

^{๖๖} รุ่งนภา ตาอินทร์, “ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลบริหารจัดการที่ดี”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ**, กรณีศึกษาขององค์กรบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : ๒๕๕๑), หน้า ๑๕๓.

^{๖๗} นริสา จิตรสำนึก, “การบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐ : ความคาดหวังกับการพัฒนาการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม” **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาการบริหารการพัฒนา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น), ๒๕๕๓.

ด้านการบริหารบุคลากร และด้านการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล
อยู่ในระดับปานกลาง^{๖๔}

พฤกษา พุทธรักษ์ ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตรตามหลัก
สังคหวัตถุ ๔ : กรณีศึกษาสหกรณ์การเกษตรในเขตจังหวัดนครนายก” ผลการวิจัยพบว่า สมาชิก
ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุมากกว่า ๕๐ ปี มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีรายได้เฉลี่ยต่อ
เดือนต่ำกว่า ๓,๐๐๐ บาท และมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกหรือทำงานกับสหกรณ์มากกว่า ๑๕ ปี
มีวัตถุประสงค์ในการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่เพื่อกู้เงิน ไปจ่ายหนี้สินเดิม ในส่วนของการมี
ความรู้ความเข้าใจในหลักการและวิธีการสหกรณ์ โดยภาพรวมสมาชิกมีความเข้าใจ แต่ยังคงไม่มี
ความเข้าใจว่าใครเป็นเจ้าของสหกรณ์ ในระดับการปฏิบัติในด้านการบริหารจัดการสหกรณ์ ทุกข้อ
มีระดับการปฏิบัติมาก โดยมีระดับของการปฏิบัติในเรื่องมีการกำหนดวิธีควบคุมตรวจสอบดูแล
การเก็บรักษาเอกสารด้านการเงินการบัญชีและเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องมากที่สุด การบริหารจัดการ
สหกรณ์โดยหลักสังคหวัตถุ ๔ ทั้ง ๔ ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน
พบว่า ในด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอรรถจริยา และด้านสมานัตตตา ที่ยังคงมีระดับการปฏิบัติน้อย
ได้แก่ สหกรณ์ได้ให้ความช่วยเหลือและให้สวัสดิการต่างๆ แก่สมาชิกอย่างเหมาะสมและพอเพียง
เมื่อเห็นสมาชิกโกรธหรือไม่พอใจในการมาใช้บริการของสหกรณ์ ก็ช่วยพูดจาให้เข้าใจและหาย
โกรธเจ้าหน้าที่ช่วยเหลืองานของสมาชิกในชุมชนทุกครั้งที่มีโอกาส และเจ้าหน้าที่ได้มีการใช้
เครื่องใช้และอุปกรณ์ต่างๆ ของสำนักงานอย่างประหยัดและเหมาะสม และทำให้ทราบถึงปัญหา
อุปสรรค พร้อมทั้งแนวทางทางการพัฒนาการบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตรได้สอดคล้องกับ
ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น^{๖๕}

อารยา เดชกิมล ได้วิจัยเรื่อง “ปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล :
ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี”
ผลการวิจัยพบว่า

๑. คณะกรรมการบริหาร สมาชิกสภา และพนักงานส่วนตำบล มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ
การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการบริหารงานทั่วไปโดยรวมอยู่ในระดับปาน

^{๖๔} บุญธรรม ชิงค์, “การประเมินประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล :
ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลกุดชุมพภู อำเภอกุดชุมพภูมั่งสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี”,
วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาวิทยลัย, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), ๒๕๔๖.

^{๖๕} พฤกษา พุทธรักษ์, “การบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตรตามหลักสังคหวัตถุ ๔ : กรณีศึกษา
สหกรณ์การเกษตรในเขตจังหวัดนครนายก” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์,
(บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๑.

กลาง ด้านการบริหารงานบุคคลโดยรวมอยู่ในระดับมาก และด้านงบประมาณ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

๒. คณะกรรมการบริหาร สมาชิกสภา และพนักงานส่วนตำบล เห็นว่ามีปัญหาในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล ในด้านการบริหารทั่วไป และงบประมาณไม่แตกต่างกัน แต่คณะกรรมการบริหาร สมาชิกสภา และพนักงานส่วนตำบลที่มีระดับความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานต่างกัน เห็นว่ามีปัญหาในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่มีระดับ .๐๕

โดยสรุป ปัญหาในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการบริหารงานทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง แต่ในด้านการบริหารงานบุคคล และด้านงบประมาณอยู่ในระดับมาก จึงควรรหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานให้เพิ่มมากขึ้น^{๔๐}

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร พอที่จะสรุปได้ว่า การบริหารงานต้องมีคุณลักษณะของการบริหารที่ดีและมีการบริหารงานการดูแลภายในองค์กรด้วยหลักการบริหารที่ดีเพื่อให้งานนั้นเป็นไปอย่างเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วมและมีความโปร่งใสในการบริหารองค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่ได้วางนโยบายเอาไว้ การจึงบริหารเป็นการใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรมาบริหาร และจะมีประสิทธิภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพและมีการปกครองที่ดี โดยมีการวางแผน การตัดสินใจที่ดี การพัฒนาบุคลากร การให้ผลตอบแทน จึงจะทำให้เป็นผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ

๒.๖.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็น ในการศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ ผู้วิจัยจะได้นำมากล่าวพอสังเขป ดังนี้

พระมหาเอกมร ฐิตปญฺโญ (คงตางาม) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี” จากผลการศึกษา พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอดอนมดแดง จังหวัด

^{๔๐} อารยา เดชกิมล, “ปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), ๒๕๔๖.

อุบลราชธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่สามารถบริหารงานตามหลักสราณีธรรมได้ครบทุกด้าน การบริหารงานยังขาดตกบกพร่องในเรื่องเหล่านี้ ควรจะต้องได้รับการพัฒนาอีกมาก การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลจะแสดงออกมาในรูปของผลงาน เพราะว่าผลงานจะเป็นเครื่องวัดความสามารถทางการบริหาร และเมื่อนำหลักสราณีธรรมมาบริหารงานในองค์การบริหารส่วนตำบลมากเพียงไร ย่อมส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าของคนในชุมชนให้ได้รับความสุขอย่างถ้วนหน้าแต่ตรงกันข้ามหากการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในแต่ละด้านบกพร่อง ย่อมเกิดความเสียหายต่อการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลโดยรวม^{๑๑}

วชิราภรณ์ นนทรี ได้วิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลของตนเอง : ศึกษาเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่จังหวัดเชียงราย” ผลวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลของตนเองอยู่ในระดับปานกลางคือด้านการพัฒนาองค์กร ด้านการใช้จ่ายงบประมาณ และด้านกรมีส่วนร่วม โดยควรเพิ่มภารกิจ เพิ่มงบประมาณ แก้ไขระเบียบปฏิบัติต่างๆ ให้ง่ายต่อการปฏิบัติ พัฒนาศักยภาพจัดอบรมเพิ่มพูนความรู้แก่พนักงานผู้บริหาร และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลให้มีความรอบรู้ทันเหตุการณ์ สร้างขวัญและกำลังใจ ควรมีผู้เชี่ยวชาญด้านการเงินและบัญชีโดยตรงในองค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่ผู้บริหารควรศึกษาระเบียบกฎหมายให้เข้าใจ และควรเพิ่มความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาท้องถิ่นแก่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและประชาชน^{๑๒}

สามารถ ไชยพันธุ์ ได้วิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและความพร้อมในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดน่าน” ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดน่าน สมาชิกส่วนใหญ่เห็นด้วยมาก ในการที่จะเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเกือบทุกด้าน ยกเว้นด้านการควบคุมติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาที่สมาชิกเห็นด้วย

^{๑๑}พระมหาเอกมร ฐิตปัญโญ, “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสราณีธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๑๔๔-๑๔๕.

^{๑๒}วชิราภรณ์ นนทรี, “ความคิดเห็นของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลของตนเอง : ศึกษาเฉพาะ อบต. ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๖), หน้า ๘๘-๘๙.

น้อยความพร้อมในการจัดการศึกษาตามอรรถศาสตร์ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดน่าน พบว่าประธานองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เลขานุการ และกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล มีความพร้อมในการจัดการศึกษาตามอรรถศาสตร์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกด้าน องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้แตกต่างกันมีความพร้อมในการจัดการศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .๐๕^{๗๗}

พระครูปลัดทรงศักดิ์ กนฺตวิโร ได้วิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนต่อการบริหารวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนต่อการบริหารวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ทั้ง ๖ ด้าน คือด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ๔ ด้าน คือ การปกครอง การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์ ส่วนอยู่ในระดับมากที่สุด ๒ ด้าน คือการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และการสาธารณูปการ

การเปรียบเทียบความคิดเห็นในการบริหารวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ สถานภาพ อายุ จำนวนปีที่บวช วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรมและวุฒิการศึกษาทางบาลี พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่ทำให้พุทธศาสนิกชนมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ได้แก่ สถานภาพ อายุ จำนวนปีที่บวช วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรมและวุฒิการศึกษาทางบาลี โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^{๗๘}

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็น พอที่จะสรุปได้ว่า ความคิดเห็น เป็นการแสดงออกมาซึ่งการตัดสินใจจากการประเมินค่าหรือทัศนะเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะซึ่งในการแสดงออกมานี้จะต้องอาศัยพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ และพฤติกรรมระหว่างบุคคล เป็นเครื่องช่วยในการพิจารณาและประเมินค่า ก่อนที่มีการตัดสินใจแสดงออก ซึ่งการแสดงออกความคิดเห็นนี้อาจจะเป็นในทางเห็นด้วยหรือไม่ก็ได้ ในบางสภาพการณ์ความคิดเห็นอาจจะอยู่ในลักษณะเห็น

^{๗๗}สามารถ ไชยพันธุ์, “ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและความพร้อมในการจัดการศึกษาตามอรรถศาสตร์ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดน่าน”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์), ๒๕๔๕.

^{๗๘}พระครูปลัดทรงศักดิ์ กนฺตวิโร, “ความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนต่อการบริหารวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๒.

ด้วยมากหรือเห็นด้วยน้อย ความคิดเห็น ไม่ถาวรและมีการเปลี่ยนแปลงได้โดยง่ายและความคิดเห็นย่อมได้รับอิทธิพลจากทัศนคติ

๒.๖.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาล

การวิจัยเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นปัญหา รวมถึงการนำมาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในการศึกษาครั้งนี้ โดยมีเนื้อหาสาระสำคัญดังต่อไปนี้

พระจริญ จิรสุโก (ประทับเมือง) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลตามทัศนคติของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลตามทัศนคติของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ภาพรวมอยู่ในเชิงบวก เมื่อเปรียบเทียบตามปัจจัยด้านบุคคล พบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ต่างกัน มีทัศนคติต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกันและเมื่อเปรียบเทียบตามปัจจัยด้านขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล และการมีส่วนร่วมในการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน ส่วนปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจในองค์การบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล ไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบล^{๔๕}

มีทนา เหลืองนาคทองดี ศึกษาเรื่องความรู้ความเข้าใจในการบริหารองค์กรตามหลักธรรมาภิบาลของนักธุรกิจไทย โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ผลการศึกษาพบว่าอายุระดับการศึกษาและตำแหน่งงานบริหารมีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเรื่องธรรมาภิบาลอย่างนัยสำคัญทางสถิติโดยผู้บริหารที่มีอายุมากกว่า ๔๐ ปีการศึกษา ระดับปริญญาโทขึ้นไปและเป็นผู้บริหารระดับสูงมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องธรรมาภิบาลมากกว่าผู้บริหารที่มีอายุน้อยการศึกษา ระดับปริญญาตรีและเป็นผู้บริหารระดับกลางนอกจากนั้นพบว่าผู้บริหารระดับสูงและผู้บริหารระดับกลางมีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับธรรมาภิบาลจากสื่อ

^{๔๕}พระจริญ จิรสุโก (เมืองประทับ), “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองบางกรวย จังหวัดนนทบุรี”, วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๔๔.

ต่างๆ ก่อนข้างน้อยมากและยังพบว่าผู้บริหารระดับสูงและผู้บริหารระดับกลางมีทัศนคติต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารองค์กร^{๘๖}

บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ และบุญมี ลี.ดร. ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล” โดยสรุปแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลได้รับการยอมรับว่าเป็นหลักการปกครองที่ดีที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมสังคมประชาธิปไตยในประเทศไทย จึงมีการเสนอแนะกล่าวถึงแนวคิดนี้อย่างกว้างขวางอีกทั้งมีความพยายามที่จะให้มีการนำแนวคิดธรรมาภิบาลไปสู่การปฏิบัติ มีการกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และตรวจสอบการทำงานของภาครัฐและเป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไปว่า ถ้าระบบบริหารราชการมีความยุติธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้ นอกจากจะมีส่วนทำให้รัฐบาลมีเสถียรภาพแล้วยังสร้างความเชื่อถือทั้งในและต่างประเทศและสามารถนำไปสู่การลดการทุจริตซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังของประเทศได้ ในประเทศไทยได้มีองค์กรของทางราชการ เช่น สำนักงาน ก.พ. กระทรวงมหาดไทย และสถาบันการศึกษาได้เริ่มนำหลักธรรมาภิบาลไปปรับใช้กับการปฏิบัติงาน ซึ่งเรียกว่า ยังอยู่ในช่วงของการใช้ได้ไม่นานนักซึ่งจะต้องติดตามเพื่อประเมินระดับความสำเร็จของการมีธรรมาภิบาลต่อไปในอนาคต แม้แต่กฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้มีบทบัญญัติที่กล่าวถึงรัฐบาลกับธรรมาภิบาลในประเด็นสำคัญ เช่น ความโปร่งใส มีการตรวจสอบ ความมีประสิทธิภาพ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในทำนองเดียวกันกับรัฐธรรมนูญฉบับนี้กำลังจะถูกประเมินข้อดีและข้อเสีย เพื่อจะมีการแก้ไขให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนต่อไป จึงเป็นเรื่องที่ต้องติดตามว่าหลักธรรมาภิบาลที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเสนอให้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขประการใดในอนาคต^{๘๗}

กัลยา เนติประวัติ ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การยอมรับรูปแบบการจัดองค์การทางสังคมแบบใหม่ ตามหลักบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ในองค์การภาครัฐ โดยใช้กรณีสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงระดับการยอมรับรูปแบบการจัดองค์การทางสังคมแบบใหม่ตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของข้าราชการในหน่วยงานที่เป็นกรณีศึกษา และทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับรูปแบบการจัดองค์การทางสังคมแบบใหม่ตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี และสามารถนำไปการวิจัยไปปรับใช้เพื่อประกอบการพิจารณากำหนดแนวทาง กระบวนการดำเนินการจัดองค์การของสำนักงาน

^{๘๖} มีทนา เหลืองนาคทองดี, ความรู้ความเข้าใจในการบริหารองค์กรตามหลักธรรมาภิบาลของนักธุรกิจไทย, งานวิจัย, หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรรัฐร่วมเอกชนรุ่นที่ ๑๔, (วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๔๕), หน้า ๕.

^{๘๗} บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ และบุญมี ลี, ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล, รายงานการวิจัย, สถาบันพระปกเกล้า, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์กลางคพรว, ๒๕๔๔), หน้า ๔๗.

ปลัดกระทรวงสาธารณสุขให้เหมาะสมต่อไป กลุ่มตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ประกอบด้วยข้าราชการที่ปฏิบัติงานในส่วนกลางจำนวน ๓๑๖ คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติอนุมานประกอบด้วย t - test, One - way ANOVA เพื่อทำการทดสอบสมมติฐาน โดยมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

ผลการศึกษาพบว่า อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ระยะเวลาการปฏิบัติงาน และความรู้ความเข้าใจหลักบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีนั้น มีความสัมพันธ์กับการยอมรับรูปแบบการจัดองค์การทางสังคมแบบใหม่ ขณะที่ปัจจัยทางเพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับรูปแบบการจัดองค์การทางสังคมแบบใหม่ตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี^{๘๔}

ภาคภูมิ นิยมวิทย์พันธ์ ได้ทำการศึกษา “ความเป็นธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล กรณีองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี” การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการศึกษาเชิงคุณลักษณะการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสาร และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ทำการศึกษา โดยผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการศึกษาความเป็นธรรมาภิบาลไว้ ๖ ด้าน ประกอบด้วย นิติธรรม คุณธรรม ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และความคุ้มค่า โดยผู้วิจัยศึกษาความเป็นธรรมาภิบาลใน ๓ ด้าน ของการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย การจัดทำแผน การนำแผนพัฒนาไปสู่การปฏิบัติและผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในช่วงเวลาดังแต่ปีงบประมาณ ๒๕๔๕ – ๒๕๔๖ การศึกษารั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จะให้ได้รับองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องธรรมาภิบาลให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลเกิดความตระหนักในการสร้างธรรมาภิบาลในองค์การบริหารส่วนตำบลให้ดีขึ้น^{๘๕}

สุภัทรมาศ จริยเวชช์วัฒนา ได้ทำการศึกษา การบริหารจัดการเทศบาลตามหลักธรรมาภิบาล โดยใช้กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านฉางซึ่งใช้การวิจัยเชิงเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก (in - depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้บริหาร พนักงานเทศบาลและผู้นำชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของเทศบาล โดยผลการศึกษาพบว่า ในการบริหารจัดการของเทศบาลตำบลบ้านฉางตามหลักธรรมาภิบาลนั้น เทศบาล

^{๘๔}กัลยา เนติประวดี, “การยอมรับรูปแบบการจัดองค์การทางสังคมแบบใหม่ตามหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีในองค์กรภาครัฐ : ศึกษากรณีสำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาสังคมวิทยาประยุกต์, (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), ๒๕๔๔.

^{๘๕}ภาคภูมิ นิยมวิทย์พันธ์, “ความเป็นธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาชนบทและการพัฒนา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), ๒๕๔๖.

ได้จัดทำโครงการตามนโยบายและเทศบัญญัติในด้านต่างๆ มีการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนเพื่อแสวงหาจุดยืนและแนวทางร่วมกันมีปัญหาในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานของการทำงานที่ยังไม่เป็นระบบ โดยที่พนักงานส่วนหนึ่งยังคงยึดติดกับระบบงานแบบเดิม ไม่ยอมรับระเบียบกฎเกณฑ์ใหม่ ส่วนกระบวนการหลักการธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงาน เทศบาลตำบลบ้านฉางพบว่า เทศบาลมีความเสมอภาค และกระจายการพัฒนาอย่างทั่วถึง ไม่มีการเลือกปฏิบัติ เปิดเผยตรงไปตรงมา อย่างไรก็ตามพบว่า คณะกรรมการชุมชนที่ได้รับการแต่งตั้งเข้ามาบางคนไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของชุมชน แต่เข้ามาเพื่อการแสวงหาผลประโยชน์ให้ตนเอง ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะให้ผู้บริหารของเทศบาลเร่งดำเนินการปรับโครงสร้างและระบบงานต่างๆ ให้สอดคล้องกับบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลในด้านนิติธรรมที่ว่า การตรากฎหมายที่ถูกต้องการบังคับใช้กฎหมายทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับได้ของสังคม อันจะทำให้สังคมยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติตามกฎหมาย และข้อบังคับ โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมาย^{๑๐}

บวร วิเศษสุนทร ได้วิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย” ผลการวิจัยพบว่า

๑. ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน ๕ ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน ๑ ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักการมีส่วนร่วม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือด้านหลักความโปร่งใส

๒. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกตามเพศ โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักคุณธรรม และด้านหลักความโปร่งใส มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ โดยที่ประชาชนที่เป็นเพศหญิง มีความคิดเห็นในระดับที่มากกว่าประชาชนที่เป็นเพศชาย ส่วนด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า ไม่มีความแตกต่างกัน

๓. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำแนกตามอายุโดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

^{๑๐}สุภัทรมาศ จริยเวชช์วัฒนา, “การบริหารจัดการเทศบาลตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านฉาง”, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา), ๒๕๔๗.

๔. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำแนกตามการศึกษา โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๕. ข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย มีดังต่อไปนี้ ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ควรให้ประชาชนเข้าไปตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลได้อย่างสะดวก ควรมีกิจกรรมหรือโครงการให้ประชาชนได้ร่วมความคิดเห็นร่วมแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเพื่อนำไปเป็นข้อมูลสำคัญต่อการกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชน ผู้มีอำนาจในการตรวจสอบต้องดำเนินการด้วยความจริงจัง ผู้บริหารควรดำเนินงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาลอย่างเต็มที่ ต้องดำเนินงานตามความคิดเห็นของประชาชนส่วนใหญ่เป็นสำคัญและผู้บริหารต้องบริหารโดยยึดหลักความเป็นธรรมกับประชาชนทุกด้าน ผู้บริหารควรบริหารอย่างมีภาวะผู้นำอย่างสมบูรณ์^{๕๑}

อาจพล วงศ์บุษราคม ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารงานของกรมชลประทานตามหลักธรรมาภิบาล” พบว่า การบริหารงานของกรมชลประทานตามหลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมีคุณภาพปานกลาง เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของข้าราชการกรมชลประทานต่อการบริหารงานด้านกฎหมายและที่ดินตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ สำหรับด้านอายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ ตำแหน่งปัจจุบัน ระยะเวลาในการทำงาน และสังกัดที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานด้านกฎหมายและที่ดินของกรมชลประทานตามหลักธรรมาภิบาล ไม่ต่างกัน^{๕๒}

รพีศ แสงฝ่อง ได้วิจัยเรื่อง “กระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลของกรมการปกครองและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า

^{๕๑}บวร วิเศษสุนทร, “ความคิดเห็นของประชาชนต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม), ๒๕๕๐.

^{๕๒}อาจพล วงศ์บุษราคม, “การบริหารงานของกรมชลประทานตามหลักธรรมาภิบาล”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๒.

๑. กรรมการบริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรีและมีกระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก โดยมีกระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักคุณธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ กระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักความคุ้มค่า สำหรับค่าเฉลี่ยที่มีค่าต่ำสุด คือ กระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักความรับผิดชอบ

๒. กรรมการบริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรีที่มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้แตกต่างกัน มีกระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

๓. กรรมการบริหาร และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรีที่มีตำแหน่งของกรรมการบริหารและสมาชิกสภา จำนวนครั้งที่เข้ามาดำรงตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบล และระดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน มีกระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ^{๓๓}

สิริวิภา ศรีปลั่ง ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาตัวชี้วัดธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของสำนักงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์” ผลการศึกษาพบว่า ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของสำนักงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ในแต่ละด้านมีตัวชี้วัดการมีส่วนร่วม ๔ ประเด็น คือ

๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการวางแผนและนโยบาย
๒. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ
๓. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์
๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

นอกจากนี้ การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในแต่ละด้านของตัวชี้วัดธรรมาภิบาลที่กล่าวข้างต้นของสำนักงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ในภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง^{๓๔}

---

^{๓๓}รหัส แสงพ่อง, “กระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลของกรรมการบริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรี”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๔๗), หน้า ๕.

^{๓๔}สิริวิภา ศรีปลั่ง, “การศึกษาตัวชี้วัดธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของสำนักงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น), ๒๕๔๘.

สุเทพ คุณกิตติ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “หลักธรรมาภิบาลกับองค์ประกอบส่วนท้องถิ่น :กรณีศึกษาเทศบาลนครขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เพื่อศึกษากระบวนการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล และปัจจัยที่ส่งผลให้การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลสามารถชนะการประกวดและได้รับรางวัลจากสถาบันหรือองค์กรต่างๆ ผลการวิจัยพบว่า

๑. กระบวนการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครขอนแก่น ประกอบด้วยหลักสำคัญ ๖ ประการ คือ

๑.๑ หลักนิติธรรมและหลักคุณธรรม โดยคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และความยุติธรรม

๑.๒ หลักความรับผิดชอบต่อ ได้จัดตั้งศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์โดยประชาชนมีระบบการติดตาม ตรวจสอบผลการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนและแจ้งผลไปยังผู้ร้องเรียนโดยตรง

๑.๓ หลักการมีส่วนร่วม นำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน มาเป็นแนวทางในการดำเนินของเทศบาล ภายใต้แนวคิดร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ

๑.๔ หลักความโปร่งใสและตรวจสอบได้ เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการบริหารงานของเทศบาลได้ด้วยกันหลายช่องทาง ได้แก่ การเปิดเผยข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตการประชาสัมพันธ์ข่าวสารผ่านสื่อต่างๆ

๑.๕ หลักความคุ้มค่า หรือหลักประสิทธิภาพและประเมิณผล ได้สร้างจิตสำนึกแก่เจ้าหน้าที่เทศบาลเพื่อการประหยัด ใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานและให้บริการอย่างรวดเร็ว เสมอภาคและเป็นธรรม ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม

๒. ปัจจัยที่ส่งผลให้การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลสามารถชนะการประกวดและได้รับรางวัลจากสถาบันหรือองค์กรต่างๆ ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนมีส่วนสำคัญที่สุด รองลงมาคือด้านความโปร่งใส และตรวจสอบได้ในการบริหารงานของเทศบาล ด้านความเป็นธรรม การทำงานที่มุ่งประชาชน การมุ่งเน้นประโยชน์ของส่วนร่วม^{๕๕}

อรพินท์ สทโชคชัย ได้การศึกษาเรื่อง “ศึกษาแนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้สำหรับการบริหารงานส่วนท้องถิ่นเพื่อเสนอรูปแบบและแนวทางในการสร้างธรรมาภิบาล ในระดับตำบลและหมู่บ้าน ผู้วิจัยได้เลือกองค์การบริหารส่วนตำบลชมพู อำเภอสารภี

^{๕๕}สุเทพ คุณกิตติ, “หลักธรรมาภิบาลกับองค์ประกอบส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลนครขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ๒๕๔๘), หน้า ๑๗๔.

จังหวัดเชียงใหม่ เป็นพื้นที่ทำการศึกษาโดยได้รับความร่วมมือกับผู้บริหาร สมาชิกสภาเทศบาลและเจ้าหน้าที่อย่างเข้มแข็งและต่อเนื่องจากการดำเนินงานภาคสนามร่วมกับผู้ปฏิบัติระดับตำบล ทำให้สามารถรวบรวมบทเรียนและแนวคิดจากการปฏิบัติจริงๆ ผลการศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีธรรมาภิบาลในภาคปฏิบัติเป็นสิ่งที่สามารถดำเนินงานได้อย่างเป็นรูปธรรม แม้ว่าผลการศึกษาในพื้นที่ทดลองยังไม่สมบูรณ์นัก แต่ก็มีข้อมูลบางส่วนที่ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นประโยชน์ในการเผยแพร่แนวคิดและขั้นตอนการปฏิบัติในการสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลธรรมาภิบาลต่อไป กระบวนการพัฒนาธรรมาภิบาลระดับองค์การบริหารส่วนตำบล เริ่มตั้งแต่กระบวนการสร้างความเข้าใจ การกำหนดแนวทางและรูปแบบการทดลองปฏิบัติ และสิ้นสุดที่การทบทวนและสรุปบทเรียนองค์การบริหารส่วนตำบลชมพู เลือกประยุกต์หลักธรรมาภิบาล ๔ หลักได้แก่ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า ส่วนอีกสองหลักคือ หลักความรับผิดชอบ และหลักคุณธรรมยังไม่ได้ดำเนินการ เป็นเรื่องนามธรรมที่จะต้องใช้การรณรงค์และการสร้างจิตสำนึกสำหรับการศึกษาในโครงการนี้ยังไม่สามารถสร้างกลไกในเชิงการบริหารจัดการได้เนื่องด้วยเป็นเรื่องระยะยาวและโครงการมีข้อจำกัด^{๕๖}

ทองอินทร์ มนตรี ได้ศึกษาเรื่อง “ความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการประชาชนตามหลักธรรมาภิบาลของสถานีตำรวจนครบาลจักรวรรดิ กรุงเทพมหานคร” พบว่า ความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการประชาชนตามหลักธรรมาภิบาลของสถานีตำรวจนครบาลจักรวรรดิ กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการเปรียบเทียบพบว่า ความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการประชาชนตามหลักธรรมาภิบาลของสถานีตำรวจนครบาลจักรวรรดิ กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ สำหรับเพศ สถานภาพ อายุ การศึกษา และรายได้ที่แตกต่างกัน ประชาชนมีความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการไม่ต่างกัน^{๕๗}

เสนาะ สถาพไทย พ.ท. ได้ศึกษาเรื่อง “หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามความคิดเห็นของนักเรียนเสนาธิการทหารบก” ผลการศึกษาพบว่า โดยส่วนใหญ่แล้วนักเรียนเสนาธิการทหารบก จะให้ความเห็นว่าการบริหารบ้านเมืองและสังคมที่ดีของรัฐบาล มีความสำคัญอยู่ในระดับสูง ได้แก่ ด้านความโปร่งใส ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบ ด้านความคุ้มค่า

^{๕๖}อรพินท์ สฟ โขคชัย, แนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้สำหรับการบริหารงานส่วนท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, ๒๕๕๑), หน้า ๔๕.

^{๕๗}ทองอินทร์ มนตรี, “ความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการของประชาชน ตามหลักธรรมาภิบาลของสถานีตำรวจนครบาลจักรวรรดิ กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

ด้านนิติธรรม และด้านคุณธรรม อยู่ในระดับปานกลางและจากการทดสอบสมมติฐานพบว่า นักเรียนเสนาธิการทหารบกที่มี อายุ สถานภาพ การศึกษา ระดับรายได้ ชั้นยศ ระยะเวลาในการปฏิบัติราชการ และตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อความคิดเห็นเรื่องการบริหารบ้านเมืองและสังคมที่ดีของรัฐบาลแตกต่างกัน^{๕๔}

สุรัชย์ นาทองไทย ได้วิจัยเรื่อง “สภาพการบริหารงานของคณะเทศมนตรีตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลธัญญา อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งที่มาจากบุคลากรที่ปฏิบัติงานในเทศบาลตำบลธัญญา และประชาชนในเขตเทศบาลต่างมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าคณะเทศมนตรีบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลและต่างพอใจเห็นด้วยที่คณะเทศมนตรีนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงาน ในหลักนิติธรรมมีการออกกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและหน้าที่ของประชาชน โดยความเสมอภาค ถูกต้อง รักษาประโยชน์ของส่วนรวม ในหลักความโปร่งใสมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยติดประกาศประชุมชี้แจงผ่านหอกระจายข่าว/เสียงตามสายและวารสาร ในหลักการมีส่วนร่วม มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา การจัดซื้อ-จัดจ้าง การประชุมสภาเทศบาล การเสนอกฎหมายข้อบังคับหลักความรับผิดชอบให้บริหารมีคุณภาพ เป็นธรรม ทั่วถึง และหลักความคุ้มค่า โดยการปฏิบัติกิจกรรมตามลำดับความสำคัญก่อน-หลัง การจัดซื้อ-จัดจ้าง เป็นไปด้วยความประหยัด มีการแต่งตั้งกรรมการตรวจสอบการใช้งบประมาณ^{๕๕}

เดือนใจ อุทธิจักร ได้ศึกษาเรื่อง “ธรรมาภิบาลในการบริหารสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ตามทัศนะของบุคลากรสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม” ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่แตกต่างกัน มีทัศนะต่อธรรมาภิบาลในการบริหารสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ โดยภาพรวมแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย กลุ่มที่ปฏิบัติงานในสายงานสนับสนุนมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงกว่ากลุ่มที่ปฏิบัติงานในสายงานหลัก

^{๕๔} เสนาะ สกภาพไทย, พ.ท. “หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามความคิดเห็นของนักเรียนเสนาธิการทหารบก”, วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา), ๒๕๔๕.

^{๕๕} สุรัชย์ นาทองไทย, “สภาพการบริหารของคณะเทศมนตรี ตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลธัญญา อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์”, วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), ๒๕๔๘.

อาจเป็นเพราะกลุ่มสายงานหลักและกลุ่มสายงานสนับสนุนของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์มีหน้าที่ความรับผิดชอบต่องานแตกต่างกัน แต่ทั้งสองสายงานต้องประสานการทำงานร่วมกัน^{๑๑๑}

ศิริยา โถแก้ว ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาโรงเรียนสิริวุฒิวทยา จังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสิริวุฒิวทยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักความคุ้มค่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด ในขณะที่ด้านหลักการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำสุด และปัญหา อุปสรรคในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสิริวุฒิวทยา ที่พบคือ นักเรียน ครู และผู้ปกครองยังขาดระเบียบ ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างจริงจัง ข้อเสนอแนะ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งครูไปอบรมหรือจัดอบรมภายในโรงเรียนเพื่อพัฒนาศักยภาพของครูให้ดียิ่งขึ้น และควรสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครูผู้สอน^{๑๑๒}

จักรภัทร ชารีคำ ได้วิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอพยัคภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม” ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกตามอายุ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน^{๑๑๓}

กิตติยวดี พาณิชย์ ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารเทศบาลตามหลักธรรมาภิบาล : ศึกษากรณีเทศบาลตำบลด่านซ้าย จังหวัดเลย” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารเทศบาลตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลด่านซ้าย ได้แก่ หลักนิติธรรม คือ การตรากฎหมาย กฎข้อบังคับให้ทันสมัย เป็นที่ยอมรับของสังคม หลักคุณธรรม คือ การกำหนดค่านิยม มาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ความโปร่งใส คือ การสร้างความเข้าใจ ความเชื่อมั่นในการบริหารงาน หลักการมีส่วนร่วม คือ เปิดโอกาสให้ประชาชนร่วม

^{๑๑๑} เตือนใจ ฤทธิจักร, “ธรรมาภิบาลในการบริหารสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ตามทัศนะของบุคลากรสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, ๒๕๕๐, หน้า ๘๑.

^{๑๑๒} ศิริยา โถแก้ว, “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาโรงเรียนสิริวุฒิวทยา จังหวัดสมุทรปราการ”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต*, สาขาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๔๘), หน้า ๑.

^{๑๑๓} จักรภัทร ชารีคำ, “ความคิดเห็นของประชาชนต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอพยัคภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม”, *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม), ๒๕๕๐.

ออกกฎระเบียบ ร่วมจัดทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตามและประเมินผลการบริการสาธารณะ หลักความรับผิดชอบ คือมีความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ตามสายการบังคับบัญชา รับผิดชอบต่อ กฎหมายและสังคม หลักความคุ้มค่า คือกำหนดระยะเวลาการลดขั้นตอนปฏิบัติงานการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนการปรับปรุงภารกิจให้ทันเหตุการณ์และการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ^{๑๑๓}

สำรวจ ทวีชัย ได้วิจัยเรื่อง “ธรรมาภิบาลในการบริหารทรัพยากรบุคคลของกรมราชทัณฑ์” ผลการศึกษาวิจัย พบว่า ระดับธรรมาภิบาลในกระบวนการสรรหามีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยหลักนิติธรรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ส่วนระดับธรรมาภิบาลในกระบวนการคัดเลือกมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยหลักนิติธรรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด โดยปัญหาและอุปสรรคส่วนใหญ่ของกระบวนการสรรหาและ คือการมีส่วนร่วม ซึ่งพบว่า ช่องทางในการเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นยังไม่ได้รับการตอบสนองเท่าที่ควร และการสอบถามจากบุคลากรฝ่ายสรรหาโดยตรงกระทำได้น้อย ส่วนกระบวนการคัดเลือก พบว่า กรมราชทัณฑ์ได้เปิดโอกาสให้บุคลากรภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมอย่างมาก แต่บุคลากรภายในองค์กรยังมีส่วนร่วมในกระบวนการคัดเลือกน้อย โดยจะมีเฉพาะหัวหน้าฝ่าย หรือผู้อำนวยการกอง/สำนักต่างๆ เท่านั้น ข้อเสนอแนะ กรมราชทัณฑ์และฝ่ายบริหารงานบุคคล (กองการเจ้าหน้าที่) ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาธรรมาภิบาลในกระบวนการสรรหาและคัดเลือกอย่างเป็นรูปธรรม^{๑๑๔}

ญาดา ฉิมคล้าย ได้วิจัยเรื่อง “ศักยภาพของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมตามแนวคิดธรรมาภิบาล : ศึกษากรณี อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี” ผลการศึกษาวิจัยพบว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อมของประชาชนแนวคิดธรรมาภิบาลจำเป็นต่อการปกครองส่วนท้องถิ่น วัตถุประสงค์ของการศึกษาคั้งนี้ คือเพื่อศึกษาศักยภาพของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมตามแนวคิดธรรมาภิบาล เขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ๑๖๐ คน ซึ่งเป็นบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

^{๑๑๓} กิตติยวดี พาณิชย์, “รูปแบบการบริหารเทศบาลตามหลักธรรมาภิบาล : ศึกษากรณีเทศบาลตำบลด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาบริหารการพัฒนา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น), ๒๕๕๐.

^{๑๑๔} สำรวจ ทวีชัย, “ธรรมาภิบาลในการบริหารทรัพยากรบุคคลของกรมราชทัณฑ์”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล), ๒๕๕๑.

ศึกษาโดยการวิจัยเอกสารและแบบสอบถามความพร้อมของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมตามแนวคิดธรรมาภิบาล

มีกลุ่มเป้าหมายเพียง ๑ คนเท่านั้นที่มีความพร้อมในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมในระดับต่ำ กลุ่มเป้าหมาย ๖๕ คน มีความพร้อมในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมในระดับสูง และ ๕๔ คนมีความพร้อมในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง ผลการวิเคราะห์การแปรผันพบว่า นโยบายและการได้รับข้อมูลข่าวสารมีผลต่อความพร้อมในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมตามแนวคิดธรรมาภิบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยกลุ่มประชากรที่ศึกษาที่ได้รับการสนับสนุนทางด้านนโยบายมากกว่าและได้รับข้อมูลข่าวสารมากกว่ามีความพร้อมในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมตามแนวคิดธรรมาภิบาลมากกว่ากลุ่มอื่นๆ สรุปแล้ว การวิจัยชี้ว่า การกระตุ้นให้เกิดธรรมาภิบาลขึ้นในการจัดการสิ่งแวดล้อมควรใช้ข้อมูลข่าวสารและนโยบายสนับสนุน^{๑๕}

เมื่อพิจารณาผลงานวิจัยเป็นราย องค์ประกอบของความเป็นธรรมาภิบาลแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมงานวิจัยในประเด็นของหลักความมีประสิทธิหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

๒.๖.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาล

การวิจัยเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาล เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นปัญหา รวมถึงการนำมาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในการศึกษาครั้งนี้ โดยมีเนื้อหาสาระสำคัญดังต่อไปนี้

รับขวัญ ภาคภูมิ ได้ศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับสุขภาพองค์กรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต ๑” พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับสุขภาพองค์กรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชรเขต ๑ ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกการบริหารตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า

^{๑๕} ญาดา นิคมคล้าย, “ศึกษาภาพของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมตามแนวคิดธรรมาภิบาล : ศึกษากรณี อ.เมือง จังหวัดนนทบุรี” วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๗), หน้า ๑๕๕.

มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ.๐๕^{๑๖}

กิตติพงษ์ อรุณพัฒน์ ศึกษาเรื่อง “หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารจัดการรัฐวิสาหกิจ : กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย” ทำการศึกษาเปรียบเทียบระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยเรื่องการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.๒๕๔๒ หลักเกณฑ์และแนวทางการกำกับดูแลที่ดีในรัฐวิสาหกิจ พ.ศ.๒๕๔๔ ของกระทรวงการคลัง พบว่า หลักเกณฑ์ไม่ได้มีความแตกต่างในสาระสำคัญนักโดยเฉพาะเรื่องหลักความโปร่งใสหลักความซื่อสัตย์สุจริตหลักความรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติหน้าที่และหลักความสามารถในการแข่งขันซึ่งมีความแตกต่างบ้างเล็กน้อย เช่นบริษัทจดทะเบียนต้องดูแลผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นหรือผู้ลงทุนเป็นหลักสำคัญแต่บริษัทจดทะเบียนจะต้องมีความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้วย โดยคณะกรรมการรัฐวิสาหกิจจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการปฏิบัติหน้าที่และบริหารจัดการรัฐวิสาหกิจที่เป็นรัฐวิสาหกิจที่บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์โดยที่กระบวนการแต่งตั้งคณะกรรมการรัฐวิสาหกิจจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถซื่อสัตย์สุจริตและมีความโปร่งใสเพื่อให้คณะกรรมการนำหลักธรรมาภิบาลไปบริหารจัดการองค์กรนั้นเพื่อปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอันเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ธุรกิจหรือกิจกรรมนั้นๆ รวมทั้งการมีความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้นหรือผู้ลงทุนทุกรายอย่างเท่าเทียมกันควรมีการประเมินผลงานฝ่ายจัดการและคณะกรรมการเองและจัดทำจรรยาบรรณของกรรมการผู้บริหารและพนักงานด้วยกระบวนการสรรหาคณะกรรมการรัฐวิสาหกิจ ควรเปิดโอกาสให้ผู้ถือหุ้นรายย่อยหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการพิจารณาควรเลือกจากบุคคลที่มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงและมีความเป็นอิสระเพื่อจะกำกับดูแลการดำเนินงานของฝ่ายบริหารรัฐวิสาหกิจดูแลผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นรายย่อยโดยหน่วยงานของรัฐที่เป็นผู้กำกับดูแลรัฐวิสาหกิจและดูแลผู้ถือหุ้นต้องมีหลักธรรมาภิบาลทุกหน่วยและปฏิบัติอย่างเคร่งครัด^{๑๗}

^{๑๖}รับขวัญ ภาคภูมิ, “ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับสุขภาพองค์กรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต ๑”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, ๒๕๔๗), หน้า ๑.

^{๑๗}กิตติพงษ์ อรุณพัฒน์, “หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารจัดการรัฐวิสาหกิจ : กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย”, *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*, (สถาบันพระปกเกล้า), ๒๕๔๕.

นพพล สุรนักครินทร์ ได้ศึกษาเรื่อง “การนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลตามทัศนะของประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนะของประชาชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหาร ผลการศึกษาวิจัยโดยภาพรวมพบว่า ทัศนะของประชาชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับปานกลาง หมายความว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบล ได้นำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล ในระดับปานกลางแต่ยังไม่มาก เมื่อเปรียบเทียบตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา ต่างกันมีทัศนะต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกัน แต่ประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกันมีทัศนะต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน^{๑๘}

ณรงค์ แสงแก้ว ว่าที่ ร.ต. ได้ศึกษาเรื่อง “ประสิทธิผลการปฏิบัติงานในฝ่ายโยธา สำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร ตามหลักธรรมาภิบาล” ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิผลการปฏิบัติงานในฝ่ายโยธา สำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมทั้งสามด้าน ได้แก่ ประโยชน์สุขของประชาชน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่ามัธยิมเลขคณิตรวม ๓.๒๑ ทางด้านประสิทธิผลและความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ อยู่ในระดับปานกลาง มีมัธยิมเลขคณิตรวม ๓.๑๑ และด้านการลดขั้นตอนการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง มีค่ามัธยิมเลขคณิตรวม ๓.๑๘ เมื่อทำการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยอายุ อาชีพ และระดับการศึกษา เป็นปัจจัยตัวแปรที่มีความแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติ จากผลการวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Anova) ที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อเปรียบเทียบกับประสิทธิผลการปฏิบัติงาน ในฝ่ายโยธาสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนปัจจัยด้านสถานภาพการสมรส และรายได้ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อเปรียบเทียบกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของฝ่ายโยธา สำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร^{๑๙}

เบญจวรรณ วันดีศรี ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาความเป็นธรรมาภิบาลของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด” ผลวิจัยพบว่า นายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัด

^{๑๘} นพพล สุรนักครินทร์, “การนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลตามทัศนะของประชาชน จังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๔๘.

^{๑๙} ณรงค์ แสงแก้ว, ว่าที่ ร.ต. “ประสิทธิผลการปฏิบัติงานในฝ่ายโยธาสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร ตามหลักธรรมาภิบาล”, วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร), ๒๕๕๐.

ร้อยเอ็ดมีธรรมาภิบาลในภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความมีประสิทธิภาพ ด้านความรับผิดชอบ ด้านคุณธรรม ด้านนิติธรรม มีธรรมาภิบาลระดับสูง ส่วนด้านความโปร่งใส ด้านการมีส่วนร่วม มีธรรมาภิบาลต่ำ สำหรับปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และความรู้ความเข้าใจในการปกครองด้วยหลักธรรมาภิบาล ผลการวิจัยพบว่ามีความสัมพันธ์กับธรรมาภิบาลของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ขณะที่อายุ ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับธรรมาภิบาลของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด^{๑๑๑}

พรินท์ เฟ็งสุวรรณ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ธรรมาภิบาลกับประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาล” ผลการวิจัยมีข้อค้นพบ ดังนี้

๑. ระดับการบริหารงานของเทศบาลตามหลักธรรมาภิบาล ๓ องค์ประกอบ คือ การบริหารแบบมีส่วนร่วม การบริหารแบบโปร่งใส และการบริหารแบบมีความรับผิดชอบต่อผู้ในระดับปานกลาง

๒. ประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาจากความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของเทศบาลทางด้าน โครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ ถนนประปา ขยะมูลฝอย และตลาด

๓. ปัจจัยการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ๓ องค์ประกอบ คือ การบริหารแบบมีส่วนร่วมการบริหารแบบโปร่งใส และการบริหารแบบมีความรับผิดชอบต่อผู้เกี่ยวข้องมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาล^{๑๑๒}

พรพรรณ เขษมฐักดิ์จิต ได้ทำการวิจัยเรื่อง “กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดสมุทรสาคร” จากการศึกษาพบว่า หลักนิติธรรมองค์การบริหารส่วนตำบลได้ดำเนินการในขั้นจัดทำและขั้นหลังจัดทำแผนพัฒนาฯ เป็นไปตามหลักนิติธรรมแต่ในขั้นเตรียมการจัดทำแผนพัฒนาพบว่ารูปแบบและวิธีการดำเนินงานยังไม่เป็นไปตามหลักนิติธรรมที่สมบูรณ์ หลักคุณธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดทำแผนพัฒนาฯ ทุกขั้นตอนเป็นไปตามหลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส องค์การบริหารส่วนตำบลได้ดำเนินการขั้นเตรียมการและขั้น

^{๑๑๑}เบญจวรรณ วันดีศรี, “การศึกษาความเป็นธรรมาภิบาลของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี), ๒๕๕๖.

^{๑๑๒}พรินท์ เฟ็งสุวรรณ, “ธรรมาภิบาลกับประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาล” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๘), หน้า ๑๓๒.

จัดทำแผนพัฒนาฯ เป็นไปตามหลักความโปร่งใส แต่ขั้นหลังจัดทำแผนพัฒนาฯ ควรปรับปรุงด้านการประเมินผลเพื่อให้เกิดความโปร่งใสมากขึ้น หลักการมีส่วนร่วม องค์กรบริหารส่วนตำบลควรพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ ทั้ง ๓ ขั้นตอน โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น หลักความรับผิดชอบ องค์กรบริหารส่วนตำบลได้ดำเนินการขึ้นเตรียมการและขั้นจัดทำแผนพัฒนาฯ ให้เป็นไปตามหลักความรับผิดชอบ ส่วนขั้นหลังจัดทำแผนพัฒนาฯ ควรเพิ่มประสิทธิภาพในการประเมินผลโครงการ/กิจกรรม หลักความคุ้มค่า องค์กรบริหารส่วนตำบลได้จัดทำแผนพัฒนาฯ ให้เป็นไปตามหลักความคุ้มค่า โดยคำนึงถึงผลลัพธ์ผลกระทบ และความคุ้มค่าที่เกิดขึ้นแต่สำหรับวิธีการประเมินความคุ้มค่านั้นยังไม่ชัดเจน ส่วนข้อสนับสนุนสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ตามหลักธรรมาภิบาลได้แก่ กฎหมายและระเบียบต่างๆ และปัจจัยด้านบุคคล เช่น ภาวะผู้นำและความเข้มแข็งของประชาคม ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่พบ คือ ความไม่พร้อมของบุคลากรบางส่วนในองค์กรบริหารส่วนตำบล และการขาดความต่อเนื่องของการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้^{๑๑๒}

งานวิจัยเกี่ยวกับการบริหาร โดยใช้หลักธรรมาภิบาล ที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น ซึ่งมีความหลากหลาย ขึ้นอยู่กับลักษณะการบริหารงานขององค์กรต่างๆ แต่อย่างไรก็ตามงานวิจัยต่างๆ เหล่านี้มักจะมีหลักการสำคัญที่ตรงกัน จะต่างกันบ้างก็เป็นเรื่องของรายละเอียดและการผลของการวิจัย จึงอาจสรุปได้ว่า การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาล เป็นหลักเกณฑ์การบริหารการปกครองบ้านเมืองตามวิถีทางธรรมาธิปไตย เป็นการบริหารการปกครองบ้านเมืองที่มีความเป็นธรรม มีกฎเกณฑ์ที่ดีในการบำรุงรักษาบ้านเมือง และสังคมให้มีการพัฒนาครอบคลุมทุกภาคส่วนของสังคมนวมทั้งมีการจัดระบบขององค์กรและกลไกต่างๆ ในส่วนราชการ องค์กรของรัฐ รัฐบาล การบริหารราชการส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น ตลอดจนองค์กรอิสระ องค์กรเอกชน กลุ่มชมรมและสมาคมต่างๆ ทั้งที่เป็นนิติบุคคล ภาคเอกชน และภาคประชาชนสังคม เป็นต้น

๒.๖.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์กรบริหารส่วนตำบล

งานวิจัยที่เกี่ยวกับองค์กรบริหารส่วนตำบล ที่จะกล่าวถึงนี้เป็นกลไกที่ทำให้คนในท้องถิ่นสามารถที่นำไปพัฒนาองค์กรบริหารส่วนตำบลและความเป็นอยู่ของคนให้ดีขึ้น เพราะทุกคนสามารถร่วมฟังและร่วมตัดสินใจในโครงการต่างๆ ที่องค์กรบริหารส่วนตำบลคิดขึ้นมาและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายได้ สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างเท่าเทียมกัน

^{๑๑๒}พรพรรณ เชษฐภักดีจิต, “กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรบริหารส่วนตำบลตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษา แผนพัฒนาสามปีขององค์กรบริหารส่วนตำบล จังหวัดสมุทรสาคร”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต , สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๐), หน้า ๒๗๒.

และสามารถตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลได้ ซึ่งเป็นการช่วยลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันได้อีกทางหนึ่ง โดยมีเนื้อหาสาระที่สำคัญดังต่อไปนี้

โกสินทร์ ธาราศักดิ์ ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัญหาและแนวทางการแก้ไขโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)” โดยผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารทางวิชาการตลอดจนบทความต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้มีข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยเห็นสมควรให้มีการปรับปรุงรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบลเนื่องจากในปัจจุบันมีความแตกต่างในขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นอย่างมาก ดังนั้นจึงควรปรับปรุงขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบลให้มีขนาดที่เหมาะสมเพื่อประโยชน์ในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๑๑๑}

พัชนีดา แววนรมิต ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณีในเขตกิ่งอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง” จากการศึกษาพบว่าปัญหาสำคัญที่สุดในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ ปัญหาด้านงบประมาณ และการคลัง สำหรับปัญหาที่เห็นว่าสำคัญน้อยที่สุดคือการควบคุมจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาค^{๑๑๒}

สมศักดิ์ เจริญผล ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อศักยภาพในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณี อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี” “สรุปผลว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมีศักยภาพสูงในเรื่องที่เกี่ยวกับการกำหนดปัญหาความต้องการของประชาชนการตัดสินใจการวางแผนการจัดองค์การ การบริหารงบประมาณ การประสานงาน การควบคุมงาน และการประเมินผล^{๑๑๓}

วรพจน์ ประชิตวัตติ จากการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษา อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า

^{๑๑๑}โกสินทร์ ธาราศักดิ์, “ปัญหาและแนวทางการแก้ไขโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)”, **รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาเนโบายสาธาณะ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา), ๒๕๔๑.

^{๑๑๒}พัชนีดา แววนรมิต, “ปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณีในเขตกิ่งอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง”, **รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาเนโบายสาธาณะ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๔), หน้า ๔๕.

^{๑๑๓}สมศักดิ์ เจริญผล, “ความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อศักยภาพในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณีอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี”, **รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาเนโบายสาธาณะ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๒), หน้า ๕๐.

๑. ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับน้อย เช่น การเข้าไปตรวจสอบการทำงานการรับรู้ถึงแผนงาน และการใช้จ่ายงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล

๒. ระดับความคิดเห็นของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่าในภาพรวมระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย

๓. กลุ่มตัวอย่างที่มี อายุ อาชีพ ระดับรายได้ ที่แตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกัน^{๑๖}

สรายุทธ วงษ์แสงทอง จากการศึกษา “ปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานด้านการพัฒนาของประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณีอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี” ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคของการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล มีผลมาจากเงินงบประมาณภาษีและเงินอุดหนุนมีจำนวนจำกัด ประชาชนในพื้นที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบใหม่ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดประสบการณ์ในการทำงานและไม่ให้ความสำคัญต่อหน้าที่ตนเองในส่วนของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ยังปฏิบัติหน้าที่แบบไม่กระตือรือร้น ไม่สร้างสรรค์ เนื่องจากถูกกดดันจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และกลุ่มอิทธิพล การขอความร่วมมือจากส่วนราชการอื่นไม่ได้รับความสะดวก ติดขัดขั้นตอนตามกฎหมาย และองค์การบริหารส่วนตำบลยังคงอยู่ในอิทธิพลของอำเภอ ผลการศึกษาพบว่าปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเกิดจากตัวของประธาน และองค์ประกอบอื่นๆ อีกหลายส่วนผสมผสานกัน^{๑๗}

กล่าวโดยสรุป การที่องค์การบริหารส่วนตำบลจะมีความเข้มแข็งได้นั้นจะต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายส่วน เช่น มีการบริหารจัดการที่ดี มีผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น และพนักงานส่วนท้องถิ่น ที่เข้าใจบทบาทหน้าที่ มีความซื่อสัตย์ มีความรู้ความสามารถ ขณะเดียวกันจะต้องได้รับความร่วมมือจากชุมชนและหน่วยงานต่างๆ เป็นอย่างดีด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นจึงจะเข้มแข็งและสามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาตำบลได้ตามเป้าหมายจากงานวิจัยที่เกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคลที่ได้มีการนำเอาหลัก

^{๑๖}วรพจน์ ประชิตวัตติ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษา อำเภอศรีราชาจังหวัดชลบุรี”, รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขา นโยบายสาธารณะ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๒), หน้า ๕.

^{๑๗}สรายุทธ วงษ์แสงทอง, “ปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานด้านการพัฒนาของประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณี อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี”, รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขา นโยบายสาธารณะ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๓), หน้า ๔๑-๔๒.

ธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานระดับท้องถิ่น นับว่าเป็นหลักการที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมและชุมชนและเพื่อลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันลง

จากการศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด สรุปได้ว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้นนั้น เท่าที่ผู้วิจัยได้ตรวจสอบ มายัง ไม่มีการศึกษาไว้และในช่วงที่ผ่านมาพบว่าการบริหารงานตามธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลมีความไม่โปร่งใสหลายอย่าง และมีการทุจริตคอร์รัปชันหลายรูปแบบ เป็นสาเหตุของความหย่อนประสิทธิภาพในการบริหารและพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าตามเจตนารมณ์ของการกระจายอำนาจที่องค์การบริหารส่วนตำบลจะมีความเข้มแข็งเป็นที่ยอมรับต้องนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในทุกๆ องค์กรโดยทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการองค์กร ซึ่งเป็นหลักในการบริหารจัดการที่ดี ดังนั้น ผู้วิจัยจึงรวบรวมงานวิจัยในประเด็นของ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

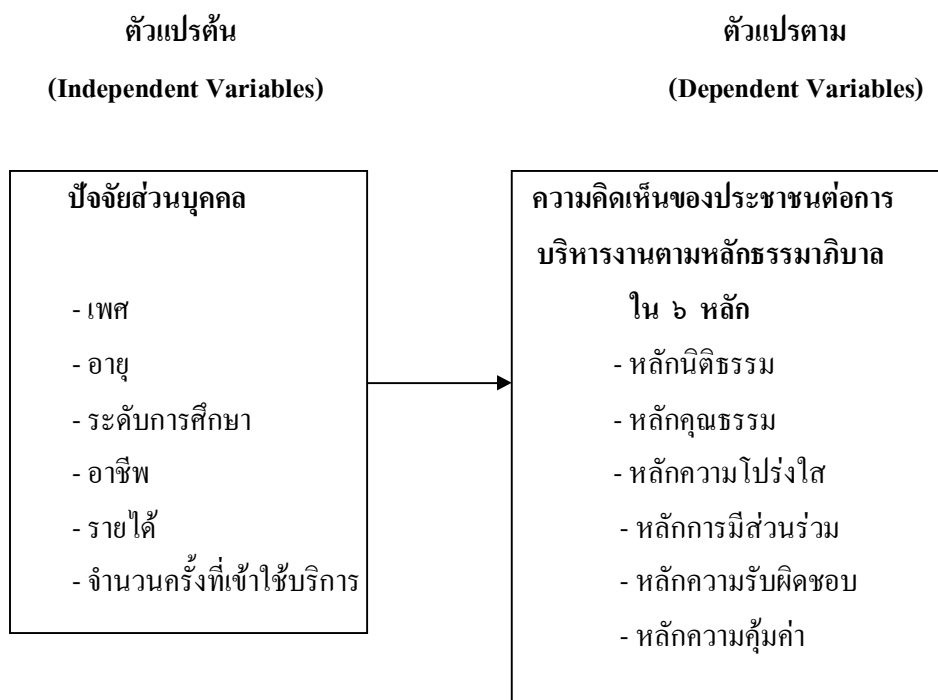
๒.๓ กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ โดยใช้หลักธรรมาภิบาลตามแนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ใน ๖ ด้าน ซึ่งผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยจำแนกเป็นตัวแปรในการวิจัย ๒ ประเภท ดังนี้

๒.๓.๑ **ตัวแปรต้น (Independent Variables)** ประกอบด้วยปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ

๒.๓.๒ **ตัวแปรตาม (Dependent Variables)** ประกอบด้วยการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลใน ๖ หลัก คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง ๒ ตามรูป ดังนี้

แผนภูมิที่ ๒.๑ : กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินระเบียบวิธีวิจัยดังต่อไปนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบในการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Resesrch) ซึ่งมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

๓.๑.๑ ศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎี ระเบียบ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๓.๑.๒ กำหนดกรอบแนวคิด หัวข้อปัญหา และวัตถุประสงค์ในการวิจัย

๓.๑.๓ กำหนดกลุ่มประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

๓.๑.๔ สร้างเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลการวิจัยร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา

๓.๑.๕ นำเครื่องมือเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

๓.๑.๖ ทดสอบเครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย (Try out)

๓.๑.๗ ดำเนินการส่งข้อมูลให้กลุ่มตัวอย่างและเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๑.๘ วิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูล

๓.๑.๙ สรุปและรายงานผลการศึกษาวิจัย

๓.๒ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนในตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน ๔,๕๒๗ คน จาก ๑๒ หมู่บ้าน ที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปี ขึ้นไป

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบึงกาฬ จากจำนวน ๑๒ หมู่บ้าน โดยมีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปี ขึ้นไป ผู้วิจัยจะทำการสุ่มมาจากประชากรโดยการเปิดตารางทาร์โรว์ ยามาเน่ (Taro Yamane)^๑ โดยใช้หลักการคำนวณ ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

n = จำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ความผิดพลาดที่ยอมรับได้ (การศึกษาในครั้งนี้กำหนดให้เท่ากับ ๐.๐๕)

$$\text{แทนค่าในสูตร } n = \frac{๔,๕๒๗}{๑ + \{๔,๕๒๗(๐.๐๕)^2\}}$$

$$= ๓๖๘ \text{ คน}$$

ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ๓๖๘ คน มีระดับความเชื่อมั่น ๘๑% และมีความคลาดเคลื่อนที่ระดับ ๐.๕ ใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จึงได้แจกแบบสอบถามจำนวน ๓๖๘ ฉบับ เพื่อให้ได้แบบสอบถามครบถ้วนสมบูรณ์ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ได้รับคืน ๓๒๐ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๘๕ ของแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมดแยกได้ดังนี้

---

^๑ศุวริย์ ศิริโกการภิรมย์, การวิจัยทางการศึกษา, (ลพบุรี : ฝ่ายเอกสารการพิมพ์ สถาบันราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๔๖), หน้า ๑๒๕-๑๓๐.

ตารางที่ ๓.๑ : จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล
น้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบึงกาฬ^๒

ลำดับ	ชื่อหมู่บ้าน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
หมู่ที่ ๑	บ้านน้ำจั้น	๓๕๐	๒๘
หมู่ที่ ๒	บ้านคำบอนเหนือ	๖๐๓	๔๕
หมู่ที่ ๓	บ้านท่าม่วงเหนือ	๓๕๖	๒๕
หมู่ที่ ๔	บ้านเหล่าคาม	๔๓๓	๓๖
หมู่ที่ ๕	บ้านดงกระพุง	๕๖๓	๔๖
หมู่ที่ ๖	บ้านหนองดินเผือก	๓๔๑	๒๘
หมู่ที่ ๗	บ้านหนองคล้า	๒๓๕	๑๕
หมู่ที่ ๘	บ้านหนองนาแซง	๒๓๓	๑๕
หมู่ที่ ๙	บ้านหนองปลาโค	๑๕๕	๑๖
หมู่ที่ ๑๐	บ้านสันติภาพ	๒๔๓	๒๐
หมู่ที่ ๑๑	บ้านคำบอนใต้	๔๕๔	๔๐
หมู่ที่ ๑๒	บ้านท่าม่วงใต้	๔๖๕	๓๘
รวม		๔,๕๒๓	๓๖๘

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองตามหลักการสร้างแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการสร้าง และการหาคูณภาพของแบบสอบถาม ดังนี้

๓.๓.๑ การสร้างแบบสอบถามผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องธรรมาภิบาลในการบริหารงาน แล้วนำมากำหนดเป็นกรอบปัจจัยให้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา

^๒ องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น, แผนพัฒนาตำบล, (บึงกาฬ : งานวิเคราะห์นโยบายและแผน, ๒๕๕๔), หน้า ๔-๕.

๓.๓.๒ โครงสร้างของแบบสอบถามตามกรอบวิจัยที่กำหนดไว้ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบปลายปิดให้เลือกตอบ โดยจำแนกตามเพศอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ โดยใช้แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชน ที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี ๕ ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ต (Likert's Scale) โดยกำหนดค่าของลำดับคะแนน ดังนี้

๕	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
๔	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นมาก
๓	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นปานกลาง
๒	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นน้อย
๑	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด ^๓

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของประชาชน ที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ ทั้ง ๖ ด้าน คือหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า โดยใช้คำถามมีลักษณะเป็นแบบปลายเปิดให้ตอบโดยเสรี

๓.๔ การหาคุณภาพของแบบสอบถาม

๓.๔.๑ หาค่าความเที่ยงตรง (Validity) โดยผู้วิจัยหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Contents Validity) โดยการนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบความถูกต้อง และความครอบคลุมของเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาจำนวน ๕ ท่าน ได้แก่

๑) พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

---

^๓ธีรยุทธ พึ่งเกียรติ, สถิติเบื้องต้นและการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุทรไพศาล ๒๕๔๕), หน้า ๑๓๐.

๒) ผศ.ดร. โคนิณัฐ ศรีทอง หัวหน้าภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓) ผศ.ดร. กิตติทัศน์ ผกาทอง อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๔) ผศ.ดร. เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕) พระวันชัย ภูทกจารี อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แต่นำมาหาค่าความสอดคล้องของข้อคำถามตามวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่า IOC ทั้งฉบับ ๐.๕๒ ซึ่งมากกว่า ๐.๕ ขึ้นไปทุกข้อจึงนำไปใช้

๓.๔.๒ หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว นำไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่องค์การบริหารส่วนตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๐ คน แล้วนำมาตรวจให้คะแนนเพื่อนำไปหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของความเชื่อมั่นตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ ๐.๘๓๓

๓.๔.๓ จัดทำแบบสอบถาม ให้เป็นฉบับสมบูรณ์แล้วนำแบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป

๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

๓.๕.๑ ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ

๓.๕.๒ นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปเก็บข้อมูล โดยนำแบบสอบถามจำนวน ๓๖๘ ฉบับ แจกให้ประชาชนและประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง คือองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ และเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แล้วนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมด จำนวน ๓๒๐ ฉบับ ไม่ได้รับคืน จำนวน ๔๘ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๕๕ ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด และนำข้อมูลที่ได้นำไปวิเคราะห์ และประมวลผลต่อไป

๓.๕.๓ นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อวิเคราะห์หาค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้

๓.๖.๑ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้สำหรับอธิบายปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง และพรรณนาความคิดเห็นของประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น ที่มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล สถิติที่ใช้คือค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย โดยกำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ ตามแนวคิดของเบสท์ (Best) แปลความหมายดังนี้

ช่วงค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
ค่าเฉลี่ย ๔.๕๐ – ๕.๐๐	แปลว่า เห็นด้วยมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย ๓.๕๐ – ๔.๔๕	แปลว่า เห็นด้วยมาก
ค่าเฉลี่ย ๒.๕๐ – ๓.๔๕	แปลว่า เห็นด้วยปานกลาง
ค่าเฉลี่ย ๑.๕๐ – ๒.๔๕	แปลว่า เห็นด้วยน้อย
ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๔๕	แปลว่า เห็นด้วยน้อยที่สุด

๓.๖.๒ สถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น ที่มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้คือ การทดสอบค่าที (T-Test) ในกรณีทีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Anova) ในกรณีที่ตัวแปรต้นตั้งแต่ ๓ กลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการ LSD โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๓.๖.๓ แบบสอบถามปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น วิเคราะห์เนื้อหาสาระประเด็นสำคัญแล้วนำเสนอเป็นการเขียนแบบความเรียง

บทที่ ๔

ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัย เรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น ๔ ตอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๔.๑ สถานภาพส่วนบุคคลของบุคลากรและประชาชน

๔.๒ การวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ

๔.๓ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๔.๔ การนำเสนอปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ ที่มีประสิทธิภาพตามความคิดเห็นของประชาชน

๔.๑ สถานภาพส่วนบุคคลของบุคลากรและประชาชน

ผลการวิเคราะห์สถานภาพของบุคลากร จำนวน ๓๖๘ คน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้/ต่อเดือน และจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

(n = ๓๖๘)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
๑. เพศ		
ชาย	๑๕๕	๔๓.๒
หญิง	๑๖๑	๔๓.๘
๒. อายุ		
๑๘ - ๒๕ ปี	๕๒	๑๔.๑
๒๖ - ๓๕ ปี	๓๕	๒๐.๔
๓๖ - ๔๕ ปี	๕๖	๒๖.๑
๔๖ ปีขึ้นไป	๕๗	๒๖.๔
๓. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	๑๓๑	๔๖.๕
มัธยมศึกษา	๓๔	๕.๒
มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	๖๘	๑๘.๕
ปวส./ อนุปริญญา	๑๖	๔.๓
ปริญญาตรี / สูงกว่าปริญญาตรี	๓๑	๘.๔
๔. อาชีพ		
ค้าขาย	๒๐	๕.๔
รับจ้าง	๓๓	๑๐.๑
กสิกรรม/ เกษตร	๑๓๒	๓๕.๕
ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ	๒๔	๖.๕
นักเรียน / นักศึกษา	๓๔	๕.๒
แม่บ้าน / พ่อบ้าน	๔๓	๑๑.๒
ธุรกิจส่วนตัว	๑๕	๕.๒
อื่น ๆ	๑๑	๓.๐

ตารางที่ ๔.๑ (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
๕. รายได้		
ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท	๑๑๓	๓๐.๓
๕,๐๐๐ - ๑๐,๐๐๐. บาท	๑๒๕	๓๕.๑
๑๐,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท	๖๐	๑๖.๓
สูงกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท	๑๘	๕.๕
๖. จำนวนครั้งที่ใช้บริการ		
๑ - ๒ ครั้ง	๑๕๐	๕๑.๖
๓ ครั้ง	๔๒	๑๑.๔
๔ ครั้ง	๑๔	๓.๘
๕ ครั้ง	๒๕	๖.๘
อื่น ๆ	๔๕	๑๓.๓

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า เพศ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิง จำนวน ๑๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๘ และเป็นชาย จำนวน ๑๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๒

อายุ ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง ๔๖ ปีขึ้นไป จำนวน ๕๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๔ และอายุระหว่าง ๑๘-๒๕ ปี มีจำนวนน้อยที่สุดจำนวน ๕๒ คน เพียงร้อยละ ๑๔.๑

การศึกษา ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา จำนวน ๑๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๕ และมีระดับการศึกษาปวส./อนุปริญญา มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน ๑๖ คน เพียงร้อยละ ๔.๓

อาชีพ ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพกสิกรรม/เกษตร จำนวน ๑๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๕

รายได้/ต่อเดือน ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้/ต่อเดือน จำนวน ๑๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๑

จำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ๑-๒ ครั้ง จำนวน ๑๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๖

๔.๒ การวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมจำแนกในแต่ละด้านตามหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒- ๔.๘

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกเป็นรายข้อ

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. หลักนิติธรรม	๓.๑๓	๐.๕๕๐	ปานกลาง
๒. หลักคุณธรรม	๓.๐๕	๑.๐๓๒	ปานกลาง
๓. หลักความโปร่งใส	๒.๘๑	๑.๐๕๐	ปานกลาง
๔. หลักการมีส่วนร่วม	๒.๕๕	๑.๐๕๕	ปานกลาง
๕. หลักความรับผิดชอบ	๒.๕๓	๑.๐๖๕	ปานกลาง
๖. หลักความคุ้มค่า	๒.๕๘	๑.๑๗๗	น้อย
ภาพรวม	๒.๕๘	๑.๐๘๐	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่าระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง ๖ ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๕๘) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม และด้านหลักความรับผิดชอบ ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านหลักความคุ้มค่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ ด้านหลักนิติธรรม

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านนิติธรรม	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑.การออกข้อบัญญัติ อบต.น้ำจั้น มีความเป็นธรรมต่อประชาชน	๓.๐๘	.๘๖๐	มาก
๒.การออกข้อบัญญัติ อบต.น้ำจั้น มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน	๓.๐๖	.๕๘๑	ปานกลาง
๓.อบต.น้ำจั้น มีการเปิดโอกาสให้ประชาชน แสดงความคิดเห็นต่อข้อบัญญัติ อบต.	๓.๐๓	.๕๖๘	ปานกลาง
๔.การปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหาร อบต.น้ำจั้น เป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมาย	๓.๒๓	๑.๐๖๑	ปานกลาง
๕.การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภา อบต.น้ำจั้น เป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมาย	๓.๓๓	๑.๐๐๕	ปานกลาง
๖.อบต.น้ำจั้น พัฒนาบุคลากรของ อบต.ทั้งในส่วนพนักงานและสมาชิกสภาให้เป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจกฎหมายอย่างต่อเนื่อง	๓.๑๒	.๕๘๓	ปานกลาง
๗.การออกข้อบัญญัติ อบต.น้ำจั้น เป็นที่ยอมรับของประชาชนในท้องถิ่น	๓.๐๕	๑.๐๓๓	ปานกลาง
รวม	๓.๑๓	๐.๕๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ ด้านหลักนิติธรรม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๑๓) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านหลักนิติธรรมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ข้อ ๑ การออกข้อบัญญัติต้องการบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น มีความเป็นธรรมต่อประชาชน สำหรับข้ออื่นๆ ที่เหลือ ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านคุณธรรม	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑.ผู้บริหาร อบต.น้ำจั้นบริหารงานด้วยความมีคุณธรรม	๓.๐๕	๑.๐๔๒	ปานกลาง
๒.อบต.น้ำจั้นจัดทำมาตรฐานจริยธรรมของสมาชิก อบต.น้ำจั้นทุกระดับ	๓.๐๒	.๕๓๕	ปานกลาง
๓.ผู้บริหาร อบต.น้ำจั้นมีคุณธรรมจัดสรรงบประมาณแก่ชุมชนและเป็นไปตามระเบียบ	๓.๑๓	๑.๐๓๔	ปานกลาง
๔.อบต.น้ำจั้นมีการส่งเสริมให้ประชาชนดำเนินชีวิตตามหลักศีลธรรมอันดี	๓.๑๑	๑.๐๕๖	ปานกลาง
๕.พนักงานส่วนตำบลปฏิบัติงานด้วยความมีคุณธรรม	๓.๐๕	.๕๘๕	ปานกลาง
๖.พนักงานส่วนตำบลซื่อสัตย์ สุจริต ตรงต่อเวลาบริการประชาชนด้วยความเสมอภาค	๒.๘๖	๑.๐๓๓	ปานกลาง
๗.พนักงานส่วนตำบล มีมนุษยสัมพันธ์ มีความสุภาพอ่อนโยน และมีไมตรีจิตพร้อมให้บริการ	๓.๐๘	๑.๐๖๐	ปานกลาง
รวม	๓.๐๕	๑.๐๓๒	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านหลักคุณธรรม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๐๕) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบึงกาฬ ด้านหลักความโปร่งใส

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านความโปร่งใส	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑.อบต.น้ำจั้นเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบโดยทั่วกัน	๒.๕๓	๑.๐๘๓	ปานกลาง
๒.อบต.น้ำจั้น มีการเปิดเผยข้อมูลด้านการคลังแก่ประชาชน	๒.๖๕	๑.๐๘๐	น้อย
๓.อบต.น้ำจั้น มีการชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับข้อบัญญัติ อบต.แก่ประชาชน	๒.๕๓	๑.๐๖๑	ปานกลาง
๔.อบต.น้ำจั้น มีการประชาสัมพันธ์ผลการจัดซื้อจัดจ้างให้ประชาชนรับทราบ	๒.๗๕	๑.๑๓๔	น้อย
๕.อบต.น้ำจั้น มีการชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับแผนพัฒนาท้องถิ่นแก่ประชาชน	๓.๐๑	๑.๐๖๕	ปานกลาง
๖.อบต.น้ำจั้น เปิดโอกาสให้ประชาชนติดตามตรวจสอบแผนงาน และโครงการต่างๆ	๒.๗๔	๑.๑๒๐	น้อย
๗.มีการจัดทำวารสารรายเดือนหรือรายปีเพื่อสรุปผลการปฏิบัติงานของ อบต.น้ำจั้น	๒.๖๒	๑.๐๘๕	น้อย
รวม	๒.๘๑	๑.๐๕๐	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบึงกาฬ ด้านหลักความโปร่งใส โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๘๑) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านความโปร่งใสอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ข้อ ๑ องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้นเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบโดยทั่วกัน, ข้อ ๓ องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้นมีการชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลแก่ประชาชน, ข้อ ๕ องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น มีการชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับแผนพัฒนาท้องถิ่นแก่ประชาชน สำหรับข้ออื่นๆ ที่เหลือประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านหลักการมีส่วนร่วม

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักการมีส่วนร่วม	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑.อบต.น้ำจั้น มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน	๒.๕๕	๑.๑๐๐	ปานกลาง
๒.อบต.น้ำจั้น เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมฟังในการประชุมสภาท้องถิ่น	๓.๐๕	๑.๑๐๕	ปานกลาง
๓.อบต.น้ำจั้น มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะทางในการพัฒนาท้องถิ่นแก่อบต.	๓.๐๐	๑.๑๑๔	ปานกลาง
๔.อบต.น้ำจั้น มีการแต่งตั้งตัวแทนประชาชนเข้าร่วมในการจัดซื้อ-จัดจ้าง	๒.๘๓	๑.๑๓๑	น้อย
๕.อบต.น้ำจั้นมีการจัดเวทีประชาคมในการรับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชน	๒.๕๓	๑.๑๐๕	ปานกลาง
๖.อบต.น้ำจั้นให้ประชาชนมีสิทธิ์ถอดถอนผู้บริหารและสมาชิก อบต. ที่มีพฤติกรรมเสื่อมเสีย	๒.๗๕	๑.๐๕๘	ปานกลาง
๗.อบต.น้ำจั้นทำแผนพัฒนา โดยใช้แนวทางประชาคมหมู่บ้าน เปิดโอกาสให้ประชาชนเป็นตัวเลือกเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต	๓.๐๓	๑.๐๓๓	ปานกลาง
รวม	๒.๕๕	๑.๐๕๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๕๕) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านหลักการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ ข้อ ๔ องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น มีการแต่งตั้งตัวแทนประชาชนเข้าร่วมในการจัดซื้อ-จัดจ้าง สำหรับข้ออื่นๆ ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงาน ตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านหลักความรับผิดชอบ

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักความรับผิดชอบ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑.อบต.น้ำจั้น เอาใจใส่ต่อปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนและมีศูนย์รับเรื่องร้องทุกข์	๒.๘๕	๑.๑๓๘	ปานกลาง
๒.อบต.น้ำจั้น จัดให้มีบริการสาธารณะอย่างมีคุณภาพและเป็นธรรมอย่างทั่วถึงเป็นที่พึงของประชาชนได้	๒.๕๘	๑.๐๖๑	ปานกลาง
๓.อบต.น้ำจั้น มีการบันทึกข้อร้องทุกข์ของประชาชน พร้อมทั้งดำเนินการตามข้อร้องทุกข์นั้น	๒.๗๗	๑.๐๘๒	ปานกลาง
๔.อบต.น้ำจั้น มีการรายงานผลการดำเนินการเกี่ยวกับข้อร้องเรียนให้ประชาชนทราบ	๒.๘๐	๑.๐๘๐	ปานกลาง
๕.อบต.น้ำจั้น นำโครงการต่างๆ ในแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณตามที่สัญญา กับประชาชนไว้	๒.๕๕	๑.๐๔๗	ปานกลาง
๖.อบต.น้ำจั้น มีความจริงใจในการเสนอโครงการตลอดจนนำไปสู่การปฏิบัติโดยคำนึงถึงความจำเป็น	๒.๕๕	๑.๐๒๒	ปานกลาง
๗.พนักงานส่วนตำบลปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ	๓.๐๗	๑.๐๒๓	ปานกลาง
รวม	๒.๕๓	๑.๐๖๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านหลักความรับผิดชอบ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๕๓) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านหลักความคุ้มค่า

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักความคุ้มค่า	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑.อบต.น้ำจั้น มีกิจกรรมส่งเสริมรณรงค์ให้ประชาชนบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัด	๒.๕๕	๑.๐๗๔	ปานกลาง
๒.อบต.น้ำจั้น ใช้งบประมาณในการดำเนินงานอย่างคุ้มค่า	๒.๕๔	๑.๐๗๗	ปานกลาง
๓.อบต.น้ำจั้น ในการจัดซื้อ-จัดจ้างมุ่งต่อรองกับผู้รับจ้างให้ได้ราคาต่ำกว่างบประมาณที่ตั้งไว้	๒.๕๗	๑.๐๕๗	ปานกลาง
๔.อบต.น้ำจั้น ได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อลดขั้นตอนการปฏิบัติงานให้รวดเร็วขึ้น	๓.๐๐	๑.๐๕๐	ปานกลาง
๕.การปฏิบัติงานของ อบต.น้ำจั้น มีความรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ	๒.๘๔	๑.๑๖๒	น้อย
๖.อบต.น้ำจั้น ทำโครงการโดยคำนึงถึงความจำเป็นเร่งด่วนเพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชน	๓.๐๔	๑.๑๕๗	ปานกลาง
๗. อบต.น้ำจั้น มีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณอย่างเคร่งครัด	๓.๐๕	๑.๖๕๘	น้อย
รวม	๒.๕๘	๑.๑๗๗	น้อย

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านหลักความคุ้มค่า โดยรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๕๘) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านหลักความคุ้มค่าอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ข้อ ๑ องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น มีกิจกรรมส่งเสริมรณรงค์ให้ประชาชนบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัด, ข้อ ๒ องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น ใช้งบประมาณในการดำเนินงานอย่างคุ้มค่า, ข้อ ๓ องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น ในการจัดซื้อ-จัดจ้างมุ่งต่อรองกับผู้รับจ้างให้ได้ราคาต่ำกว่างบประมาณที่ตั้งไว้, ข้อ ๔ องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น ได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อลดขั้นตอนการปฏิบัติงานให้รวดเร็วขึ้น, ข้อ ๖ องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้นทำโครงการโดย

คำนึงถึงความจำเป็นเร่งด่วนเพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชน สำหรับข้ออื่นๆ ที่เหลือประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

๔. ๓ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้/ต่อเดือน และจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ ตามสมมติฐานที่ ๑-๖

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ ๑ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๕

ตารางที่ ๔.๕ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ จำแนกตามเพศ (n = ๓๖๘)

การบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาล	เพศ				t	Sig.
	ชาย (๑๕๕ คน)		หญิง (๑๖๑ คน)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑. ด้านนิติธรรม	๓.๑๒	.๕๘	๓.๑๓	.๕๘	-๐.๐๑	๐.๕๕
๒. ด้านคุณธรรม	๓.๐๗	๑.๐๒	๓.๐๓	๑.๐๓	๐.๐๔	๐.๖๐
๓. ด้านความโปร่งใส	๒.๘๐	๑.๑๐	๒.๘๒	๑.๐๗	-๐.๐๒	๐.๖๑
๔. ด้านการมีส่วนร่วม	๒.๕๕	๑.๑๔	๒.๕๕	๑.๐๔	๐.๐๐	๐.๔๕
๕. ด้านความรับผิดชอบ	๒.๕๕	๑.๐๖	๒.๘๗	๑.๐๕	๑.๒๐	๐.๔๒
๖. ด้านความคุ้มค่า	๓.๐๗	๑.๑๐	๒.๕๐	๑.๔๗	๑.๒๖	๐.๒๔
รวม	๓.๐๐	๑.๐๗	๒.๕๕	๑.๑๑	๐.๐๕	๐.๕๕

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๒ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ ๒ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๐

ตารางที่ ๔.๑๐ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ จำแนกตามอายุ (n = ๓๖๘)

การบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาล	อายุ								F	Sig.
	๑๘-๒๕ ปี (๕๒ คน)		๒๖-๓๕ ปี (๗๕ คน)		๓๖-๔๕ ปี (๙๖ คน)		๔๖ ปีขึ้นไป (๙๗ คน)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑.ด้านนิติธรรม	๓.๑๘	๑.๐๔	๓.๑๗	.๙๘	๓.๐๐	.๙๖	๓.๑๙	.๙๗	๑.๑๔	๐.๓๘
๒.ด้านคุณธรรม	๓.๑๒	๑.๑๐	๓.๐๕	๑.๐๕	๒.๙๒	๑.๐๒	๓.๑๖	.๙๘	๑.๘๓	๐.๒๔
๓.ด้านความโปร่งใส	๒.๙๑	๑.๑๗	๒.๗๙	๑.๐๑	๒.๕๕	๑.๐๓	๓.๐๓	๑.๑๑	๔.๑๒	๐.๐๖
๔.ด้านการมีส่วนร่วม	๓.๐๖	๑.๐๙	๒.๙๕	๑.๐๕	๒.๗๓	๑.๑๐	๓.๐๓	๑.๑๐	๒.๔๒	๐.๑๑
๕.ด้านความรับผิดชอบ	๒.๙๓	๑.๑๘	๓.๐๐	๑.๑๐	๒.๗๕	.๙๙	๓.๐๕	๑.๐๑	๑.๗๗	๐.๒๑
๖.ด้านความคุ้มค่า	๒.๗๕	๑.๒๒	๓.๐๐	๑.๑๐	๒.๒๘	๑.๐๓	๓.๒๖	๑.๕๗	๒.๖๘	๐.๐๙
รวม	๒.๙๕	๑.๑๓	๒.๙๕	๑.๐๕	๒.๗๑	๑.๐๒	๓.๑๒	๑.๑๒	๒.๓๓	๐.๑๘

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทุกด้าน

สมมติฐานที่ ๓ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ ๓ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๑

ตารางที่ ๔.๑๑ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ จำแนกตามระดับการศึกษา (n = ๓๖๘)

การบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาล	ระดับการศึกษา										F	Sig.
	ประถมศึกษา (๑๓๑ คน)		มัธยมตอนต้น (๓๔ คน)		มัธยมศึกษาตอน ปลาย/ปวช. (๖๘ คน)		ปวส./ อนุปริญญา (๑๖ คน)		ปริญญาตรี/สูงกว่า ระดับปริญญาตรี (๓๑ คน)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑.ด้านนิติธรรม	๒.๖๑	.๕๕	๒.๖๓	๑.๐๔	๒.๘๕	.๕๗	๒.๕๓	.๘๓	๒.๘๗	๑.๐๒	๒.๖๓	๐.๑๒
๒.ด้านคุณธรรม	๒.๕๕	๑.๐๕	๒.๕๕	๑.๐๗	๒.๗๖	.๕๕	๒.๓๘	.๘๗	๒.๘๐	๑.๐๐	๑.๗๘	๐.๒๐
๓.ด้านความโปร่งใส	๒.๒๔	๑.๐๕	๒.๓๖	๑.๒๐	๒.๖๖	๑.๐๔	๒.๓๑	.๕๓	๒.๗๑	๑.๑๒	๓.๘๑	๐.๒๐
๔.ด้านการมีส่วนร่วม	๒.๔๑	๑.๐๗	๒.๖๐	๑.๒๐	๒.๖๕	๑.๐๖	๒.๓๓	.๘๑	๒.๗๕	๑.๑๕	๒.๐๓	๐.๒๒
๕.ด้านความรับผิดชอบ	๒.๔๔	๑.๐๐	๒.๖๐	๑.๑๕	๒.๕๑	๑.๐๕	๒.๓๗	.๘๘	๒.๕๑	๑.๑๐	๒.๐๓	๐.๒๒
๖.ด้านความคุ้มค่า	๒.๘๘	๑.๒๗	๒.๔๑	.๕๗	๒.๔๔	.๕๗	๒.๔๖	.๘๘	๓.๒๔	.๕๐๑	๒.๔๔	๐.๗๘
รวม	๒.๕๒	๑.๐๘	๒.๕๓	๑.๑๑	๒.๖๖	๑.๐๑	๒.๔๐	๐.๘๗	๒.๘๘	๑.๐๖	๒.๔๕	๐.๒๕

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการ
บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ
โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า
ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทุกด้าน

สมมติฐานที่ ๔ ประชาชนที่มีรายได้/ต่อเดือนที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ ๔ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๒

ตารางที่ ๔.๑๒ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามรายได้/ต่อเดือน (n = ๓๖๘)

การบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาล	รายได้/ต่อเดือน								F	Sig.
	ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท (๑๑๓ คน)		๕,๐๐๐-๑๐,๐๐๐ บาท (๑๒๕ คน)		๑๐,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท (๖๐ คน)		สูงกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท (๑๙๙ คน)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑.ด้านนิติธรรม	๓.๑๘	.๕๕	๓.๑๔	.๕๓	๓.๐๓	๑.๐๗	๓.๐๒	๑.๑๒	๑.๖๖	๐.๒๕
๒.ด้านคุณธรรม	๓.๑๑	๑.๐๐	๓.๐๓	.๕๘	๓.๐๔	๑.๑๖	๒.๘๗	๑.๐๕	.๗๘.	๐.๕๔
๓.ด้านความโปร่งใส	๒.๘๐	๑.๐๘	๒.๗๘	๑.๐๓	๒.๘๒	๑.๒๑	๓.๐๖	๑.๐๒	.๗๖	๐.๕๖
๔.ด้านการมีส่วนร่วม	๒.๕๕	๑.๐๖	๒.๕๑	๑.๐๘	๓.๐๑	๑.๑๘	๒.๕๕	๑.๑๖	.๖๖	๐.๖๑
๕.ด้านความรับผิดชอบ	๒.๕๑	๑.๐๐	๒.๕๒	๑.๐๖	๒.๕๓	๑.๑๔	๓.๐๖	๑.๑๑	.๗๕	๐.๕๖
๖.ด้านความคุ้มค่า	๓.๐๔	๑.๕๒	๒.๕๔	๑.๐๘	๒.๕๑	๑.๒๓	๓.๑๗	๑.๑๓	.๖๗	๐.๕๕
รวม	๓.๐๐	๑.๑๐	๒.๕๕	๑.๐๓	๒.๕๖	๑.๑๗	๓.๐๒	๑.๑๐	.๗๕	๐.๕๓

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้/ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการ
บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ
โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า
ประชาชนที่มีรายได้/ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทุกด้าน

สมมติฐานที่ ๕ ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำดวน จังหวัดบึงกาฬ แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ ๕ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๓

ตารางที่ ๔.๑๓ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำดวน จังหวัดบึงกาฬ จำแนกตามอาชีพ (n = ๓๖๘)

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	อาชีพ																F	Sig.
	รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ (๒๔ คน)		ธุรกิจส่วนตัว (๑๕ คน)		แม่บ้าน/พ่อบ้าน (๔๓ คน)		เกษตรกร/เกษตรกร (๑๓๒ คน)		ค้าขาย (๒๐ คน)		รับจ้าง (๓๗ คน)		นักเรียน/นักศึกษา (๓๔ คน)		อื่น ๆ (๑๑ คน)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑.นิติธรรม	๓.๔๘	๑.๐๔	๒.๗๔	.๕๐	๒.๕๕	.๕๑	๓.๑๖	๑.๐๒	๓.๑๕	.๕๕	๒.๕๒	.๕๐	๓.๒๖	.๘๗	๓.๓๘	.๕๕	๑.๕๐	๐.๑๐
๒.คุณธรรม	๓.๓๒	๑.๐๘	๒.๗๔	.๘๔	๒.๕๑	๑.๐๔	๓.๐๓	๑.๐๘	๓.๒๖	๑.๐๑	๒.๕๕	.๘๕	๓.๒๒	.๕๓	๓.๑๔	๑.๐๒	๑.๕๓	๐.๒๓
๓.ความโปร่งใส	๓.๐๕	๑.๑๘	๒.๖๒	.๕๖	๒.๗๔	๑.๐๖	๒.๗๐	๑.๐๘	๓.๑๐	๑.๐๗	๒.๖๐	๑.๑๑	๓.๑๑	.๕๘	๓.๔๕	.๕๖	๒.๒๗	๐.๑๒
๔.การมีส่วนร่วม	๓.๐๒	๑.๒๓	๒.๖๗	๑.๐๓	๒.๗๕	.๕๕	๒.๕๕	๑.๑๒	๓.๒๑	๑.๐๕	๒.๖๐	๑.๑๑	๓.๒๓	.๕๔	๓.๑๘	๑.๑๑	๒.๑๑	๐.๑๓
๕.ความรับผิดชอบ	๓.๒๓	๑.๑๒	๒.๗๔	๑.๑๕	๒.๖๕	.๘๘	๒.๕๔	๑.๐๕	๓.๔๓	๑.๐๑	๒.๖๓	๑.๐๖	๒.๕๘	๑.๐๓	๓.๑๕	๑.๐๗	๒.๓๘	๐.๑๔
๖.ความคุ้มค่า	๓.๑๑	๑.๒๖	๓.๕๐	๒.๓๓	๒.๗๕	.๘๘	๒.๕๘	๑.๐๕	๓.๔๓	๑.๒๓	๒.๖๓	๑.๑๑	๒.๗๕	๑.๑๕	๓.๕๒	๑.๑๑	๒.๔๑	๐.๑๑
รวม	๓.๒๐	๑.๑๖	๒.๘๔	๑.๒๐	๒.๘๒	๐.๕๖	๒.๕๗	๑.๐๘	๓.๒๗	๑.๐๖	๒.๗๓	๑.๐๓	๓.๑๐	๐.๕๕	๓.๓๑	๑.๐๔	๒.๑๐	๐.๑๔

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการ
บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ
โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า
ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทุกด้าน

สมมติฐานที่ ๖ ประชาชนที่มีจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ ๖ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๔

ตารางที่ ๔.๑๔ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ จำแนกตามจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ (n = ๓๖๘)

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	จำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ										F	Sig.
	๑-๒ ครั้ง (๑๕๐ คน)		๓ ครั้ง (๔๒ คน)		๔ ครั้ง (๑๔ คน)		๕ ครั้ง (๒๕ คน)		อื่น ๆ... (๔๕ คน)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑.ด้านนิติธรรม	๓.๐๑	.๕๑	๓.๑๗	๑.๐๐	๒.๘๕	๑.๐๘	๓.๓๑	๑.๑๒	๓.๕๓	๑.๐๑	๓.๘๔*	๐.๐๒
๒.ด้านคุณธรรม	๒.๕๒	.๕๗	๓.๑๐	.๕๕	๒.๕๔	๑.๑๑	๓.๑๖	๑.๐๘	๓.๕๐	๑.๑๓	๔.๒๑*	๐.๐๓
๓.ด้านความโปร่งใส	๒.๖๘	๑.๐๒	๒.๕๖	.๕๕	๒.๕๔	.๕๕	๒.๗๗	๑.๒๔	๓.๓๐	๑.๑๕	๔.๔๘*	๐.๐๔
๔.ด้านการมีส่วนร่วม	๒.๘๑	๑.๐๑	๒.๕๗	๑.๐๕	๒.๕๘	.๕๕	๒.๕๑	๑.๓๗	๓.๔๖	๑.๑๘	๔.๒๓*	๐.๐๔
๕.ด้านความรับผิดชอบ	๒.๗๕	.๕๕	๓.๐๐	๑.๐๗	๒.๗๑	๑.๐๑	๓.๐๓	๑.๒๑	๓.๔๐	๑.๒๑	๔.๑๖*	๐.๐๓
๖.ด้านความคุ้มค่า	๒.๘๒	๑.๓๒	๓.๐๓	๑.๒๑	๒.๗๕	๑.๐๖	๓.๑๑	๑.๑๘	๓.๕๖	๑.๒๑	๔.๘๓	๐.๐๕
รวม	๒.๘๔	๑.๐๓	๓.๐๔	๑.๐๕	๒.๘๑	๑.๐๔	๓.๐๕	๑.๒๐	๓.๔๖	๑.๑๖	๔.๒๕	๐.๐๔

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า ประชาชนที่มีจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ โดยรวมภาพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่เข้าใช้บริการมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ยกเว้นในด้านความคุ้มค่าไม่แตกต่างกัน

ดังนั้น จึงได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของประชาชนที่มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม และด้านหลักความรักผิชอบจำแนกตามจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๕ - ๔.๒๐

ตารางที่ ๔.๑๕ การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ตามความคิดเห็นของประชาชนจำแนกโดยรวมตามจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ (n = ๓๖๘)

จำนวนครั้งที่เข้า ใช้บริการ	$\bar{X}$	จำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ				
		๑-๒ ครั้ง	๓ ครั้ง	๔ ครั้ง	๕ ครั้ง	อื่น ๆ...
		๒.๘๔	๒.๘๔	๒.๘๔	๓.๐๕	๓.๔๖
๑-๒ ครั้ง	๒.๘๔	-	๐.๐๐*	๐.๐๒*	๐.๒๐	๐.๐๓*
๓ ครั้ง	๒.๘๔	-	-	๐.๐๒*	๐.๒๐	๐.๐๓*
๔ ครั้ง	๒.๘๔	-	-	-	๐.๑๘	๐.๐๑*
๕ ครั้ง	๓.๐๕	-	-	-	-	๐.๑๓
อื่น ๆ...	๓.๔๖	-	-	-	-	-

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า ประชาชนที่มีจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ ๑-๒ ครั้ง มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ โดยรวมน้อยกว่า ประชาชนที่มีจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ ๓ ครั้ง, ๔ ครั้ง, อื่นๆ, และประชาชนที่มีจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ ๓ ครั้ง, มีความคิดเห็นน้อยกว่า ประชาชนที่มีจำนวน

ครั้งที่เข้าใช้บริการ ๔ ครั้ง, อื่นๆ, และประชาชนที่มีจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ ๔ ครั้ง, มีความคิดเห็นน้อยกว่า ประชาชนที่มีจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ อื่นๆ, อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๖ การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้านหลักนิติธรรม ตามความคิดเห็นของประชาชนจำแนกตามจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ (n = ๓๖๘)

จำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ	$\bar{X}$	จำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ				
		๑-๒ ครั้ง	๓ ครั้ง	๔ ครั้ง	๕ ครั้ง	อื่น ๆ...
		๓.๐๑	๓.๑๗	๒.๘๕	๓.๓๑	๓.๕๓
๑-๒ ครั้ง	๓.๐๑	-	-๐.๐๕	-๐.๐๒*	๐.๓๐	๐.๕๒
๓ ครั้ง	๓.๑๗	-	-	๐.๒๗	๐.๐๔*	๐.๓๖
๔ ครั้ง	๒.๘๕	-	-	-	๐.๔๒	๐.๖๔
๕ ครั้ง	๓.๓๑	-	-	-	-	๐.๐๒*
อื่น ๆ...	๓.๕๓	-	-	-	-	-

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า ประชาชนที่มีจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ ๑-๒ ครั้ง, ๓ ครั้ง และ ๕ ครั้ง, มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำดวน จังหวัดบึงกาฬ ด้านหลักนิติธรรมน้อยกว่า ประชาชนที่มีจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ ๔ ครั้ง, ๕ ครั้ง, และอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๗ การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้านคุณธรรม ตามความคิดเห็นของประชาชนจำแนกตามจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ (n= ๓๖๘)

จำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ	$\bar{X}$	จำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ				
		๑-๒ ครั้ง	๓ ครั้ง	๔ ครั้ง	๕ ครั้ง	อื่น ๆ..
		๒.๕๒	๓.๑๐	๒.๕๔	๓.๑๖	๓.๕๐
๑-๒ ครั้ง	๒.๕๒	-	-๐.๑๗	-๐.๐๑*	๐.๒๓	๐.๕๗
๓ ครั้ง	๓.๑๐	-	-	-๐.๑๖	๐.๐๖	๐.๔๐
๔ ครั้ง	๒.๕๔	-	-	-	-๐.๒๒	๐.๖๐
๕ ครั้ง	๓.๑๖	-	-	-	-	๐.๓๓
อื่น ๆ..	๓.๕๐	-	-	-	-	-

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่า ประชาชนที่มีจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ ๑-๒ ครั้ง, มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ ด้านหลักคุณธรรมน้อยกว่า ประชาชนที่มีจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ ๔ ครั้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๘ การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้านความโปร่งใส ตามความคิดเห็นของประชาชนจำแนกตามจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ ($n = ๓๖๘$)

จำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ	$\bar{X}$	จำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ				
		๑-๒ ครั้ง	๓ ครั้ง	๔ ครั้ง	๕ ครั้ง	อื่น ๆ...
		๒.๖๘	๒.๘๖	๒.๕๔	๒.๗๗	๓.๓๐
๑-๒ ครั้ง	๒.๖๘	-	-๐.๒๘	-๐.๐๓*	๐.๐๕	๐.๖๒
๓ ครั้ง	๒.๘๖	-	-	-๐.๔๑	-๐.๑๕	๐.๓๔
๔ ครั้ง	๒.๕๔	-	-	-	๐.๐๒*	๐.๗๖
๕ ครั้ง	๒.๗๗	-	-	-	-	-๐.๕๓
อื่น ๆ...	๓.๓๐	-	-	-	-	-

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่า ประชาชนที่มีจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ ๑-๒ ครั้ง, และ ๔ ครั้ง มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ ด้านหลักความโปร่งใสน้อยกว่า ประชาชนที่มีจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ ๔ ครั้ง, และ ๕ ครั้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๕ การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้านการมีส่วนร่วม ตามความคิดเห็น
ของประชาชนจำแนกตามจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ ($n = ๓๖๗$)

จำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ	$\bar{X}$	จำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ				
		๑-๒ ครั้ง	๓ ครั้ง	๔ ครั้ง	๕ ครั้ง	อื่น ๆ...
		๒.๘๑	๒.๘๓	๒.๘๘	๒.๘๑	๓.๔๖
๑-๒ ครั้ง	๒.๘๑	-	๐.๑๕	๐.๑๖	๐.๐๕	๐.๖๔
๓ ครั้ง	๒.๘๓	-	-	๐.๐๑*	-๐.๐๖	๐.๔๕
๔ ครั้ง	๒.๘๘	-	-	-	-๐.๐๓	๐.๔๘
๕ ครั้ง	๒.๘๑	-	-	-	-	๐.๕๕
อื่น ๆ...	๓.๔๖	-	-	-	-	-

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า ประชาชนที่มีจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ ๓ ครั้ง มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ ด้านหลักการมีส่วนร่วมน้อยกว่า ประชาชนที่มีจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ ๔ ครั้ง, อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๒๐ การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้านความรับผิดชอบ ตามความคิดเห็นของประชาชนจำแนกตามจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ ($n = ๓๖๘$)

จำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ	$\bar{X}$	จำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ				
		๑-๒ ครั้ง	๓ ครั้ง	๔ ครั้ง	๕ ครั้ง	อื่น ๆ...
		๒.๗๕	๓.๐๐	๒.๗๑	๓.๐๓	๓.๔๐
๑-๒ ครั้ง	๒.๗๕	-	๐.๒๑	-๐.๐๗	๐.๒๓	๐.๖๑
๓ ครั้ง	๓.๐๐	-	-	-๐.๒๘	๐.๐๒*	๐.๓๕
๔ ครั้ง	๒.๗๑	-	-	-	๐.๓๑	๐.๖๘
๕ ครั้ง	๓.๐๓	-	-	-	-	-๐.๓๗
อื่น ๆ...	๓.๔๐	-	-	-	-	-

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๐ พบว่า ประชาชนที่มีจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ ๓ ครั้ง มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ ด้านหลักความรับผิดชอบต่อประชาชนที่มีจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ ๕ ครั้ง, และอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๔.๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ ที่มีประสิทธิภาพตามความคิดเห็นของประชาชน

ตารางที่ ๔.๒๑ ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
<p>๑. ด้านหลักนิติธรรม ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในนโยบายการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งไม่มีการ ประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับข้อบังคับ กฎระเบียบที่ชัดเจน ไม่มีการอบรมบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่พนักงานให้รู้กฎระเบียบ และไม่ค่อยมีการ ปฏิรูปลก ฎระเบียบให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน</p>	<p>ผู้บริหารควรประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบ,และข้อบังคับและนโยบายการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อประชาชน ควรมีการอบรมบุคลากรเจ้าหน้าที่พนักงานอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง และควรที่จะมีการปฏิรูปกฎระเบียบให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน</p>
<p>๒. ด้านหลักคุณธรรม ผู้บริหารไม่มีการส่งเสริมบุคลากรทุกระดับและประชาชนให้ดำเนินชีวิตตามหลักศีลธรรมอันดี และการทำงานของผู้บริหารยังขาดความทุ่มเท ความเสียสละ ความเอาใจใส่ทุกข์สุขของประชาชนและมีการแบ่งพรรคพวกในการปฏิบัติงาน</p>	<p>ควรมีการจัดสรรงบประมาณในกิจกรรมอบรมส่งเสริมด้านศีล นำผู้บริหารและบุคลากรทุกระดับเข้าอบรมจริยธรรมในวันสำคัญทางศาสนา เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกที่ดีในการทำงานด้วยความทุ่มเท และเสียสละ ซื่อสัตย์ ขยัน อดทน และผู้บริหารควรลงพื้นที่ใส่ใจทุกข์สุขของประชาชนอย่างสม่ำเสมอ ควรมีการปลูกจิตสำนึกสร้างความสามัคคีในองค์กร</p>

ตารางที่ ๔.๒๑ (ต่อ)

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
<p>ได้ตรวจสอบแผนงานและการบริหารงานไม่ค่อยโปร่งใสเป็นบางกรณี ไม่ค่อยเปิดเผยข้อมูล ด้านงบประมาณการจัดเก็บภาษีของประชาชน ข้อมูลข่าวสารมีข้อความที่ไม่ค่อยตรงกับความเป็นจริง</p>	<p>ไม่หมกมุ่นในการจัดประมูลรับเหมาก่อสร้างต่างๆ ต้องแจกแจงที่มาที่ไปได้ทุกอย่างทั้งรายรับและรายจ่าย และควรรหาข้อมูลที่มีความถูกต้องเป็นจริงและทันต่อเหตุการณ์</p>
<p>๔. ด้านหลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหารไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เสนอแผนพัฒนาท้องถิ่นแก่องค์กรบริหารส่วนตำบล ไม่มีการแต่งตั้งตัวแทนประชาชนเข้าร่วมในการจัดซื้อ-จัดจ้าง ขาดการจัดเวทีประชาคมในการรับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชน</p>	<p>ควรให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทาง แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งควรมีการแต่งตั้งตัวแทนประชาชนเข้าร่วมในการจัดซื้อ-จัดจ้าง พร้อมด้วยการจัดเวทีประชาคมในการรับฟังปัญหาและความต้องการของให้มากกว่านี้</p>
<p>๕. ด้านหลักความรับผิดชอบ ไม่ทำตามนโยบายที่เคยสัญญากับประชาชนไว้ และไม่มีความจริงใจในการเสนอโครงการตลอดจนนำไปสู่การปฏิบัติโดยคำนึงถึงความจำเป็น ซึ่งผู้บริหารเอาใจใส่ต่อปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ปล่อยประละเลยงานล่าช้า</p>	<p>ควรทำตามนโยบายที่เคยสัญญากับประชาชนไว้ และมีความจริงใจในการเสนอโครงการตลอดจนนำไปสู่การปฏิบัติ เอาใจใส่ต่อปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนและมีศูนย์รับเรื่องร้องทุกข์ ควรมีการจัดการดำเนินงานพัฒนาอย่างรวดเร็วและเป็นกลาง</p>
<p>๖. ด้านหลักความคุ้มค่า มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมาก อาทิ เช่นการใช้น้ำในการเกษตร มีการจัดสรรงบประมาณไม่ถูกต้อง ไม่คุ้มค่ากับภาษีประชาชนไม่มีนโยบายประหยัดทรัพยากร เครื่องมืออุปกรณ์ยังไม่ค่อยทันสมัยต่อสถานการณ์ปัจจุบัน จัดทำโครงการและกิจกรรมโดยไม่คำนึงถึงความคุ้มค่าสักแต่จะจัดอย่างเดียวโดยไม่คำนึงถึงภาวะเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน</p>	<p>ควรมีการทำฝ่ายกักเก็บน้ำหลายๆ แห่ง เพื่อนำไปใช้ในการเกษตรช่วงฤดูแล้ง และควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณอย่างเคร่งครัด ส่งเสริมกิจกรรมรณรงค์ให้ประชาชนช่วยกันบำรุงรักษาทรัพยากรอย่างประหยัด ที่สำคัญควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ เพื่อลดขั้นตอนการปฏิบัติงานให้รวดเร็วขึ้น</p>

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางต่อการบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ ที่มีประสิทธิภาพตามความคิดเห็นของประชาชน ในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการวิจัยโดยวิธีการเชิงสำรวจ (Survey Research) กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชากรในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ จำนวน ๓๖๘ คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ ๐.๘๒ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ผลการวิจัยสามารถสรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ ๔๖ ปีขึ้นไป จำนวน ๘๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๔ มีระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน ๑๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๕ มีอาชีพกสิกรรม/เกษตรกร จำนวน ๑๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๘ รายได้/ต่อเดือน ๕,๐๐๐-๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๑ และจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ ๑-๒ ครั้ง จำนวน ๑๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๑

๕.๑.๒ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ

ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๘๘) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

๑) ด้านหลักนิติธรรม พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลัก
 ธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ อยู่ในระดับปานกลาง
 (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๑๓) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ
 ด้านหลักนิติธรรมอยู่ในระดับมากได้แก่ การออกข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น มีความ
 เป็นธรรมต่อประชาชน สำหรับข้ออื่นๆ ที่เหลือประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

๒) ด้านหลักคุณธรรม พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลัก
 ธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ อยู่ในระดับปานกลาง
 (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๐๕) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ
 ปานกลางทุกข้อ

๓) ด้านหลักความโปร่งใส พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตาม
 หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ อยู่ในระดับ
 ปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๘๑) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ
 ด้านความโปร่งใสอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้นเผยแพร่ข้อมูล
 ข่าวสารให้ประชาชนทราบโดยทั่วกัน, องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น มีการชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับ
 ข้อบัญญัติ องค์การบริหารส่วนตำบลแก่ประชาชน, และองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น มีการ
 ชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับแผนพัฒนาท้องถิ่นแก่ประชาชน สำหรับข้ออื่นๆ ที่เหลือประชาชนมีความ
 คิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

๔) ด้านหลักการมีส่วนร่วม พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตาม
 หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ อยู่ในระดับ
 ปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๕๕) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็น
 เกี่ยวกับด้านหลักการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น มีการ
 แต่งตั้งตัวแทนประชาชนเข้าร่วมในการจัดซื้อ-จัดจ้าง สำหรับข้ออื่นๆ ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่
 ในระดับปานกลางทุกข้อ

๕) ด้านหลักความรับผิดชอบ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตาม
 หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ อยู่ในระดับ
 ปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๕๓) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ใน
 ระดับปานกลางทุกข้อ

๖) ด้านหลักความคุ้มค่า พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลัก
 ธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ อยู่ในระดับน้อย
 (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๕๘) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านหลัก

ความคุ้มค่าอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น มีกิจกรรมส่งเสริมแรงจูงใจให้ประชาชนบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัด, องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น ใช้งบประมาณในการดำเนินงานอย่างคุ้มค่า, องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น ในการจัดซื้อ-จัดจ้างมุ่งต่อตรงกับผู้รับจ้างให้ได้ราคาต่ำกว่างบประมาณที่ตั้งไว้, องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้นได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อลดขั้นตอนการปฏิบัติงานให้รวดเร็วขึ้น, และองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้นทำโครงการ โดยคำนึงถึงความจำเป็นเร่งด่วนเพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชนสำหรับข้ออื่นๆ ที่เหลือ ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

๕.๑.๓ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ จำแนกตามปัจจัย ส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑) เพศ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทุกด้าน

๒) อายุ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทุกด้าน

๓) ระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทุกด้าน

๔) อาชีพ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทุกด้าน

๕) รายได้/ต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่มีรายได้/ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา

จังหวัดบึงกาฬ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีรายได้/ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทุกด้าน

๖) จำนวนครั้งที่เข้าไปใช้บริการ พบว่า ประชาชนที่มีจำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ โดยรวมภาพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่เข้าใช้บริการมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ยกเว้นในด้านหลักความคุ้มค่าไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๒ อภิปรายผล

ผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูล การวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ มีประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

๕.๒.๑ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ

จากผลการศึกษา พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้นยังไม่สามารถบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลได้ครบทุกด้าน การบริหารงานยังขาดตกบกพร่องในเรื่องเหล่านี้ ควรจะต้องได้รับการพัฒนาอีกมาก การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพประสิทธิผลจะแสดงออกมาในรูปของผลงาน เพราะว่าผลงานจะเป็นเครื่องวัดความสามารถทางการบริหาร และเมื่อนำหลักธรรมาภิบาลมาบริหารงานในองค์การบริหารส่วนตำบลมากเพียงไร ย่อมส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าของคนในชุมชนและองค์การให้ได้รับความสำเร็จและความสุขอย่างถ้วนหน้าแต่ตรงกันข้ามหากการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในแต่ละด้านบกพร่อง ย่อมเกิดความเสียหายต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยรวม เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้านสามารถนำมาอภิปรายผลวิจัยได้ ดังนี้

๑.ด้านหลักนิติธรรม จากการศึกษา พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น การออกข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเป็นธรรมต่อประชาชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารและสมาชิกสภาให้ความสำคัญต่อหลักนิติธรรมปานกลาง โดยเน้นในเรื่องการออกข้อบัญญัติองค์การบริหาร

ส่วนตำบลน้ำจั้น มีความเป็นธรรมต่อประชาชน ตามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลัก
 ธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบึงกาฬ ซึ่งถือว่าโดยภาพรวม
 การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อยู่ในระดับที่มีความ
 คิดเห็นปานกลาง

การบริหารงานตามหลักนิคธรรมนี้ เป็นแนวทางให้ข้าราชการไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร
 พนักงานราชการ เจ้าหน้าที่ และลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องนำมาเป็นแนวทางใน
 การปฏิบัติงานให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน สร้างความเป็นระเบียบวินัยให้เกิดขึ้นในองค์กร
 ทุกคนจะต้องยอมรับกฎระเบียบ ข้อบังคับที่ได้ร่วมกันกำหนดขึ้นและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด
 ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นุชบง ชัยเจริญวัฒนะ และบุญมี ลี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง
 “ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล” พบว่า ธรรมาภิบาลได้รับการยอมรับว่าเป็นหลักการปกครองที่ดีที่เป็น
 ประโยชน์ต่อการส่งเสริมสังคมประชาธิปไตยในประเทศไทย ถ้าระบบบริหารราชการมีความ
 ยุติธรรมโปร่งใสและตรวจสอบได้ นอกจากจะมีส่วนทำให้รัฐบาลมีเสถียรภาพแล้วยังสร้างความ
 เชื่อมถือทั้งในและต่างประเทศ^๑

๒. ด้านหลักคุณธรรม จากการศึกษา พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการ
 บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบึงกาฬ
 ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าประชาชนมีความคิดเห็นอยู่
 ในระดับปานกลางทุกข้อ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารควรมีการบริหารงานด้วยความมีคุณธรรม,
 องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดทำมาตรฐานจริยธรรมของสมาชิกทุกระดับ และผู้บริหารควรมี
 คุณธรรมจัดสรรงบประมาณแก่ชุมชนและเป็นไปตามระเบียบ องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการ
 ส่งเสริมให้ประชาชนดำเนินชีวิตตามหลักศีลธรรมอันดี ซื่อสัตย์ สุจริต ตรงต่อเวลา บริการ
 ประชาชนด้วยความเสมอภาค ควรมีมุขยสัมพันธ์ มีความสุภาพอ่อนโยน และมีไมตรีจิตพร้อม
 ให้บริการให้มากกว่านี้ ตามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การ
 บริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบึงกาฬ ซึ่งถือว่า โดยภาพรวมการบริหารงานตามหลัก
 ธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อยู่ในระดับที่มีความคิดเห็นปานกลาง

การบริหารงานตามหลักคุณธรรมนับว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก ในการบริหารงาน
 ในองค์กรต่างๆ ถ้าผู้บริหารยึดหลักคุณธรรมในการทำงานจะสร้างความรัก ความสามัคคีขึ้นใน

^๑นุชบง ชัยเจริญวัฒนะ บุญมี ลี,ดร., “ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล” รายงานการวิจัย, (สถาบันพระปกเกล้า,
 ๒๕๔๖), หน้า ๔๗.

องค์กร ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กิตติพงษ์ อูรพิพัฒน์^๒ ศึกษาเรื่อง “หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารจัดการรัฐวิสาหกิจ : กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย” พบว่า หลักเกณฑ์ไม่ได้มีความแตกต่างในสาระสำคัญนัก โดยเฉพาะเรื่องหลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความซื่อสัตย์สุจริต หลักความรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติหน้าที่ และหลักความสามารถในการแข่งขันซึ่งมีความแตกต่างบ้างเล็กน้อย ดังนั้นในการบริหารงานในองค์กรต่าง ๆ จะต้องมีหลักธรรมาภิบาลทุกองค์กรและปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

๑. ด้านหลักความโปร่งใส จากการศึกษา พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น มีการเปิดเผยข้อมูลด้านการคลังแก่ประชาชน มีการประชาสัมพันธ์ผลการจัดซื้อ-จัดจ้างให้ประชาชนรับทราบ เปิดโอกาสให้ประชาชนติดตามตรวจสอบแผนงานและโครงการต่าง ๆ มีการจัดทำวารสารรายเดือนหรือรายปีเพื่อสรุปผลการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อหลักความโปร่งใส อยู่ในระดับปานกลางถึงน้อย โดยเน้นในเรื่ององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้นควรมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบโดยทั่วกัน พร้อมทั้งควรมีการเปิดเผยข้อมูลด้านการคลังแก่ประชาชน และองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้นควรมีการชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับแผนพัฒนาท้องถิ่นแก่ประชาชน ตามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ ซึ่งถือว่าโดยภาพรวมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น ในหลักความโปร่งใส อยู่ในระดับที่มีความคิดเห็นปานกลาง

การบริหารงานตามหลักความโปร่งใสนี้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก ซึ่งกระบวนการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลก็ให้ความสำคัญในเรื่องความโปร่งใส ซึ่งการบริหารงานเปิดเผยตรงไปตรงมาพร้อมที่จะได้รับการตรวจสอบตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุภัทรมาศ จริยเวชวัฒนา^๓ ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการเทศบาลตามหลักธรรมาภิบาล พบว่า เทศบาลตำบลบ้านฉางมีความเสมอภาคและมีการกระจายการพัฒนาอย่างทั่วถึง ไม่มีการ

^๒กิตติพงษ์ อูรพิพัฒน์, “หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารจัดการรัฐวิสาหกิจ : กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (สถาบันพระปกเกล้า), ๒๕๔๕.

^๓สุภัทรมาศ จริยเวชวัฒนา, “การบริหารจัดการเทศบาลตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านฉาง”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา), ๒๕๔๖.

เลือกปฏิบัติและได้จัดตั้งคณะกรรมการชุมชนร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาและในเรื่องของการจัดซื้อ-จัดจ้างกระบวนการต่างๆ ส่วนใหญ่มีการเปิดเผยตรงไปตรงมา พบว่ามีปัญหาในเรื่องของคณะกรรมการชุมชนที่ได้รับการแต่งตั้งเข้ามานั้นบางคนไม่เห็นแก่ประโยชน์ของชุมชนแต่เข้ามาเพื่อหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง

๔. ด้านหลักการมีส่วนร่วม จากการศึกษา พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น มีการแต่งตั้งตัวแทนประชาชนเข้าร่วมในการจัดซื้อ-จัดจ้าง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อหลักการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลางถึงน้อย โดยเน้นในเรื่อง องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้นมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมฟังในการประชุมสภาท้องถิ่น มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่น มีการจัดเวทีประชาคมในการรับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชน ให้ประชาชนมีสิทธิถอดถอนผู้บริหารและสมาชิก ที่มีพฤติกรรมเสื่อมเสีย ทำแผนพัฒนาโดยใช้แนวทางประชาคมหมู่บ้าน เปิดโอกาสให้ประชาชนเป็นตัวเลือกเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ ซึ่งถือว่าโดยภาพรวมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น ในหลักการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับที่มีความคิดเห็นปานกลาง

แสดงให้เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น ยังไม่คอยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางด้านการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลมากเท่าที่ควร ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมากกว่านี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย สิริวิภา ศรีปลั่ง ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาตัวชี้วัดธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของสำนักงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์” ผลการศึกษาพบว่า ตัวชี้วัดธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของสำนักงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมในแต่ละด้านมีตัวชี้วัดการมีส่วนร่วม ๔ ประเด็น คือ

๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการวางแผนและนโยบาย
๒. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ
๓. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์
๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

นอกจากนี้ การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในแต่ละด้านของตัวชี้วัด
 ธรรมนูญที่กล่าวข้างต้นของสำนักงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ใน
 ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง^๕

๕. ด้านหลักความรับผิดชอบ จากการศึกษา พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการ
 บริหารงานตามหลักธรรมนูญขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอนาคู จังหวัดบึงกาฬ
 อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อหลัก
 ความรับผิดชอบ อยู่ในระดับปานกลาง โดยเน้นเรื่ององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้นควรเอาใจใส่
 ต่อปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนและมีศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์ จัดให้มีบริการสาธารณะ
 อย่างมีคุณภาพและเป็นธรรมอย่างทั่วถึงเป็นที่พึงของประชาชนได้ มีการบันทึกข้อร้องทุกข์ของ
 ประชาชนพร้อมทั้งดำเนินการตามข้อร้องทุกข์นั้น มีการรายงานผลการดำเนินการเกี่ยวกับข้อ
 ร้องเรียนให้ประชาชนทราบ นำโครงการต่างๆ ในแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณตามที่
 สัตถุญาประชาชนไว้ มีความจริงใจในการเสนอโครงการตลอดจนนำไปสู่การปฏิบัติโดยคำนึงถึง
 ความจำเป็น และพนักงานส่วนตำบลควรปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ตามความคิดเห็น
 เกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมนูญขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอนาคู
 จังหวัดบึงกาฬ ซึ่งถือว่า โดยภาพรวมการบริหารงานตามหลักธรรมนูญขององค์การบริหารส่วน
 ตำบลน้ำจั้น ในหลักความรับผิดชอบ อยู่ในระดับที่มีความคิดเห็นปานกลาง

การบริหารงานด้วยหลักความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่สำคัญ บุคลากรทุกคนขององค์การ
 บริหารส่วนตำบลควรตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจ
 ปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความ
 คิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ
 มัทนา เหลืองนาคทองดี^๕ ศึกษาเรื่อง ความรู้ความเข้าใจในการบริหารองค์กรตามหลัก
 ธรรมนูญของนักธุรกิจไทย โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาด
 หลักทรัพย์ ผลการศึกษาพบว่า อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่งงานบริหารมีความสัมพันธ์กับ
 ความรู้ความเข้าใจเรื่องธรรมนูญอย่างน้อยสำคัญทางสถิติ โดยผู้บริหารที่มีอายุมากกว่า ๔๐ปี

^๕สิริวิภา ศรีปลั่ง, “การศึกษาตัวชี้วัดธรรมนูญด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
 ปฏิบัติงานของสำนักงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหา
 บัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น), ๒๕๔๘.

^๕มัทนา เหลืองนาคทองดี, “ความรู้ความเข้าใจในการบริหารองค์กรตามหลักธรรมนูญของนัก
 ธุรกิจไทย”, งานวิจัย, หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ ๑๔, (วิทยาลัยป้องกัน
 ราชอาณาจักร, ๒๕๔๕), หน้า ๕.

การศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป และเป็นผู้บริหารระดับสูงมีความรู้ความเข้าใจในเรื่อง
 ธรรมชาติของมากกว่าผู้บริหารที่มีอายุน้อย การศึกษาระดับปริญญาตรี และเป็นผู้บริหารระดับกลาง
 นอกจากนั้นพบว่า ผู้บริหารระดับสูงและผู้บริหารระดับกลางมีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยว
 ธรรมชาติจากสื่อต่างๆ ค่อนข้างน้อยมาก และยังพบว่าผู้บริหารระดับสูงและผู้บริหารระดับกลาง
 มีทัศนคติที่ดีต่อการนำหลักธรรมชาติมาใช้ในการบริหารองค์กร

๖. ด้านหลักความคุ้มค่า จากการศึกษา พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการ
 บริหารงานตามหลักธรรมชาติขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ
 อยู่ในระดับน้อย ยกเว้นองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น มีกิจกรรมส่งเสริมรณรงค์ให้ประชาชน
 บำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัด ใช้งบประมาณในการดำเนินงานอย่างคุ้มค่า ในการ
 จัดซื้อ-จัดจ้างควรมุ่งต่อรองกับผู้รับจ้างให้ได้ราคาต่ำกว่างบประมาณที่ตั้งไว้ ได้มีการนำเทคโนโลยี
 สารสนเทศมาใช้ เพื่อลดขั้นตอนการปฏิบัติงานให้รวดเร็วยิ่งขึ้น ทำโครงการ โดยคำนึงถึงความ
 จำเป็นเร่งด่วนเพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
 ข้อยกเว้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อหลักความคุ้มค่า ในระดับปานกลาง
 ถึงน้อย โดยเน้นในเรื่อง มีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณอย่าง
 เกร่งกรัด การปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้นมีความรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ
 ตามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมชาติขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น
 อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ ซึ่งถือว่าโดยภาพรวมการบริหารงานตามหลักธรรมชาติขององค์การ
 บริหารส่วนตำบลน้ำจั้น ในหลักความคุ้มค่าอยู่ในระดับที่มีความคิดเห็นน้อย

การบริหารงานด้านหลักความคุ้มค่านี้มีความสำคัญมาก เช่น การบริหารงานในด้าน
 การใช้งบประมาณการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่อย่างจำกัดและคุ้มค่า ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบล
 ต้องควรให้ความสำคัญ และได้รับงบประมาณของทางราชการและเงินสนับสนุนจะต้องใช้อย่างมี
 ประโยชน์และคุ้มค่า อันจะส่งผลให้องค์การบริหารส่วนตำบล ได้อย่างมีคุณภาพและมีการ
 พัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพินท์ สพโชคชัย ได้การศึกษา
 เรื่อง “ศึกษาแนวทางการนำหลักธรรมชาติมาประยุกต์ใช้สำหรับการบริหารงานส่วนท้องถิ่นเพื่อ
 เสนอรูปแบบและแนวทางในการสร้างธรรมชาติ ในระดับตำบลและหมู่บ้าน ผู้วิจัยได้เลือก
 องค์การบริหารส่วนตำบลชมพู อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ เป็นพื้นที่ทำการศึกษาโดยได้รับความ
 ร่วมมือกับผู้บริหาร สมาชิกสภาเทศบาลและเจ้าหน้าที่อย่างเข้มแข็งและต่อเนื่องจากการดำเนินงาน
 ภาคสนามร่วมกับผู้ปฏิบัติระดับตำบล ทำให้สามารถรวบรวมบทเรียนและแนวคิดจากการปฏิบัติ
 จริงๆ ผลการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีธรรมชาติ ในภาคปฏิบัติเป็นสิ่งที่สามารถ
 ดำเนินงานได้อย่างเป็นรูปธรรม แม้ว่าผลการศึกษาในพื้นที่ทดลองยังไม่สมบูรณ์นัก แต่ก็มีข้อมูล

บางส่วนที่ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นประโยชน์ในการเผยแพร่แนวคิดและขั้นตอนการปฏิบัติในการสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลชนรรมาภิบาลต่อไป กระบวนการพัฒนาชนรรมาภิบาลระดับองค์การบริหารส่วนตำบล เริ่มตั้งแต่กระบวนการสร้างความเข้าใจ การกำหนดแนวทางและรูปแบบการทดลองปฏิบัติ และสิ้นสุดที่การทบทวนและสรุปบทเรียนขององค์การบริหารส่วนตำบลชมพู เลือกระยะสุดท้ายหลักชนรรมาภิบาล ๔ หลักได้แก่ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า ส่วนอีกสองหลักคือ หลักความรับผิดชอบ และหลักคุณธรรมยังไม่ได้ดำเนินการเป็นเรื่องนามธรรมที่จะต้องใช้การณรงค์และการสร้างจิตสำนึกสำหรับการศึกษาในโครงการนี้ยังไม่สามารถสร้างกลไกในเชิงการบริหารจัดการได้เนื่องด้วยเป็นเรื่องระยะยาวและโครงการมีข้อจำกัด

จากการศึกษาการบริหารงานตามหลักชนรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง จะพบว่าการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้นตามหลักชนรรมาภิบาลนั้น ผู้บริหารและสมาชิกสภาควรวัดให้ความสำคัญต่อหลักชนรรมาภิบาลทั้ง ๖ หลักซึ่งจะสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริยา โฉแก้ว ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารงานตามหลักชนรรมาภิบาล : กรณีศึกษาโรงเรียนสิริวิสุทธิวิทยา จังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานตามหลักชนรรมาภิบาลของโรงเรียนสิริวิสุทธิวิทยาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านหลักความคุ้มค่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด ในขณะที่ด้านหลักการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำสุด และปัญหา อุปสรรคในการบริหารงานตามหลักชนรรมาภิบาลของโรงเรียนสิริวิสุทธิวิทยาที่พบคือ นักเรียน ครู และผู้ปกครองยังขาดระเบียบไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างจริงจัง ข้อเสนอแนะ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งครูไปอบรมหรือจัดอบรมภายในโรงเรียนเพื่อพัฒนาศักยภาพของครูให้ดียิ่งขึ้น และควรสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครูผู้สอน” ทั้งนี้ ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณรงค์ แสงแก้ว ว่าที่ ร.ต.^๘ ได้วิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการปฏิบัติงานในฝ่ายโยธา สำนักงานเขตกรุงเทพมหานครตามหลักชนรรมาภิบาล”

^๖อรพินท์ สพโชคชัย, แนวทางการนำหลักชนรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้สำหรับการบริหารงานส่วนท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, ๒๕๔๓), หน้า ๔๕.

^๗ศิริยา โฉแก้ว, “การบริหารงานตามหลักชนรรมาภิบาล : กรณีศึกษาโรงเรียนสิริวิสุทธิวิทยา จังหวัดสมุทรปราการ”, วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๔๘), หน้า ๑.

^๘ณรงค์ แสงแก้ว, ว่าที่ ร.ต. “ประสิทธิผลการปฏิบัติงานในฝ่ายโยธา สำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร ตามหลักชนรรมาภิบาล”, วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร), ๒๕๕๐.

ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในฝ่ายโยธา สำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมทั้งสามด้าน ได้แก่ ประโยชน์สุขของประชาชน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่ามัชฌิมเลขคณิต รวม ๓.๒๑ ทางด้านประสิทธิผลและความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ อยู่ในระดับปานกลาง มีมัชฌิมเลขคณิต รวม ๓.๑๑ และด้านการลดขั้นตอนการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง มีค่ามัชฌิมเลขคณิต รวม ๓.๑๘ เมื่อทำการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยอายุ อาชีพ และระดับการศึกษา เป็นปัจจัยตัวแปรที่มีความแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติ จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Anova) ที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อเปรียบเทียบกับประสิทธิผลการปฏิบัติงาน ในฝ่ายโยธาสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนปัจจัยด้านสถานภาพการสมรส และรายได้ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อเปรียบเทียบกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของฝ่ายโยธา สำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร

๕.๒.๒ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีประสิทธิภาพตามความคิดเห็นของประชาชน

จากการศึกษาความคิดเห็นในปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จะเห็นได้ว่าการบริหารงานนั้น ผู้บริหารและสมาชิกสภาควรคำนึงถึงการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลให้ครบทั้ง ๖ ด้าน เพราะหลักธรรมาภิบาลยึดหลักการดำเนินงานที่ยึดหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า เป็นการบริหารงานการปกครองที่ดีที่ทุก ๆ ส่วนเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม เหมาะที่จะนำมาใช้ในการบริหารองค์กร ทำให้องค์กรหรือหน่วยงานสามารถพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้อย่างมั่นคง

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

- ๑) องค์การบริหารส่วนตำบลต้องบริหารงาน โดยนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้อย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดอันจะมาซึ่งประโยชน์สุขของคนในตำบล
- ๒) ควรมีมาตรการส่งเสริมการปลูกฝังเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรมของคนในองค์กรและตำบล ให้เกิดเป็นรูปธรรมและปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

๓) สร้างความสามัคคีปรองดองกันขึ้นในองค์กรและชุมชน เป็นตัวอย่างของคนในตำบล ไม่แบ่งฝักแบ่งฝ่าย ร่วมแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมมือร่วมใจเป็นหนึ่งเดียว ประสานงานให้เป็นระบบให้ทันต่อเหตุการณ์

๔) ส่งเสริมรายได้ให้เกิดขึ้นแก่คนในตำบล โดยการแนะนำส่งเสริมหาอาชีพที่เหมาะสมให้ และแนะนำให้ประกอบอาชีพตามวิถีชีวิตในท้องถิ่นอย่างมีระบบ

๕) ส่งเสริมให้ประชาชนในตำบลมีส่วนร่วมในการบริหารและพัฒนาท้องถิ่น โดยการเสนอปัญหา ความต้องการในท้องถิ่น แสดงความคิดเห็นวิจารณ์การทำงานขององค์กร

๖) ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรและประชาชนในเขตตำบลได้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน การดำเนินงานต่าง ๆ มีความโปร่งใสตรวจสอบได้

๗) ผู้บริหารควรกำหนดคน โยบาย มีแผนแม่บทอย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร และสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นรูปธรรมได้

๘) จากผลการวิจัยด้านหลักนิติธรรม พบว่า ผู้บริหารเลือกใช้งาน เลือกปฏิบัติในแต่ละบุคคล ขอบบังคับ ระเบียบ คำสั่ง ยังล้าสมัย การทำงานยังไม่มีความมาตรฐานเดียวกัน มีเส้นสาย ขาดความยุติธรรม และมีการกระจายอำนาจในการบริหารงานยังไม่ทั่วถึง มีการรวมศูนย์อำนาจอยู่เพียงแค่ผู้บริหารเพียงคนเดียวเท่านั้น ดังนั้น บุคลากรผู้ปฏิบัติงานที่อยู่ใน องค์กรบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น ไม่ควรเลือกปฏิบัติในแต่ละบุคคล ควรปรับปรุงขอบบังคับ ระเบียบ คำสั่งให้ทันสมัย ควรมีความมาตรฐานเดียวกัน ผู้บริหารควรบริหารงานด้วยหลักเหตุผล และควรมีการกระจายอำนาจในการบริหารงาน ไม่ควรรวมศูนย์อำนาจอยู่เพียงแค่ผู้บริหารเพียงคนเดียว

๙) จากผลการวิจัยด้านหลักคุณธรรม พบว่า เรื่องของระบบอุปถัมภ์ การทำงานของข้าราชการยังขาดความทุ่มเท และเสียสละ ความเสมอภาคของข้าราชการทุกคน ยังไม่ทั่วถึง มีการแบ่งพรรคแบ่งพวกในการปฏิบัติงาน ดังนั้น บุคลากรผู้ปฏิบัติงานที่อยู่ใน องค์กรบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น จึงควรยกเลิกระบบอุปถัมภ์ และพิจารณาตามผลงาน ควรเสริมสร้างจิตสำนึกที่ดีในการทำงานด้วยความทุ่มเท และเสียสละ ควรให้ความเสมอภาคแก่ข้าราชการทุกคน ควรมีการอบรมในเรื่องคุณธรรมในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ และการทำงานควรมีความซื่อสัตย์ ขยันอดทน

๑๐) จากผลการวิจัยตามด้านความโปร่งใส พบว่า มีปัญหาเรื่องผลประโยชน์การตรวจสอบภายใน ยังทำไม่ได้ไม่เต็มที่ควร และความโปร่งใส ยังไม่ครอบคลุมทุกหน่วยงาน ดังนั้น บุคลากรและประชาชนผู้ปฏิบัติงานที่อยู่ใน องค์กรบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น จึงควรมีการตรวจสอบได้ในทุกกรณีควรมีการบริหารงานอย่างโปร่งใส ไม่มีการทุจริตคอร์รัปชัน และควรมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้

๑๑) จากผลการวิจัยด้านหลักการมีส่วนร่วม พบว่า เรื่องนโยบายที่ไม่ชัดเจนจึงทำให้ประชาชนระดับล่างที่ไม่ได้ร่วมงาน ไม่มีโอกาสรับรู้ และยังขาดความร่วมมือจากประชาชนทุกระดับ ดังนั้น ประชาชนที่อยู่ใน องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น จึงควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นแต่ไม่ค่อยได้รับความสนใจเท่าที่ควร และควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ

๑๒) จากผลการวิจัยด้านหลักความรับผิดชอบ พบว่า ผู้บริหารมอบหมายงานไม่เหมาะสมกับตำแหน่งงานที่ทำอยู่ มีการซับซ้อนในการทำงานของผู้อื่น บุคลากรบางคนยังมีความรับผิดชอบในการทำงานน้อย เมื่อการทำงานเกิดปัญหาขึ้น จะอ้างว่าเป็นความผิดของผู้ปฏิบัติงานหรือลูกจ้าง ดังนั้น บุคลากรผู้ปฏิบัติงานที่อยู่ใน องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น จึงควรมอบหมายงานในหน้าที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจน และเหมาะสมกับตำแหน่งงาน ควรช่วยกันรับผิดชอบทรัพย์สินของหน่วยงานเสมือนทรัพย์สินของตัวเอง ควรมีการรับผิดชอบเฉพาะงานที่ตนเองทำ บุคลากรทุกคนควรมีความรับผิดชอบในการทำงาน และเมื่อการทำงานเกิดปัญหาขึ้นควรมีความรับผิดชอบร่วมกัน

๑๓) จากผลการวิจัยตามหลักความคุ้มค่า พบว่า บุคลากรและประชาชนบางท่านไม่ทุ่มเทในการปฏิบัติงานเท่าที่ควร เมื่อซำรุคก็ไม่มี การซ่อมแซมและนำกลับมาใช้ใหม่ จึงต้องซื้อวัสดุอุปกรณ์ใหม่อยู่เสมอ มีการนำวัสดุอุปกรณ์ของหน่วยงาน ไปใช้ส่วนตัวบางครั้ง ดังนั้น บุคลากรและประชาชนผู้ปฏิบัติงานที่อยู่ใน องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น ควรยึดหลักการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลอยู่เสมอ มีกิจกรรมส่งเสริมณรงค์ให้ประชาชนบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัด ใช้งบประมาณในการดำเนินงานอย่างคุ้มค่า

โดยสรุป คือด้านการพัฒนาองค์กร ด้านการใช้จ่ายงบประมาณ และด้านการมีส่วนร่วม โดยควรเพิ่มบุคลากร ปรับปรุงโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เพียงพอ เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ ใช้งบประมาณ แก้ไขระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ให้ง่ายต่อการปฏิบัติ พัฒนาบุคลากร จัดอบรมเพิ่มพูนความรู้แก่พนักงาน ผู้บริหาร และสมาชิกขององค์การบริหารส่วนตำบลให้มีความรอบรู้ทันเหตุการณ์ สร้างขวัญและกำลังใจ ควรมีผู้เชี่ยวชาญด้านการเงินและบัญชีโดยตรงในองค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่ผู้บริหารควรศึกษาระเบียบกฎหมายให้เข้าใจ และควรเพิ่มความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาท้องถิ่นแก่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและประชาชน

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

๑) ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยเปลี่ยนขนาดพื้นที่ในการศึกษาวิจัยให้กว้าง และขนาดใหญ่ขึ้น เช่นระดับจังหวัด หรือเป็นองค์กรปกครอง หรือศูนย์งานอื่น ๆ

๒) ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล หรือหลักธรรมอื่น ๆ ในพระพุทธศาสนา โดยเก็บรวบรวมข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง เช่น สัมภาษณ์แบบเชิงลึก เพื่อต้องการทราบถึงความคิดเห็นของประชาชนได้อย่างครอบคลุมทุกด้านทุกปัญหา

๓) ควรศึกษาในการนำหลักพุทธธรรมมาใช้ร่วมกับหลักธรรมาภิบาลในการบริหารองค์กร

๔) ควรศึกษาประสิทธิภาพในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมในการบริหารงานในยุคปัจจุบัน

๕) ควรศึกษาถึงผลสัมฤทธิ์หลังจากมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

โกวิท พวงงาม. พัฒนาประชาธิปไตยและกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น : เป็นตัวชี้วัดการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : สยามสัปดาห์วิจารณ์, ๒๕๓๘.

ชวงค์ ฉายะบุตร. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร : สมาคมนิสิตเก่ารัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____ . การปกครองท้องถิ่นไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๓, กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ศรีนิตติ้ง เซ็นเตอร์, ๒๕๓๕.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. การปฏิรูปการศึกษา – การปฏิรูปการเมือง. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

ไชยวัฒน์ คำชู. ธรรมาภิบาล (Good governance) การบริหารการปกครองที่โปร่งใสด้วยจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์น้ำฝน, ๒๕๔๕.

_____ . สังคมเข้มแข็งด้วยหลักธรรมาภิบาล. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สายธาร, ๒๕๔๕.

_____ . การบริหารการปกครองที่โปร่งใสด้วยจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร : น้ำฝนการพิมพ์, ๒๕๔๘.

ติน ปรัชญพฤทธิ. ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

เต็มศักดิ์ ทองอินทร์. ผศ.ดร., ความรู้เบื้องต้นทางการบริหารรัฐกิจ. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

ธเนศวร์ เจริญเมือง. ๑๐๐ ปีการปกครองท้องถิ่นไทย พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๐. กรุงเทพมหานคร : คบไฟ, ๒๕๔๐.

- ธีรยุทธ บุญมี. **รัฐธรรมนูญแห่งชาติยุทธศาสตร์สู่หายนะประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สายธาร, ๒๕๔๑.
- ธีรยุทธ พึ่งเทียร. **สถิติเบื้องต้นและการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สูตรไพศาล ๒๕๔๕.
- นิยม รัฐอมฤต. **การเมืองไทยยุคปัจจุบัน**. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๒.
- บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น**. สุวีริยาสาส์น, พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: ๒๕๓๕.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. **การสร้างธรรมาภิบาล (Good Governance) ในสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๔๒.
- ปัญญา ฉายะจินดาวงศ์ และรัชณี ภู่อระกูด. **ธรรมาภิบาล (Good Governance) กับสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, ๒๕๔๕.
- ปราชญา กล้าผจญ. **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒.
- ปรีชา ช้างขวัญยืน. **รัฐธรรมนูญ ธรรมราชา**. กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒.
- ประหยัด หงส์ทองคำ. **การปกครองท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๖.
- ประทาน คงฤทธิศึกษากร. **การปกครองเมืองพัทยา**. กรุงเทพมหานคร : สหાયบล็อกรและการพิมพ์, ๒๕๒๔.
- _____ . **สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย**. กรุงเทพมหานคร, ๒๕๓๕.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). ศ.ดร., **พุทธวิธีบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕.
- พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคลโต). **หลักธรรมาภิบาลและประมุขศิลป์ : คุณลักษณะความเป็นผู้นำที่ดี**. มูลนิธิพุทธภาวนาวิชาธรรมกาย, ๒๕๕๒.
- พรนพ พุกกะพันธุ์. **“โลกาภิวัตน์กับ Good Governance,” ในธรรมาภิบาลกับคอร์รัปชันในสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิถิ์ทรรศน์, ๒๕๔๖.
- พิทยา สุนทรวิภาค. **ธรรมาภิบาลกับองค์การบริหารส่วนตำบล**. กรุงเทพมหานคร : มติชน, ๒๕๔๕.
- พิทยา ว่องกุล. **รัฐธรรมนูญจุดเปลี่ยนสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๑.
- มัลลิกา ต้นสอน. **การจัดการยุคใหม่**. กรุงเทพมหานคร : เอกซ์เปอร์เน็ท จำกัด., ๒๕๔๔.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมสังคมวิทยาอังกฤษ-ไทย. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คพับลิเคชั่น,
๒๕๔๖.

วาริติน วังชัย. คู่มือแนวทางการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักธรรมาภิบาล.
กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย, ๒๕๔๗.

วิทยา นภาศิริกุลกิจ. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๑.
สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. บทบาทและความสัมพันธ์ของส่วน
ราชการในเขต อบต., กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, ๒๕๓๕.

สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช,
๒๕๒๐.

สุวริย์ ศิริ โภคการภิรมย์. การวิจัยทางการศึกษา. ลพบุรี: ฝ่ายเอกสารการพิมพ์
สถาบันราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๔๖.

สุดจิต นิมิตกุล. กระทรวงมหาดไทยกับการบริหารจัดการที่ดี. กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์,
๒๕๔๓.

สุดจิตรา บุญรัตพันธ์. ประชาชนและธรรมาภิบาล : การสำรวจทัศนคติของคนไทยในภาคเหนือและ
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์,
๒๕๔๕.

สุทธิ สุทธิสมบุญ. หลักการบริหารเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : สวัสดิการสำนักพิมพ์ ก.พ., ๒๕๓๖.
สำนักนายกรัฐมนตรี. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี : ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมือง
และสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒. เล่มที่ ๑๑๖ ตอนที่ ๖๓ ง. ราชกิจจานุเบกษา ๑๐
สิงหาคม ๒๕๔๒.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. แผนปฏิรูประบบบริหารภาครัฐ. กรุงเทพมหานคร :
กองกลางสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๔.

_____. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, คู่มือการสร้างระบบบริหารกิจการ
บ้านเมืองและสังคมที่ดี. กรุงเทพมหานคร : กองกลางสำนักงานคณะกรรมการ
ข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๔.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. คู่มืออธิบายและแนวทางปฏิบัติตามพระราช
กฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี.
กรุงเทพมหานคร : สิริบุตรการพิมพ์, ๒๕๔๖.

สำนักมาตรฐานการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

คู่มือการจัดทำหน้าเกณฑ์การบริหารกิจการเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, ๒๕๔๕.

สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า. **ธรรมาภิบาล**. กรุงเทพมหานคร : สำนักวิจัยและพัฒนาสถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๔.

สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๐.

องค์การสหประชาชาติ. สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งเอเชียและแปซิฟิก, (UN ESCAP : United Nation Economic and Social Commission for Asia and Pacific), กรุงเทพมหานคร : ๒๕๔๓.

องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น. **แผนพัฒนาตำบล**. บึงกาฬ : งานวิเคราะห์นโยบายและแผน, ๒๕๕๔.

อุทัย หิรัญโต. **การปกครองท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๓.

อานันท์ ปันยารชุน. **ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการที่ดีในมหาวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

_____. **รัฐธรรมนูญกับอนาคตของประเทศไทย**, กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๑.

(๒) บทความ และเอกสาร

จิรศักดิ์ เกษียนบุตร. “องค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาล ปัญหาขัดข้อง แนวทางแก้ไขและการพัฒนาในอนาคต”, วารสารเทศบาล. ๒๕๓๖.

จันทร์ธานี สงวนนาม. **เอกสารประกอบการสอนบรรยายหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง**. (ม.ท.ป.), (อัครา) (อัครา)

จำลอง เงินดี. **เอกสารคำสอนวิชาจิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๔. (อัครา)

ธีรยุทธ บุญมี. “๓ ยุทธศาสตร์ ๑๐ แนวทางสู่รัฐธรรมนูญ”, **มติชนรายวัน**. (๒๖ มกราคม ๒๕๔) : ๑๗.

บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ ดร., และบุญมี ลี. **ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล, เอกสารรายงานการวิจัย**. สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๖. (อัครา)

ปฐมพงศ์ พฤฒิพงศ์. “ปรัชญาการศึกษาว่าด้วย รัฐธรรม” (Righteous State)”, **รัฐสภาสาร ๔๖**. ฉบับที่ ๑๒ (มกราคม ๔๖) : ๑๕.

เปรม ติณสูลานนท์ พล.อ., “จริยธรรมการบริหารภาครัฐ”, มติชน. (๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๘) : ๒.
 เสน่ห์ จามริก. “Good Governance และธรรมรัฐ”, ผู้จัดการรายวัน. (๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๑) : ๒.
 องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น. เอกสารรายงานประจำปี. บึงกาฬ : องค์การบริหารส่วนตำบล
 น้ำจั้น, ๒๕๕๔. (อัคร์ถ้ำเนา)

(๓) วิทยานิพนธ์ :

กฤษ อินทรโกเศศ. “ลักษณะและความสามารถในการให้บริการของโครงการระบบรถไฟฟ้าขนส่ง
 มวลชนในเขตกรุงเทพมหานคร”, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญา
 บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. สาขาบริหารธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย :
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๘.

กิตติพงษ์ อรุณพัฒน์พงศ์. “หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารจัดการรัฐวิสาหกิจ : กรณีศึกษาบริษัท
 จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย”, นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า,
 ๒๕๔๔.

กิตติยวดี พาณิชย์. “รูปแบบการบริหารเทศบาลตามหลักธรรมาภิบาล : ศึกษากรณีเทศบาลตำบล
 ด้านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.
 สาขาบริหารการพัฒนา, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๐.

กัลยา เนติประวัดี. “การยอมรับรูปแบบการจัดองค์กรทางสังคมแบบใหม่ตามหลักการบริหารจัดการ
 บ้านเมืองที่ดีในองค์กรภาครัฐ : ศึกษากรณีสำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข”,
 วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาสังคมวิทยาประยุกต์,
 บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๔.

โกสินทร์ ธาราศักดิ์. “ปัญหาและแนวทางการแก้ไขโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัด
 (อบจ.) และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)”, รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
 สาขานโยบายสาธารณะ, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๑.

จตุพร ผ่องสุข. “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกสว่าง
 อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
 สาขานโยบายสาธารณะ, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๐.

จักรภัทร ชารีคำ. “ความคิดเห็นของประชาชนต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การ
 บริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอพยัคภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม”, วิทยานิพนธ์รัฐ
 ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม,
 ๒๕๕๐.

ญาดา นิยมคล้าย. “ศักยภาพของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินงานด้าน
สิ่งแวดล้อมตามแนวคิดธรรมาภิบาล : ศึกษากรณีอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี”,
วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม, บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๗.

ณรงค์ แสงแก้ว ว่าที่ ร.ต. “ประสิทธิผลการปฏิบัติงานในฝ่ายโยธา สำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร
ตามหลักธรรมาภิบาล”, **วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, ๒๕๕๐.

เตือนใจ ฤทธิจักร. “ธรรมาภิบาลในการบริหารสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ตามทัศนะของบุคลากร
สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**.
สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร,
๒๕๕๐.

ทองอินทร์ มนตรี. “ความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการของประชาชน ตามหลักธรรมาภิบาลของ
สถานีตำรวจนครบาลจักรวรรดิ กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร
มหาบัณฑิต**. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

ธนรัชต์ คล้ายมณี. “รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการเมืองพัทยา”,
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๔๘.

นพพล สุรน์กรินทร์. “การนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลตามทัศนะ
ของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่”, **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๗.

นริสา จิตสำนึก. “การบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐ : ความคาดหวังกับการ
พัฒนาการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม” **วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาการ บริหารการพัฒนา, บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๑.

บวร วิเศษสุนทร. “ความคิดเห็นของประชาชนต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหาร
ส่วนตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย”, **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร
มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๕๐.

เบญจวรรณ วันดีศรี. “การศึกษาความเป็นธรรมาภิบาลของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลใน
จังหวัดร้อยเอ็ด”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๔๖.

ประดิษฐ์ บอดีจัน. “กระบวนการบริหารงานของคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดกลุ่ม
ภาคเหนือ, **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย
นเรศวร, ๒๕๓๘.

ปรัชญา เวสารัชช์. “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วน
ตำบลในการพัฒนาหมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น”,
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑).

พรพรรณ เชษฐภักดีจิต. “กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลตามหลัก
ธรรมาภิบาล : กรณีศึกษา แผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบล
จังหวัดสมุทรสาคร”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชารัฐประศาสน
ศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๐.

พระครูปลัดทรงศักดิ์ กนตวิโร. “ความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนต่อการบริหารวัดปากน้ำ
ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**.
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย, ๒๕๕๒.

พระจริญ จิรสุโก (เมืองประทับ). “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของเทศบาลเมือง
บางกรวย”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

พระมหาเอกมร ฐิตปญโญ. “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลัก
สาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอดอนมดแดง
จังหวัดอุบลราชธานี, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชารัฐประศาสน
ศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

พรินทร์ เฟ็งสุวรรณ. “ธรรมาภิบาลกับประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาล” **วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๘.

พชนิดา แวณรมิต. “ปัญหาการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณีในเขตกิ่งอำเภอ
นิคมพัฒนา จังหวัดระยอง”, **รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขานโยบาย
สาธารณะ, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๔.

พุกษา พุทธิรักษ์. “การบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตรตามหลักสังคหวัตถุ ๔ : กรณีศึกษา สหกรณ์การเกษตรในเขตจังหวัดนครนายก” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ มหาบัณฑิต**. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

ภาคภูมิ นิยมวิทยพันธ์. “ความเป็นธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาชนบทและการพัฒนา, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖.

มัทนา เหลืองนาคทองดี. “เอกสารวิจัยส่วนบุคคลเรื่อง ความรู้ความเข้าใจในการบริหารองค์การตามหลักธรรมาภิบาลของนักธุรกิจไทย”, **งานวิจัยหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร ภาครัฐร่วมเอกชนรุ่นที่ ๑๔**. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๔๕.

ยุติธรรม ชิงค์. “การประเมินประสิทธิภาพการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณี องค์การบริหารส่วนตำบลกุดชุมภู อำเภอฟินนวมิ่งสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี”, **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาวิทยลัย**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๖.

รหัส แสงผ่อง. “กระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลของกรมการบริหาร และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรี”. **วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๔๑.

รับขวัญ ภาคภูมิ. “ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษากับสุขภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษากำแพงเพชร เขต ๑”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, ๒๕๔๗.

รุ่งนภา ตาอินทร์. “ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับ รางวัลบริหารจัดการที่ดี”, **วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต**. กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : ๒๕๕๑.

วรพจน์ ประชิตวัตติ. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษาอำเภอ ศรีราชา จังหวัดชลบุรี”, **รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต**. สาขานโยบายสาธารณะ, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๒.

- วชิราภรณ์ นนทรี. “ความคิดเห็นของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลของตนเอง : ศึกษาเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่จังหวัดเชียงราย”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๖.
- ศิริยา โฉมแก้ว. “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาโรงเรียนสิริวิภาวิทยา จังหวัดสมุทรปราการ”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๔๕.
- สวณีย์ คงเพชรทิพย์. “ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติการใช้บริการรถไฟฟ้า BTS ของผู้บริโภคนานฝั่งธนบุรี”, **บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต**. สาขาวิชาการตลาด, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๕.
- สมศักดิ์ เจริญผล. “ความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อศักยภาพในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณีอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี”, **รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขานโยบายสาธารณะ, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๒.
- สรายุทธ วงษ์แสงทอง. “ปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานด้านการพัฒนาของประชาชนกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณีอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี”, **รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขานโยบายสาธารณะ, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๑.
- สามารถ ไชยพันธุ์. “ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและความพร้อมในการจัดการศึกษาตามอรรถาัยของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดน่าน”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์, ๒๕๔๕.
- สิริวิภา ศรีปลั่ง. “การศึกษาตัวชี้วัดธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของสำนักงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๘.
- สุเทพ คุณกิตติ. “หลักธรรมาภิบาลกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลนครขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ๒๕๔๘.
- สุภัทรมาศ จริยเวชวัฒนา. “การบริหารจัดการเทศบาลตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านฉาง”, **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๗.

สุรชัย นาทองไชย. “สภาพการบริหารของคณะเทศมนตรีตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษา เทศบาลตำบลชัยภูยา อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์”, **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๘.

เสนาะ สภาไทย พ.ท. “หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามความคิดเห็นของนักเรียนเสนาธิการทหารบก”, **วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๘.

สำราจ ทวีชัย. “ธรรมาภิบาลในการบริหารทรัพยากรบุคคลของกรมราชทัณฑ์”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๑.

อมรนัด มาลัย. “ความคิดเห็นของกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานระดับสถานีตำรวจของกองบัญชาการตำรวจนครบาลที่มีต่อภารกิจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารระดับสถานการณืตำรวจ”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาการจัดการ, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๖.

อรพินท์ สฟโชคชัย. “แนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้สำหรับการบริหารงานส่วนท้องถิ่น”, กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, ๒๕๔๓.

อาจพล วงศ์บุษราคัม. “การบริหารงานของกรมชลประทานตามหลักธรรมาภิบาล”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

อารยา เศษภิมล. “ปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี”, **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๖.

(๔) สารนิเทศจาก World Wide Web (www) :

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. เข้าถึงข้อมูลวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๔.

<http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=rfu&month=19-11-2007&group=5&gblog=41>.

ชัยสิทธิ์ เฉลิมมี ประเสริฐ. เข้าถึงข้อมูลวันที่ ๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๔.

<http://polsci.chula.ac.th/pa/Chaiyasit.html>.2548.

ธนาคารโลก. เข้าถึงข้อมูลวันที่ ๑๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๔. <http://www.worldbank.org>.

องค์การสหประชาชาติ. โครงสร้างการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ, (the united nations development programmer : UNDP). เข้าถึงข้อมูลวันที่ ๑๖ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๔. <http://www.un.or.th>.

๒. ภาษาอังกฤษ :

Luthans Freeman. **Ogranization Behavioral**, 7th ed., Singapore : McGraw-Hill, 1995.

Mary L. Good. “**Integrating the Individual and the Organization**”, New York : Wiley, 2006.

Rhodes, R.A.W. “**The New Governance : Governing Without Government**”, Politicalstudy
Vol. 44 September, 1996.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญและหนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไข

เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ๕ ท่าน

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบความเที่ยงตรง ตามเนื้อหา (Content Validity) จำนวน ๕ ท่าน ได้แก่

๑. พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, น.ธ. เอก, ประโยค ๑-๒, พธ.บ., (เกียรตินิยมอันดับ ๑), ศศ.ม., อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒. ผศ.ดร. โคนิษฐ์ ศรีทอง, พ.ม., พธ.บ, M.A., Ph.D., หัวหน้าภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓. ผศ.ดร.กิตติทัศน์ ผกาทอง, ป.ธ. ๕, พธ.บ., MA, Ph.D., อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๔. ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, ปก.ศ, พธ.บ., M.A, Ph.D., อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕. พระวันชัย ภัททจารี, น.ธ. เอก, ประโยค ๑-๒, พธ.บ., (เกียรตินิยมอันดับ ๑) ศศ.บ., รป.ม., อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

หนังสือขออนุมัติเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ภาคผนวก ง

พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล

พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล

๑. การจัดโครงสร้างองค์การสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลนับได้ว่าเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นระดับพื้นฐานที่ใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ชนบทมากที่สุด โดยนักวิชาการกล่าวกันว่าเป็นรูปแบบการปกครองที่บ่งบอกถึงความพยายามของรัฐที่จะส่งเสริมการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยโดยให้ประชาชนได้เรียนรู้ที่จะปกครองตนเองแบบพื้นฐานที่สุดตลอดจนบ่งชี้ถึงการยอมรับในหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมืองการปกครองและยอมรับศักยภาพของประชาชนในชนบทต่อการบริหารจัดการงานในท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ของการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลโดยให้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันเนื่องจากกฎหมายว่าด้วยสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมครั้งล่าสุดเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๖

กฎหมายว่าด้วยสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ ดังกล่าวได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมหลายครั้งครั้งสุดท้ายกระทำโดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๖

๑.๑ สภาตำบล

สภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นฝ่ายนิติบัญญัติที่ประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเลือกตั้งขึ้น โดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นจำนวนอย่างน้อยที่สุด ๖ คนแต่จะมีจำนวนมากเพียงใดขึ้นอยู่กับจำนวนหมู่บ้านในเขตตามหลักเกณฑ์ดังนี้

แผนภูมิที่ ๑ : หลักเกณฑ์สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

จำนวนหมู่บ้านในเขต อบต.	จำนวนสมาชิกสภาอบต.
๑ หมู่บ้าน	๖ คน
๒ หมู่บ้าน	หมู่บ้านละ ๓ คน
ตั้งแต่ ๓ หมู่บ้านขึ้นไป	หมู่บ้านละ ๒ คน

โดยมีอำนาจหน้าที่กล่าวคือทำให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่าง

ข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีและร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมและควบคุมการปฏิบัติงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมายนโยบายแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลข้อบัญญัติระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ

๑.๒ สภาพองค์การบริหารส่วนตำบล

สภาพองค์การบริหารส่วนตำบลทำหน้าที่ทางด้านนิติบัญญัติมีที่มาจาก การเลือกตั้งของประชาชนในเขตเลือกตั้งอายุของสภาพองค์การบริหารส่วนตำบลมีกำหนดคราวละ ๔ ปีนับแต่วันเลือกตั้ง โดยเมื่อตำแหน่งสมาชิกสภาตำบลซึ่งได้รับเลือกตั้งว่างลงเพราะเหตุอื่นใดนอกจากครบวาระให้มีการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลงเว้นแต่วาระการดำรงตำแหน่งที่เหลืออยู่ไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวันให้สภาตำบลประกอบด้วยสมาชิกเท่าที่มีอยู่และสมาชิกสภาตำบลผู้ซึ่งได้รับเลือกตั้งแทนนั้นให้อยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทนเท่านั้น

อย่างไรก็ตามเมื่อมีการแยกพื้นที่บางส่วนของหมู่บ้านใดขึ้นเป็นหมู่บ้านใหม่กฎหมายกำหนดให้สมาชิกสภาตำบลซึ่งได้รับเลือกตั้งของหมู่บ้านเดิมยังคงเป็นสมาชิกสภาตำบลซึ่งได้รับเลือกตั้งอยู่ต่อไปโดยให้สมาชิกสภาตำบลที่มีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านใดเป็นสมาชิกสภาตำบลของหมู่บ้านนั้น จนกว่าสมาชิกภาพจะสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๒ และให้นายอำเภอจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลซึ่งได้รับเลือกตั้งให้ครบตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดทั้งหมู่บ้านเดิมและหมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นใหม่เพื่อเป็นสมาชิกสภาตำบลที่หมู่บ้านนั้นตั้งอยู่ในเขตภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ประกาศตั้งหมู่บ้านใหม่และให้ผู้ได้รับเลือกตั้งอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของสมาชิกอื่นในตำบลนั้นเว้นแต่วาระการดำรงตำแหน่งที่เหลืออยู่ไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวันให้สภาตำบลประกอบด้วยสมาชิกเท่าที่มีอยู่

๑.๓ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

มาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๖ กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่งซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีวาระในการดำรงตำแหน่ง ๔ ปีนับแต่วันเลือกตั้งและจะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้ทั้งนี้ในกรณีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลดำรงตำแหน่งไม่ครบระยะเวลาสี่ปีก็ให้ถือว่าเป็นหนึ่งวาระและเมื่อได้ดำรงตำแหน่งสองวาระติดต่อกันแล้วจะดำรงตำแหน่งได้อีกเมื่อพ้นระยะเวลาสี่ปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

๑.๔ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑.๔.๑ กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมายและรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมายนโยบายแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลข้อบัญญัติระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ

๑.๔.๒ สั่งอนุญาตและอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล

๑.๔.๓ แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

๑.๔.๔ วางระเบียบเพื่อให้งานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

๑.๔.๕ รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบล

๑.๔.๖ ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น

นอกจากนี้กฎหมายสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลฉบับปัจจุบันยังกำหนดอำนาจหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในประการต่าง ๆ ดังนี้

๑) ควบคุมและรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมายและเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานส่วนตำบลและลูกจ้างองค์การบริหารส่วนตำบล

๒) การสั่งหรือการปฏิบัติราชการของรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมาย

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาจแต่งตั้งรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมิใช่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลตามที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมายได้ไม่เกินสองคนและอาจแต่งตั้งเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่งซึ่งมิได้เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐได้

ส่วนเลขานุการองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นตำแหน่งทางการเมืองใหม่ที่ตั้งขึ้นแตกต่างไปจากเลขานุการของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแต่เดิมที่กฎหมายฉบับเก่ากำหนดให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลทำหน้าที่นี้โดยมาตรา ๕๗ แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๖ กำหนดให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่งเป็นเลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโดยมีหน้าที่รับผิดชอบงานธุรการและจัดการประชุมและงานอื่นใดตามที่ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมายทั้งนี้ให้คำนึงถึงความรู้ความสามารถอันจะเป็นประโยชน์ต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะพ้นจากตำแหน่งเมื่อครบอายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเมื่อมีการยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง

กฎหมายสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลกำหนดให้มีปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานส่วนตำบลและลูกจ้างองค์การบริหารส่วนตำบลรองจากนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและรับผิดชอบควบคุมดูแลราชการประจำขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามนโยบายและมีอำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนดหรือตามที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมาย

สาระบัญญัติเพิ่มเติมที่สำคัญในกฎหมายว่าด้วยองค์การบริหารส่วนตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลฉบับปัจจุบันเกี่ยวกับข้อห้ามการกระทำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่จะต้องไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

๑) ดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติหน้าที่อื่นใดในส่วนราชการหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจเว้นแต่ตำแหน่งที่ดำรงตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

๒) รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ เป็นพิเศษจากส่วนราชการหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจนอกเหนือไปจากที่ส่วนราชการหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจปฏิบัติกับบุคคลในธุรกิจการงานตามปกติ

๓) เป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาที่องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นเป็นคู่สัญญาหรือในกิจการที่กระทำให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นหรือที่องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นจะกระทำ

ในส่วนการจัดโครงสร้างการบริหารสำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นฝ่ายธุรการรับผิดชอบการบริหารงานประจำขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้นกฎหมายว่าด้วยสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลกำหนดให้มีสำนักงานปลัดเป็นหน่วยปฏิบัติภายใต้องค์การบริหารส่วนตำบลมีพนักงานส่วนตำบลเป็นเจ้าหน้าที่ประจำโดยให้มีการจัดองค์กรย่อยเป็นหน่วยบริหารภายในตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยระเบียบพนักงานส่วนตำบลซึ่งในปัจจุบันการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปตามกฎหมายกลางเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ในแง่กรอบอัตรากำลังและการจัดโครงสร้างหน่วยงานภายในองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นจะเป็นไปอย่างไร โดยเฉพาะจำนวนพนักงานส่วนตำบลผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับการจัดลำดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ยึดโยงอยู่กับปริมาณงานและรายได้ต่อปีขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยไม่รวมเงินอุดหนุนของรัฐบาลเป็นเกณฑ์สำคัญ

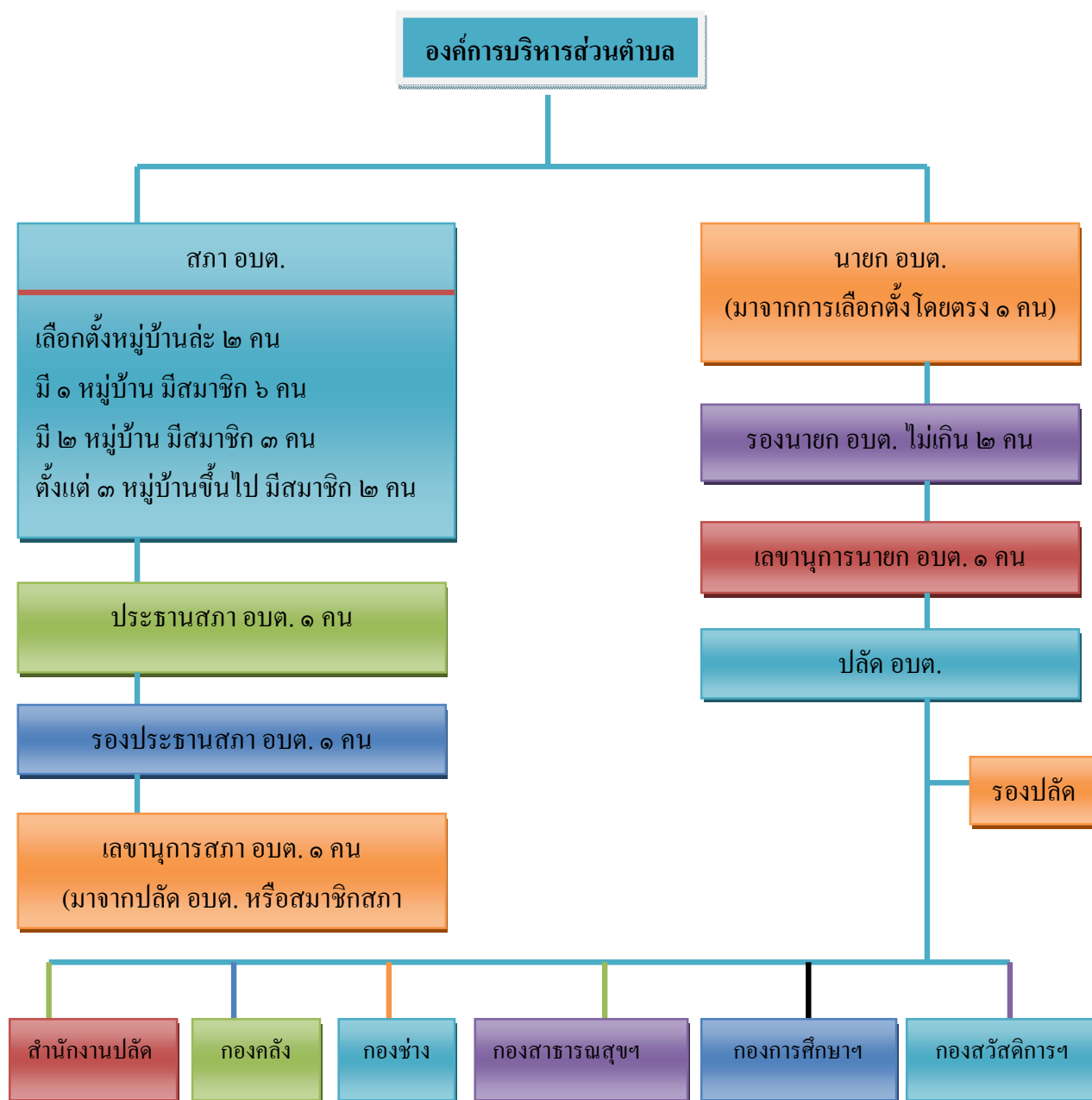
พระราชกฤษฎีกาพนักงานส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดกรอบอัตรากำลังของพนักงานส่วนตำบลในองค์การบริหารส่วนตำบลไว้จำแนกตามชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบลดังนี้

แผนภูมิที่ ๒ : เกณฑ์การจัดแบ่งจำนวนชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบปริมาณงานและอัตรากำลัง

ชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล	ปริมาณงาน/รายได้เฉลี่ยต่อปี	อัตรากำลัง
๑	มาก/๒๐ ล้านบาทขึ้นไป	๒๑ ตำแหน่ง ๑๘ สายงาน ๒๑ อัตรา
๒	ค่อนข้างมาก/๑๒ – ๒๐ ล้านบาท	๑๒ ตำแหน่ง ๑๐ สายงาน ๑๒ อัตรา
๓	ปานกลาง/๖ – ๑๒ ล้านบาท	๖ ตำแหน่ง ๖ สายงาน ๖ อัตรา
๔	ค่อนข้างน้อย/๓ – ๖ ล้านบาท	๔ ตำแหน่ง ๔ สายงาน ๔ อัตรา
๕	น้อย/ไม่เกิน ๓ ล้านบาท	๓ ตำแหน่ง ๓ สายงาน ๓ อัตรา

โดยทั่วไปแล้วการจัดองค์กรภายในสำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลจะประกอบไปด้วย ๔ ส่วนงานหลักคือส่วนบริหารงานทั่วไปส่วนการคลังส่วนโยธาและส่วนสาธารณสุขยกเว้นแต่องค์การบริหารส่วนตำบลจะมีส่วนงานภายในน้อยกว่าที่กล่าวถึงข้างต้นทั้งนี้้องค์การบริหารส่วนตำบล

สามารถจ้างลูกจ้างชั่วคราวหรือลูกจ้างประจำเพื่อช่วยงานได้ตั้งแต่ ๑ – ๒๔ คนตามสัดส่วนรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น

แผนภูมิที่ ๓ : โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล

๒. อำนาจหน้าที่ของสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล

๒.๑ อำนาจหน้าที่ของสภาตำบล

สภาตำบลในฐานะองค์กรนิติบุคคลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลตามแผนงานโครงการและงบประมาณของสภาตำบลเสนอแนะส่วนราชการในการบริหารราชการและพัฒนาตำบล ปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตำบลตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่และหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนดซึ่งสภาตำบลอาจดำเนินกิจการภายในตำบลภายใต้เงื่อนไขบังคับของกฎหมายในกิจการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๒.๑.๑ จัดให้มีน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและการเกษตร

๒.๑.๒ จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก

๒.๑.๓ จัดให้มีและรักษาทางระบายน้ำและรักษาความสะอาดของถนนทางน้ำทางเดิน และที่สาธารณะรวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

๒.๑.๔ คุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๒.๑.๕ บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร

๒.๑.๖ ส่งเสริมการพัฒนาสตรีเด็กเยาวชนผู้สูงอายุและผู้พิการ

๒.๒ อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบไปด้วย ๓ ลักษณะคืออำนาจหน้าที่ทั่วไปคืออำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมอำนาจหน้าที่ที่ต้องกระทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลและอำนาจหน้าที่ที่อาจกระทำได้ตามความจำเป็นโดยอำนาจหน้าที่สองประการข้างท้ายที่รายละเอียดดังต่อไปนี้

๒.๓ อำนาจหน้าที่ที่ต้องกระทำประกอบด้วย

๒.๓.๑ จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก

๒.๓.๒ รักษาความสะอาดของถนนทางน้ำทางเดินและที่สาธารณะรวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

๒.๓.๓ ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ

๒.๓.๔ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๒.๓.๕ ส่งเสริมการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม

๒.๓.๖ ส่งเสริมการพัฒนาสตรีเด็กเยาวชนผู้สูงอายุและผู้พิการ

- ๒.๓.๗ คຸ້ມครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ๒.๓.๘ บำรุงรักษาศิลปประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- ๒.๓.๙ ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

สำหรับอำนาจหน้าที่ที่องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลได้นั้นมีดังต่อไปนี้

- ๒.๑.๑ ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและการเกษตร
- ๒.๑.๒ ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- ๒.๑.๓ ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
- ๒.๑.๔ ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุมการกีฬาการพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ
- ๒.๑.๕ ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
- ๒.๑.๖ ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
- ๒.๑.๗ บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- ๒.๑.๘ การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
- ๒.๑.๙ หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- ๒.๑.๑๐ ให้มีตลาดท่าเทียบเรือและท่าข้าม
- ๒.๑.๑๑ กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
- ๒.๑.๑๒ การท่องเที่ยว
- ๒.๑.๑๓ การผังเมือง

อย่างไรก็ตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้งสามประการดังกล่าวข้างต้นจำเป็นต้องทำได้หรือกระทำได้น้อยเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับขีดความสามารถขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้นเป็นด้านหลักประกอบกับกับนโยบายการกระจายอำนาจหรือการถ่ายโอนภารกิจของรัฐบาลว่าเป็นไปอย่างคืบหน้าเพียงใดก็ตามในกรณีขององค์การบริหารส่วนตำบลชั้น ๑ หรือชั้น ๒ ซึ่งมีรายได้มากขีดความสามารถก็ไม่สู้จะเป็นเรื่องสำคัญเท่าใดนักเนื่องจากไม่ต้องพึ่งพาเงินอุดหนุนของรัฐบาลและตัวบุคลากรเองก็น่าจะมีจำนวนมากเพียงพอต่อการบริหารงานขององค์กรให้เกิดประสิทธิภาพได้

แตกต่างไปจากองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็กซึ่งนอกจากจะติดขัดในเรื่องงบประมาณแล้วยังขาดบุคลากรที่มีจำนวนเพียงพอต่อการปฏิบัติการกิจตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลได้ กฎหมายจึงกำหนดให้อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้งสามประการดังกล่าวไม่เป็นการตัดอำนาจหน้าที่ของกระทรวงทบวงกรมหรือองค์การหรือหน่วยงานของรัฐในอันที่จะดำเนินกิจการใดๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในตำบลแต่ต้องแจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบล่วงหน้าตามสมควรในกรณีนี้หากองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินกิจการดังกล่าวให้กระทรวงทบวงกรมหรือองค์การหรือหน่วยงานของรัฐนำความเห็นขององค์การบริหารส่วนตำบลไปประกอบการพิจารณาดำเนินกิจการนั้นด้วย

๒.๔ การบริหารงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบล

ในการศึกษาเกี่ยวกับการงบประมาณและการคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในที่นี้จะเน้นศึกษาเกี่ยวกับรายได้และรายจ่ายของทั้งสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งแยกจากกันในกฎหมายว่าด้วยสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล

๒.๑ รายได้และรายจ่ายของสภาตำบลสภาตำบลมีรายได้จากหลายแหล่งได้แก่จากการที่รัฐบาลจัดสรรเงินให้ทุกปีงบประมาณในลักษณะเงินอุดหนุนและมีรายได้ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดสรรให้ตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดดังต่อไปนี้

- ๑) ภาษีบำรุงท้องที่ภาษีโรงเรือนและที่ดินภาษีป้ายอากรการฆ่าสัตว์และผลประโยชน์อื่นอันเกิดจากการฆ่าสัตว์ที่จัดเก็บได้ในตำบลนั้น
- ๒) ค่าธรรมเนียมค่าใบอนุญาตและค่าปรับตามที่จะมีกฎหมายกำหนดไว้ที่จัดเก็บได้ในตำบล
- ๓) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนันที่เก็บเพิ่มขึ้นตามข้อบัญญัติจังหวัดในเขตตำบล
- ๔) ภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีธุรกิจเฉพาะที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดได้รับจัดสรร
- ๕) ภาษีสุราและภาษีสรรพสามิตที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดได้รับจัดสรร
- ๖) ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อนที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดได้รับจัดสรร

๒.๕ นอกจากนี้สภาตำบลอาจมีรายได้จาก

๒.๕.๑ ทรัพย์สินของสภาตำบล

๒.๕.๒ สาธารณูปโภคของสภาตำบล

๒.๕.๓ เงินและทรัพย์สินอื่นที่มีผู้อุทิศให้

๒.๕.๔ เงินอุดหนุนและรายได้อื่นตามที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐจัดสรรให้

๒.๕.๕ รายได้อื่นตามที่จะมีกฎหมายกำหนดให้เป็นของสภาตำบล

๒.๖ แหล่งรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลอาจมีได้ดังต่อไปนี้

๒.๖.๑ รายได้จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล

๒.๖.๒ รายได้จากสาธารณูปโภคขององค์การบริหารส่วนตำบล

๒.๖.๓ รายได้จากกิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์ขององค์การบริหารส่วนตำบล

๒.๖.๔ ค่าธรรมเนียมค่าใบอนุญาตและค่าปรับตามที่จะมีกฎหมายกำหนดไว้

๒.๖.๕ เงินและทรัพย์สินอื่นที่มีผู้อุทิศให้

๒.๖.๖ รายได้อื่นตามที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐจัดสรรให้

๒.๖.๗ เงินอุดหนุนจากรัฐบาล

๒.๖.๘ รายได้อื่นตามที่จะมีกฎหมายกำหนดให้เป็นขององค์การบริหารส่วนตำบล

๒.๖.๙ จากการกู้เงินจากกระทรวงทบวงกรมองค์การหรือนิติบุคคลต่าง ๆ ได้เมื่อได้รับอนุญาตจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและเป็นไปตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทยในส่วนของรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบลกฎหมายกำหนดไว้ว่าองค์การบริหาร

นอกเหนือไปจากรายได้ตามกฎหมายว่าด้วยสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลแล้ว พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งเป็นกฎหมายหลักฉบับหนึ่งยังมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดสรรสัดส่วนภาษีอากรประเภทต่าง ๆ อันรวมถึงค่าธรรมเนียมและเงินรายได้อื่นเพื่อให้เป็นรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในประการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๒.๑.๑ ภาษีโรงเรือนและที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน

๒.๑.๒ ภาษีบำรุงท้องที่ตามกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่

๒.๑.๓ ภาษีป้ายตามกฎหมายว่าด้วยภาษีป้าย

๒.๑.๔ ภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากรที่ได้รับการจัดสรรแล้วไม่เกินร้อยละสามสิบของภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บได้หักส่วนที่ต้องจ่ายคืนแล้ว โดยเป็นหน้าที่ของกรมสรรพากรที่จะจัดเก็บ

๒.๑.๕ ภาษีธุรกิจเฉพาะตามประมวลรัษฎากร โดยออกข้อบัญญัติจัดเก็บเพิ่มขึ้นในอัตราไม่เกินร้อยละสามสิบของอัตรากำไรที่จัดเก็บตามประมวลรัษฎากร โดยเป็นหน้าที่ของกรมสรรพากรที่จะจัดเก็บ

๒.๑.๖ ภาษีสรรพสามิตตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิตภาษีสุราตามกฎหมายว่าด้วยสุราและค่าแสตมป์ยาสูบตามกฎหมายว่าด้วยยาสูบซึ่งเก็บจากการค้าในเขตเทศบาลเมืองพัทยาและองค์การบริหารส่วนตำบล โดยออกข้อบัญญัติจัดเก็บเพิ่มขึ้นในอัตราไม่เกินร้อยละสามสิบของอัตรากำไรที่กรมสรรพสามิตจัดเก็บและให้ถือเป็นภาษีและค่าแสตมป์ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น โดยเป็นหน้าที่ของกรมสรรพสามิตที่จะจัดเก็บ

๒.๑.๗ ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์รวมทั้งเงินเพิ่มตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ภาษีรถตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบกและค่าธรรมเนียมล้อเลื่อนตามกฎหมายว่าด้วยล้อเลื่อน

๒.๑.๘ ภาษีการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน

๒.๑.๙ ภาษีเพื่อการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

๒.๑.๑๐ อากรการฆ่าสัตว์และผลประโยชน์อื่นอันเกิดจากการฆ่าสัตว์ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์

๒.๑.๑๑ อากรรังนกอีแอ่นตามกฎหมายว่าด้วยอากรรังนกอีแอ่น

๒.๑.๑๒ ค่าภาคหลวงแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่หลังจากหักส่งเป็นรายได้ของรัฐในอัตราร้อยละสี่สิบดังต่อไปนี้

๑) องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลที่มีพื้นที่ครอบคลุมพื้นที่ตามประทานบัตรให้ได้รับการจัดสรรในอัตราร้อยละสี่สิบของเงินค่าภาคหลวงแร่ที่จัดเก็บได้ภายในเขต

๒) องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลอื่นที่อยู่ภายในจังหวัดที่มีพื้นที่ครอบคลุมพื้นที่ตามประทานบัตรให้ได้รับการจัดสรรในอัตราร้อยละสิบของเงินค่าภาคหลวงแร่ที่จัดเก็บได้ภายในเขต

๓) องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลในจังหวัดอื่นให้ได้รับการจัดสรรในอัตราร้อยละสิบของเงินค่าภาคหลวงแร่ที่จัดเก็บได้ภายในเขต

๒.๑.๑๓ ค่าภาคหลวงปิโตรเลียมตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียมหลังจากหักส่งเป็นรายได้ของรัฐในอัตราร้อยละสี่สิบแล้วดังต่อไปนี้

๑) องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลที่มีพื้นที่ครอบคลุมพื้นที่ตามสัมปทาน ให้ได้รับการจัดสรรในอัตราร้อยละยี่สิบของเงินค่าภาคหลวงปิโตรเลียมที่จัดเก็บได้ภายในเขต

๒) องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลอื่นที่อยู่ภายในจังหวัดที่มีพื้นที่ครอบคลุมพื้นที่ตามสัมปทานให้ได้รับการจัดสรรในอัตราร้อยละสิบของเงินค่าภาคหลวงปิโตรเลียมที่จัดเก็บได้ภายในเขต

๓) องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลในจังหวัดอื่นให้ได้รับการจัดสรรในอัตราร้อยละสิบของเงินค่าภาคหลวงปิโตรเลียมที่จัดเก็บได้ภายในเขต

๒.๑.๑๔ ค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ที่มีทุนทรัพย์ภายในเขตทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายที่ดินและกฎหมายว่าด้วยอาคารชุด

๒.๑.๑๕ ค่าธรรมเนียมสนามบินตามกฎหมายว่าด้วยการเดินอากาศทั้งนี้ให้เป็นไปตามอัตราและวิธีการที่กำหนด

๒.๑.๑๖ ค่าธรรมเนียมดังต่อไปนี้โดยออกข้อบัญญัติจัดเก็บเพิ่มขึ้นในอัตราไม่เกินร้อยละสิบของค่าธรรมเนียมที่มีการจัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

๑) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุราตามกฎหมายว่าด้วยสุรา

๒) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตเล่นการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน

๒.๑.๑๗ ค่าธรรมเนียมค่าใบอนุญาตและค่าปรับในกิจการที่กฎหมายมอบหมายหน้าที่ให้เทศบาลเมืองพัทยาและองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเจ้าของหน้าที่ดำเนินการภายในเขตท้องถิ่นนั้น ๆ และให้ตกเป็นรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวในกรณีกฎหมายกำหนดให้เทศบาลเป็นผู้จัดเก็บค่าธรรมเนียมค่าใบอนุญาตและค่าปรับให้นำรายได้มาแบ่งให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลที่อยู่ในเขตจังหวัดตามที่คณะกรรมการกำหนด

๒.๑.๑๘ ค่าใช้น้ำบาดาลตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาลทั้งนี้ให้เป็นไปตามสัดส่วนที่คณะกรรมการกำหนด

๒.๑.๑๙ ค่าธรรมเนียมใด ๆ ที่เรียกเก็บจากผู้ใช้หรือได้รับประโยชน์จากบริการสาธารณะที่จัดให้มีขึ้น

๒.๑.๒๐ รายได้อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นขององค์การบริหารส่วนตำบล นอกเหนือไปจากที่กล่าวถึงข้างต้นกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังกำหนดกรอบรายได้กว้าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งรวมถึงองค์การ

บริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ซึ่งนักศึกษาสามารถรายละเอียดได้จากที่กล่าวถึงไปแล้วในเนื้อหาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาล

๒.๗ ส่วนตำบลอาจมีรายจ่ายดังต่อไปนี้

๒.๗.๑ เงินเดือน

๒.๗.๒ ค่าจ้าง

๒.๗.๓ เงินค่าตอบแทนอื่นๆ

๒.๗.๔ ค่าใช้สอย

๒.๗.๕ ค่าวัสดุ

๒.๗.๖ ค่าครุภัณฑ์

๒.๗.๗ ค่าที่ดินสิ่งก่อสร้างและทรัพย์สินอื่นๆ

๒.๗.๘ ค่าสาธารณูปโภค

๒.๗.๙ เงินอุดหนุนหน่วยงานอื่น

๒.๗.๑๐ รายจ่ายอื่นใดตามข้อผูกพันหรือตามที่มีกฎหมายหรือระเบียบของกระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้

๒.๘ การบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบล

การบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้นกฎหมายฉบับนี้กำหนดไว้ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ ๓ องค์กรประกอบด้วย

๒.๘.๑ คณะกรรมการพนักงานส่วนตำบลมาตรา ๒๕ กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลที่อยู่ในเขตจังหวัดหนึ่งมีคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบลร่วมกันคณะหนึ่งจำนวน ๒๗ คน ทำหน้าที่บริหารงานบุคคลสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่งที่อยู่ในเขตจังหวัดนั้น โดยประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดหรือรองผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งได้รับมอบหมายเป็นประธานนายอำเภอหรือหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดจำนวน ๘ คนมีอำนาจหน้าที่ประการเดียวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดและคณะกรรมการพนักงานเทศบาลดังที่ได้กล่าวแล้ว

๒.๘.๒ คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนตำบลมาตรา ๒๖ กำหนดไว้ว่าเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่งเป็นไปโดยมีมาตรฐานที่สอดคล้องกันให้มีคณะกรรมการกลางพนักงานส่วนตำบลคณะหนึ่งประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการ

กระทรวงมหาดไทยหรือรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยซึ่งได้รับมอบหมายเป็นประธาน ปลัดกระทรวงมหาดไทยเลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ อธิบดีกรมบัญชีกลางและอธิบดีกรมการปกครองผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน ๖ คน ซึ่งคัดเลือกจากประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน ๓ คนและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน ๓ คน และผู้ทรงคุณวุฒิอีกจำนวน ๖ คน ซึ่งคัดเลือกจากบุคคลซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านการบริหารงานท้องถิ่นด้านการบริหารงานบุคคลด้านระบบราชการด้านการบริหาร และการจัดการหรือด้านอื่นที่จะเป็นประโยชน์แก่การบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกลางพนักงานส่วนตำบลนั้นก็เป็นที่ไปในการเดียวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกลางข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดและคณะกรรมการกลางพนักงานเทศบาลดังที่ได้ไว้แล้วข้างต้น

๒.๘.๓ นายกององค์การบริหารส่วนตำบลมาตรา ๒๕ วรรคท้ายกำหนดให้นำความในเรื่อง การออกคำสั่งต่างๆ ของนายกององค์การบริหารส่วนจังหวัดมาใช้กับนายกององค์การบริหารส่วนตำบล (แต่เดิมตำแหน่งนี้คือประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล) โดยอนุโลมดังนั้นนายกอง องค์การบริหารส่วนตำบลจึงมีอำนาจในเรื่องการออกคำสั่งเกี่ยวกับการบรรจุและแต่งตั้งการย้ายการ โอนการรับโอนการเลื่อนระดับการเลื่อนขั้นเงินเดือนการสอบสวนการลงโทษทางวินัยการให้ออกจาก ราชการการอุทธรณ์และการร้องทุกข์หรือการอื่นใดที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหาร ส่วนตำบลตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลกำหนดรายละเอียดผู้ ศึกษาสามารถดูได้จากข้อความข้างต้นก่อนหน้าซึ่งได้กล่าวมาแล้ว

๒.๘ การกำกับดูแลการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๕๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้กำหนดให้การกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นอำนาจหน้าที่หลักของนายอำเภอโดย นอกเหนือจากผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วนายอำเภอเป็นบุคคลสำคัญของราชการบริหารส่วนกลางที่มี อำนาจกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายและ ระเบียบข้อบังคับของทางราชการและในบทมาตรต่าง ๆ ได้กำหนดสาระเกี่ยวกับการกำกับดูแลองค์การ บริหารส่วนตำบลไว้ในประการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๓. การกำกับดูแลตัวบุคคลและองค์กร

๓.๑ การกำกับดูแลตัวบุคคลมีสาระสำคัญดังนี้

๓.๑.๑ การสั่งให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลพ้นจากตำแหน่ง ได้โดยในกรณีที่น่าเชื่อว่านายกองค์การบริหารส่วนตำบลรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกระทำการฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามหรือปฏิบัติการไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ให้นายอำเภอดำเนินการสอบสวนโดยเร็วและหากผลการสอบสวนปรากฏว่านายกองค์การบริหารส่วนตำบลรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีพฤติการณ์ดังกล่าวจริงให้นายอำเภอเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้บุคคลดังกล่าวพ้นจากตำแหน่งโดยผู้ว่าราชการจังหวัดอาจดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมด้วยก็ได้คำสั่งของผู้ว่าราชการจังหวัดถือเป็นอันสิ้นสุดอำนาจหน้าที่ประการนี้ยังครอบคลุมไปถึงเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพนักงานส่วนตำบลและลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลมาชี้แจงหรือสอบสวนหากปรากฏกรณีดังกล่าวอีกด้วย

๓.๑.๒ การวินิจฉัยกรณีมีข้อสงสัยว่าความเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสมาชิกของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสิ้นสุดลงหรือไม่ดังนี้

๑) การวินิจฉัยในกรณีที่มีข้อสงสัยว่าความเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสิ้นสุดลงหรือไม่เนื่องจากการขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๕๘/๑หรือกระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๖๔/๒ ให้นายอำเภอสอบสวนและวินิจฉัยโดยเร็วโดยคำวินิจฉัยของนายอำเภอถือเป็นที่สุด

๒) การวินิจฉัยกรณีมีข้อสงสัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลผู้สิ้นสุดลงเนื่องจาก (ก) ขาดประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสามครั้งติดต่อกันโดยไม่ มีเหตุอันสมควร (ข) มิได้อยู่ประจำในหมู่บ้านที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นระยะเวลาติดต่อกันเกิน ๖ เดือน (ค) เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาที่องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นเป็นคู่สัญญาหรือในกิจการที่กระทำให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นหรือที่องค์การบริหารส่วนตำบลนั้น จะกระทำหรือ (ง) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๔๗ ทวิหรือไม่กฎหมายกำหนดให้นายอำเภอสอบสวนและวินิจฉัยโดยเร็วคำวินิจฉัยของนายอำเภอถือเป็นที่สุด

๓.๒ การกำกับดูแลองค์กรโดยการยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

๓.๒.๑ การยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในกรณีที่เป็นไปเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนและของประเทศเป็นส่วนรวม โดยนายอำเภอจะรายงานเสนอความเห็นต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบลก็ได้ซึ่งเมื่อมีกรณีเช่นนี้หรือมีกรณีอื่นตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ในการยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและให้แสดงเหตุผลไว้ในคำสั่งและเมื่อมีการยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือถือว่ามี การยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแล้วให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลใหม่ภายใน ๔๕ วัน

๓.๒.๒ การยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในกรณีที่ไม่อาจจัดประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลครั้งแรกได้หรือไม่อาจเลือกประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้โดยนายอำเภอจะต้องกำหนดให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้มาประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลครั้งแรกภายใน ๑๕ วันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งและให้ที่ประชุมเลือกประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในกรณีที่สภาองค์การบริหารส่วนตำบลไม่อาจจัดให้มีการประชุมครั้งแรกได้ตามกำหนดเวลาหรือมีการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแต่ไม่อาจเลือกประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้นายอำเภออาจเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดให้มีคำสั่งยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้

๓.๓ การกำกับดูแลการกระทำ

๓.๓.๑ อำนาจในการให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติท้องถิ่น เมื่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลแล้วกฎหมายกำหนดให้ส่งร่างข้อบัญญัติให้นายอำเภอพิจารณาโดยนายอำเภออาจพิจารณาดังนี้

๑) ให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลที่เสนอโดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือราษฎรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นและประกาศเป็นข้อบัญญัติท้องถิ่นต่อไป

๓.๓.๒ ไม่เห็นชอบด้วยกับร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลโดยกฎหมายกำหนดให้ต้องส่งคืนสภาองค์การบริหารส่วนตำบลภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่นายอำเภอได้รับร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าวเพื่อให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาทบทวนร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นใหม่ซึ่งกรณีเช่นนี้หากนายอำเภอไม่ส่งร่างข้อบัญญัติองค์การ

บริหารส่วนตำบลคืนสภาองค์การบริหารส่วนตำบลภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่นายอำเภอได้รับร่างข้อบัญญัติดังกล่าวให้ถือว่านายอำเภอเห็นชอบกับร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นและเมื่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้พิจารณาทบทวนร่างข้อบัญญัติดังกล่าวแล้วมีมติยืนยันด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า ๒ ใน ๓ ของจำนวนสมาชิกเท่าที่มีอยู่ให้นายกององค์การบริหารส่วนตำบลลงชื่อและประกาศเป็นข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลได้โดยไม่ต้องขอความเห็นจากนายอำเภออีกแต่ถ้าสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ยืนยันภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างข้อบัญญัติคืนจากนายอำเภอหรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลยืนยันด้วยคะแนนเสียงน้อยกว่า ๒ ใน ๓ ของจำนวนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่กฎหมายกำหนดให้ร่างข้อบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป

๓.๓.๓ อำนาจในการควบคุมการปฏิบัติหน้าที่และการระงับการปฏิบัติหน้าที่มาตราบนี้มีความสำคัญเกี่ยวกับการมีอำนาจกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของคุณเององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นภาระงานของนายอำเภอไว้หลายประการขณะที่อำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดในการกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีลักษณะของการพิจารณาความเห็นของนายอำเภอที่เสนอเพื่อพิจารณาอนุมัติหรืออนุญาตอีกชั้นหนึ่งเป็นสำคัญและโดยหลักการแล้วการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลก็ต้องเป็นไปตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับของทางราชการ โดยจำแนกเป็นเรื่อง ๆ ได้ดังนี้

๑) อำนาจในการเรียกรายงานและเอกสารใด ๆ จากองค์การบริหารส่วนตำบลมาตรวจสอบ

๒) อำนาจในการสอบสวนและวินิจฉัยข้อสงสัยเกี่ยวกับสมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา ๔๗ ทวิและคำวินิจฉัยของนายอำเภอนั้นถือเป็นที่สุด

๓) การชี้แจงและแนะนำตักเตือนเมื่อนายอำเภอเห็นว่านายกองค์การบริหารส่วนตำบลผู้ใดปฏิบัติภารกิจในทางที่อาจเป็นการเสียหายแก่องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเสียหายแก่ราชการและนายอำเภอได้ชี้แจงและแนะนำตักเตือนแล้วไม่ปฏิบัติตามในกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็นเร่งด่วนที่จะรอข้ามมิได้กฎหมายกำหนดให้นายอำเภอมีอำนาจออกคำสั่งระงับการปฏิบัติราชการของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลไว้ตามที่เห็นสมควรได้แล้วให้รับรายงานผู้ว่าราชการจังหวัดทราบภายในสิบห้าวัน เพื่อให้ผู้ว่าราชการจังหวัดวินิจฉัยสั่งการตามที่เห็นสมควร โดยเร็ว

๔) แจ้งให้นายกององค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำนโยบายแจ้งเป็นหนังสือส่งให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทุกคนภายในเจ็ดวันในกรณีที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลไม่สามารถแถลงนโยบายต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้โดยให้นำวิธีการแจ้งคำสั่งทางปกครองเป็น

หนังสือตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลมในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่านายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้แถลงนโยบายต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแล้ว

๓.๔ การกำกับดูแลทางการคลัง

๓.๔.๑ การออกกฎระเบียบในองค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติ

๑) องค์การบริหารส่วนตำบลจำเป็นต้องปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนโดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลการ จัดทำงบประมาณการจัดซื้อ-จัดจ้างการตรวจสอบการประเมินผลการปฏิบัติงานและการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารซึ่งต้องเป็นไปตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับว่าด้วยกรณั้และหลักเกณฑ์หรือวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

๒) กระทรวงมหาดไทยอำนาจออกระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการคลังการงบประมาณการโอนการจัดการทรัพย์สินการซื้อ-การจ้างค่าตอบแทนและค่าจ้างและจะออกระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินงานอื่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติด้วยก็ได้โดยในการออกระเบียบดังกล่าวให้กระทรวงมหาดไทยคำนึงถึงความเป็นอิสระความคล่องตัวและความมีประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นสำคัญ

๓.๔.๒ การอนุมัติร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมเมื่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นชอบด้วยกับแล้วและให้นายอำเภอพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับร่างข้อบัญญัติดังกล่าว

๓.๔.๓ การตรวจสอบความถูกต้องโดยกระทรวงมหาดไทยจะต้องจัดให้มีการตรวจสอบทางการคลังการบัญชีหรือการเงินอื่นๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล

๓.๕ การกำกับดูแลสภาตำบล

ในกรณีการกำกับดูแลสภาตำบลซึ่งในประเทศไทยพบว่ามีบางพื้นที่ที่ยังไม่สามารถจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้ตามเกณฑ์การจัดตั้งนับเป็นอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอซึ่งกำหนดไว้โดยกฎหมายอีกด้วยอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลสภาตำบลสามารถจำแนกพิจารณาได้ดังนี้

๓.๕.๑ ในกรณีที่ปรากฏว่าการดำเนินการของสภาตำบลเป็นไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการหรือไม่เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของทางราชการนายอำเภอมีอำนาจยับยั้งการดำเนินการดังกล่าวไว้เป็นการชั่วคราวได้และรายงานไปยังผู้ว่า

ราชการจังหวัดเพื่อวินิจฉัยและในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นว่าการดำเนินการของสภาตำบลไม่ชอบด้วยกฎหมายก่อนหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการหรือไม่เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของทางราชการผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจสั่งการให้สภาตำบลระงับการดำเนินการดังกล่าวแต่หากผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นว่าการดำเนินการของสภาตำบลเป็นไปโดยชอบแล้วให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งเพิกถอนการยับยั้งของนายอำเภอแต่ถ้านายอำเภอไม่รายงานผู้ว่าราชการจังหวัดภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ยับยั้งหรือผู้ว่าราชการจังหวัดไม่วินิจฉัยภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องให้การยับยั้งของนายอำเภอและอำนาจสั่งการของผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นอันสิ้นสุดลงตั้งแต่วันที่ครบกำหนดเวลาดังกล่าว

๓.๕.๒ การสั่งยุบสภาตำบลของผู้ว่าราชการจังหวัดตามคำแนะนำของนายอำเภอ หากปรากฏว่าสภาตำบลกระทำการฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามหรือปฏิบัติการไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่

๓.๖ การยุบรวมองค์การบริหารส่วนตำบล

กฎหมายว่าด้วยสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการยุบรวมสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลไว้ว่าสภาตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลอาจรวมกับหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีเขตติดต่อกันภายในเขตอำเภอเดียวกันได้ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในเขตตำบลนั้น โดยทำเป็นประกาศของกระทรวงมหาดไทยและให้กำหนดเขตใหม่ของหน่วยการบริหารราชการท้องถิ่นไว้ในประกาศกระทรวงมหาดไทยด้วยและในอีกกรณีหนึ่งซึ่งเป็นบทบังคับของกฎหมายที่สำคัญเกี่ยวกับการยุบรวมพื้นที่คือการกำหนดให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการประกาศยุบสภาตำบลทั้งหมดและองค์การบริหารส่วนตำบลใดที่มีจำนวนประชากรไม่ถึงสองพันคนโดยให้รวมพื้นที่เข้ากับองค์การบริหารส่วนตำบลอื่นหรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่มีเขตติดต่อกันภายในเขตอำเภอเดียวกันภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่มิเหตุดังกล่าว โดยที่การรวมกับองค์การบริหารส่วนตำบลหรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นใดตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนในเขตตำบลนั้น ส่วนการสำรวจเจตนารมณ์ของประชาชนตามวรรคสองให้เป็นไปตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดอย่างไรก็ตามองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีจำนวนประชากรไม่ถึง ๒,๐๐๐ คนแต่มีสภาพพื้นที่เป็นเกาะหรือโดยสภาพทางภูมิศาสตร์ไม่สามารถติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบลหรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่จะไปรวมได้โดยสะดวกกระทรวงมหาดไทยจะไม่ดำเนินการตามวรรคหนึ่งกับองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นก็ได้

การรวมยุบรวมรับรวมและแยกพื้นที่ในเขตสภาตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลหรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นนั้นกฎหมายกำหนดให้เป็นไปตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดส่วนการโอนงบประมาณทรัพย์สินสิทธิเรียกร้องหนี้เจ้าหน้าที่ยของสภาตำบลหรือพนักงานส่วนตำบลและลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นภาระงานที่จำเป็นต้องกระทำเมื่อมีการรวมยุบรวมรับรวมและแยกพื้นที่นั้นกฎหมายกำหนดให้สภาตำบลหรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นผู้โอนและผู้รับโอนตกลงกัน ในกรณีที่ตกลงกันไม่ได้ให้เป็นไปตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศกำหนดไว้

แบบสอบถาม

เรื่อง

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น

อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ

*****

คำชี้แจง :

๑. แบบสอบถามชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ ซึ่งท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ตอบแบบสอบถามโปรดตอบแบบสอบถามตามความคิดเห็นของท่านอย่างแท้จริงให้ครบถ้วนทุกข้อคำถาม คำตอบของท่านผู้วิจัยจะรักษาไว้เป็นความลับและจะไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของท่าน หรือหน่วยงานที่ท่านรับผิดชอบ เนื่องจากผู้วิจัยจะนำคำตอบของท่านไปใช้วิเคราะห์ในภาพรวมเท่านั้น

๒. แบบสอบถามชุดนี้ ประกอบด้วย ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ

ตอนที่ ๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ

ขอเจริญพร ขอบคุณทุกท่านที่ได้สละเวลาตอบแบบสอบถามนี้ตามความเป็นจริงหรือตามความคิดเห็นของท่านมากที่สุด คำตอบของท่าน อาตมาภาพจะเก็บไว้เป็นความลับและจะใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น

พระปลัดอำนาจ ปัญญาโร (ผลจันทร์)

นิสิตปริญญาโท พุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย / ใน ( ) หรือเติมข้อความตามความเป็นจริงของท่าน

๑. เพศ

- ( ) ชาย ( ) หญิง

๒. อายุ

- ( ) ๑๘ - ๒๕ ปี ( ) ๒๖ - ๓๕ ปี
( ) ๓๖ - ๔๕ ปี ( ) ๔๖ ปีขึ้นไป

๓. ระดับการศึกษา

- ( ) ประถมการศึกษา ( ) มัธยมตอนต้น
( ) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ( ) ปวส./อนุปริญญา
( )ปริญญาตรี/สูงกว่าระดับปริญญาตรี

๔. อาชีพ

- ( ) รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ( ) ธุรกิจส่วนตัว
( ) แม่บ้าน/พ่อบ้าน ( ) กสิกรรม/เกษตร
( ) ค้าขาย ( ) รับจ้าง
( ) นักเรียน/นักศึกษา ( ) อื่นๆ โปรดระบุ.....

๕. รายได้/ต่อเดือน

- ( ) ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท ( ) ๕,๐๐๐ - ๑๐,๐๐๐ บาท
( ) ๑๐,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท ( ) สูงกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท

๖. จำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการ อบต.

- ( ) ๑-๒ ครั้ง ( ) ๓ ครั้ง
( ) ๔ ครั้ง ( ) ๕ ครั้ง
( ) อื่นๆ.....

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น
อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อที่	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๑. หลักนิติธรรม					
๑	การออกข้อบัญญัติ อบต.น้ำจั้น มีความเป็นธรรมต่อประชาชน					
๒	การออกข้อบัญญัติ อบต.น้ำจั้นมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน					
๓	อบต.น้ำจั้น มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นต่อข้อบัญญัติ อบต.					
๔	การปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหาร อบต.น้ำจั้น เป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมาย					
๕	การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภา อบต.น้ำจั้นเป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมาย					
๖	อบต.น้ำจั้นพัฒนาบุคลากรของ อบต.ทั้งในส่วนพนักงานและสมาชิกสภาให้เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจกฎหมายอย่างต่อเนื่อง					
๗	การออกข้อบัญญัติ อบต.น้ำจั้น เป็นที่ยอมรับของประชาชนในท้องถิ่น					
	๒. หลักคุณธรรม					
๘	ผู้บริหาร อบต.น้ำจั้นบริหารงานด้วยความมีคุณธรรม					

ข้อที่	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๕	อบต.นำเงินจัดทำมาตรฐานจริยธรรมของสมาชิก อบต.นำเงินทุกระดับ					
๑๐	ผู้บริหารอบต.นำเงินมีคุณธรรมจัดสรรงบประมาณ แก่ชุมชนและเป็นไปตามระเบียบ					
๑๑	อบต.นำเงินมีการส่งเสริมให้ประชาชนดำเนินชีวิต ตามหลักศีลธรรมอันดี					
๑๒	พนักงานส่วนตำบลปฏิบัติงานด้วยความมีคุณธรรม					
๑๓	พนักงานส่วนตำบลซื่อสัตย์ สุจริต ตรงต่อเวลา บริการประชาชนด้วยความเสมอภาค					
๑๔	พนักงานส่วนตำบล มีมนุษยสัมพันธ์ มีความสุภาพ อ่อนโยน และมีไมตรีจิตพร้อมให้บริการ					
	๓. หลักความโปร่งใส					
๑๕	อบต.นำเงินเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชน ทราบโดยทั่วกัน					
๑๖	อบต.นำเงิน มีการเปิดเผยข้อมูลด้านการคลังแก่ ประชาชน					
๑๗	อบต.นำเงิน มีการประชาสัมพันธ์ผลการจัดซื้อจัด จ้างให้ประชาชนรับทราบ					
๑๘	อบต.นำเงิน มีการชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับแผนพัฒนา ท้องถิ่นแก่ประชาชน					

ข้อที่	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑๙	อบต.น้ำจั้น เปิดโอกาสให้ประชาชนติดตามตรวจสอบแผนงาน และ โครงการต่างๆ					
๒๐	มีการจัดทำวารสารรายเดือนหรือรายปีเพื่อสรุปผลการงานของ อบต.น้ำจั้น					
	๔. หลักการมีส่วนร่วม					
๒๑	อบต.น้ำจั้น มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน					
๒๒	อบต.น้ำจั้น เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมฟังในการประชุมสภาท้องถิ่น					
๒๓	อบต.น้ำจั้น มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นแก่ อบต.					
๒๔	อบต.น้ำจั้น มีการแต่งตั้งตัวแทนประชาชนเข้าร่วมในการจัดซื้อ-จัดจ้าง					
๒๕	อบต.น้ำจั้นมีการจัดเวทีประชาคมในการรับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชน					
๒๖	อบต.น้ำจั้นให้ประชาชนมีสิทธิ์ถอดถอนผู้บริหารและสมาชิก อบต. ที่มีพฤติกรรมเสื่อมเสีย					
๒๗	อบต.น้ำจั้นทำแผนพัฒนา โดยใช้แนวทางประชาคมหมู่บ้านเปิดโอกาสให้ประชาชนเป็นตัวเลือกเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต					

ข้อที่	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๕. หลักความรับผิดชอบ					
๒๘	อบต.น้ำจั้น เอาใจใส่ต่อปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนและมีศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์					
๒๙	อบต.น้ำจั้น จัดให้มีบริการสาธารณะอย่างมีคุณภาพและเป็นธรรมอย่างทั่วถึงเป็นที่พึงของประชาชนได้					
๓๐	อบต.น้ำจั้น มีการบันทึกข้อร้องทุกข์ของประชาชน พร้อมทั้งดำเนินการตามข้อร้องทุกข์นั้น					
๓๑	อบต.น้ำจั้น มีการรายงานผลการดำเนินการเกี่ยวกับข้อร้องเรียนให้ประชาชนทราบ					
๓๒	อบต.น้ำจั้น นำโครงการต่างๆ ในแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณตามที่สัญญากับประชาชนไว้					
๓๓	อบต.น้ำจั้น มีความจริงใจในการเสนอโครงการ ตลอดจนนำไปสู่การปฏิบัติโดยคำนึงถึงความจำเป็น					
๓๔	พนักงานส่วนตำบลปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ					
	๖. หลักความคุ้มค่า					
๓๕	อบต.น้ำจั้น มีกิจกรรมส่งเสริมรณรงค์ให้ประชาชนบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัด					
๓๖	อบต.น้ำจั้น ใช้งบประมาณในการดำเนินงานอย่างคุ้มค่า					
๓๗	อบต.น้ำจั้น ในการจัดซื้อ-จัดจ้างมุ่งต่อรองกับผู้รับจ้างให้ได้ราคาต่ำกว่างบประมาณที่ตั้งไว้					
๓๘	อบต.น้ำจั้น ได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อลดขั้นตอนการปฏิบัติงานให้รวดเร็วขึ้น					

ข้อที่	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๓๕	อบต.นำจัน ทำโครงการ โดยคำนึงถึงความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชน					
๔๐	อบต.นำจัน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ การใช้จ่ายงบประมาณอย่างเคร่งครัด					
๔๑	การปฏิบัติงานของ อบต.นำจัน มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ					

**ตอนที่ ๓ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ
องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ**

๑. ด้านนิติธรรม หมายถึง การตรากฎหมาย กฎข้อบังคับต่างๆ ให้ทันสมัย และเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของ
สังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครอง
ภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจ หรืออำนาจของบุคคล

๑.๑ ปัญหา หรืออุปสรรค ในการบริหารงานด้านนี้ มีหรือไม่ / อย่างไร

.....
.....
.....
.....

๑.๒ ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....

๒. ด้านคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยตรงรค์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ยึดถือหลักนี้ในการ
ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคม มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย กล้ายืนหยัดกระทำ
ในสิ่งที่ถูกต้อง

๒.๑ ปัญหา หรืออุปสรรคในการบริหารงานด้านนี้ มีหรือไม่ / อย่างไร

.....
.....
.....
.....

๒.๒ ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....
.....

๓. ด้านความโปร่งใส หมายถึง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยปรับปรุงกลไกการทำงานให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย และสามารถตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

๓.๑ ปัญหา หรืออุปสรรคในการบริหารงานด้านนี้ มีหรือไม่/ อย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....

๓.๒ ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....
.....

๔. ด้านความมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคลากร หรือประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน

๔.๑ ปัญหา หรืออุปสรรคในการบริหารงานด้านนี้ มีหรือไม่/ อย่างไร

.....
.....
.....
.....

๔.๒ ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....
.....

๕. ด้านความรับผิดชอบ หมายถึง การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

๕.๑ ปัญหา หรืออุปสรรคในการบริหารงานด้านนี้ มีหรือไม่ / อย่างไร

.....
.....
.....
.....

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....
.....

๖. ด้านความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการ และใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ในการดำเนินงานอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม

๖.๑ ปัญหา หรืออุปสรรคในการบริหารงานด้านนี้ มีหรือไม่ / อย่างไร

.....
.....
.....
.....

๖.๒ ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....
.....

ขอเจริญพร และขอขอบคุณทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

*****

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ** : พระปลัดอำนาจ ปญฺณาโร (ผลจันทร์)
- เกิด** : วันพฤหัสบดีที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๓
- สถานที่เกิด** : ๖๐ หมู่ ๑ ต.น้ำจั้น อ.เซกา จ.บึงกาฬ ๓๘๑๕๐
- การศึกษา** : มัธยมศึกษา : การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอพระประแดง จ.สมุทรปราการ
พุทธศาสตรบัณฑิต (เอกการเมืองการปกครอง) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย รุ่น ๕๒
- อุปสมบท** : ๑๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๓
- สังกัด** : วัดโปรดกศเกษฐาราม ต.ทรงคนอง อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ
- สำเร็จการศึกษา** : ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕
- ที่อยู่ปัจจุบัน** : วัดโปรดกศเกษฐาราม ต.ทรงคนอง อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ
๑๐๑๓๐